

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת מטות-מסעי
תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

עבודה זרה. תורה מעמידן - פרק שני דף ע"ב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ)

חוספות

הורדיא = שמרים. ומאוצר - אם הביאו מן האוצר, מכלי העשויו לקיום. מפרא פרי - מסידי בשמשוהין אותו. של אריינים קיסר - כשירוצא בגייסות מוליכן עמו. בתולה שלא נקדבה - והיה כל בחה קיים, והוציאתו ביין זה ונעשה חזק. גולפי - כלי חרס. חזורי - חדשים, בדמיה. דורו בחרייה - נושאן עמקו. תרי לוח - שורין אותן במים. ראשון שלטו - ויין משובח שלטו. אינו אלא כשליש שלחן -

כשדואו שריו שלש פעמים במים היו המים השלישיים ששובחין ביין שלטו. על ידי דבר אחר - ישראלי רוצה בקיומו של נסך, וכל שאבילו אלא בשביל החרס ולסמיכה. החרדורים = לגינן קטנים. דרקבאות - תרנגולת של "חמת" - דרקבא, וכן של עור. כן דרדא. שטיחין = דשטייליש. הוא קבא גבי שטיחן דאינו רוצה בקיומו של יין, וקתני אסורו וישלטו - לשטיח. מעל החמור. ויתפרנו מנודו - ויתן יינו של גוי טעם בינו של ישראל. גודע לחוד וגדא לחוד - לוח לא חודו, ולוח חודו אחרי כן, שקרע שלו כנגד חלב - שכן דרך עבודה זרה, להוציא דרך אותו קרע חלב של שור מחיים. וקדור - קדור כנקב עגור. יש עליו קורט דם = גלדי, בלעו קורטש"א. אסור - בידוע שמחיים בקרע. אין

והרוקבאות של גוים, ויין של ישראל כגוס כהן - אסור בשתייה ומותר בהנאה; העיד שמעון בן גודא לפני בגו של רבן גמליאל על רבן גמליאל ששתייה ממנו בעכו, ולא הודו לו. נודות של גוים - רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע בן קפסאי: אסור לעשות מנה שטיחין לחמור; והא הכא דרוצה בקיומו על ידי דבר אחר, וקתני דאסור! וליטמיה, קנקנים של גוים ליחסרו למיבן, מאי שנא נודות ומאי שנא קנקנים? אמר רבא: גזירה שמה יבקע נודו, ויטלנו ויתפרנו על גבי נודו. ולמאן דאמר: רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אסור, מאי שנא קנקנים דשרי? - אמר ר' ה' התם ליתיה לאיסוריה בעיניה, הכא איתיה לאיסוריה בעיניה. ולא הודו לו. ורמיניה: ויין הכא ברוקבאות של גוים - אסור בשתייה ומותר בהנאה; העיד שמעון בן גודא לפני בגו של רבן גמליאל על רבן גמליאל ששתייה ממנו בעכו, והודו לו! - מאי "לא הודו לו" דקאמר התם? כל סיעתו, אבל בגו מודו ליה. אפייעית אימא: גודא לחוד, וגודע לחוד. "עוורות לבוכין". תנו רבנן: איזהו עור לבוכ? כל שקרוע כנגד חלב וקדור כמין ארובה, יש עליו קורט דם - אסור, אין

מאיר בהנאה. ודא קנקנים לרבי מאיר גמי שרי בהנאה, הוא דקאמר "אסורים" לשון רבים, דמשמע הנודות והקנקנים - לא קאי אלא אין שבתון הנוד ובתוך הקנקן. אבל במבריתא פריך שפיר לפי דבריה, שהיה אסור: בעמי שאסור רבן שמעון בן גמליאל לעשות שטיחין. שראסרם גם בשאר הנאות. ומסיק: הוה שנות יבקע נודו וקדור וקנקנים על גבי נודו ויין שין הנבלע בעור טעם בינו. ואית ספרים דגרסי בתר דך שנויא: ולמאן דאמר רוצה בקיומו על ידי דבר אחר דאסור, מאי שנא מקנקנים דשרי? דהא רבא אלא בחרס הדייני משום דאיתיה לאיסורא בעיניה. עוד יש לפרש, לאיסורא בעיניה, דאסר איתיה לאיסורא בעיניה. ולפי גירסא זו משמע נמאן דאסר לא אסר רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אלא בחרס הדייני משום דאיתיה לאיסורא בעיניה. עוד יש לפרש, דעולום דרבי מאיר דאסר קנקנים בהנאה למכור לגוים, ולא תקשי לקמן להודיא דרבנשי, דיש לחלק, דרבנקנים היינו טעמא דאסור שרדן של יין הנבלע בתוך יין שין הדייני נפלט חוץ כמו בעין, אבל יין דלכא כבששים אינו בעין. תרע, ולא מקשה בדין כבששים מאי שנא מן של ישראל אלא בחרס הקנקנים דאסור בהנאה לרבי מאיר מפני יין הקנקן הנבלע בו. אלא דרבי אלבי אסר דביין חוץ היין נפלט בשל ישראל חוץ כמו בעין ודיע משה, אבל יין מתבטל בן להכביש ואל דיע משה. ושמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע בן קפסאי: רוצה בקיומו על ידי דבר אחר, וקתני דאסור! וליטמיה, קנקנים של גוים ליחסרו למיבן, מאי שנא נודות ומאי שנא קנקנים? אמר רבא: גזירה שמה יבקע נודו, ויטלנו ויתפרנו על גבי נודו. ולמאן דאמר: רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אסור, מאי שנא קנקנים דשרי? - אמר ר' ה' התם ליתיה לאיסוריה בעיניה, הכא איתיה לאיסוריה בעיניה. ולא הודו לו. ורמיניה: ויין הכא ברוקבאות של גוים - אסור בשתייה ומותר בהנאה; העיד שמעון בן גודא לפני בגו של רבן גמליאל על רבן גמליאל ששתייה ממנו בעכו, והודו לו! - מאי "לא הודו לו" דקאמר התם? כל סיעתו, אבל בגו מודו ליה. אפייעית אימא: גודא לחוד, וגודע לחוד. "עוורות לבוכין". תנו רבנן: איזהו עור לבוכ? כל שקרוע כנגד חלב וקדור כמין ארובה, יש עליו קורט דם - אסור, אין

הא! חלא דשיכרא דאמאי אסור כו' - הלכך צריך ליהדר בשכר דבש שקורין מי"ט לבדוק אם מטילין בו שמרי יין להעמיד מדר, כי שן מקמות ששישין כן, ואו ראי הוא אסור. ומאוצר שרי דמסרא קאי שרי - הלכך נראה דמותר לקנות כל מיני משקה כן, והוינן, כגון יין תפוחים ומי תותים. ובבלב שיראחו הישראל משוך מן החבית, ואפילו דמקין ירקיים יותר מן היין, דרואי לא עירבו יין בתוך החבית דמסרא קאי שרי. אבל אם לא ראדו משוך מן החבית או חדר מתחלק: במשקה חזק מן היין - יאסור, שנות עירב בו יין להשחכר ולהרתיח. אבל אם לא היין יקר - אין לחוש שנות עירב בו יין להכשיל, דיאמרינן לקמן (לד, ב): קיסתא דמורייטא כלומא, קיסתא דחורא בארבעה לומי, ודא דתניא בתוספתא: יין תפוחים מן האוצר - מותר, הדי נמכר בשוק - אסור, מפני שמדייק, פירוש: מערבין בו יין, היינו דקא מבקשם שהוא בול, ואין לאסור מטעם שמשימין המשקה בחבית שהיה בו יין נסך, דאז אמרינן לקמן דשרי למרמי ביה (תמרא) ושיכרא. והא הכא דרוצה בקיומו על ידי דבר אחר וקתני דאסור - תימנה: אדמוכתי במבריתא ליתבי מתניתין, דתנן: נודות הגוים וקנקנים יין של ישראל כגוס נודו - אסורים ואיסורן איסור הנאה, דבר רבי מאיר. ודא הכא דרוצה בקיומו על ידי דבר אחר הוא ולא משום יין הנבלע בכלו, וקאמר רבי מאיר דאסורים בהנאה הקנקנים אף למכור לגוים והוא לכא לשנוי: שמה יבקע ויך ויתפרנו כו', דסתם קנקנים הם של חרס ואינם ראיים לתפוח, ואין לומר דסבירא ליה כרבנן דמתניתין, דעל כרחק לא שרו אלא בקנקנים משום ולא חוץ ללין הכנסת בהם, אבל חרס הדייני חזוי לשרותו במים אפילו כגון אסורו ויש להוסיף ד"אסורים ואיסורן אסור הנאה" קאי אקנקנים, אלא היין הכנסת בו "אסור" דקטק קאי איתות נודות וקנקנים, תרע, דמקשה לקמן (לח, ב) גבי כבשים דאמר רבי יוחנן: אפילו דיע שנתן בהם גוי לתוכו יין או חומץ מותר, ופריך: ומה? אלא שמומריה לרבי מאיר דאסור בהנאה מפני: דהם ידעו ממשן כחן יין דיעו ממשן. ואי בקנקנים אסור רבי מאיר, ליפרוך: מאי שנא מקנקנים דלא דיעו ממשן ואסר רבי

מאיר בהנאה. ודא קנקנים לרבי מאיר גמי שרי בהנאה, הוא דקאמר "אסורים" לשון רבים, דמשמע הנודות והקנקנים - לא קאי אלא אין שבתון הנוד ובתוך הקנקן. אבל במבריתא פריך שפיר לפי דבריה, שהיה אסור: בעמי שאסור רבן שמעון בן גמליאל לעשות שטיחין. שראסרם גם בשאר הנאות. ומסיק: הוה שנות יבקע נודו וקדור וקנקנים על גבי נודו ויין שין הנבלע בעור טעם בינו. ואית ספרים דגרסי בתר דך שנויא: ולמאן דאמר רוצה בקיומו על ידי דבר אחר דאסור, מאי שנא מקנקנים דשרי? דהא רבא אלא בחרס הדייני משום דאיתיה לאיסורא בעיניה. עוד יש לפרש, לאיסורא בעיניה, דאסר איתיה לאיסורא בעיניה. ולפי גירסא זו משמע נמאן דאסר לא אסר רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אלא בחרס הדייני משום דאיתיה לאיסורא בעיניה. עוד יש לפרש, דעולום דרבי מאיר דאסר קנקנים בהנאה למכור לגוים, ולא תקשי לקמן להודיא דרבנשי, דיש לחלק, דרבנקנים היינו טעמא דאסור שרדן של יין הנבלע בתוך יין שין הדייני נפלט חוץ כמו בעין, אבל יין דלכא כבששים אינו בעין. תרע, ולא מקשה בדין כבששים מאי שנא מן של ישראל אלא בחרס הקנקנים דאסור בהנאה לרבי מאיר מפני יין הקנקן הנבלע בו. אלא דרבי אלבי אסר דביין חוץ היין נפלט בשל ישראל חוץ כמו בעין ודיע משה, אבל יין מתבטל בן להכביש ואל דיע משה. ושמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע בן קפסאי: רוצה בקיומו על ידי דבר אחר, וקתני דאסור! וליטמיה, קנקנים של גוים ליחסרו למיבן, מאי שנא נודות ומאי שנא קנקנים? אמר רבא: גזירה שמה יבקע נודו, ויטלנו ויתפרנו על גבי נודו. ולמאן דאמר: רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אסור, מאי שנא קנקנים דשרי? - אמר ר' ה' התם ליתיה לאיסוריה בעיניה, הכא איתיה לאיסוריה בעיניה. ולא הודו לו. ורמיניה: ויין הכא ברוקבאות של גוים - אסור בשתייה ומותר בהנאה; העיד שמעון בן גודא לפני בגו של רבן גמליאל על רבן גמליאל ששתייה ממנו בעכו, והודו לו! - מאי "לא הודו לו" דקאמר התם? כל סיעתו, אבל בגו מודו ליה. אפייעית אימא: גודא לחוד, וגודע לחוד. "עוורות לבוכין". תנו רבנן: איזהו עור לבוכ? כל שקרוע כנגד חלב וקדור כמין ארובה, יש עליו קורט דם - אסור, אין

עבודת זרה. אין מעמידן - פרק שני דף לב עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ - רש"י תוספות

הלכה כרנ שמעון בן גמליאל - לחגי אמוראי לית לזו כללא דכ"ל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל מבשנתו הלכה כמותו, מדיאנטרין למיפסק בותיה. **גוי**

החולץ לתרפות - תנינא כמותיה, והפיסק באמצע הדברים בהנאה משום דמיני לשבר הנכנס. **דלא** כרבי אלעזר - מיתיה: לעיל (בט, ב) גבי ערות לובבין, דמשמע: הא שאין

לובבין אין נשחטין לעבודה זרה. וכן לקמן גבי

גבינות. אפילו אינם מביא אנייניק הם אסורים 1
לרבי אלעזר, דכולהו כשנא תנאמין לעבודה 2
זרה. ואם בן תנא ביה אנייניק דלא כרבי אלעזר! 3
יש לומר: דרבי אלעזר נמי שרי שאר ערות 4
ושאר גבינות, דלא אמרינן סתם מחשבת גוי 5
לעבודה זרה אלא דריי שחיטה, אבל דריי חניקה 6
ואחיה לא. והבא גבי שני הנכנס דייק שפיר, 7
שאר דרכן להכניס בשר לעבודה זרה אלא 8
מבהמה שחיטה.

והיוצא אסור אא אשרי דליבא תקרובת 1
עבודה זרה וכו' יתירה בן בתירה 2
היא - הכא משמע דרבנן לא מקשו תקרובת 3
עבודה זרה למת, וכן משמע בפרק קמא דחולץ 4
(יג, ב) דאמר רבי לך אחרת שטמאנא במשא 5
ואניה טמאנא באהל, ודלא כרבי יתירה בן 6
בתירה. וחקשה רבינו תם: דלעיל (בט, ב) כי 7
מבעיא ליה יין נסך מנלך. קאמר: חוב נפיה מנלך! 8
ומקשה למתים, ודלא קאמר (נמי) ומנין לרבי יתירה 9
בן בתירה, אלאמנ ליכא מנא דהיינו ועוד 10
דכי דייק הכא שני הנכנס מותר דלא כרבי 11
אלעזר, ומאי קאמר? דלמא לעולם אימנ לך 12
דאתאי כרבי אלעזר, וכרבנן דרבי יתירה סבירא 13
ליה. דלית לזו ק"י חקישא וכו' סברא לדחות 14
דסמיך אספא דאתאי כרבי יתירה בן בתירה. 15
כל זז היה לו לפרש. ומפרש רבינו תם: 16
דחקרבות שהוא כעין פנים, כגון וביזה קיטו ונסך - 17
דחתכיתו כל אשר שנינו וכו' לעני עבודה זרה איירי אלא שמביאה דרוקן, ונזא דקניי "מפני שהוא כובד מתים", ולא קניי "ובזה" ולפיכך חזקא דמינא. ורבינו יצחק פירש: דלעני אסור 18
אכילה ונזאה ומשתעי: וכו' לא פליגי, וכן תקרובת עבודה זרה אסור בהנאה מדאנתיק שלם. כי פלגי - לענין סומא, דרבי יהודה דקדוש למת אף לענין סומא. וכן משמע דרבנן דוחבא 19
(שביק) ודשביק? רבי יתירה בן בתירה איסור וקנסת סומא. והבא דייק שפיר, כיון דתנא: בשר היוצא אסור, למא לי ללמוד ומתני: מפני שהוא כובדי מתים! אלא לומר ק"י: אסור ומטמא, 20
וטעמא דכרפשיה. ודלא אפשר דליבא תקרובת, וגמי. רבי יתירה בן בתירה. ונחשבות לו פירוש ביהם וכן לאהרן ורבה ברק קמא דחולץ (יג, ב).

דחקרבות שהוא כעין פנים, כגון וביזה קיטו ונסך - 1
דחתכיתו כל אשר שנינו וכו' לעני עבודה זרה איירי אלא שמביאה דרוקן, ונזא דקניי "מפני שהוא כובד מתים", ולא קניי "ובזה" ולפיכך חזקא דמינא. ורבינו יצחק פירש: דלעני אסור 2
אכילה ונזאה ומשתעי: וכו' לא פליגי, וכן תקרובת עבודה זרה אסור בהנאה מדאנתיק שלם. כי פלגי - לענין סומא, דרבי יהודה דקדוש למת אף לענין סומא. וכן משמע דרבנן דוחבא 3
(שביק) ודשביק? רבי יתירה בן בתירה איסור וקנסת סומא. והבא דייק שפיר, כיון דתנא: בשר היוצא אסור, למא לי ללמוד ומתני: מפני שהוא כובדי מתים! אלא לומר ק"י: אסור ומטמא, 4
וטעמא דכרפשיה. ודלא אפשר דליבא תקרובת, וגמי. רבי יתירה בן בתירה. ונחשבות לו פירוש ביהם וכן לאהרן ורבה ברק קמא דחולץ (יג, ב).

החולץ לתרפות - פירש הרב רבי שמעיה מקום טעפות, כמו "בית התורה". ובידושלמי פירש: לשם תרפים. ומכאן יש לך דף לא, וכן **"ישראל"** לחולץ ליריד של גוים - פירשתי בפרק 1
קמא (עבודה זרה, ב) **כל** דא ירסית להספרי וגיסת רשי: וכן רבנן נודות הגוים גירדית חרשים מותרים ישנים ומטמאן אסורין - וכן נמי יאירא לקמן (עבודה זרה, לא, א) גבי 2
קנקנים: קנקנים של גוים. גירדית חרשים מותרים, ישנים ומטמאן אסורים. ופירש רשי' וזה לשונו: גירדית שלא נפתו מעולם והם חרשים מותרים, דבגסית יין זמן מועט של בלע עור. ודוקא 3
בלע, אבל כלי חרס בלע אלאחר. ישנים ומטמאן, כלומר נשנים או מוחפין - אסורים. ישנים - איירי נכנס בו יין נסך זמן מרובה בלא עור, ומוחפין - אפילו בחרא ויזמנא בלע ופת לין. 4
עד כהו לשונו. משמע מותר פירוש שחטתין כל דרשית גירדית לחרשים דקנקנים, ודחשית גירדית קרי אף כשנתן בהם יין כל כך אף זמן מרובה, ודחשית דקנקנים אף קרי אלא בשלא 5
נתן בהם יין כלל. ופירש הטעם, משום דררס כל בלע אלאחר ואפילו בפעם ראשונה. וכן פירש בסמוך: דהיני מילי דררס, ודחשית זיק שרש על עור, אבל קנקנים של חרס בלע טובא. ונראה כי 6
בשחטית גירדית חרשים התייר אף על פי שכבר נתן בהן יין, אלאמנ סבירא דלא מבגסין לקיום, דאילו מבגסין - אפילו בפעם אחת גורו אף באינם זפתין, וכן משמע בפרק בתרא (עבודה 7
זרה ע"ד, א) הנת דמחנין דמוחפין של גוים, רבי (מאיר) מתיר בגנוב דמכמיתא גירסית. ופירש רבי (מאיר) דקנקנים שהם אסורים אף בגנוב. ומה בין זה, לזה, אילו דקנקנים מבגסין לקיום, אלו 8
גת ומחץ ומשפן אף מבגסין לקיום. והתם איירי באינם מותרים, מדקנתי סיפא דברייא דרג: ואם היו מוחפין אסורים, משמע דירשא באינם זפתין איירי. וקאמר רתם: כיון כי דוח משרד 9
גופי, פירשו: יביות וקריאתו של חרס, חסוף לחו אומותיה וחתית לו אבריידיה, מאי טעמא: כל דבר שמבגסין לקיום לפי שעה דורו ברגן, ולשוך "לפי שעה" משמע אפילו בפעם 10
אחת. הלכך קנקנים שמבגסין לקיום אין לחתירי בהחדשים כי אם בלא נתן יין כלל. ולפי שיטתו, שאסור בגירדית שאין מבגסין לקיום ישנים אף בלא זפת ואף על גב דלא בלעו כולי האי, אם 11
כל כלי הגוים אף של סכף שפיר יום אינם מותרים אם לא בהגעלה ועיריה, וגם יחששו וקאש' של עץ אף שלנו נתן שום זפתין יאסור אם לא נתנו בהם יין שעה אחת, או אפילו נגע בהם יין 12
טופח עליהם. כל העצה של שיטת הקוגנטורם. והרבה היתדות יש. חזא: דלשוין של הבריייתו של קנקנים ושל גירדית שוין ארץ פירשוהו שם, דבגירדית מותרים אף בשבכר נתן גוים אין, 13
ובקנקנים מותרים פירש שלא נתן בהם יין. ועוד קשה, שנתן דרירי לשחייתו ולא לקיום. ופירש רבי (מאיר) דלשון גירדית מותרים, מותרים. וקאמר: כל דבר שמבגסין לקיום זורו רבנן לפי שמו אטו מן מרובה, 14
משמע: דא דבר שאין מבגסין לקיום לא גורו אף לזמן מרובה. ועוד תימה, דהא מעשים בכל יום כולם חרס שלנו שאין מבגסין לקיום שנתן בהם ישראל יין הרבה, וכשנוגע בהם גו אין 15
עושין בו רק כשנושך לבדו ופירש שדר רבינו אלהון בן הרב רבינו יהודה ליטשב תרסם: ודאי יתירה וקנקנים שנתים מבגסין לקיום. והכי פירשוהו: נודות הגוים חרשים - שלא נתן 16
בהם יין כלל, ולא פירש שדר גירדית שלא זפתו מעולם אי רמא בהו יין תמרא מידע ידע, אבל זפתות או שנופתו וגשר ופתן - אף חדשים אסורים, כי שמו בשעת זפתות או אחר זפתה נתן 17
בהם הגוי יין ולא ידע. ושינים, פירשו: שנתן יין אף אפילו דא יזמנא - אסורים, כל דבר שמבגסין לקיום אסור לפי שעה. וכן בקנקנים. ונתח אף שום חולקין בזה לקנקנים, ודלא ודלא 18
עריב ותיי לזו - משום דהבריייתו מתחלה בן מזוז, דרבי תנתי: גוי רבנן ועברן, וגבי קנקנית תני: גוי נתן לחוכין יין בו. ובסמוך הכי פירשוהו: הני מילי נודות - אף על גב דמבגסין 19
לקיום מני לזו בעירוי משום דלא בלעו, אבל קנקנים של חרס בלע טפי. ולפי זה יש לתתיה הקאש' והדשחטי' שאן על פי שהם זפתין, דכיון שאין מבגסין לקיום, והדשחתי נזחא כל מה 20
שחשקינו לפירשו רשי', ר' לרשון גירדית. אכן רבינו תם הקשה לו את ההלכות גירדויות. שפירשתי: שיש להני נודות שאין מבגסין לקיום, אבל קנקנים שמבגסין לקיום לא. ולפי זה אין לחתירי 1
הקאש' לפירוש רשי', ר' לרשון גירדית. ודאי נודות. לכן יראה לרבינו גם גירס משמעתי' במדינתן הוספתאם (פרק משיב) ומדלוקת כל בן נודות לקנקנים, ודא חזא הצעה פירשו: 2
נודות הגוים גירדית מותרין חרשים זפתות אסורים. פירשו: גירדית - שאין בזה זפת - מותרין אפילו ישנים, דכיון שאין מבגסין לקיום משכשכן במים ומותרים. ואפילו היה זהם זפת אלא 3
שעלף

"(שטיינזולץ - רש"י תוספות) - אבן ישראל - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ - רש"י

אין עליו קודם דם - אחר הפשוט אידיע בו כך, ולא לעבודה זרה. **מכלל** דפליגי - מיבעיא 1
קבעי לה מניה. מי פליגי רבנן עליה אי לא. **ומאי נפקא** לך מינה - בין חלוקין בין לא 2
חלוקין, הלכה כמותו. **אמר** ליה **גמרא** גמור **ומוראת תורה** - בתמיהה, אביי תלמידו של 3
רב יוסף, וקאמר ליה: אתה תלמדנו לומר הלכה כמותו, ותחת כבודך בעלמא? דאי אין 4
חלוקין, הלכה למא לי בשר הנכנס לעבודה זרה

- שהרגו רוצה להכניסו, מותר בהנאה אם נודר 1
ישראל לטילו עם כניסתו קודם שיקריבו אותו. 2

לתרפות - לבקש שעתון לזמן מועד, ותחת כבודך בעלמא? דאי **תנא** 1

- בדשר הגוי מותר בהנאה, **רבי אלעזר** - 1
בשחיטת חולין ב"השחוט" (לה, ב), סתם

מחשבת וכו' - וכי שחטה עבדה לעבודה זרה 1
בשחיטתו, ונאסרה, ודחשית דהיא תקרובתה.

מה פת **מטמא באהל** כו' - ומינה מה מת אסור 1
בהנאה, כדגמרינן בסנהדרין (ממ, ב): "ותמת שם

מרס", "שם" מעגלה ערופה, אף תקרובת 1
עבודה זרה אסור בהנאה. הכי גרסינן: אמר

שמואל גוי החולץ לתרפות בהחליבה אסור 1
דאילו ומודי ביהודה מותר מאי דיהה היה

ישראל החולץ לתרפות בהחליבה מותר דלמא 1
הדר ביה ולא אזיל ביהודה אסור כיון דאביק בה

הדר אזיל והתניא בו, 1
אביק

בן בתיא אומר: מנין לתקרובת עבודה זרה שמשמא באהל? **שנאמר:** "ויקמרו לבעל 1
פעור ויאכלו זכחי מתים", מה פת מטמא באהל, אף תקרובת עבודה זרה שמשמא 2
באהל. "החולקין לתרפות - אסורין לשאת ולתת עמהם". **אמר שמואל:** גוי החולץ 3

לתרפות - בהחליבה אסור, דאילו ומודי קמי עבודה זרה, ביהודה מותר, מאי דיהה היה; 1
ישראל החולץ לתרפות - בהחליבה מותר, דלמא הדר ביה ולא אזיל. **ביהודה אסור, כיון** 2

דאביק 1
דאביק

בן בתיא אומר: מנין לתקרובת עבודה זרה שמשמא באהל? **שנאמר:** "ויקמרו לבעל 1
פעור ויאכלו זכחי מתים", מה פת מטמא באהל, אף תקרובת עבודה זרה שמשמא 2
באהל. "החולקין לתרפות - אסורין לשאת ולתת עמהם". **אמר שמואל:** גוי החולץ 3
לתרפות - בהחליבה אסור, דאילו ומודי קמי עבודה זרה, ביהודה מותר, מאי דיהה היה; 4
ישראל החולץ לתרפות - בהחליבה מותר, דלמא הדר ביה ולא אזיל. **ביהודה אסור, כיון** 5
דאביק 6
דאביק

דחקרבות שהוא כעין פנים, כגון וביזה קיטו ונסך - 1
דחתכיתו כל אשר שנינו וכו' לעני עבודה זרה איירי אלא שמביאה דרוקן, ונזא דקניי "מפני שהוא כובד מתים", ולא קניי "ובזה" ולפיכך חזקא דמינא. ורבינו יצחק פירש: דלעני אסור 2
אכילה ונזאה ומשתעי: וכו' לא פליגי, וכן תקרובת עבודה זרה אסור בהנאה מדאנתיק שלם. כי פלגי - לענין סומא, דרבי יהודה דקדוש למת אף לענין סומא. וכן משמע דרבנן דוחבא 3
(שביק) ודשביק? רבי יתירה בן בתירה איסור וקנסת סומא. והבא דייק שפיר, כיון דתנא: בשר היוצא אסור, למא לי ללמוד ומתני: מפני שהוא כובדי מתים! אלא לומר ק"י: אסור ומטמא, 4
וטעמא דכרפשיה. ודלא אפשר דליבא תקרובת, וגמי. רבי יתירה בן בתירה. ונחשבות לו פירוש ביהם וכן לאהרן ורבה ברק קמא דחולץ (יג, ב).

החולץ לתרפות - פירש הרב רבי שמעיה מקום טעפות, כמו "בית התורה". ובידושלמי פירש: לשם תרפים. ומכאן יש לך דף לא, וכן **"ישראל"** לחולץ ליריד של גוים - פירשתי בפרק 1
קמא (עבודה זרה, ב) **כל** דא ירסית להספרי וגיסת רשי: וכן רבנן נודות הגוים גירדית חרשים מותרים ישנים ומטמאן אסורין - וכן נמי יאירא לקמן (עבודה זרה, לא, א) גבי 2
קנקנים: קנקנים של גוים. גירדית חרשים מותרים, ישנים ומטמאן אסורים. ופירש רשי' וזה לשונו: גירדית שלא נפתו מעולם והם חרשים מותרים, דבגסית יין זמן מועט של בלע עור. ודוקא 3
בלע, אבל כלי חרס בלע אלאחר. ישנים ומטמאן, כלומר נשנים או מוחפין - אסורים. ישנים - איירי נכנס בו יין נסך זמן מרובה בלא עור, ומוחפין - אפילו בחרא ויזמנא בלע ופת לין. 4
עד כהו לשונו. משמע מותר פירוש שחטתין כל דרשית גירדית לחרשים דקנקנים, ודחשית גירדית קרי אף כשנתן בהם יין כל כך אף זמן מרובה, ודחשית דקנקנים אף קרי אלא בשלא 5
נתן בהם יין כלל. ופירש הטעם, משום דררס כל בלע אלאחר ואפילו בפעם ראשונה. וכן פירש בסמוך: דהיני מילי דררס, ודחשית זיק שרש על עור, אבל קנקנים של חרס בלע טובא. ונראה כי 6
בשחטית גירדית חרשים התייר אף על פי שכבר נתן בהן יין, אלאמנ סבירא דלא מבגסין לקיום, דאילו מבגסין - אפילו בפעם אחת גורו אף באינם זפתין, וכן משמע בפרק בתרא (עבודה 7
זרה ע"ד, א) הנת דמחנין דמוחפין של גוים, רבי (מאיר) מתיר בגנוב דמכמיתא גירסית. ופירש רבי (מאיר) דקנקנים שהם אסורים אף בגנוב. ומה בין זה, לזה, אילו דקנקנים מבגסין לקיום, אלו 8
גת ומחץ ומשפן אף מבגסין לקיום. והתם איירי באינם מותרים, מדקנתי סיפא דברייא דרג: ואם היו מוחפין אסורים, משמע דירשא באינם זפתין איירי. וקאמר רתם: כיון כי דוח משרד 9
גופי, פירשו: יביות וקריאתו של חרס, חסוף לחו אומותיה וחתית לו אבריידיה, מאי טעמא: כל דבר שמבגסין לקיום לפי שעה דורו ברגן, ולשוך "לפי שעה" משמע אפילו בפעם 10
אחת. הלכך קנקנים שמבגסין לקיום אין לחתירי בהחדשים כי אם בלא נתן יין כלל. ולפי שיטתו, שאסור בגירדית שאין מבגסין לקיום ישנים אף בלא זפת ואף על גב דלא בלעו כולי האי, אם 11
כל כלי הגוים אף של סכף שפיר יום אינם מותרים אם לא בהגעלה ועיריה, וגם יחששו וקאש' של עץ אף שלנו נתן שום זפתין יאסור אם לא נתנו בהם יין שעה אחת, או אפילו נגע בהם יין 12
טופח עליהם. כל העצה של שיטת הקוגנטורם. והרבה היתדות יש. חזא: דלשוין של הבריייתו של קנקנים ושל גירדית שוין ארץ פירשוהו שם, דבגירדית מותרים אף בשבכר נתן גוים אין, 13
ובקנקנים מותרים פירש שלא נתן בהם יין. ועוד קשה, שנתן דרירי לשחייתו ולא לקיום. ופירש רבי (מאיר) דלשון גירדית מותרים, מותרים. וקאמר: כל דבר שמבגסין לקיום זורו רבנן לפי שמו אטו מן מרובה, 14
משמע: דא דבר שאין מבגסין לקיום לא גורו אף לזמן מרובה. ועוד תימה, דהא מעשים בכל יום כולם חרס שלנו שאין מבגסין לקיום שנתן בהם ישראל יין הרבה, וכשנוגע בהם גוי אין 15
עושין בו רק כשנושך לבדו ופירש שדר רבינו אלהון בן הרב רבינו יהודה ליטשב תרסם: ודאי יתירה וקנקנים שנתים מבגסין לקיום. והכי פירשוהו: נודות הגוים חרשים - שלא נתן 16
בהם יין כלל, ולא פירש שדר גירדית שלא זפתו מעולם אי רמא בהו יין תמרא מידע ידע, אבל זפתות או שנופתו וגשר ופתן - אף חדשים אסורים, כי שמו בשעת זפתות או אחר זפתה נתן 17
בהם הגוי יין ולא ידע. ושינים, פירשו: שנתן יין אף אפילו דא יזמנא - אסורים, כל דבר שמבגסין לקיום אסור לפי שעה. וכן בקנקנים. ונתח אף שום חולקין בזה לקנקנים, ודלא ודלא 18
עריב ותיי לזו - משום דהבריייתו מתחלה בן מזוז, דרבי תנתי: גוי רבנן ועברן, וגבי קנקנית תני: גוי נתן לחוכין יין בו. ובסמוך הכי פירשוהו: הני מילי נודות - אף על גב דמבגסין 19
לקיום מני לזו בעירוי משום דלא בלעו, אבל קנקנים של חרס בלע טפי. ולפי זה יש לתתיה הקאש' והדשחטי' שאן על פי שהם זפתין, דכיון שאין מבגסין לקיום, והדשחתי נזחא כל מה 20
שחשקינו לפירשו רשי', ר' לרשון גירדית. אכן רבינו תם הקשה לו את ההלכות גירדויות. שפירשתי: שיש להני נודות שאין מבגסין לקיום, אבל קנקנים שמבגסין לקיום לא. ולפי זה אין לחתירי 1
הקאש' לפירוש רשי', ר' לרשון גירדית. ודאי נודות. לכן יראה לרבינו גם גירס משמעתי' במדינתן הוספתאם (פרק משיב) ומדלוקת כל בן נודות לקנקנים, ודא חזא הצעה פירשו: 2
נודות הגוים גירדית מותרין חרשים זפתות אסורים. פירשו: גירדית - שאין בזה זפת - מותרין אפילו ישנים, דכיון שאין מבגסין לקיום משכשכן במים ומותרים. ואפילו היה זהם זפת אלא 3
שעלף

שנקלף, דיין בשכשוך סגי, כדמוכח בפרק אחרון (עבודה זרה ע"ב, ד) דפריך מהחזא דאף על פי שנקלף חופת אסורה להחיא דנת ומוחץ שאינם פותחין, ויין ששם בשעת ופיתה אינו אלא כורק מים לטיט. חדשים פותחים אסורים, פירוש: חדשים – שדומה שלא היה בהם יין מעולם – אפילו הכי אסורים, שנאמר שהם פותחים ולמא רמז בהו יין מאחר ולא ידעו הופת מבליע, ואף על פי שאין מבניסין לקיום צריכין

עירוי מפני שחופת מבליע אף בפעם אחת, ומסיים בה: גוי ריבנן ועבדן כו', ובברייתא אחרת הניא: דנקיטין של גורם חדשים מותרין ישנים ומוחצין אסורין. פירוש: חדשים מותרין, פירוש: דודאי גוי לא נתן בהם יין מעולם, כי מאחר שאינם פותחין אילו נתן בהם יין מיכבד. ישנים פותחין נמי אסורין ואפילו נאכל, כי שמת אתן בן דאף הגוי יין ואינו עשין כדן לא עירוי ולא הנעלה. ורבינו יצחק היה מפרש לישב הדגנה, דדוקא בימיים שהיו גרילים להטיל בהם יין בשעת ופיתה יש לאסור, דהיינו דין בשעת ופיתה אינו אלא כורק מים לטיט בדפרישיות, דהיינו דאף על פי שחש שמכאן אחריו כי הטיל שם יין ולא ידע, אבל עתה שאינו גרילין להטיל בהם יין בשעת ופיתה, אם נתן בהם יין אחר ופיתה דהיינו ניכר, ומכל מקום, שלטו שנגב הגוי במשקשך טופח לא מצוי היתר, ורבינו תם עצמו חזר בו בסוף והתחיל להחית אף שלטו במגע גוי בשכשוך בעלמא. והדאית טעם, משום דאיכא חרתי לביטורא: דהא שחן של עץ ולא נבלע בהם דהיין כל כך על ידי ופת, ולא דמי לנדרות שחן של עור ורך הוא לבלוע יותר על ידי ופיתה, ועוד, כי אינם טרודות כל כך ביין, ולא דמי לכלי הנת ומוחץ ומשך דלקמן שהיין נבלע בהם על ידי ופיתה כפי שחן טרודות, ונבט בהם כדן בן אף על פי כן לא היה עושה מעשה לכתחלה להתיין בשכשוך, אבל דיבעדא אם נתנו בהם יין אחר מגע הגוי לא היה אסור. בסיומא בברייתא דנקיטין תניא בתוספתא: ושכנס בהם יין מים – ישראל מותר להכניס לתוכם יין, ושכנס גוי יין – ישראל ממלא אותה מים שלשה ימים מעת לעת וכונס לתוכו יין ואינו חושש. ושכנס גוי יין וישראל יין – מורח להכניס לתוכה יין, ועלה לית תלמודא לכתחלה או ידעבד, פירוש: נחא שאומד וישראל ציר או מורח, ורצה לומר לכתחלה יתננו שם כמו שמי, אם יין דוקא ידעבד, ומתוהו דאף דיבעד יין יין אחריו דציר שורף, וניחא דפשיטא ליה לתלמודא בסמוך ציר שורף אור לא כל שכן, אבל לגידסת הספרים דגרסי: אין נתון לחתוך יין ישראל נתון לחתוך יין

אור מוריים, קשה: מאי קבעי? פשיטא דלכתחלה קאמר, דהא קתני בהדיא: נתון ועוד קשה: מנא ליה לתלמודא דציר שורף ליק, שמוחר ליכנס בו יין אחריו? ריבנן – ובתוספתא גרסי "ריבדן", ונראה ד"ריבנן" ריבדן? חבל אחד. והכי גרסינן במסכת שבת פרק "אלו קרשים" (קיד, א) כל תלמיד חכם שנמצא רכב על בגדו חייב מיתה, ואמרי לה: רבד, "הא" גוי דשדא חמרא לבי מילח – פירש הקטורס: בכלי מלא מלח, וקשה: דמה ענין זה לגבי חורק מים לטיט? הרי טעמו ניכר במלח, ומאי סלקא דעתיה דרב פפי? לכך פירש רבינו תם: לבי מילח – מקום עשית המלח, וקאמר רב (וביד) [פפי] דאף על פי שהגוי משליך שם יין – הנחל מותר, מפני שהאור שורף ובלה שם כורק מים לטיט, כי גם טעם הדין אינו ניכר בו, ורב אשר פריך, דמכל מקום לא אויל לאבד כמו נדרות דוורמנת העור מבטלת הדין, ואומר רבינו תם, כי יא איתא איתא דרב אשר אינה אלא דחייא בעלמא, כלומר דמדבר וביד לא תשמע, אלא מכל מקום זלכה כרב פפי. מותר כן תיחוריו ומוחץ אף על פי שרגילים שמשמים עליו עד בשעת ריבדן ללכנן.

אביק – לשון עניבה הכי באל התלמוד. ירד – שוק של עבודה זרה, מיהו גוי כי אויל, לסתורה הוא דאוייל, עבודה זרה זבין – מכר עצמים בשוק, אם איתא רחות ליה – להאי ישראל גלימא או חמרא. הכא – לידן הזה מובין ליה, קשורין – שחורחין חבורה חבורה יחד, ולא דבן בברב, נדרות – שחן של עירוי, קנקנים – של חרס, כל המעשה פירשתי למעלה.

גרודים – גרס ברל"ת, כמו: (איוב ב') "ולתגרד בך", שאין בהן זפת, והן חדשים – מותרין, דבבניסין יין זמן מועט לא בלע עור, ונדרות דוקא, אבל כלי חרס בלע לאחור, ישנים ומוחצין – כלומר, לא ישנים ואי אפשר, אסורין, ישנים – אידיד דכניס בהן יין נסך זמן מרובה בלע עור, ומוחצין – אפילו בחזא ויזנא בלע זפת ליקן, ויין ריבנן – ברי"ש, כמו "רביב", כלומר התיך חופת פיתח, ונתן לתוכו יין, ורב, כדכנס בעד שחופת חם נותנין יין לישול טעם מרירתו של זפת, אנב פירידי – דירשאלא זה, שעסוק בנתינת יין לתקן הנוד, מנסך – ליה גוי, ולא ומוחצין – דירשאלא להבין, כורק מים לפי – שאותו יין הולך לאבדו חופת ובטל טעמו, כמים הניתנין בשטן שכלין מאיליהן, כשמתחייב הטט הרי קן כאילו לא היו – אף יין זה כלה בליהודות חופת, וכשמתחייב חופת כלה ממאליז רטוב אינו פולט, לבי מלחי – בכלי מלא מלח, שהיין נבלע ובלה במלח, הכא לא אויל לאיכוד – שנתן טעם במלח לעולם ואינו מתחייב, מעת לעת – בכל שילוש מים מעין מעת לעת ונותן אחרים, הני מילי דידן – כגון הני ויקי דרב יצחק שנבלע בהן יין כשר תחלה ולא בלעו מיין נסך כל כך, אבל דידהו שנבלע בהן יין נסך מתחלתו לא שני כהני, נדרות – הני ויקי של עור הן, אבל קנקנים – של חרס הן, ובלעי טובא, לא מני ליה דבכין, גרודים – שלא נפופו מעולם קרי גרודים, ישנים ומוחצין – או ישנים או מוחצין, גוי נתון כו' – כלומר נתן לתוכו גוי יין, ישראל נתון לתוכו שלשה ימים מים ומערין מעת לעת כדאמרין, ומוחצין, גוי נתון לתוכו יין, ישראל נתון לתוכו ציר, או מוריים – מיד, אף על פי שלא מיתלאת מים, לפי שהציר ומוריים שורפין את היין הנבלע ומכלין אותו.

לכתחלה
בר עדי מיטעא אנם הנהו ויין מרב יצחק בר יוסף, קמא בהו חמרא ואהדרינהו גיהליה, אתא שאול בי מדרשא; אמר ליה רבי ירמיה, קד חזרה רבי אמי הלכה למעשה: מילאן מים שלשה ימים ומערין, ואמר רבא: צריך לערן מעת לעת, סבור מינה: הני מילי דידן, אבל דידהו לא; כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש: אחר שלטו ואחד שלחם, סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשר למימר: הני מילי נדרות, אבל קנקנים לא; אמר ליה רב אשר: לא שגא נדרות ולא שגא קנקנים, תנו רבנן: קנקנים של גוים, חדשים גרודים – מותרין, ישנים ומוחצין – אסורין; גוי נתון לתוכו יין – וישראל נתון לתוכו מים, גוי נתון לתוכו יין – וישראל נתון לתוכו ציר ומוריים, ואינו חושש, איבעא להו: לכתחלה

אור מוריים, קשה: מאי קבעי? פשיטא דלכתחלה קאמר, דהא קתני בהדיא: נתון ועוד קשה: מנא ליה לתלמודא דציר שורף ליק, שמוחר ליכנס בו יין אחריו? ריבנן – ובתוספתא גרסי "ריבדן", ונראה ד"ריבנן" ריבדן? חבל אחד. והכי גרסינן במסכת שבת פרק "אלו קרשים" (קיד, א) כל תלמיד חכם שנמצא רכב על בגדו חייב מיתה, ואמרי לה: רבד, "הא" גוי דשדא חמרא לבי מילח – פירש הקטורס: בכלי מלא מלח, וקשה: דמה ענין זה לגבי חורק מים לטיט? הרי טעמו ניכר במלח, ומאי סלקא דעתיה דרב פפי? לכך פירש רבינו תם: לבי מילח – מקום עשית המלח, וקאמר רב (וביד) [פפי] דאף על פי שהגוי משליך שם יין – הנחל מותר, מפני שהאור שורף ובלה שם כורק מים לטיט, כי גם טעם הדין אינו ניכר בו, ורב אשר פריך, דמכל מקום לא אויל לאבד כמו נדרות דוורמנת העור מבטלת הדין, ואומר רבינו תם, כי יא איתא איתא דרב אשר אינה אלא דחייא בעלמא, כלומר דמדבר וביד לא תשמע, אלא מכל מקום זלכה כרב פפי. מותר כן תיחוריו ומוחץ אף על פי שרגילים שמשמים עליו עד בשעת ריבדן ללכנן.

אכטא טייטען - כך גורס בערך בכ"ף, ופירש: שמביאין קמח ועשבים ובשמים ושוורין אותו בחלב ומזליפין ק"ע עליו. ורבינו חננאל גרס: "אבטא" לשון אבטית, פירוש: דלעת חלולה, ומשמיין בה ק"י, ואינו נראה, כי לא מצוינו שום כלי שלא ידא נירה בעיריה. ועוד, כי אבטית דולעת אינו אחד.

מוריים אומן - ודא דפליגי רבי מאיר, ורובנן בביתא במוריים לענין איסורא ורובנן היינו משל בעלי בתים, אי נמי, מייסר אחר פנים ראשון ושני דקליש שומניה רומז ביה חמרא. והוא השלישי וניכר, והואו מוריים דלקמן דאתא בארבל, של אומן דהו, ודיה ניכר לפי שדיה בפעם ראשון ושני. **אמרתו** אלאכא-מיטא - תימה: כי איכא רובא נמי, אמאי לא חשבינן ליה מעיטא דמעטא, כיון דאיכא רובא חזקה, וזוהי: רובא דבמות שאינן נשחטות לעבודה זרה, ואותם עגלים עצמם נמזדים כחוקה הורה - שדיוחא חזקה ביוקא היתר שאינם לעבודה זרה קודם שחשבה ובי חזקה וזנא אמרינן בפרק בתרא דיבמות (קט, ב) גבי היתה לה חמות אינה חוששה, ודחשיבין ליה מעיטא דמעיטא, דאיכא רוב דלשון חזקה לשון ויש להומר: דשאני חבא ודלאר שחשה איתרע ליה חזקה, דהגן קיבות העומדות לפנינו לאחר שחשה בספק רבדה וזה קיימ, החם נמי וימנן ודחשיבין, כגון ביצאה מליא, משום דאיכא ירעחא שיצאה מעוברת. ואפילו לרבי יהושע לרבי יוחנן - הים - אסר חבא, ודחתא אי שום הדאית של איסור אפילו כשיצאה מליא, דאסורה הפילה, אבל כאן כיון שמיעוט הקיבות אסורת - יש כאן משמעות מעיט של איסור, **ובי** נחשטין לעבודה זרה מאי ניהא דא תא הוא דשרית - תימה: מאי ראיא דא זוזי הלא לא חזיב רבי שמעון בן לקיש כאן נחשטין דורוק, אלא נחשטין סתם, דמשמע שדוא עובר בזביחה? לא לומר: דא עיקר נחשטין אמן אלא לעור דם וחלב, ולא הוצרך לפרש, והכי נמי אמר בחולין פרק שני (לט, ב) גבי הנהו טייע דאתו דלקניא דייב דכרי בן אמרוד ודא ותרבא לדידן, ומשום חביבסיס "גבגב ודחא", אלא קאמר בזביחה עצמה, שמעון בן לקיש אמר מותרת - פירש הקונטרס: אף באכילה, ואף על גב דמשומד מליא דהו, מכל מקום בפרק קמא דחולין (ה, א) מוכיחין דרשילש דני משומד דהו, ויש שחשיתו מותרת אף באכילה, ויש בהנאה לבד, ויש אסורה אף בהנאה. וש"ך לעיל לעיל טז, כו, **מפני** שמעמידין בקיבת עגלי עבודה זרה, נראה דרבי יהושע לא היה מחבין כי אם לדחותה, ודא דרבי יהושע לא חיש למיעוט בפרק בתרא דיבמות (קט, א) שבהאי לעיל, וכן בפרק שליש דביבמות (כ, ב), ועוד, דאפילו רבי מאיר דחיש למיעוט לא אסר לעיל (טז, א) אלא גביה דרבי אוניין, אבל שמו מקומות חשיב מעיט דמעיטא, וש"ך למשנה לעיל כט, ב, **השיאו** - לשון משיאו עצמו, ואית דגרסי "חשיאו", ונפרש חטע, לשון "השיאו". וש"ך לעיל טז, כו, **והחבירו** מוכיח עליו לריש שמעון בן סמוך אסיפה דקרא: "על כן עלמות אחריו", **כשרו** - אסור - בפרק "שור שנגח" קמא (בבא קמא מה) דיש מבישר - אף על גב דעבדיה ענין בער ושדחיה, ויש להומר: דהרתי שמעוני מנייה.

אמר רבא תריוהו תנחני - נראה דהאי הוי פירוש בהניחא, מודל קאמר שמיטא עליה: רב קרא וסברא קא שמעון על, וראביד דרבה "תריוהו תנחני" דהוה חולן שפר אפילו בתמיחה. וש"ך להלן לא, ון ש פרישן שרומזים בהנאה: השיאו לדבר אחד, ופרי'ך: ולהורה ליה משום דליתיה לאיסורא בעיניה, דהא מוריים לרבנן לא אסור בהנאה משום דליתיה לאיסורא בעיניה: ומשני: ודא כיון דאוקימא קא מוקים כמאן דאיתיה לאיסורא בעיניה, דהא מוריים

אכטא = חמת מעור עב, וקורין אותו בוטין". דייטין - והולכי דרכים נושאין אותו מלא יין במדחוק, ודיו כמבוססו לקיום, ומשום הכי עבי שדיה שנים עשר חרש. **פריצני** = פסולת לש עבים. **מוריים אופן** - של יין אומן, מותר. מוריים לא עבד מריגים מנאמי ומשום חמרא קאסרין ליה, ואומן לא רמי ביה חמרא, כדמפרש ואזיל: אידי דנפיש שומניה פעם ראשון ושני מקלקל להו חמרא, חילק - מקין דגים

שחורים, וטולחנין מקין כדמפרש לקמן בפרקין, ובקטנתו אלן אל ספני דקשקשת ועתיד לגרל לאחר זמן, ואמרינן לקמן (לט, א): חילק של גוים אסור, אותו מין דגים קטנים ומובד הרבה בינה, ומפני מה אסורה - מפני שעירבונה עולה עמה, דגים טמאים אסורין עולה ועלך עמה, ואולי חילק אומן, כיון דאומן הוא ובקי בדבר מבידיל הימנה, משום דלא חשיב טעמא, ומקלקלי ליה לסולחנית ומרע ליה לכולי מריה. **פעם ראשון** - ושי - שכן דרכן, ונתנים מים ומלח על שומן הדגים ומרצתו שומנה, ומשכחלת וזחור וזחור אחרים. **נפילא דעבו** = פורט' בלעז, מקום השפעתו עולות בו ביבשה. **קיסטא** = שם המדה, בלשם = כוחא, מבידיל, אבל כל זה דייק נגמיר ביוקר והמוריים הורד, כמאן בלא חזין חול דהמוריים ביוקר, ודחשיבין לערובי, אידי דצור **איחא** - דרש שפת הים הסמוכה לצור אתא האי ארבר, דאמרין בלעמא (בבא מציעא נב, א) לשון וזל, כדמפרשין בלעמא (בבא מציעא נב, א) עשיק לגבך ושור לכרסך, עקולי ופשוירי **איכא** - מים שדחליבן עקלקלן, ופשוירי - מי שלגן פשרים על שפת המים, ואין מושכי הספנה יכולין ללא באותו הדרך. **מפני מה אסרי** בגינת בית אוניין - לרבי מאיר דאסר ליה בהנאה, שריב עגלים כו' - במעמידין את החלב בקיבתו, ובי מאיר חיש למיעוט - בפרק בתרא דיבמות (קט, א), קטן קושט לא חולציב ליה ביימא, קטן שמו יקצא סריס, קטנה שמו תמצא איילוני, **אי אסרת** דוב - עגלים נחשטין לעבודה זרה, איכא למישר בגינה שחשא דמיעוט קיבות האסורות בהנאה, דוב עגלים הוה מעיט לגבי שאר בהמה שמעמידין בהן בקיבותיהן, השוחט את הבהמה לזיוק דמה לעבודה זרה - שלא שחט בהנאה לשם עבודה זרה שיהא עובד בהשחית, אלא חשב בהנאה על מנת לא לזרוק, ובי יוחנן אמר **אסורה** - קסבר: מחשבין מעבודה לעבודה, דאמר רחמיא רחמיא דהוה חשט על מנת לזרוק את הדם פיוגל קאן על גב לזר, ודיו מחשב מעבודה לעבודה מעבודה זרה על חבירתה, אבל לענין עבודה זרה לא, תרימין שעתך - ירום מזלך. **באומר** נגמר זביחה הוא **עובד** - שחשב על השחטה עובד לעבודה זרה ואמר בלבו בזביחה זוז עבודה לעבודה זרה, ובהא מודינא מתיסר, וזביחה היא עבודה השבוה בזביחה, ולחיה נקט מרשע דהוה, דקסבר ריש לקיש (בבא קמא עב, א) חולין כט, ב, דא חשיתא אלא לבסוף, **מפני מה אסרי** בגינת גוים - באכילה, ולזכרן לזכר ליה, דהא משום חלב של בהמה טמאה איכא למיחש, דקיימא לן חלב טמא אינו עומד, כלומר אינה נקפת, **אחריו** = שם חבכו, שור הנסקל - אסור בהנאה הוא, ניהא ליה בנפחיה - שיהא נראה שמו, לכך חיל שם איסור עבודה זרה על הפרש, לא ניהא ליה בנפחיה - הלכך לא חשיב פירשא למיחש עליו איסור, מאומה - ואפילו פרש.

מכלל מאי פירושיו.

עבודה זרה. אין מעמידין – פרק שני דף לה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזולץ) רש"י תוספות

מכלל דאסיורי הנאה – כי עולה, והוא חזין לשור הנסקל, שרי פרשיהו. דברי דודי – דברי סופרים. מינה – עיקר, תורה שכתבה. השוק שפתוח – בדמורגמן (והשוקים – וכבושיות), ואל תתהל להם – ואל תרדק להקשות לו. גורה חדשה – מקורו גורו על הבונה. ואם תחזיק בזה – ואין מפרשין טעמה בדמורש ואילו. "מפקקין" לשון חטיטה דברב סתום לפשפשו, ובלעז פרייד,

מִכָּלל דְּאִסּוּרֵי הֶנָּא שְׂרוּ פִּרְשֵׁיהּ; וּמִדְּקָאמֵר לִיה: 1
מִפְּנֵי שְׂמַעְמִידִין אוֹתָהּ בְּקִיבַת עֲגִיל עֲבוּדָה זָרָה, וְקָא 2
מְחַדֵּר לִיה: אִם בֵּן לָמָּה לֹא אֶסְרִית בְּהֶנָּה - מִכָּלל 3
דְּעֲבוּדָה זָרָה אִסּוּר פִּרְשֵׁיהּ. וְלַחֲדָר לִיה: מִשּׁוּם 4
דְּלִיתִיה לְאִסּוּרָא בְּעִינֵיה, דְּהָא מוֹרִיִּים לְרַבְּנָן דִּלָּא 5
אֶסְרִירוּ בְּהֶנָּא, מֵאִי טַעְמָא, לֹא מִשּׁוּם דְּלִיתִיה 6
לְאִסּוּרָא בְּעִינֵיה? - אָמְרִי: הֲכָא, בִּיּוֹן דְּאוֹקֻמִּיה קָא 7
מוֹקִים, חֲשִׁיב לִיה כְּמָאן דְּאִיתִיה לְאִסּוּרִיה בְּעִינֵיה. 8
”הֲשִׁיאוּ לְדָבָר אַחֵר” וכו'. מֵאִי ”כִּי טוֹבִים דִּידִךְ 9
מִיָּן?” כִּי אָתָּא רַב דִּימֵי אָמֵר, אָמְרָה כְּנֶסֶת 10
יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרִדָּךְ הוּא: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, 11
עֲרִיבִים עָלֶי דְּכַרִּי דִּידִךְ יוֹתֵר מִיֵּנִה שֶׁל תּוֹרָה. 12
מֵאִי שָׂנֵא הָאִי קָרָא דְּשִׁילִיָּה? אָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן 13
בֶּן פִּזִּי, וְאִיתִימָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר אָמֵי, מִרְשִׁיעָה 14
לִיה: קָאמֵר אָחֵי, ”שִׁשְׁנִי מְנֻשְׁקוֹת פִּירוֹ”, וְאֵל 15
דְּרַחֲמָא לֹאִי, חֲשׁוֹק שְׁפִתוֹחֵיךְ זֶו בּוֹז וְזוֹ אָמֵר 16
תַּבְּחַל לְהֶשִׁיב. מֵאִי טַעְמָא? אָמֵר עוֹלָא, וְאִיתִימָא 17
רַב שְׁמוּאֵל בַּר אָבָא: גִּזְרָה חֲדָשָׁה הִיא, וְאִין 18
מִפְּקֻפְּקִין בֶּה. מֵאִי גִזְרָתָא? אָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן 19

132

פֹּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי: מִשּׁוֹם נִקְוָה. - וְלִמָּא לִיה: דְּאָמַר עוּלָא: כִּי נִזְרִי גִזְרָתָא בְּמַעֲרַבָא, לֹא מַגְלו טַעְמָא עַד אִיבָא אִינִישׁ דִּלָּא סְבִירָא לִיה וְאִתִּי לְלִילִי בֵּה. מַגְדֵּף בֵּה יִבְשָׁה תַּשְׁתְּרִי, יֵשֶׁן תַּשְׁתְּרִי, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: יִבֵּשׁ מוֹתֵר מוֹתֵר - אִין מַיְתוּ לֵישׁ! אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לִפִּי שְׂאֵי אִפְשָׁר וְיִשְׁמְאֹל אָמַר: מִפְּנֵי שְׁמַעְמֵידִין אוֹתָהּ בְּעוֹר קִיבַת גְּבִילָה. הָא מִ שְׁמְאֹל הֵכִי? וְהֵתֵּן: קִיבַת הַגּוֹי וְשֵׁל גְּבִילָה - הֲרִי וִו אִסְרָהּ; גְּבִילָה הִיא? וְאָמַר שְׁמְאֹל, חֲדָא קִתְּנִי: קִיבַת שְׁחִיטָת גּוֹי -

מִשְׁכָּן שָׁנָה הָאֵל קָרָא דְּשִׁילִיָּה - וּמִסְכָּן: מִירְשָׁלָּמָה: אֵם לְחַפְלָגוֹ תַּחְבּוּן חֵן לֹלְחַפְלָגוֹ דְּבִרְבִּיִּים אַחֲרִים, בְּחֻמָּשׁ מִקְרָאוֹת שְׁבַתֵּיהֶן: מִנְשֵׁי שֶׁ-רִ"ר - "מִחֲרָ" "מִשְׁקִידִים" "שָׁתָה" "אֲרֹר" וְקִסָּף: אֲמַר רַבִּי אֱלִיאָה: דְּבִרְבִּי שְׁמַיְקִיל עֲלֵיהֶם אֵת הַפֶּה, שְׁנֹאֲמַר "יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ". רַבִּי שְׁמֻעֲזֵר בֶּן רִנְיָה: בְּשֻׁמַּל דְּרַבִּי תַנְחֵי: "כְּבִשְׁתִּי לְבִשְׁתִּי" רַבִּי שִׁיְיָהוּ: וְיִמְדָּקְאֲמֹר לִיה: תַּעֲלִי עֲבֹדָה זָרָה, וְקָא אֲסֻרָה בְּהִנָּחָה - מִכָּל הָאֵל וְלְהִדָּר לִיה: מִשּׁוּם אֵם מוֹרִים לְרַבֵּן דְּלָא זָמַן, לֹאֹ מִשּׁוּם דְּלִיתִיה בְּקָא, פִּין דְּאֻקְמִיה קָא אִיתִיה לְאִפְסוּרִיה בְּעִנְיָה. מָא "כִּי טוֹבִים הָיִידִךְ יִי אֲמֹר, אֲמָרָה בְּנִסְתָּ הָאֵל: בְּזִנְנוּ שָׁל עוֹלָם, וְיִתֵּר מִיָּנֶה שֶׁל תוֹרָה. לִיָּה? אֲמֹר רַבִּי שְׁמֻעֲזֵר עֲזָנוּ בְּרִי שְׁמֻעֲזֵר, אֲמֹר שְׁפֹתֶיךָ זֹו בּוֹזֹ אֵל? אֲמֹר עוֹלָא, וְאִיתִיָּא בְּרִיה חֲרִשָּׁה הִיא, וְאִין? אֲמֹר רַבִּי שְׁמֻעֲזֵר בֶּן שֹׁשֶׁם נִיקוֹר! - כְּדַעֲוָא, יִסְרִי רִיחִי שְׁתָּן, דְּלָמָא יִרְמִיָּה: אֵלָא מַעֲתָה, אִין מִנְחִי לִיבִשָׁ, יִשָּׁן לָא בְּלֹא צִחְצִיחָה חֶלְבָּ. גּוֹפֵא שְׂרָיָא, וְמִי אֲמֹר חֲזִינִי בָּה, אֲפֹו דְּגִי לֹא הִיא אֲסוּרָה! - לֹא קְשָׁיָא כָּאן

וְטוֹ מִן יִשְׁתִּין דְּגִי שִׁטָּה הִיא שְׁעִיר בֶּן חֶלֶב טָמֹא אָף עַל שֶׁ שְׂדֵאוֹ יוֹדֵעַ שְׂאִינוֹ מִיִּדְּלָא לֶכֶן כִּי נִשְׂאֵר הָאֵרֶס בְּתוֹךְ לִחְלוּחֵי הַגְּבִינָה בִּינֵי אֲסִפִּי. וְרַבִּי יִצְחָק הָאֵלִיָּהוּ רֵאִיָּה מִן הַיִּזְרְזִלִּים: חֲתָן: מִפְּנֵי אִתְּן בִּין הַנְּקִיבִים. וְפִירֹשׁ "וַיִּמְדָּה" - וַיִּבְשֹׁתָהּ: מִשּׁוּם: מִפְּנֵי אִתְּן חֲתָן בֶּן וּמִסְכָּן: מִפְּנֵי אִרְס הַחֲתָן בִּין הַנְּקִיבִים, כִּמוֹ שְׁמַתְרִין בְּתַלְמוּדֵנוּ. אֲבָל אִין לִפְרֵשׁ כְּפִירֹשׁ הָרַב הַזֶּה, דְּחִבִּי מִקְשָׁה תַּלְמוּדוֹ גִּבִּי חֶלֶב טָמֹא כְּסֻמּוֹ. וְלִדְלִיתָהּ, דִּחָא לֵא מִצִּינוּ בְּשׁוּם מִקּוּם שִׁנִּיָּה אִי אִירִיאִי נִבְלָא: אִפְלִיז שְׁחֻטָּה מִן אֲסוּרִים מִשּׁוּם שֶׁבֶר חֲבָלֵיו יִשֵּׁן לִמּוֹר: דְּרוּקָא נֶקֶט בְּלִשָּׁא וְנִתְּן עֲזָנוּ הָאֵל, וְאָף עַל בֶּן דְּאֻקְמִיָּא קָא מִקְרָא, אִי שְׂאִיר אֲסוּר אֲלֵא לְתַלְמִידֵיהּ. וְכִי שְׂאִיר שְׂאִירָא לֵא לִיָּה לְמַפְרֵךְ. **חֲרָא** חֲתָנִי קִיבֵת שְׁחֻטָּתָא בִּין גְּבִילָה הִיא - תִּימָנָה: לִפִּי מַה שְׁפִירֵשׁ רִבִּינוּ חֵם אָף קֹדֶם תוֹרָה, וְפִירֵשׁא עֲבֻלָמָא הוּא שְׂאִיר רֵאִי אֲלֵא לְתַלְמִידֵיהּ. אֲבָל בְּזֶה הַחֲלוּל שְׂאִיר וְחֻפֵּה חִידָא אָף עַל פִּי שְׂאִי אִפְשָׁר לֵא יִתְעַרֵּב מִחֻלָּה הַחֲלוּל עַל הַקֹּדֶשׁ. וְלִפְרֹשׁוֹ דֵּן קְשִׁיא, אִין קִיבֵת הָאֵל שְׂאִיר, וְחֵלֶם לֵא מִיָּיִי בְּהַתְּמָנָה מִיָּיִי בְּחֻלָּלוֹ שֶׁרִי לִמּוֹר: דְּהִן דִּחָא אִין קִיבֵת בְּנִבְלָא, שְׁמַעֲנָא: דֵּן קִיבֵת גּוֹפֵא שְׂרָיָא, וְאָף עַל פִּי שְׂאִירָא שֶׁ מִן הַחֲלוּל כְּפִירִישִׁי - דֵּא, אִתְּעֵם הָאִיסוֹר הוּא מִשּׁוּם נִיקוֹר כְּרִבִּי יִהְיֶשׁ בֶּן לִוי, דְּקִימָא לָן הִלְכָה כְּרִבִּי יִהְיֶשׁ בֶּן יִחִיָּה. וְכֵן קִסַּף רִבִּינוּ זְנוּגָא, וְכֵן סִדֵּר תַנְאִים אִמְוִאֲרִיאִים קִסַּף הִלְכָה כְּרִבִּי יִהְיֶשׁ בֶּן לִוי בִּבְלָא שֶׁ לִרְבָּא, שְׂדֵה חֲתָנָא, שְׂדֵה הַחֲבֵרֵי דְּבִרְיוֹ קֹדֶם דְּבִרְיוֹ שֶׁרִי חֲזָרָא בֶּן יִצְחָק שְׂשׁוּם שֶׁ עִירֹב חֵלֶב טָמֹא, כְּפִירִישִׁתִּי חֲלָלָא (בְּנִי) לֵא (נִמְנֹר) כְּפִירִישׁ שְׂרִי, שְׂשׁוּר אִין חֲגִיבִים שְׂשׁוּם שֶׁ מִצִּין בְּעִינֵי אִין לְחֻשׁ מִשּׁוּם גִּלּוּי. וְאִין לִמּוֹר דְּרִבִּי שְׁבַמְכִין הוּא תַרְצִין מִנִּין אַחֵר לְחִתְרֵי, (שֶׁן גִּזְ) (א). וְגַם כְּרִבֵּה מִקְמוֹת יֵשׁ שְׂאִכְלִים חֲתָמֵם מִפְּנֵי שְׁמַעֲמִידִין אוֹתָם כְּפִירִים, וְגַם אוֹבִיָּה יִתְעַרֵּב הָרַב רִבִּינוּ יִצְחָק בֶּן הָרַב רִבִּין חִיָּיָה שְׂשׁוּם קֶצֶת לֵאסוֹר מִפְּנֵי שְׁמֻחֲלוּץ הַקִּיבֵה בְּעוֹרָה

וְיִתְעַרֵּב הָרַב מִקְמוֹת שְׂשׁוּם מִעֲמִידִים בְּנִבְלָא דְּרִבִּי אֲרִיָּה מִלֵּעַ

מפני שמעמידין בשוף ערלה - וערלה של גוים אסורה. כמו שנפרש בפרק תמישי ועברה וזה טעם. ב' דבור המתחיל אין עורדין בעדות השם יתברך. **דבריהם** הובטחו ממנו מתגליל לו - פירוש: שבא אדם מגליל לו דרוק, לפי שהנזין ממנו עצת ותושיה, כמו שנפרש במסכת אבות (פרק ו' משנה א') **לגבינה** איכא דקאי בני אספי - פירוש: ליקח חלב מן הגוי לעשות גבינה. אבל לעיל גבי ליקח גבינה של

גוי ליכא למיחש לחלב טמא. כיון שיעשה אותו לצרכו ליכא למיחש דלמא עירב בו חלב טמא, כיון שאינו עומד. **מבבל** דאיכא למנאן דשרי - מדיקאמא: פת לא הותרה בבית דין - מכלל דאי בעי היה שרי ליה. אלמא אל פשט איסור. ומכאן סמכו עתה לאכול פת של גוים, כיון שלא פשט איסורו בכל ישראל, ויש לסמוך על דברי רבי שמעון בן גמליאל ורבי אלעזר בר צדוק דאמרי: אין חורין גוריה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בו. ועוד ראינו דאמר לקמן (לו, א) בימינו תתיר אם את רפה, ולא תתיר להחריז אלא משום דהוה קרי ליה "בית דין שריא", ואחריו באו בית דין אחר שהתירוהו. ועוד, דאמרי בירושלמי דפרקין ובפרק קמא דפסחים: פת נעמד עליו והתירוהו. וכן שנודר דמפת של גוים מותר לאכול עם מי שאינו נזהר בקערה אחת אף על פי שטעם פת זו מתערב בפח ישראל, דאין להחריז לאסור על ידי תערובת, כדאמר בפרק קמא דאסור (לו, א) דלא גורו על תערובת זמא, וכדאן גורא גמאא דגוים שרי, דליתיה לפת בעיניה, דלא גורו אלא הכא דאיחא בעיניה.

וש"ך לדף לו, א **וליתפא** - פירש הקונטנן פליטתו, ונראה שאותה פליטה באה מזה השם שהריקו מכלי האיסור, כדאמרין לקמן (עו, א) או מולקן במי ויתם. ולשון וילוף קצת קשה, שלא מצינו וילוף רק לשון שפיכה, כמו: תעשה וילוף (פסחים ב, ב).

בשלמא

אסורין ואין איסורין איסור הנאה: חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, והפת והשמן שלהן. רבי ובית דינו התירו השמן. והשלקות, וכבשין שדרבן לתת לחזקן וזן וחומין, וסרית טרופה, וציר שאין בה דגה פלביט שזומט בו, והחילק, וקורט של חלתית, וזלח שלקונידית - הרי אלו אסורין ואין איסורין איסור הנאה. **נמרא** חלב למאי גיחוש לה? אי משום איחלוףי - טהור חויר, ממה ירוק; ואי משום איערוכי - גיקום, דאמר מר: חלב טהור עומד, חלב טמא אינו עומד! - אי דקא פעי לגבינה - הכי נמי, איכא ממה עסקינן - דקא פעי ליה לכמכא. - ונשקול מניה קלי ונקום! - פון דבכחור נמי איכא מסיבוי דלא קימי, ליכא למיקם עליה במילתא. ואיבעית אימא: אפילו תימא דקבעי לה לגבינה, איכא דקאי ביני אטפי. "ותפת". אמר רב בהנא אמר רבי יוחנן: פת לא הותרה בבית דין. - מפביל דאיכא מאן דשרי? - אין, דכי אתא רב דימי אמר: פעם אחת רצא רבי לשרה ותיכין גוי לפניו פת פורני מאפה סאה, אמר רבי: כמה נאה פת זו, מה ראו חכמים לאסורה; מה ראו חכמים? משום חתנות! אלא, מה ראו חכמים לאסורה בשורה. כסבורין העם: התיר רבי הפת, ולא היא, רבי לא התיר את הפת. רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר: לא כך היה מעשה, אלא אמרו: פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה פת דחוק לתלמידים, אמר רבי: אין כאן פלטר? כסבורין העם לומר: פלטר גוי, והוא לא אמר אלא פלטר ישראל. אמר רבי חלב: אפילו למאן דאמר פלטר גוי - לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל, אבל במקום דאיכא פלטר ישראל לא. ורבי יוחנן אמר: אפילו למאן דאמר פלטר גוי - הני מילי בשדה, אבל בעיר לא, משום חתנות. איכא הוה מנסית ואכיל פת אבי מצרי, אמר להו רבא, ואיתימא רב נחמן בר יצחק: לא תשתעו בהדיה דאיכא, דקאכיל לחמא דארמאי. "והשמן שלהן". שמן - רב אמר: דניאל גור עליו, ושמואל אמר:

שפיתו שתי קדירות, ופיו למעלה. ואסורה בשדה - דליכא למיחש לאימשובי, דאקראי בעלמא הוא. מנסית - נושך. אבי מצרי - בשדות אצל המצרים. וש"ך לדף לו, א **וליתפא** פליטתו, שפולטין ומזיעין שמננית איסור שבלע.

כאן קודם חורה - אותה משנה דשוחט חולין, דקיבת גוי נבלה ואסורה. נשנית קודם שחור בו רבי יוחנש מדבריו שאמר לו לרבי ישמעאל. מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה, וסבר לאו פירשא היא. ובאן לאחר חורה - דף דשני שמואל: מפני שמעמידין אותה בעור, אבל קיבה עצמה שריא - לאחר חורה שחור בו רבי יוחנש תשובתו

של רבי ישמעאל. ומשנה - הדשנית בשחיטת חולין (קטן, א) קודם חורה. לא היה מפקיפה - לא עקרה לגמרי, דהואיל ונשנית נשנית, אבל אין להכלים כחוחות, שחור חור בו - שמעמידין אותה בחומין - שהחומץ מעמיד חלב. ולקמן פירש: לא אם כן ליתסר בהנאה בקמפא. ונראה = בשוף היוצא מן העץ. אבל בקמפא פירי = בשוף הפרי עצמו. מנולא ריחה נודף - והיוני דכתיב: "שמן תורק שמך", כשמגלזין אותה ומריקין שמנה. כלומר כשאתה מלמד תורה לתלמידים - לא יצא לך שם. מתגלז - לו - מנעמך אל טורח, כשהוא מלמד. **משנה** רבי ובית דינו התירו את השמן - לא גרסינן, דהא לא אדור שרייה אלא רבי יהודה נשיאה בר בריה שרייה, כדאמר בגמרא: ממתסחך ואולי רבי יהודה נשיאה, דהיינו רבי יהודה דבמרא דאמרין היינו רבי יהודה דנשיא בנו של רבן גמליאל ברבי, שהיה בימי האמוראים. דהכי נמי אמרין בגמרא: רבי יהודה נשיא בנו של רבן גמליאל חורה בו, ואולי רבי - בני של רבן שמעון בן גמליאל היה, כדאמרין ב"חשורב את הפועלים" (בבא מציעא פד, ב). והשלקות - כל דבר שבישלו עור, ואפילו בכלי טהור. וכוכלו משום חתנות. ובכשין - לכבוש גוים ירוק ודור שאין בה דגה פלביט שזומט בו - שדרין כלבית לגידל מאלה בציר של גוים טהורים, ואם יש ציר דג טמא עומד לא תגדל כלבית בו, והיא עצמה טמאה. ותחילת - מין גוים ספדים טהורים, והיא סלקונידית. ואין לה סנפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאח זמן סנפיר וקשקשת, וקימא לן דמותרת. ואמר בגמרא: מפני מה אסורה? מפני שצירונה עלה עמה - דגים טמאים שצירונם עלה, חלב, לא שנת טרופה על שנת אינה טרופה איכא למיחש לאחר מאלף ביניהם, דדמו ליה ולא מניבוי, אבל טרית - אין שקץ דומה ליה, הלכך בי אינה טרופה שריא. חלתית = מן פירי חור שקורין לזרא בלעז, ומתחביתן קרטיס סבין, ואסור משום שמנניתא דסכנא. וזלח שלקונידית - מפרש בגמרא (עבודה זרה לו, ט), **נמרא** - גיקום - שיעמידו עליו קיבה לגבינה. לכמכא - מאכל - קלי = מעט. מסיבוי = משיגא. ליכא למיקם עליה דמלתא - שמה נתערב בו חלב טמא, וכשהעמידו עומד טהור שבו והטמא נשאר עם הסבוי, חלבן אף בו נשקף לתוכשיר הראשונים לאכילתו, אבל לגבינה לא ידעא השתא דמותר. ואי בעית אימא - אפילו לגבינה נמי אסור. דאיכא - גמרא דקיימי בגבינה. בניי חתנות - בתוך גמרא דהיינון שמת מאן הולכט טמא שלא עומד נשאר עם הסבוי בגמיות. פורי - הוא תור שהוא גדול ופיו מן הצד, וכל תור שבמשנה קטן הוא, ומקום

שפיתו שתי קדירות, ופיו למעלה. ואסורה בשדה - דליכא למיחש לאימשובי, דאקראי בעלמא הוא. מנסית - נושך. אבי מצרי - בשדות אצל המצרים. וש"ך לדף לו, א **וליתפא** פליטתו, שפולטין ומזיעין שמננית איסור שבלע.

עבודה זרה. אין מעמידין - פרק שני דף לו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ)

תוספות

א איכא גוי כולו אין לא לא - פירושו: אינה חלה כשאר גזירות, ויכולה להתבטל אף בבית דין קטן. מיהו חלה היא לענען שעריכה שום היתר, שהרי שמן נהגו בו איסור עד שבא רבי יהודה ותרדיו. **גורו** על בנותיהן שיהו נדות מעריסותן - וגם על בנות בתים גורו, ושתי גזירות הן, והתרדיוהו צריכנו במפירשתי בפרק קמא דשבת (טז, טז). **דכתיב** ו

תחתון בם - אסיפא דקרא סמיך, דכתיב 'וברתו לא תקח לבנך', דאילו לאו ד"ל תחתון? מיירי בגזירות כדאמרין ב"הערל" (יבמות ע, א). וכי האי גונא פירש דבר רבינו אבהו **בפרק "וערל"** (שם עט, א) גבי בני שאול שדוקעו, דפריך: והכתיב "לא יזמהו אבות על בנים" ועל כרחך אסיפא דקרא סמיך, דכתיב "אשר כהנאו יזמהו" אבל רישא דקרא מוקמי ליה (סנהדרין כז, ב) בעדות אב על הבן. **כי** יסיר לרבות כל המסירין - על כרחך דך דרשא לא קיימא אלא איבתו לא תקח לבנך" דטליק מנייה, דאילו שאר גוים בגזירותן, שרוב לרבי משה, פירש רבינו שמואל בן מאיר: דך דרבי שמעון ליתא בכולהו תנאי, אלא משהו שמענין ליה לרבי שמעון דרדשי טעמא דקרא, אם כן "כי יסיר" קרא יתירא הוא, דכי נמי לא כתוב דרשנין אלא טעמא מנפשיה. **משום** נגשו? - פירושו: כחן הכא עליה חייב משום זונה. ומפרש בפרק "ועשרפין" (סנהדרין פב, א) ואידך דאמר משום נשיגא קסבר נשיגא דא מפקרינן אהו, ומשום הכי לא מתיב משום זונה. והקשה הרב רבי משה מפשטושי: דאמר הכא בבית דין של חשמונאי גזרו בגויה משום זונה, ונתן בפרק "הבא" ביבמות (א, ב), ודוכחינן אותרינן: אם כן אלא יתירא אלא משוחררת שנבעלה בעלת זנות זו היא זונה האמורה בתורה, ומפרש טעמא: לפי שבאין עליה בבכיותה. אלמא בגויה שייך זנות! ויש לדרות: דהתם בגזירות שאני, משום חשמונאי היא בת קרחה וקיימא באיסור "חללה זונה לא יקח", אבל בגויה דלית בה קרחה - ליה בה משום "זונה לא יקח" ולא משום חללה זונה, שאינו מתיחס אחריו. אכן קשה, דאמרין בפרק "לפי האסורין" (מנחות כט, ב) אמר אביי: כחן הכא על הגויה (אפילו אשת איש) אינו לוקה, ורבא אמר: לוקה, אלמא מדארייתא הוא מלקי עלה משום זונה, ואפילו בגויה. ואמר בפרק "עשרה יוסטין" (קידושין עב, א) ופליגי רבי אלעזר בר עקיב ורבי יהודה ורבי יסי ורבי שמעון בגזירת לבחן, ואפילו רבי שמעון לא שרי אלא בבגדניה דאמורא מבת שלש שנוער בתוליה בישראל, אבל בגויה דאני שייך וזנותו ויש לומר: דהדיא דרבא ומדוברו בן יחיד ודפרק "עשרה יוסטין" דהדיא דרבמנו, במשמע דבגויה שייך זונה - היינו דאי ליאסר לבחן, ואן הכון לוקה עליה כבעולה דאמורא, ואבוי דפלוז ואמאי אין לוקה היינו דקדוש דקסבר דאא מותרת גזירה זונה לבחן מנדארייתא - לא משום זונה דכתיב בקרא מותרא, אלא מותר הנהוב דכתיב "בתולה ממעמד ולא גזירה, ולא הכא מכלל עשה עשה, ולחיה לא לקי. דך גזירה דבית דין של חשמונאי הוי כסתם גויה שאין ידוע לנו שנבעלה, דמספיקא לא לקי ואפילו לרבינו. ודמיא גרובו דרבא

לחייבו משום זונה, ולרבא נשיגא דאמור נגשו? לא אמר נגשו? דאישות ליה ליה. וקשה: דהא דאמרין בפרק קמא דקידושין (א, כא) גבי פת תורא "אשת" לרבות אשת איש, אלמא איכא הוה אישותו ויש לומר: דדאי עשה מידא איכא, ולכך הוצרך לרבות אשת איש. והא דרשנין בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין דף נב, ב): "אשר ינאף אשה רעה" פרט לאשת אחרים, פירושו: גוי, אלמא לא שייך בהו אישות כלל - היינו לענין חיוב מיתה. והא דאמרין (בריש) (בירושלמי בפרק) "אין עומדין": שגרה באו על הזונה, ראשון קמא ואחרים חייבים עליה משום אשת איש, היא אמר בעילא קונה בבני נח - היינו דוקא גבי בני נח, אבל בישראל אינו חייב בעשה אלא בעולת בעל ואשתו מגוריה.

צער

גדול היה לי לפני רב אסי כו - מדאמרין "ופלוגי אצל פלוגי" משמע שכולם היו בדור אחד וכולם בימי רבי.

כמארת אתם נארים - אתם מקבלים עליכם גזירה ב"ארוח" ובקללה ונאסר עליכם, ואחר כך "אותי אתם קובעים" - גזילים, שאתם נהנים שוב מן הארוחים. מעריסות, מקטנות, שהן שוכבות בעריסה שקרין ברייך. משום יינן - שהיו בווער בו ומביאו לידו בנותיהן. ובנותיהן אסורין משום דבר אחר - עבדות זרה. ועל דבר אחר שלא הוזכר כאן נזיר משום דבר אחר - ולא משום עבדות זרה. לקמן מפרש לה. קנינים - בני אדם המבקשין קנאות של מוסק לנקום ממותיה. פונעין בו - בשעת בעילה, לפי שאינו נבמותו בבת דין, ובמשעת שהיה דומרי וכוכי. נשגיא - גזרו עליהן משום נדה דרבנן, ואף על גב דהיה אין זמה מטמאה מן התורה שהרי היא כבהמה, חכמים גזרו עליה, ומשום שפחה. משום גויה, כאילו מתחתן בה דרך אישות. ומשום אשת איש, דבעולת בעל יש לחן לבני נח, דכתיב "היא בעלת בעל". וישראל הרגיל בכך, וחאלי וכו' עליה נבדחה, וזנה, שפחה, כשאם בתי היא כאלו משום למינסב שפחה ועבר משום "לא יהיה קדש", ואחי למנסבכה לגויה ועבר "א"ל תחתן", ואחי למיבעל לאשה איש ישראל. משום נשגיא? - נדה, שפחה, גזרה, שאתם בתי היא כאלו משום לא זונה, ולא לאו ממש, אלא גזירה משום זונה ישראלית שנבעלה לאסור לה. דארייתא - "דמייחא בחדרי" לא גזיטין, והכי גזיטין כי גזר רבנן בית חשמונאי ביאה בלא יתירא כי ואתו אינהו תלמידי שמאי הולל, באותה שעה - משעה אמןן ונמרו, והא דרב יהודה בסנהדרין בפרק "כחן גדול" שיפמא צויה - אפילו לא ראה, גזרו עליו להיות כזב. צער גדול היה לי בו - כלומר, טורח גדול היה לי אצלו בשאליה זו, ששאלתיה ממנו כמה פעמים ולא היה בידו.

הואיל

מסניי היא, דאמר מר: הבעול ארמית - קנאין פונעין בו! אמר ליה: דארייתא בפרהסיא וכמעשה שהיה, ואתו אינהו גזרו אפילו בצניעא. - בצניעא נמי בית דינו של חשמונאי גזרו, [דכי אתא רב דימי אמר: בית דין של חשמונאי גזרו], ישראל הכא על הגויה - חייב משום נשגא, כי אתא רבין אמר: משום נשגא! - כי גזרו בית דינו של חשמונאי ביאה, אבל ייחוד - לא, ואתו אינהו גזרו אפילו ייחוד. - ייחוד נמי, בית דינו של דוד גזרו, דאמר רב יהודה: באותה שעה גזרו על ייחוד! - אמר: התם ייחוד דבית ישראל, אבל ייחוד דגויה - לא, ואתו אינהו גזרו אפילו אייחוד דגויה. - ייחוד דבית ישראל דארייתא היא! דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוהדרק: רמז לייחוד מן התורה מניין? שנאמר: "כי יסיתך אחיך בן אפך, וכי בן אם מסית, אם אב אינו מסית? אלא, בן מתיראד עם אמו, ואין אחר מתיראד עם כל עריות שבתורה! - ייחוד דארייתא דאשת איש, ואתו דוד וגזר אפילו אייחוד דגפויה, ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל גזרו אפילו אייחוד דגויה. מתיא "על דבר אחר משום דבר אחר?" אמר רב נחמן בר יצחק: גזרו על תינוק גוי ששטמא בויה, שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב וכור; דאמר רבי יורא: צער גדול היה לי אצל רבי אסי, ורבי אסי אצל רבי יוחנן, ורבי יוחנן אצל רבי נאי, ורבי נאי אצל רבי נתן בן עמרם, ורבי נתן בן עמרם אצל רבי: תינוק גוי מאומית מטמא בויה? ואמר לי: בן יומא, ובשכאיתו אצל רבי חייא, אמר לי: בן תשע שנים ויום אחד, ובשכאיתו והציתי דברי לפני רבי, אמר לי: הנה דברי ואחוז דברי רבי חייא, דאמר: תינוק גוי אימית מטמא בויה - בן תשע שנים ויום אחד, הואיל

הואיל

לאלתר

עבודה זרה. איין מעמד פארן עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - פשיטא" (רשינוזלץ) חוספות

הואיל וראוי לביאה בו' - דעמא דגדירות זיבה משום ביאה הוא, כדאמרינן: שלא יתא תינוק של ישראל רגיל אצלו במשכב זכור, הלכך לא גזרו עליה עד דחוי לביאה. פשיטא - כיון דתינוק משנה שראוי, הוא הדין לתינוקת. מהו דתינא? - האי תינוק כשראוי לביאה הוא ערום לארגולי, להמשך ישראל אצלו. אבל תינוקת בת שלש - אף על גב דבת ביאה היא, אין בה ערומות, לא ידעה לארגולי, עד שתחת בת תשעה לא נגזר עליה, קא משמע לן. אייל קמצא - מין חגב הוא. דבן - שהוא סדור ומותר באכילה. ועל משקה בית מלכותא - הדין והדינים שוקן בבית המלכותיים שבעורה. דבן - לא גזרו עליהם טומאת משקה, ופולגותא היא לקמן, דבן ממש, דסבר אין משקין מקבלין טומאה אלא מדרבנן, ובהני לא גזרו. ושמואל אמר: דבן מלטמא טומאת

אחרים, אבל טומאת עצמן של בהן, קסבר שמואל על למשקין טומאה מן התורה להיטמא ולא מצו רבנן לדיכניהו. ועל דירבך למיתא מלכא - הנוגע בנות - טמא. ולקמן פרק: הא דאורייתא היא. ועוד: הא דהומריא היא, וירוסף אסרא? מיבעי ליה. שרא תלת - דהא לקמן מפרש דהאי "על דירבך למיתא מלכא" קולא היא. אינו גט - דהא לא אמר שיהא גט אלא עד שנים עשר חודש, והוא כבר מת ואין יכול לגרש, חזקה לביים אם אין לו בן, אבל אי עמד "מעבשיו" דהא גט אם באו בשנים עשר חודש, ומת בתוך כך - הרי זה גט ואינה זקוקה לביים. כרבי יוסי - בבבא בתרא בפרק "יש נחליץ" (קל), אלא: הכותב בה גט נכסיו לבנו לאחר מותו, צריך שכתובו: "מהיום ולאחר מיתה", דלחוי משמע: גופא מהיום, שלא אחא רשאי למכור, ופירא לאחר מיתה. ואם לא כתב "מהיום" אלא "לאחר מיתה" - לא אמר כלום, וירשנו דהא גט עומד, ואם היה עליו גט כהן, מותר לאחר מתנה זו - בעל חוב גובה את חובו. רבי יוסי אמר: אינו צריך, דלחוי כתיב ומן בשטר, לומר: מעבשיו תהא מתנה מנופה של קרקע ופירות לאחר מיתה, ולא על בעי למיתב ליה אלא לאחר מיתה, למח נכתב מזה בשטר? דהכי נמי זמנו של גט מוכיח דרבי קאמר ליה: מעבשיו דהא גט אם לא באית, ונתנה בעלמא הוא, וכי לא אתא איקיים תנאה. רבי יהודה תנאי - בן גב של רבי יהודה, הורה שיהא מותרת לינשא, כל שעתה - כל ימיו נחלקו עליו. לאתרי שריתו - כדשמונו בן שנות. הכי גריסין: לאתרי שריתו דהא לא אתי עוד. אין הכי נמי - דאיכא למיבעי אמוניות, אלא - להכי בעינן בעיין לה אקמייתא. משום דהוית בהחאה מנינא דרבי יהודה נשיאה דשרייה וידעת לאתמא שרייה, ומדרבי יהודה הנביא למתניתין להדיא דאמר לה "מעבשיו" גטע מוריס - ואפילו רבי יוסי, דכא דאמר לה דהאי לשונא: "הרי זה גיטך לבשתנא חמה מנרתיקה", לכי נפקא לה קאמר לה - איהי גיטא, ומקמי הכי לא ידעו גיטא, וא לא מיתא בליליא - לא

הואיל וראוי לביאה מטמא נמי בזיבה. אמר רבינא: הלכך, הא תינוקת גזיה בת שלש שנים ויום אחד, הואיל וראויה לביאה - מטמאה נמי בזיבה. - פשיטא! - מהו דתינא? האי דיע לארגולי והא לא ידעה לארגולי, קא משמע לן. מיסתמיך ואילו רבי יהודה נשיאה כמסתמיך דרבי שמעון, אמר לו: שמלא, לא היתא אמש בבית המדרש כשהתירו את השמן. אמר לו: בימינו תתיר אף את התנן.

אמר לו: אם בן, קרו לו "בית דינא שריא", דהתנן: אייל קמצא דבן, ועל משקה בית מלכותא דבן, ועל דירבך למיתא מלכא, וקרו ליה "יוסף שריא". אמר ליה: התם שרא תלת, וכי שרא חדא, ואי שרי מר חדא אחריתא, אפתי תרתין הוא דהרין! אמר ליה: אגא שריא אחריתא. מאי היא? דתנן: "זה גיטך אם לא באית מלכא עד שנים עשר חודש", ומת בתוך שנים עשר חודש - אינו גט, ותני עלה: ורבותינו התירוה לנשיא, ואמרין: מאן "רבותינא"? אמר רב יהודה אמר שמואל: בית דינא דשרי משקה. סבר לה כרבי יוסי, דאמר: זמנו של שטר מוכיח עליו, ואמר רבי אבא בריה דרבי חיאי בר אבא: רבי יהודה הנשיא הורה, ולא הורו לו כל שעתה, ואמרי לה: כל שיעתה. אמר ליה רבי (אלעזר) [אלעזר] להווא סבא: כי שריתוה - לאתרי שריתוה, דלא אתי, או דלמא לאחר שנים עשר חודש, דהא איקיים ליה תנאי? - ותיבעי לך אמתניתין, דתנן: "הרי זה גיטך מעבשיו אם לא באית מלכא עד שנים עשר חודש", ומת בתוך שנים עשר חודש - הוי גט, דהא איקיים ליה תנאי, ותיבעי לך: לאתרי הוי גיטא, דהא לא אתא, או דלמא לאחר שנים עשר חודש, דהא איקיים ליה תנאי! - אין הכי נמי, אלא משום דהוית בהחאה מנינא. אמר אבוי: תכל מוריס, "לכשתנא חמה מנרתיקה" - לכי נפקא קאמר לה, וכי מיתא בליליא - גט לאחר מיתה הוא: "על מנת שכתנא חמה מנרתיקה" - מעבשיו קאמר לה, וכי מיתא בליליא - הא ודאי תנאה הוי וגט מחיים הוא, כדבר הונא, דאמר רב הונא: כל האומר "על מנת" קאמר "מעבשיו" דמי, לא נחלקו אלא ב"אם תנא", רבי יהודה הנשיא סבר לה כרבי יוסי, דאמר: זמנו של שטר מוכיח עליו, והנה ליה ב"מהיום אם מתי", ב"מעבשיו אם מתי", ורבנן לית להו דרבי יוסי, והנה ליה ב"זה גיטך אם מתי" גרידא. גופא: העיד יוסי בן יעזר איש צירדה על אייל קמצא דבן, ועל משקה בית מלכותא דבן, ועל דירבך למיתא מלכא, וקרו ליה "יוסף שריא". מאי אייל קמצא? רב פפא אמר: שושביא, ורב חיאי בר אמי משמיה דעוילא אמר: סוסביל. רב פפא אמר שושביא, וקמפילגי בראשו ארוך, מר סבר: ראשו ארוך - אסור, ומר סבר: ראשו ארוך - מותר. רב חיאי בר אמי משמיה דעוילא אמר סוסביל

גיטא הוא. ואף על גב דאמר רבי יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו, וכמאן דכתיב ביה "מהיום" דמי - הוה ליה כ"מהיום ולאחר מיתה", ותנן: "מהיום ולאחר מיתה" גט ואינו גט, דמספקא האי "לאחר מיתה" אי תנאה הוי ודכי משמע מהיום ידא גט אם אמרת. אי חרה הוה דהדר ביה ממאי דאמר "מהיום", ולא דמי למתנה שכתוב בה "מהיום ולאחר מיתה", דהתם הכי קאמר: גופא מהיום קא פירא לאחר מיתה, אבל גט ליכא למימר הכי. וכי האי גזא מפרש לה ב"יש נחליץ" (בבא בתרא קל), א. על מנת שתנא חמה מנרתיקה, ודכוותה הכא "על מנת שכתנא חמה מנרתיקה", דלחוי גיטא על מנת שתתקיים תנאי זה, וכי מקיים תנאי זה נפקא חמה - איגלאי מילתא דלמפרע דבעשת משריה הוי גט, ואף על גב דמיתא בליליא הוה ליה גט מחיים. ודכוותיה מת בתוך שנים עשר חודש - הרי נתקיים התנאי שלא בא, והוה ליה גט למפרע. דאמר רב הונא כל האומר על מנת כדאמר מעבשיו דמי - "על מנת" דאי תנאה משמע, ודכי קאמר: מעבשיו ידא גט על מנת שתתקיים תנאי זה, וכל אימת דמתקיים תנאה הוה ליה גט למפרע. לא נחלקו אלא באם תנא - ומת בליליא, דכוותיה התם ב"אם לא באית", דאמרין התם בפרק "מי שאחזו קורדיקוס" (גיטין עב, א. עו, א.) "אם" שחי לשונות משמע, משמע מעבשיו ומשמע לכשתקיים, אמר "מהיום" גלי דעתיה דמעבשיו, לא אמר "מהיום" הוי משמע לכשתקיים. הלכך, רבי יהודה הנשיא סבר לה כרבי יוסי, דאמר דאף על גב דלא כתב "מהיום" זמנו של שטר מוכיח עליו כמאן דכתב "מהיום" דמי, והוה ליה כ"מהיום אם מתי" דאמרין במסכת גיטין (עב, ב) תנאה הוא, וכי מיתא הוי גיטא למפרע מחיים. ורבנן לית להו דרבי יוסי, והוה ליה כ"אם מתי" גרידא. דאמרין התם דלשון "אם" כי לא אמר "מהיום" משמע לכשאמרת קאמר, והכא נמי משמע: ולכשתנא חמה אבוא, והוה ליה גט לאחר מיתה. שושביא - מין חגב וראשו ארוך. קמפילגי - יוסי בן יעזר וראשו ארוך. דסימני חגבים טהורים נפקא לן מאברהם שלעם חרגול חגב, ופליגי תנאי ב"אלא טריפות" (חולין ס, י) מן חגב ארוך, איכא דרבי פנחס, דאין בכלל אלא מיני שור אבל מין חרגול לא רישא ארוך. ואיכא דאין בכלל פטר וכלל, ומרבי כל בעין הפרט: לא ראי ארבה כראי שלעם וכו', הצד השוה שבין שיש לזון ארבע רגלים ארבעה כנפים ויש לזון קורסולין וכנפיו חופין את רובו, אף אני אביא כל שיש לו ארבעה סימנים הללו.

עבודה זרה. אין מעמידן – פרק שני דף לו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
תוספות

בראשו ארוך כולי עלמא לא פליגי דאסור – קשה, דאמרין בי'אלו טריפות" (תולין סו, א). תנא דבי רבי ישמעאל ראשו ארוך מותר. ומתניתין נמי דהתם משמע דראשו ארוך מותר, מדלא קחשיב ביה להדי שמיני טהרה אין ראשו ארוך. ובסוף פרק "דבי עקיבא" (שבת ע"ב, א) אמר נמי קחשיבא מותר, דהא חזיה רב לרב כהנא דהוה מעיבר שושיבא

אפומיה, אמר ליה רב: שקליה, דלמא קאביל ליה
דו ועבר משום "בל תשקע", משמע דדוקא דו
אסור אבל משה שרי? לכן נראה לרבינו אין גדרסין
הבא ראש ארוך דבדיל עלמא לא פליגי דמותר.
וגירסא זו נמצאת בפרשור רבינו תנאל. **דיקרב**
בדיקרב בחיבורין – פירושו: כגון ראבון שנגע במת
ובא שמעון נגע בו בעודו נוגע במת, וטומאה
בחיבורין ודאי היה לאדורייתא. ולא דאמר רבא:
לא תתלו ביה בוקי סריק ברב נחמן – לאו משום
דאית ליה טומאה בחיבורין לאו אדורייתא, אלא
משום דבבביר דיוקא פ"י יעורר לא אמר בהכי. **וכן**
משמע קסבר דהיינו "שלשע מניין" **מדי**, **הא**
הלכתא מסוטה גמריין לה – לאו דוקא מסוטה
גמריין, דספק טומאה ברשות הרבים היכא דאיכא
חזקת טהרה לא הוצרכנו ללמוד מסוטה, אלא
אמרין: העומד דבר על חזקתה. ולא גמריין מסוטה
אלא לומר דברשות היחיד ספיקו טמא, דבסוטה
נמי הוי ספק טומאה ברשות היחיד.

והשלקות מנהיגו מילי – אומר רבינו חם,
דמדבעי להמאא בשלקות קסבר
מדאורייתא היא, שמו גזירה קדמונית היא ולא
גזירה עם הפת. ושלקות היא עניני הבשיל
כדמשמע בדר' שמעטא. ומתחלה גזיר עליה
משום חתנות, ולא הפת לא גזיר משום דלא שרי
ביה חתנות כל כך, עד שבאו שמואי ודללו ויורו
בשמונה עשר דברים גם על הפת. ואף על גב
דבמנהגיתין ג'ה' פת מקמי שלקות, מכל מקום
שלקות גזירה קדמונית יותר הייתה, ובשתייהו
הפת לא הוצרכו שלקות במואי טעמא דפת ושלקות
תרי מילי נענה. ואומר רבינו חם נמי, דצריך לערב
עירובי תבשילין פת ושלקות. ומביא ראיה
מדאמרין בפרק שני דיבצה (ט"ז, ב) רבי אלעזר
אומר: אין אופין אלא על האפר וכן מבשילין
אלא על המבושיל, שנאמר "את אשר תאפו אפר
ואת אשר תבשיל בשלר". וכן פירש הלכות
גדולות. אכן רבינו יצחק אומר דבשילין תבשילין
סני ביה, וא כפת או אפין, ולית הלכתא
כדחייא דרבי אלעזר, דשמואי הוא, וגם הולך
בשיטת חנניה אילינא דבית שמואי דבעי פת
ותבשיל תמין טעמא, ובית הלל מתירין.
ובירושלמי דיבצה פליגי רבי יהושע בהריא עליה
דרבי אלעזר, והכי איתא התם: "את אשר תאפו
אפר ואת אשר תבשיל בשלר". רבי אלעזר אומר:
אופין על האפר ומבשילין על המבושיל, רבי יהושע
אומר: אופין ומבשילין על המבושיל. ואמרין: בשל
סופרים הלך אחר המיקל, ורבי יהושע מיקל הוא.
ועוד, דבתלמוד שלנו חנניה אילינא דבית הלל לא
מצרכו אלא חד. ומיהו דהוה נהגו לערב בפת
ותבשיל אדליו ויצא דמא מפ' הלכות גדולות
ורבינו חם.

אלא

סוסביל, בראשו ארוך כולי עלמא לא פליגי דאסור,
והכא בבגדיו חופין את רובו על ידי הדיקק קמפילגא,
מר סבר: רובא קל דהו גענין, וקר סבר: רובא
דמגבר גענין, ועל משקה בי מטבחיא דקן, מא
דקן? רב אמר: דקן ממש, ושמואל אמר: דקן
מלמא אחרים, אבל טומאת עצמן יש בהן. רב
אמר דקן ממש – קסבר: טומאת משקין דרנן, וכן
וכי גזיר רנן טומאה – במשקין דעלמא, אבל
במשקין בי מטבחיא לא גזיר רנן. ושמואל אמר
דקן מלמא אחרים, אבל טומאת עצמן יש בהן
– קסבר: טומאת משקין דאורייתא, למא אחרים
דרנן, וכי גזיר רנן – במשקין דעלמא. במשקין
בי מטבחיא לא גזיר. ועל דיקרב למיתא מסאב,
וקרו ליה "יוסף שריא". "יוסף אסרא" מיבעי ליה!
יעוד, דאורייתא היא, דכתיב: "וכל אשר יגע על
פני השדה בחלל הרב או במת" וגו'! – דאורייתא
דיקרב טמא, דיקרב בדיקרב טהור, ואיתו אינהו
וגזיר אפילו דיקרב בדיקרב, ואתא אינהו ואוקמה
אדאורייתא. – דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא,
דכתיב: "וכל אשר יגע בו הטמא וטמא"! אמריה
רנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב
נחמן דאמר משמיה דרב נחמן: דאורייתא דיקרב
בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה, שלא בחיבורין
טומאת ערב; ואיתו אינהו וגזיר אפילו שלא בחיבורין
טומאת שבעה, ואתא אינהו ואוקמה אדאורייתא.
דאורייתא מאי היא? דכתיב: "הנגע במת לכל נפש
אדם וטמא שבעת ימים", וכתיב: "וכל אשר יגע
בו הטמא וטמא", וכתיב: "והנפש הנגעת תטמא
עד הערב", הא כיצד? כאן בחיבורין, כאן שלא
בחיבורין. אמר להו רבא: לאו אמיתא לכו, לא תתלו
ביה בוקי סריק ברב נחמן? הכי אמר רב נחמן: ספק
טומאה ברשות הרבים תתיר להן. – והא הלכתא
מוסקה גמריין לה, מה מוסקה רשות היחיד, אף
טומאה רשות היחיד! – הא אמר רבי יוחנן הלכה

סוסביל – אין ראשו ארוך, אבל אין כנפיו חופין את רובו לראות לעינים, אלא בצמצום
על ידי מדידה. הכי נרשין: כנפיו חופין את רובו על ידי הדיקק קמפילגא – ולא גרסינן
"קרוסליק", דהיינו קרוסוליים לא חפו מידי, שהן שתי גרלים ארוכים גם הארבעה ובחן הוא
מדלג, והיינו "כרעים ממעל לרגליו לנתר" וגו'. דמינכר – רוב הנראה לעינים.
טומאת משקין דרנן – ובמסכת פסחים (טז, א)
פריקין: והכתיב "וכל משקה אשר ישחור" וגו'
ומשני: מאי "טמא" – הכשר. לשמא אחרים –
אבל טומאת עצמן מדאורייתא מימי עליהו
אם נטמא, ואיתו אינהו נזיר על דיקרב בדיקרב
ואתא אינהו – יוסף, ואסחיהו על דיקרב למיתא
מסאב, דהא אדורייתא היא, אבל דיקרב
בדיקרב לא גרסינן עליה, והיינו "יוסף שריא,"
ואתא אינהו ואוקמה אדאורייתא – והכי קאמר
על דיקרב למיתא מסאב טומאת שבעה, אבל
דיקרב בדיקרב לא מסאב אלא טומאת ערב. וכל
אשר יגע בו הטמא וטמא – איתו טומאת קרי
"טמא", וקאמר: כל מי שיגע בו אותו טמא
טמא. בחיבורין – שבעת שיהיה זה נוגע במת בא
חפיו נגע בו, שלא בחיבורין – לאהרן שפירש
מן המת בא בחיבורי נגע בו. כל אשר יגע בו
הפטא וטמא – משמע שבעת ימים, כסתם
טומאת מת. בוקי סריק = כדים ריקים, כלומר,
דברים שיש טעם. ספק טומאה ברשות הרבים
תתיר להם – שאנינו נוהגין בה איסור, והכי
קאמר: ועל דיקרב דאי למיתא – מסאב, אבל
מספק – לא. הא הלכתא גמרי' לה כפסוה –
טהור, דכל איסור ספק טומאה מהתם נפקא,
דאפיק להו בלשון טומאה: "ונסתרה ודאי
טמאה" מגיד לך הכהוב שעל הספק אסור,
מכאן אתה דן לשרץ לטמא מספק, ומה פוסק
רשות היחיד – שריא אין תתירה ברשות
הרבים, אף טומאת ספק בשרץ אינה אלא
ברשות היחיד, במסכת סוטה (כז, א) – הלכה –
דבספק טומאה ברשות הרבים טהור. ואין
מורין – בריבין פ"ד דלא לזלולו בה ספי,
קורות נעץ להן – לטעינן פ"ד רשות היחיד
ובין שדות של בעקה, שהן רשות היחיד
לטומאה, שבעל השרד מקפיד בדריסת הרגל.
ועוד, דאמרין ב"השותפין" (בבא בתרא י"ב, א)
ארבע אמות הסמוכות לרשות הרבים, כגון
מקום פני הסמור לרשות הרבים וארוך
הרבה, לארבע אמות הראשונות רשות הרבים
לטומאה, ובאותן מקומות נעץ להן קורות. כי
אתו לקמיה דרבי ינאי – מי שארע בו ספק
טומאה ברשות הרבים מנהיג מילי – יבדשיל
גוים אסירי קליות – יבשו בתנור.
מדרבנן

ואין מורין פה, ואתא אינהו ואורי ליה אוריין, תתני נמי הכי, רבי יהודה אומר: קורות
נעץ להם, ואמר: עד כאן רשות הרבים, עד כאן רשות היחיד. כי אתו לקמיה דרבי
ינאי, אמר להו: הא מיא בשיקעתא דבגהרא, זילו טבולו. "השלקות". מנהיגו מילי?
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, אמר קרא: "אכל כפסך תשברני ואכלתי ומים
כפסך תתן לי ושתיתי", כמים – מה מים שלא נשתנו, אף אוכל שלא נשתנה. – אלא
מעטה, חפצין ועששין קליות הכי נמי דאסורין! וכי תימא הכי נמי, והתניא: חישין ועששין
ומתנן הכי נמי דאסורין! וכי תימא הכי נמי – והתניא: חישין ועששין קליות – הקמחים והסלילות שלחן מותרין! – אלא
כמים – מה מים שלא נשתנו מבריתן על ידי האור, אף אוכל שלא נשתנה מבריתן על ידי האור. – מידר אור כתיב?

עבודה זרה. עינינו עמודין – פרק שני דף ע"א עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) – רבג רש"י

מדרבנן – שלא ידא ישראל רגיל אצלו ובמנחתה ויאבילנו דבר טמא. דנים קטנים וארירי ודיים – אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים, ללישנא קמא יש בהן משום ביטולי גוים, ללישנא בתרא שרי. ארירי = בולג'יץ. מלוחין – נאכלין כמות שחן מחמת מלחן. כסא דהרסנא = טיגן במוריים שדומין דגים עם קמח. חרסנא עיקר – ואורו מוריים

נאכל כמות שהוא חי, ושרי. קא משמע לן
1 קיחא עיקר – ויש בו משום ביטולי גוים, 2 שהקמא אינו נאכל חי. כל החגבים שבאנם – 3 שנורכו ונתבשלו מחמת האור. חגב אינו טעון שחיטה. אפילו מריש אוניה – שהאחז רכה ונצלית בחריכתה, אפילו הכי שרי, הואיל וגוי לא לבשל נתכחין. דשרא סיכתא – קובלייא 4 בלעו, ליבשא חתון, וקבר בן ישראל קרא מעיקרא – והטמין ישראל בתנור דלעת חיה 5 קדם שהוסק התנור, והגוי הסיקו ונתבשלה הדלעת. שפיר דמי – הואיל והגוי לא לבשל נתכחין. פשיטא – היינו דרבי יוחנן. מהו דרביא 6 האי גוי לבשולא לחאי סיכתא איכון, והא לשם ביטול הסיקו. קא משמע לן – דאין ביטול בכלים. אלא לשרורי פאניה איכין – להקשות 7 את היתר, ואין דעתו לביטול לשרורי – לשון "שריר וקיס", חזק. בן דרוסא – לסטים היה ואוכל כל דבר המבושל קצת. כסילתא = כסל. 8 אבל הכא דמנחא אגומרי, בלאו הסיק דגוי הוה מבשל לא למנן מרובה. שפיתא חשורי – קרי כשנותנין אותה על האור. מניסה

אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא. אמר רב שמואל בר רב יחזקא אמר רב: כל הנאכל כמות שהוא חי – אין בו משום ביטולי גוים. בסוגיא מתנוה הכי. בפומבדיתא מתנוה הכי, אמר רב שמואל בר רב יחזקא אמר רב: כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת – אין בו משום ביטולי גוים. מאי בינייהו? איכא בינייהו: דגים קטנים, וארירי. ודייקא. אמר רב אסי אמר רב: אמר רב יוסף: אם צלאן גוי – סומך ישראל עליהם משום עירובי תבטילין, ואי עבדינהו גוי כסא דהרסנא אסור. פשיטא! מהו דתימא תרסנא עיקר, קא משמע לן קיחא עיקר. אמר רב ברינא אמר רב: גוי שהצית את האור באנם – כל החגבים שבאנם איכין. הויכ דמי? אלימא דלא ידע הי טהור וחי ממא, מאי ארייא גויה? אפילו ישראל נמו! אלא משום ביטולי גוים, כי האי גוונא מי אסירי? והאמר רב הן בר אמי אמר רבי פרת אמר רבי יוחנן: האי גוי דחרירי רישא – שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה, אלמא לעבורי שער 18

כמיפניו, הכא נמי לגילוי אנמא קא מיפניו! – לעולם דלא ידע הי טהור וחי ממא, ומעשה שהיה – בגוי היה. גופא, אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: האי גוי דחרירי רישא – שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה. אמר רבינא: הלכה, האי גוי דשרא סיכתא לאתנא, וקבר בה ישראל קרא מעיקרא – שפיר דמי. פשיטא! מהו דתימא: לביטולי מנא קא מיפניו, קא משמע לן: לשרורי מנא קא מיפניו. אמר רב יוחנן אמר שמואל: הניח ישראל בשר על גבי תהלים, וכא גוי והפך בו – מותר. הויכ דמי? אלימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל – פשיטא! אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל – אמאי מותר? ביטולי של גוים נינהו! – לא צריכא, דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי, והשתא קא בשיל בחדא שעתא; מהו דתימא: קרובי ביטולי מילתא היא, קא משמע לן. – והאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: כל שהוא כמאכל בן דרוסא – אין בו משום ביטולי גוים; הא אינו כמאכל בן דרוסא – יש בו משום ביטולי גוים! – התם בגוי דאוחביה כסילתא, ושקליה גוי ואוחביה בתנורא. תניא נמי הכי: מיניה ישראל בשר על גבי תהלים, וכא גוי והפך בו עד שיקא ישראל מביה הכנסת אמונית חושש, ואינו חושש, ושפיתא אשה קדירה על גבי כירה, ובאת גויה ומניסה

ולמאן דאמר אינו עולה דגים קטנים אין בו משום ביטולי גוים. והלכתא בתרייהו לקולא. ואם כן אמאי נקט מלוחים: אפילו אין מלוחים נמי!

קא משמע לן קיחא עיקר – מכאן היה רבינו תם מתיר קטניש ואובליא של גוים לאותם שאין נחרים נפת של גוים. דלמאי נחושא? אי משום דס ביצים – רוב ביצים שלנו אין בהם דם, ואי משום ביצי עץ טמא – הרי אינם מצויים בינינו, ואי משום ביטולי גוים – קיחא עיקר, והוי כמו פת. לעולם דלא ידע הי טמא וחי טהור – משמע: האי הוה ידע הי טהור הוה שרי. ומכאן ראינו לחתיר חגבים בלא שחיטה. ועוד ראינו, דעפות לא הוצרכו שחיטה אלא מפני שהוטלו בין בתנא לרגלים. והלכך לפתין בולא כלום אי אפשר שכרן לבהמה. מותר היה לאו הכי פסיתר משום דהוקשו לדגים, וכל שכן חגבים שהוחזרו אחר דגים, כדתנא בתוספתא: "וכל נפש חיה הורמשת במים" – אלו דגים, "וכלכל הנפש השרוצת על הארץ" – אלו חגבים. ועוד תניא בתוספתא: אוכל אדם חגבים בין חיין בין מתין ואינו חושש. ואם תאמר: וחיין הכי שרי? האי איכא "כל תשקצו", דאמרין סוף פרק "רבי עקיבא" (שבת ע"ב). רב חיינה לרב בתנא דקא מעבר שושיבא אפומיה, אמר ליה: שקליה, דלא לימור קא אבל ליה וקא עבר משום "כל תשקצו" ויש לומר: האי דשרי בתוספתא חיין היינו היכא שחורק ממנו אבר אחד ורחצו היטב, דליכא "כל תשקצו" באותו אבר.

קא משמע לן לשרורי מנא קא מיכין – ואף על גב דאמרין בפרק "כלל גדול" (שבת ע"ד), באי מאן דשרי סיכתא לאתנא חייב משום מבשל – היינו לענין שבת, דאף על גב דלשרורי מנא קא מיכין מכל מקום הוא מבשל קצת, וגם לאותו ביטול גורע הוא מתכחין, וגי שנת החמירי לחחשיב. אבל לענין ביטולי גוים לא חשיב ואינו לחיוב (אסור) עד שהכחין לביטול גמור.

ואתא

מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא – פירש רש"י. דרבנן גזור משום דחייש שמא יאבילנו דברים טמאים. ויותר היה נראה לפרש הטעם משום חתנות, וכן פירש הקונטרס במתניתין. אמר הרב רבינו אברהם בן רבי דוד: דרואי שלקות אסור חכמים כשהגוי מבשל בביתו, אבל כשהוא מבשל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתנות ולא לשמא יאבילנו דברים טמאים. ולא הודה לו רבינו תם, דרואי כיון שהגוי מבשל לא חלקו כלל חכמים בין רשות הישראל לרשות הגוי, כי לעולם יש לרשע שגוי לא יזרזם שגוי בביתו של ישראל כמו בביתו של גוי.

איכא בינייהו דגים קטנים וארירי ודייסא – פירושו: שאינם נאכלים חיים ואין עולין על שולחן מלכים. ואומר רבינו תם: דמודנקט הגוי, ולא נקט דבש וגבינה שביטול על שולחן מלכים ואובליים חיים, שמע מינה דבעי למנקט דברים שנעשה בהם לשון אחרון מוסף על הראשון ולהלך עליו. אפילו אינו נאכל חי, כיון שאינו עולה – לית ביה משום ביטולי גוים. ולכן פסק רבינו תם והלכתא כהני תרי לישני, ואי איכא חד מנייהו – ואם נאכל חי או אינו עולה – אין בו משום ביטולי גוים, דבשל סופרים הלך אחר המיקל. וראשון מארמאסא לקמן בשבועותין (עמוד ב) וז"ל, שאלקא, וכן גבי דבש בסתם התלמוד (עבודה זרה טז, ב): אי משום ביטולי גוים נאכל כמות שהוא חי, עולה, וז"ל שייך ביה ביטולי גוים, אף על גב דהוה על שולחן מלכים היה. אמר רבי יוחנן עבד לקמן (נט, א) עובדא לחיתר גבי תורמסא דשלקי גוים ואבולו ישראל, דאמר רבי שמעון בן לקיש, ואמר ליה רבי יוחנן: אדמקטורך עלך זיל הדר, דכל שאינו עולה על שולחן מלכים אין בו משום ביטולי גוים, ואף על גב דתורמסא אינו נאכל כמו שהוא חי. דגים קטנים מלוחים אין בהם משום ביטולי גוים – פירשו: אם ביטול גוי אחר משום ביטולי גוים, כיון שקודם ביטולו היו נאכלים מחמת מלחם. אמר רב יוסף: ואם צלאן סומך עליהם משום עירובי תבטילין, ולא גיר טע"ג עד זואי עבדינהו גוי כסא דהרסנא, כך פירש רבינו תנא, והשתא אסירי, אם כן צריך לומר דמיייר בגדוליה קצת שעולים לפעמים על שולחן מלכים, דאי לא תימא הכי, תקשי לן להא דאמר איכא בינייהו דגים קטנים, פירשו: דלמאן דאמר נאכל כמו שהוא חי יש בו משום ביטולי גוים,

ואתא ישראל דחתי חתוי בגולה - מכולה שמעתון משמוע דבעינן שיהא הישראל מקרב הבישול קצת. ומה שנהנו להשליך קיסם לתנור - סומכין על מה שיש בדברים שבין בני בבל לבני ארץ ישראל, דקאמרו בני בבל מלשליך קיסם לתנור, ובני מערב אמורים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד, ואנו נשמעין אחר בני בבל וחלמודם. **תנן** רבנן הקפידין וביעה

צלויה - אין לחקשות מודך ברייתא לחוקיה ובר קפרא דשרי, דהנאי נינהו וקשישי מרבי יהודה הנשיא הנזכר בזאת הברייתא. **אי** משום גיעולי גוים נותן טעם לפגמא מותר - משמע דהכי הלכתא, וגם רבי יהודה הנשיא חתיר השמן, ואפילו בית שמואי ובית הלל שמורו עליו הכי סבירי להו כדפירשתי לעיל. מיהו, מדבש מותרין לקמן (עבודה זרה לט, ב) נותן טעם לפגמא מותר, אין ראיה, דשאני התם דפוגם אפילו בעין, אבל שמן כשהוא בעין הוה ליה לשבח ואפילו הכי לפגם מותר, וגם מרבא דאמור בפרק בתרא (עבודה זרה סח, ב) הלכתא נותן טעם לפגם מותר, אין ראיה, והתם פוגם מעיקור אפילו בעין, דומיא דעכבר כשיכרא דאדירי התם, וקיימא לן נמי דסתם כלי גוים אינן בני יומן, מדרשין ממשחא שלקא, ושמן דחוליתא נמי שרי אי לא דחורפיה מחיליא דיה, וכן פוסקים רש"י ורבינו חננאל ורבינו יצחק דסתם כליהם אינן בני יומן. היינו טעמא - לפי שהוא ספק ספקא, ספק נשתמש בו היום או אתמול, ולא שולח נשתמש בו היום - שמא נשתמש בו דבר שיהיה פוגם בעין או דבר שאין נותן טעם.

התם

ומגיסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הפנקס, ואינה חוששת. איבעיא להו: הניח גוי והפך ישראל, מהו? אמר רב נחמן בר יצחק: קל וחומר, גמרו ביד גוי מותר, גמרו ביד ישראל לא כל שכן? איחמר נמי: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן: בין שהניח גוי והפך ישראל, בין שהניח ישראל והפך גוי - מותר, ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד גוי. אמר רבנא, הלכתא: הא ריפמא דשגרי גוי ואפה ישראל, אי נמי שגרי ישראל ואפה גוי, אי נמי שגרי גוי ואפה גוי ואתא ישראל וחתה בה חתיו - שפורי דמי. דג מליח - חזקיה שרי, ורבי יוחנן אסר. ביצה צלויה - בר קפרא שרי, ורבי יוחנן אסר. כי אתא רב דימי אמר: אחד דג מליח ואחד ביצה צלויה - חזקיה ובר קפרא שרו, ורבי יוחנן אסר. רבי חייא פרווהא איקלע לבי ריש גלותא, אמרו ליה: ביצה צלויה מאי? אמר להו: חזקיה ובר קפרא שרו, ורבי יוחנן אסר, ואין דבריו של אחד במקום שנים. אמר להו רב יבדי: לא תציתו ליה, הכי אמר אביי: הלכתא כוותיה דרבי יוחנן. אשקויהו גנוטא דחלא ונה נפשיה. תנו רבנן: הקפידין, והקפלוטות, והמטילא, והחמין, והקליות שלחן - מותרין, ביצה צלויה - אסורה; שמן - רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו. תניא: הוא המטילא היא פשילא היא שיעתא. מאי שיעתא? אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הא ארבעין שגין דגפיק האי עובדא ממצרים, ורבה בר בר חנה דידיה אמר: הא שתיין שגין דגפיק האי עובדא ממצרים; ולא פליגי, מר בשניה ומר בשניה: מייית ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא ובזרא דשכלילתא, ותרור להו בחדרי חדרי בפשורין ושקבו ליה עד דמקבל. ומיית חצבי חתרי ומלו להו מיא, ותרור בהו גרגשיתא ומדבקין ביה, ועיילין לבי גוי, אדנקפו מלכלבי, ואכלי מיניה, וקוירי מבינתא דרישיהו עד מופרא דכרשיהו. אמר רב אשי, אמר לי רבי חנינא: מילין, ואמרי לה: במילין. תנו רבנן: הכוספן של גוים שהוחמו חמין, ביוזרה גדולה - אסור, ביוזרה קטנה - מותר. ואיזו היא יזרה קטנה? אמר רבי יצאי: כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה. - ורלמא אדמוי אדמוה ועייליה! - אלא, כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה. - והתניא: אחת יזרה גדולה ואחת יזרה קטנה - מותר! - לא קשיא, הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם אסור, הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם מותר. אמר רב ספרא: למאי ניהול לה? אי משום איירובי - מאי מישחא שליטא דאמאי - אסור. אמר רב ספרא: למאי ניהול לה? אי משום איירובי - מאי מירכא סרי, אי משום פישולי גוים - נאכל הוא כמאן שהא חז, אי משום גיעולי גוים - נותן טעם לפגם הוא ומותר! בעו מנינה מרבי אסי: הני אהיני שליחי קאמאי מאי? חולי

מניסה - מהפכת בכך. דשני גוי - הסיק בתנור. חתיית - גלות מחממת ומוציאה חום הנחלים. דג מליח - שמהו הגוי, ובמליחתו הוא נאכל בלא בישול. חזקיה שרי - דלאו הישראל. ורבי יוחנן אסר - דהוה בישול. ביצה צלויה - שצלאה גוי, בר קפרא שרי - דהוה בישול. ואנו נשמעין אחר בני בבל וחלמודם. **תנן** רבנן הקפידין וביעה צלויה - אין לחקשות מודך ברייתא לחוקיה ובר קפרא דשרי, דהנאי נינהו וקשישי מרבי יהודה הנשיא הנזכר בזאת הברייתא. **אי** משום גיעולי גוים נותן טעם לפגמא מותר - משמע דהכי הלכתא, וגם רבי יהודה הנשיא חתיר השמן, ואפילו בית שמואי ובית הלל שמורו עליו הכי סבירי להו כדפירשתי לעיל. מיהו, מדבש מותרין לקמן (עבודה זרה לט, ב) נותן טעם לפגמא מותר, אין ראיה, דשאני התם דפוגם אפילו בעין, אבל שמן כשהוא בעין הוה ליה לשבח ואפילו הכי לפגם מותר, וגם מרבא דאמור בפרק בתרא (עבודה זרה סח, ב) הלכתא נותן טעם לפגם מותר, אין ראיה, והתם פוגם מעיקור אפילו בעין, דומיא דעכבר כשיכרא דאדירי התם, וקיימא לן נמי דסתם כלי גוים אינן בני יומן, מדרשין ממשחא שלקא, ושמן דחוליתא נמי שרי אי לא דחורפיה מחיליא דיה, וכן פוסקים רש"י ורבינו חננאל ורבינו יצחק דסתם כליהם אינן בני יומן. היינו טעמא - לפי שהוא ספק ספקא, ספק נשתמש בו היום או אתמול, ולא שולח נשתמש בו היום - שמא נשתמש בו דבר שיהיה פוגם בעין או דבר שאין נותן טעם.

תציתו ליה, הכי אמר אביי: הלכתא כוותיה דרבי יוחנן. אשקויהו גנוטא דחלא ונה נפשיה. תנו רבנן: הקפידין, והקפלוטות, והמטילא, והחמין, והקליות שלחן - מותרין, ביצה צלויה - אסורה; שמן - רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו. תניא: הוא המטילא היא פשילא היא שיעתא. מאי שיעתא? אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הא ארבעין שגין דגפיק האי עובדא ממצרים, ורבה בר בר חנה דידיה אמר: הא שתיין שגין דגפיק האי עובדא ממצרים; ולא פליגי, מר בשניה ומר בשניה: מייית ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא ובזרא דשכלילתא, ותרור להו בחדרי חדרי בפשורין ושקבו ליה עד דמקבל. ומיית חצבי חתרי ומלו להו מיא, ותרור בהו גרגשיתא ומדבקין ביה, ועיילין לבי גוי, אדנקפו מלכלבי, ואכלי מיניה, וקוירי מבינתא דרישיהו עד מופרא דכרשיהו. אמר רב אשי, אמר לי רבי חנינא: מילין, ואמרי לה: במילין. תנו רבנן: הכוספן של גוים שהוחמו חמין, ביוזרה גדולה - אסור, ביוזרה קטנה - מותר. ואיזו היא יזרה קטנה? אמר רבי יצאי: כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה. - ורלמא אדמוי אדמוה ועייליה! - אלא, כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה. - והתניא: אחת יזרה גדולה ואחת יזרה קטנה - מותר! - לא קשיא, הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם אסור, הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם מותר. אמר רב ספרא: למאי ניהול לה? אי משום איירובי - מאי מישחא שליטא דאמאי - אסור. אמר רב ספרא: למאי ניהול לה? אי משום איירובי - מאי מירכא סרי, אי משום פישולי גוים - נאכל הוא כמאן שהא חז, אי משום גיעולי גוים - נותן טעם לפגם הוא ומותר! בעו מנינה מרבי אסי: הני אהיני שליחי קאמאי מאי? חולי

לא תיבעי לך - דודאי שרו, מרירי לא תיבעי לך - דודאי אסרי, כי תיבעי לך - מציעאי מאי? אמר להו: מאי תיבעי להו? דרבי אסר, ומונז? לוי. שותיתא - רב שרי, אבהו דשמואל ולו אסרי. בחפוי ושערי - כולי עלמא לא פליגי דשרי, בטלפחי דחלא כולי עלמא לא פליגי דאסרי, כי פליגי - בטלפחי דמין, מר סבר: גזרין הא אסו הא, ומר סבר: לא גזרין. ואיכא דאמרי: בטלפחי דמין - כולי עלמא לא פליגי דאסרי, כי פליגי - בחפוי ושערי, מר סבר: גזרין הא אסו הא, ומר סבר: לא גזרין. אמר רב: תרי מיני שותיתא שדר ברוזלי הגלעדי לדוד, דכתיב: "משבב וספוט וכלי יוצר חטים ושערים וקמח וקלי ופול וגעשים וקלי". והשתא הוא דקא מפין צני צני לשוקי דנהרדעא, ולית דחייש להא דאבהו דשמואל ולו. "וכבשין שדרין לתת בתוכן יין". אמר חזקיה: לא שנו אלא שדרין, אבל בידוע - אסור אפילו בהנאה. - ומאי שנא ממזריים דשרו רבנן בהנאה? - התם לעבורי וזהמא, הכא למתוקן טעמא. ורבי יוחנן אמר: אפילו בידוע נמי מותר. - ומאי שנא ממזריים דרבי מאיר דאסרי בהנאה? התם

מניסה - מהפכת בכך. דשני גוי - הסיק בתנור. חתיית - גלות מחממת ומוציאה חום הנחלים. דג מליח - שמהו הגוי, ובמליחתו הוא נאכל בלא בישול. חזקיה שרי - דלאו הישראל. ורבי יוחנן אסר - דהוה בישול. ביצה צלויה - שצלאה גוי, בר קפרא שרי - דהוה בישול. ואנו נשמעין אחר בני בבל וחלמודם. **תנן** רבנן הקפידין וביעה צלויה - אין לחקשות מודך ברייתא לחוקיה ובר קפרא דשרי, דהנאי נינהו וקשישי מרבי יהודה הנשיא הנזכר בזאת הברייתא. **אי** משום גיעולי גוים נותן טעם לפגמא מותר - משמע דהכי הלכתא, וגם רבי יהודה הנשיא חתיר השמן, ואפילו בית שמואי ובית הלל שמורו עליו הכי סבירי להו כדפירשתי לעיל. מיהו, מדבש מותרין לקמן (עבודה זרה לט, ב) נותן טעם לפגמא מותר, אין ראיה, דשאני התם דפוגם אפילו בעין, אבל שמן כשהוא בעין הוה ליה לשבח ואפילו הכי לפגם מותר, וגם מרבא דאמור בפרק בתרא (עבודה זרה סח, ב) הלכתא נותן טעם לפגם מותר, אין ראיה, והתם פוגם מעיקור אפילו בעין, דומיא דעכבר כשיכרא דאדירי התם, וקיימא לן נמי דסתם כלי גוים אינן בני יומן, מדרשין ממשחא שלקא, ושמן דחוליתא נמי שרי אי לא דחורפיה מחיליא דיה, וכן פוסקים רש"י ורבינו חננאל ורבינו יצחק דסתם כליהם אינן בני יומן. היינו טעמא - לפי שהוא ספק ספקא, ספק נשתמש בו היום או אתמול, ולא שולח נשתמש בו היום - שמא נשתמש בו דבר שיהיה פוגם בעין או דבר שאין נותן טעם.

תציתו ליה, הכי אמר אביי: הלכתא כוותיה דרבי יוחנן. אשקויהו גנוטא דחלא ונה נפשיה. תנו רבנן: הקפידין, והקפלוטות, והמטילא, והחמין, והקליות שלחן - מותרין, ביצה צלויה - אסורה; שמן - רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו. תניא: הוא המטילא היא פשילא היא שיעתא. מאי שיעתא? אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הא ארבעין שגין דגפיק האי עובדא ממצרים, ורבה בר בר חנה דידיה אמר: הא שתיין שגין דגפיק האי עובדא ממצרים; ולא פליגי, מר בשניה ומר בשניה: מייית ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא ובזרא דשכלילתא, ותרור להו בחדרי חדרי בפשורין ושקבו ליה עד דמקבל. ומיית חצבי חתרי ומלו להו מיא, ותרור בהו גרגשיתא ומדבקין ביה, ועיילין לבי גוי, אדנקפו מלכלבי, ואכלי מיניה, וקוירי מבינתא דרישיהו עד מופרא דכרשיהו. אמר רב אשי, אמר לי רבי חנינא: מילין, ואמרי לה: במילין. תנו רבנן: הכוספן של גוים שהוחמו חמין, ביוזרה גדולה - אסור, ביוזרה קטנה - מותר. ואיזו היא יזרה קטנה? אמר רבי יצאי: כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה. - ורלמא אדמוי אדמוה ועייליה! - אלא, כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה. - והתניא: אחת יזרה גדולה ואחת יזרה קטנה - מותר! - לא קשיא, הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם אסור, הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם מותר. אמר רב ספרא: למאי ניהול לה? אי משום איירובי - מאי מישחא שליטא דאמאי - אסור. אמר רב ספרא: למאי ניהול לה? אי משום איירובי - מאי מירכא סרי, אי משום פישולי גוים - נאכל הוא כמאן שהא חז, אי משום גיעולי גוים - נותן טעם לפגם הוא ומותר! בעו מנינה מרבי אסי: הני אהיני שליחי קאמאי מאי? חולי

לא תיבעי לך - דודאי שרו, מרירי לא תיבעי לך - דודאי אסרי, כי תיבעי לך - מציעאי מאי? אמר להו: מאי תיבעי להו? דרבי אסר, ומונז? לוי. שותיתא - רב שרי, אבהו דשמואל ולו אסרי. בחפוי ושערי - כולי עלמא לא פליגי דשרי, בטלפחי דחלא כולי עלמא לא פליגי דאסרי, כי פליגי - בטלפחי דמין, מר סבר: גזרין הא אסו הא, ומר סבר: לא גזרין. ואיכא דאמרי: בטלפחי דמין - כולי עלמא לא פליגי דאסרי, כי פליגי - בחפוי ושערי, מר סבר: גזרין הא אסו הא, ומר סבר: לא גזרין. אמר רב: תרי מיני שותיתא שדר ברוזלי הגלעדי לדוד, דכתיב: "משבב וספוט וכלי יוצר חטים ושערים וקמח וקלי ופול וגעשים וקלי". והשתא הוא דקא מפין צני צני לשוקי דנהרדעא, ולית דחייש להא דאבהו דשמואל ולו. "וכבשין שדרין לתת בתוכן יין". אמר חזקיה: לא שנו אלא שדרין, אבל בידוע - אסור אפילו בהנאה. - ומאי שנא ממזריים דשרו רבנן בהנאה? - התם לעבורי וזהמא, הכא למתוקן טעמא. ורבי יוחנן אמר: אפילו בידוע נמי מותר. - ומאי שנא ממזריים דרבי מאיר דאסרי בהנאה? התם

יודן אבוי דרבי יודה אבוי דרבי מתניה אית מתני רישא וסיפא מסינא לרבי שמעון בן לקיש החובל בבתו קמנה נזקה שלה ופטור מן הפשת ומן הפגם אחרים שחבלו בה נזקה שלה והשאר יעשה בהן סגולה ובשתה ופגמה של אביה מה חמית מימר בן תני רבי שמעון בן יוחי ונתן לנערה (דברים כב) ונתן לאבי הנערה הא כיצד עמדה בדין עד שלא מת אביה אשפחת אמר ונתן לאבי הנערה מת אביה אשפחת אמר ונתן לעצמה עמדה בדין עד שלא בגרה אשפחת אמר ונתן לאבי הנערה משבגרה אשפחת אמר ונתן לעצמה מנן אילין מליא רבי אבהו בשם רבי יוחנן (ויקרא כה) והתנחלתם אותם לבניכם לרשת אחוזה אותם לבניכם אין בנותיכם לבניכם בקנס

[דף כ"ד ע"א]

הפתיב מדבר תני רבי חייא אין להן לא בקנסי חבת לא בפתייה ולא בחכליה קנס אימתי הוא מתחייב רבי יונה אומר משעה ראשונה רבי יוסי אומר בפוף מתיב רבי יוסי לרבי יונה על דעתך דתימר משעה ראשונה והא תנינן עמדה בדין עד שלא מת האב הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחיו אמר ליה מטינתה להחיא דתני רבי שמעון בן יוחי ונתן לנערה ונתן לאבי הנערה מתיב רבי יונה לרבי יוסי על דעתך דתימר בפוף והא תנינן עמדה בדין עד שלא בגרה הרי הן של האב משבגרה הרי הן של עצמה ובוגרת יש לה קנס אמר ליה מטינתא להחיא דתני רבי חייא דתני רבי חייא (דברים כב) תחת אשר ענה לרבות שהייתה נערה ובגרה ואתיא אילין פלוגנוותא בחלון פלוגנוותא דתנינן תמן גנב משל אביו טבח ומכר ואחר כך מת משלם תשלומי ארבעה וחמשה מתיב רבי חניי לר' יוסי על דעתך דתימר בעמידת בית דין תדבר תלוי ניתני גנב משל אביו טבח ומכר בחיי אביו לא הספיק לעמוד בדין עד שמת אביו משלם תשלומי כפל והן אומר ארבעה וחמשה ברם חכא כל עמא מודו שהן של עצמה לא צורכה דלא למי הוא נותן לעצמה נותן לאביה:

הלכה ב מתני' עמדה בבית דין עד שלא בגרה הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחיו לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שבגרה הרי הן של עצמה

[דף כ"ד ע"ב]

רבי שמעון אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של עצמה מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה מת האב הרי הן של אחיו:

גמ' תני רבי שמעון בן יוחי (דברים כה) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף מלמד שאין האב זוכה אלא בנתינה רבי שמעון אומר במגבה תדבר תלוי ורבי אומר בעמידת בית דין

הדבר תלוי ר' שמעון עבד לה כמעשה בית דין ורבניו עבדין לה כמלוה על דעתיה דרבי שמעון גובה בעידית על דעתיה דרבניו גובה בבינונית על דעתיה דרבי שמעון אין השביעית משמטתה על דעתו דרבניו השביעית משמטתה על דעתיה דרבי שמעון הבכור נוטל פי שנים על דעתיה דרבניו אין הבכור נוטל פי שנים ר' זעירא שלח לרב נחמן בר יעקב ורבי אימי בר פפי מעשה ידי הבת של מי אמר ליה: שוקד אמר – לעצמה. מני שוקד? שמואל! אמר רבי מתנה בשם רבי אמרנה ומדרש אמרנה (ויקרא כה) והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה אותם לבניכם לא בנותיכם לבניכם כמעשה ידי הבת הכתוב מדבר אמר רבי יודן

[דף כ"ה ע"א]

מתניתא אמרה כן מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבת ומת האב הרי הן של אחיו מעשה שעשת בחיי האב אבל עשת לאחר מיתת האב כל עמא מודו שהן של עצמה:

הלכה ג מתני' המאיר את בתו ונרשה אירסה ונתאלמנה כתובתה שלו השיאה ונרשה השיאה ונתאלמנה שלה ר' יהודה אומר הראשונה של אב אמרו משהשיאה אין לאביה רשות בה:

גמרא אמר רבי בון בר חייא טעמא דרבי יודה כדי שיהא אדם מצוי לתן לכתו בעין יפה רבי יעקב בר אחא בשם רבי יצחק ממוציא שם רע למד רבי מאיר והתני רבי חייא ונתה ועודה בבית אביה משבגרה הוציא עליה שם רע הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע אלא או היא או זוממיה מקדימין לבית הפקילה רבי מנא בעא קומי רבי יוסי הניע עצמה הוציא עליה שם רע עודה נערה ובגרה אמר ליה שמענו שנותן לאביה אמר רבי ירמיה קומי רבי זעירא ותמה אני הוה רבניו מדמו כתובה לקנס ולא דמי דו כתובה משעה הראשונה וקנס בפסוק ואת אמר אכן אמר ליה ומי אמר לך ואפלו קנס משעה הראשונה הוא

[דף כ"ה ע"ב]

ואתניא דרבי מנא ברבי ירמיה ור' יוסי ברבי זעירא:

הלכה ד מתני' הגיורת שנתגיירה בתה עמה וזינתה הרי זו כהנא ואין לה לא פתח בית אב ולא מאה סלע היתה הורתה שלא בקדשה ולידתה בקדשה הרי זו בסקילה ואין לה לא פתח בית אב ולא מאה סלע היתה הורתה ולידתה בקדושה הרי היא כבת ישראל לכל דבריה יש לה אב ואין לה פתח בית האב יש לה פתח בית האב ואין לה אב הרי זו בסקילה לא נאמר פתח בית האב אלא למצוה:

גמ' בתיב (דברים כב) כי הוציא שם רע על בתולת ישראל יצתה זו שאינה מישראל כי הוציא שם רע על בתולה לרבות את הגירות שהיתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה תהא בסקילה ורבה אותה לקנס לית יכיל ותני חזקיה בן ממשמע שנאמר וסקילה אין אנו יודעין שהיא מתה מה תלמוד לומר מתה אלא יש לה אחרת שהיא בסקילה ורבה אותה לקנס לית יכיל ותני חזקיה בן ממשמע שנאמר וסקילה אין אנו יודעין שהיא מתה מה תלמוד לומר מתה אלא יש לה אחרת שהיא בסקילה והוא פטור ואי זו זו זו גירות שהיתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה שתהא בסקילה בתיב (שם) כי יקח איש אשה ובא עליה ושנאה לעולם אינו חייב עד שיכנס ויבעול וימעז טענת בתולים (שם) ושם לה עלילות דברים יכול אפילו הקדיחה לו את התכשיל נאמר כאן עלילות דברים ולפטן נאמר עלילות דברים מה עלילות דברים למטן זנות אף למעלן זנות אי מה עלילות דברים שלפטן מקום בתולין אף כאן מניין אפילו בא עליה ביאה אחרת תלמוד לומר (שם) והוציא עליה שם רע מפל מקום (שם) ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה פרט ליעודין לקחתי

[דף כ"ז ע"א]

פרט לשומרת יבם לקחתי פרט לארוסה לקחתי פרט ליעודין אמר רבי יונה אפילו במאן דמר משעה ראשונה יתן כסף ליעודין לקחתי פרט לשומרת יבם לא סוף דבר במשנה הראשונה שמצות יבום קודמת למצות חליצה אלא אפילו במשנה אחרונה שמצות חליצה קודמת למצות יבום לקחתי פרט לארוסה ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים וחש לומר שמה מצא ואבד שהביא הפעל עדים שזינת עודה בבית אביה ואלה בתולי בתי וחש לומר שמה דם צפור הוא שהביא האב עדים להזים עדי הפעל אמר רב יוסי בי ר' בון הפרשה הו' יש בה עדים וזוממיהן וזוממי זוממיהן הפעל אמר חרי עדים שזנתה בבית אביה והביא האב עדים להזים עדי הפעל והביא הפעל עדים להזים עדי האב אית תניי תני אם אמת היה הדבר הזה בשלא מצא האב עדים להזים עדי הפעל ופרשו השמלה הפל משל תני רבי ישמעאל זה אחד משלשה מקריאות שנאמרו בתורה במשל (שמות כא) אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה וכי עלת על דעתך שיהא זה מהלך בשוק והלה נהרג על ידיו אלא מהו על משענתו על בוריו (שם כב) אם זרחה השמש עליו דמים לו וכי עליו לבדו החמה זורחת אלא מה זריחת השמש מיתדת שהיא שלום לכל באי העולם אף זה בזמן שהוא יודע שהוא שלום מפנו והרגו חרי זה חייב תני ר' אליעזר בן יעקב אמר יאמרו הדברים בכתבן מהו יאמרו הדברים בכתבן אמר רבי יוסי בי רבי בון לעולם אינו חייב עד שיכנס ויבעול וימעז טענת בתולים ופרשו השמלה לא סוף דבר ופרשו השמלה אלא עד שיתחזרו הדברים בשמלה רבי אסי אמר ופרשו השמלה לעולם אין העדים נסקלין ולא הפעל לוקה ולא נותן מאה סלע עד שיאמרו עפנו היה במקום

פלוגי והבעל שכתן להעיד עדות שקר אמרו עמנו היה במקום פלוגי ולא אמרו הבעל שכתן להעיד עדות שקר רבי יוסי בי ר' בון רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן לקיש נאמר כאן שומה ונאמר להלן שומה מה שומה שנאמר להלן ממוז אף כאן ממוז והתני לא אמר

[דף כ"ו ע"ב]

לעדים בואו והעידוני אלא הן באו מאיליהן הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע אלא או היא או זוממיה מקדימין לבית הפסילה מפני שלא אמר האם אמר אפילו לא שכתן כמי ששכתן הביא האב שני בתי עדים אחת אומרת עמנו הייתם במקום פלוגי ואחת אומרת הבעל שכתן להעיד עדות שקר פשיטא אותן שאמרו עמנו היה במקום פלוגי נסקלין ואותן שאמרו הבעל שכתן להעיד עדות שקר לוקין ונותנין מאה סלע אמר רבי יוסי בי ר' בון ולא על ידי אילו ולא על ידי אילו לוקין ונותנין מאה סלע אלא לוקין משום לא תענה ברעך עד שקר ר' בון בר הניה בעא קומי ר' זעירא הביא האב עדים להזים עדי הבעל הזמו עדי האב לוקה ונותן מאה סלע בשלשה והעדים נסקלין בעשרים ושלשה אמר ליה אילו לא הזמו עדי האב לא נמצא הבעל לוקה ונותן מאה סלע בשלשה ועדים נסקלין בעשרים ושלשה סבר רבי זעירא שני דינין הן ר' ירמיה בשם רבי אבהו בלז דין אחד הוא מתניתא פליגא על רבי אבהו (דברים כב) אל זקני העיר זה בית דין שלש שלשה השערה זה בית דין של עשרים ושלשה פתר לה ברבי מאיר וברבי מאיר אומר לוקה ומשלם תפון תנינן האזנים והמפתח והמוציא שם רע בשלשה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מוציא שם רע בשלשה ועשרים שיש בו דיני נפול רבי מנא אמר בנערה מאורסה פליגין רבי מאיר אומר מפסדת כתובתה בשלשה ונסקלת בשלשה ועשרים וחכמים אומרים

[דף כ"ז ע"א]

מקום שנסקלת שם היא מפסדת כתובתה אבל במוציא שם רע כל עמא מודי מקום שהעדים נסקלין שם הבעל לוקה ונותן מאה סלע אמר ליה רבי יוסי בי רבי בון אין דלא תניתה פליגא אלא במוציא שם רע פליגין ר' מאיר אומר לוקה ונותן מאה סלע בשלשה והעדים נסקלין בשלשה ועשרים ורבינן אמרין מקום שהעדים נסקלין שם הבעל לוקה ונותן מאה סלע אבל בנערה מאורסה כל עמא מודי מקום שנסקלת שם מפסדת כתובתה ואתיא רבי מנא ברבי זעירא ודרבי יוסי בי רבי בון ברבי אבהו לעולם אין הבעל לוקה ולא נותן מאה סלע עד שייסקלו העדים קנס אימתי הוא מתחייב רבי יונה אמר בפסוק רבי יוסה אומר משעה ראשונה מתיב רבי יוסי לרבי יונה

[דף כ"ז ע"ב]

על דעתך דתימר בסוף לוקה ונותן מאה סלע בשלשה ועדים נסקלין ב"ג אמר רבי מנא אפלו על רבי יוסי דכי אתיא מקשייה במאן דמר עדים זוממין צריכין תתרייה ולא התיר ביה לוקה ונותן מאה סלע בשלשה והעדים נסקלין בשלשה ועשרים אמר רבי אבמרי מאן דמר דו בן רבי יוסי בי רבי חנינה האונם והמפתח את התומה פטור אמר רבי בא בר ממל מחלקת פרי יוסי הגלילי ברם פרי עקיבה יש לה קנם וקנסה של עצמה אמר רבי יוסי מתניתא אמרה בן אין לה פתח בית אב ולא מאה סלע ולא ביתומה היא ר' אימי ורבי יהושע בן לוי תריהון אמרין המוציא שם רע על הקטנה פטור אמר רבי הושעיה ויאות אילו גדולה שלא התירו בה שמו כלום היא וקטנה שהתירו בה בגדולה שלא התירו בה רבי זעירא רב המנינא בשם רב אדא בר אחיה לעולם אינה מקדמת לביתה סקילה עד שתהא נערה בשעת הוצאה מאי טעמא (דברים כב) והוציאו הנערה אל פתח בית אביה והא תני רבי חייה זינת עודה בבית אביה ומשבגרה הוציא עליה שם רע הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע אלא או היא או זוממיה מקדימין לבית הפקילה מתניתא פליגא על רב אדא בר אחיה מי שנזכר דינו וברך ואחר כך הקיף קנן התחתון תפון את יכיל מימר והוציאו את הנערה שזינת אית לך מימר הכא והוציאו אותו את חבן תני נערה מאורסה שזינת סקלין אותה על פתח בית אביה אין לה פתח בית אביה סקלין אותה במקום שזינת. אם היתה עיר של גוים סקלין אותה על פתח בית דין והעובד עבודה זרה סקלין אותו במקום שעבד ואם היתה עיר של גוים סקלין אותו על פתח בית דין והתני רבי הויה (ויקרא כד) הוצא את המקלל מחוץ למחנה מלמד שבית דין מבפנים ובית הפקילה מבחוץ אמר רבי יוסי שנייא היא שער שקלקל בו הוא שער שנמצא בו הוא שער שנדון בו הוא שער שנסקל בו (דברים כב) פי עשתה נבלה בישראל

[דף כ"ח ע"א]

נבלה זו כל ישראל שבא (דברים כב) לזנות בית אביה וכו' גדולים רעים שגדלו יתנבלו הן וגידולין: **הלכה ו מתני'** האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף ובשטר ובכחיה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובחפר נדריה ומקבל גטא ואינו אוכל פרות בחייה נסת יתר עליו הפעל שהוא אוכל פרות בחייה ותיב במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה רבי יהודה אומר אפילו עני שבישראל לא יפחות לה משני חלילים ומקוננות:

גמ' ניהא בַּסָּס ובשטר האב זכאי בביאה תיפתר שאמר לו לכתקנה לי בתך בביאה יהיה לך כספך זה זכאי במציאתה רבי זכאי דאלכסנדריהא משאל שאל מציאה שנפלה לו מחמת שדה מה את עבד לך במציאה או באוכלת פרות שלה אין תעבדינה באוכלת פרות שלה נשאת יותר עליו הפעל שאוכל פרות בחייה תקנה תקנו שניהא מפפח על נכסי אשתו ואוכל ואומר אף באב בן בלא כך האב מפפח על נכסי בתו ואוכל. חייב במזונותיה ובפרקונה תני הפעל שאמר אי איפשי לא לוכל ולא לפפח אין שומעין לו האב שאמר אני אוכל ומפפח שומעין לו ובקבורתה תני לא רצה הפעל לקבורה האב קבורה ומוציא ממנו בדין אמר רבי חגי לא אמרו אלא האב הא אחר אינו גובה ר' יוסי אומר בין אב ובין אחר גובה ותייאז אילין פלוגתא [בהלין פלוגתא] דתנינן תפון ומי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס אשתו הניח מעותיו על קרן הצבי אמר רבי חגי לא אמרו אלא אחר הא האב גובה ר' יוסי אומר בין אב בין אחר אינו גובה על דעתיה דרבי חגי בין לקבורה בין למזוני האב גובה אחר אינו גובה על דעתיה דרבי יוסי לקבורה בין אב בין אחר גובה שלא עלת על דעת שתהא אשתו משלכת לבבלים תני כל מקום שנחגו להספיד מספידין:

[דף כ"ח ע"ב]

הלכה ז מתני' לעולם היא ברשות האב עד שתכנס לרשות הפעל לנשואין מסר האב לשלוחי הפעל הרי היא ברשות הפעל הלא האב עם שלוחי הפעל או הלכו שלוחי האב עם שלוחי הפעל הרי היא ברשות האב מסרו שלוחי האב לשלוחי הפעל הרי היא ברשות הפעל:

גמ' לא סוף דבר לחפה אלא לבית שיש לו חפה כעין דא אמנותא טרקילין וקיסוץ חפה וקיסוץ נכנסה לטריקלין להדא מילא רבי לעזר אמר לירשה רבי שמעון בן לקיש אמר להפר נדריה אמר רבי זעירא אף על גב דר' שמעון בן לקיש אמר להפר נדריה מודה שאינו מפר לה עד שתכנס לחפה אמר רבי הונא מתניתא מסייע לרבי שמעון בן לקיש לזנות בית אביה פרט שמסרו שלוחי האב לשלוחי הפעל שלא תהא בסקילה אלא בחנק:

הלכה ח מתני' האב אינו חייב במזונות בתו זו מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה כפרם ביבנה הבנים יירשו והבנות יזונו מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהן אף הבנות אינן גוזנות אלא לאחר מיתת אביהן:

גמ' מצוה לזון את הבנות אין צריך לומר את הבנים ר' יוחנן בן ברוקה אומר חייב לזון את הבנות אית תניי תני הבנים עקר ואית תניי תני הבנות עקר מאן דמר הבנים עקר לתלמוד תורה מאן דמר

הבנות עקר שלא יצאו לתרבות רעה רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יהודה בן חנניה נמנו באושא שיהא אדם זן את בניו קטנים אמר ר' יוחנן יודעין אנו מי היה במנן עוקבא אתא לגבי רבי יוחנן אמר ליה עוקבא זון בניה אמר ליה מנן מרי אמר ליה עוקבא רשיעא זון בניה אמר רבי עולא מתניתא אמרה בן שיהא אדם זן את בניו קטנים דתנינן תמן אם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודה בר חנניה נמנו באושא בכותב גכסיו לבניו הוא ואשתו גזוזין מהן בניו קטנים מה הן רבי אבהו בשם רבי יוסי בי רבי חנינה ואית דאמרי לה בשם רבי יודה בן חנינה הוא ואשתו ובניו קטנים גזוזין מהן

[דף כ"ט ע"א]

אלמנתו מהו אמר רבי זעירא אתתבת ולא אפרשת אמר רבי בא בר ממל אתתבת ואפרשת אמר ר' בא נראין דברים אם היתה אוכלת בחיי בעלה אוכלת ואם לאו אינה אוכלת לא אמר אלא בותב הא מוכר לא כתב לבניו ומכר לאחרים מה הן מסתברא אתא אמר רבי חנינה אנא לית מתת ליה אתא רבי מנא לא מסתברא אנרין ליה שמשא ומסבין ליה איתא פמה דו דהיא שמשא בני בנים מהן הן רבי מנא אמר בני שבאן הוא בנים של הלן אמר ליה רבי יוסי בי רבי בון ורבי מתניה חוון יתבין סבין מימר הוא בני שבאן הוא בנים של הלן אמר ליה רבי יוסי בי ר' בון בני בנים קפסה עליהן ירושת תורה ר' שמעון בן לקיש בשם רבי יודה בר חנינה נמנו באושא במקפיד את הזקן והכהו ונתן לו בושתו שלם מעשה באחד שהקפיד את הזקן והכהו ונתן לו בשתו משלם אמרין רבי יודה בן חנינה הוה רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בן חנינה נמנו באושא שיהא אדם מפריש חמש מנכסיו למצות עד איכן ר' ירמיה ורבי אבא בר פהנא חד אמר כדי תרומה ותרומת מעשר וחרנה אמר (משלי ג) כבד את ה' מהונך במראשית כל תבואתך רבי גמליאל בר אבא בעא קומי ר' מנא מה חמש בכל שנה גר"ש בהלכתא קדמייתא דפאה ולא מותא אלא שלא ימות לעתיד לבוא ר' לעזר בן עזריה עבד לה כתובה מדרש שדרשה רבי לעזר בן עזריה הבנים יירשו והבנות יזונו מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהן אף הבנות לא יזונו אלא לאחר מיתת אביהן דבית הלל עבדין לה כתובה מדרש דרש הלל הזקן לשון הדיוט כך היו בותבין באלכסנדריאה שהיה אחד מהן מקדש אשה וחברו חוטפה מן השוק וכשבא מעשה לפני חכמים בקשו לעשותן ממזרים אמר להן הלל הזקן הוציאו כתובת אימותיכן והוציאו כתובת אמותיהן ומצאו כתוב בהן לכשתפגסי לביתי תהיונין לי לאינתו בדת משה ויהודאי בית שמאי עבדין כתובה מדרש דבית שמאי דרשי מספר כתובה גלמוד שהוא כותב לה שאם תנשאי לאחר תיפלי מה שכתוב ליכי חזרו בית הלל להורות בדרך בית שמאי ר' מאיר עבד כתובה מדרש דרש רבי מאיר המקבל שדה מחברו משזכה בה חבירו שמיין אותה פמה

היא ראויה לעשות ונותן לו שהוא פותב לו אם אוביר ולא אעביד אישלים במיטבא ר' יהודה עבד פתובה מדרש דרש רבי יודה אדם מביא על ידי אשתו כל קרבן שהיא תיבת אפילו אכלה חלב אפילו חללה שבת וכן היה רבי יודה אומר

[דף כ"ט ע"ב]

פטרה אינו חייב בה שכן היא פותבת לו ואחרון די אתיין לי עלה מן קדמת דנא ר' יוסי עבד פתובה מדרש דרש ר' יוסי מקום שנחגו לעשות פתובה מלוה גובה את הפל לכפל אינו גובה אלא מחצה ר' אלעזר הקפר עבד פתובה מדרש דרש ר' אלעזר הקפר אין אדם רשאי לקח בהמה חיה ועוף אלא אם בן התקין להן מזונות רבי יהושע בן קרחה עבד פתובה מדרש דרש רבי יהושע בן קרחה הפלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בבית דין לא יכנס לביתו לפול את משכנו שכן הוא פותב תשלומה מן נכסיה די אתיין לי ודי אקנה לקבל דנא רב הונא עבד פתובה מדרש דרש רב הונא הפנים יירשו והפנות יזנו מה הפנים יורשין את המטלטלין אף הפנות נזונות מן המטלטלין שמואל אומר אין הפנות נזונות מן המטלטלין מתניתא מסייעא לשמואל בנן נוקבן דיהון ליכי מינאי יהון יתבן בביתי ומיתזנן מניכסיי עד דתינסבן לגוברין ותני עלה מן מקרקעי ולא מן מטלטלי אומר רבי בא בר זבדא אתיא דרב הונא פרבי ודשמואל פרבי שמעון בן אלעזר דתני אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות נפרעין מהן למזון האשה והפנות דברי רבי רבי שמעון בן אלעזר אומר נכסים שיש להן אחריות הפנים מוציאין מן הפנים והפנות מן הפנות והפנות מן הפנים ושאין להן אחריות הפנים מוציאין מן הפנות ואין הפנות מוציאין מן הפנים אמרין חזר ביה רב הונא אמרין יאות פתובה מדבר תורה ומזון הפנות מדבריהן ודבריהן עוקרין דבר תורה אלא בכסף כתבת אמן פליגין אפלו תימר בכסף פתובת אמן פליגין וכסף פתובת אמן לאו קרקע היא היורד לנכסי אשתו ונתן עיניו בה לגרשה וקפץ ותלש מן הקרקע הרי זה זריז ונשפר היורד לנכסי שביון ושמע עליהן שהן ממשמשין ובאין וקפץ ותלש מן הקרקע הרי זה זריז ונשפר אילו הן נכסי שביון כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים נשמע עליהן שמתו וירד לנחלה אבל נכסי נטושין מידו ואילו הן נכסי נטושין כל שהלך אביו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים ולא שמע עליהן שמתו וירד לו לנחלה אומר רבי שמעון בן גמליאל שמעתי הן שביון הן נטושין אבל נכסי נטושין מידו ואילו הן נכסי נטושין כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים ואין ידוע היכן הם שמואל אומר שביון זה שניצא שלא לדעת שאלו לדעת יצא היתה מצוהו נטוש זה שניצא לדעת תדע לה שעלה היתה רוצה להבריהו מנכסיו שהרי לדעת יצא ולא צוהו רבי בא רב יהודה בשם שמואל המטלטלין אין בהן משום נכסי

רש"שין רבי יעקב בר אחא בשם רב אילין דיקלא דכבד דלא צריכין מרפכה לא מסתברא מיפדינון
בקמה עומדת לקצר וגפנים עומדות לבצר:

[דף ל' ע"א]

הלכה ט מתני' לא כתב לה כתובה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שהוא תנאי בית דין כתב
לה שנה מנה תחת מאתים וזו ולא כתב לה כל נכסין דאית לי אחראין לכתבתיך חייב שהוא תנאי
בית דין:

גמ' מתניתא דרבי מאיר דרבי מאיר אמר כל הפוחת לכתולה ממאתים ואלמנה ממנה הרי זו
בעילת זנות למי נצרכה לרבי מאיר אף על גב דרבי מאיר אומר שטר שאין בו אחריות נכסין אינו
גובה מודה הוא הכא שהיא גובה:

הלכה י מתני' לא כתב לה אם תשתיבין אפרקינך ואיתיבינך לי לאינתו ובכוחנות אהדינך
למדינתך חייב שהוא תנאי בית דין נשפית חייב לפדותה אמר הרי גטא וכתבתה תפדה את עצמה
אינו רשאי לקתה חייב לרפאותה אמר הרי גטא וכתבתה תרפא את עצמה רשאי:

גמ' תני ובמה שנשפית אין היורשין חכים לפדותה רבי חייה בר אשי בשם רב לא סוף דבר
שנשפית בחיי בעלה אלא אפילו שנשפית לאחר מיתת הבעל אין היורשין חייבין לפדותה רבי חייה
בר אחא מתניתין מסייע לרב ואיתיבינך לי לאינתו אין כאן אינתו ובכוחנות אהדינך למדינתך מה
למדינתך ממש לשוב תני רבי שמעון בן גמליאל כל מכה שיש לה קיצה מתרפאת מכתובתה ושאין
לה קיצה מתרפאת מן הנכסין הךדא הךדא איתא אתת לגבי רבי יוחנן אמר לה קצי' הוא אביד אמרה
ליה לא לא בן אמר רבי חגי בשם רבי יהושע בן לוי אל תעשה עצמך בעורכי הדינן שלא לגלות
ליחיד את דינו יודע הוה בה שהיא בשירה:

הלכה יא מתני' לא כתב לה בגין דכרין דיהון ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתבתיך יתר על חולקתון
דעם אההון חייב שהוא תנאי בית דין:

גמ' הךדא דאמר ר' אמי כדי שיהא אדם מצוי לתן לבתו בעין יפה תמן תנינן רבי יוחנן בן ברוקא
אומר אם אמר על שראוי ליורשו דבריו קמיין ועל מי שאין ראוי ליורשו אין דבריו קמיין אמר רבי
יוחנן לא אמר בן ברוקא אלא על בן בין הבנים ועל בת בין הבנות בת בין האח לא אח בין הבנות
לא רבי יסא בשם ר' יוחנן מעשה הוה והורה רבי בר' יוחנן בן ברוקא

[דף ל' ע"ב]

ורבי זעירא בשם רבי יוחנן רבי שאל את נתן הבבלי מה טעמא אמרו הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה
 רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן מה טעם שאל את נתן הבבלי מה ראו חכמים לומר הלכה כרבי
 יוחנן בן ברוקה לא אתה הוא ששניתה לנו בן ירתון אמר ליה יטלון תנית אתא לגביה אמר ליה לית
 פאן ירתון אלא יטלון אתא לגבי אבוי אמר ליה קפחתה את נתן הבבלי לית פאן יטלון אלא ירתון
 אמר רבי יוסי בי רבי בון אבין אמר ליה טעיתי טעות ששניתה לך לית פאן יטלון אלא ירתון אמר
 ר' זעירא קל הוא בתנאי כתובה לפי שבבבל מקום אין אדם מוצה אלא בכתובה וכאן אפילו בדברים
 לפי שבבבל מקום אין אדם מוצה אלא למי שהוא בעולם וכאן למי שאינו בעולם אמר ר' ירמיה קומי
 רבי זעירא ותמיה אנא איך רבנן מדמו כתובה לירושלם לא דמי דירושלם מדבר תורה כתובה
 מדבריהן ותימר אכן אפילו תימר כתובה מדברי תורה לא מודו בתנאי כתובה שהוא מדבריהן:

הלכה יב מתני' בן נוקבן דיהוין לוי מינאי אינון תהון יתבן בביתי ומיתונו מנכסי עד דתינסבן
 לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין:

גמ' רב חסדא אמר בגרו אבדו מזונות נשאו אבדו פרנסתן תני ר' חייא בגרו לא נשאו נשאו לא בגרו
 אבדו מזונות ולא אבדו פרנסתן ר' אבין בשם הילא ומודין להך בהדא אלמנה שהיא תובעת מן
 הירששים היא אומרת לא נתקבלתי מכתבתי והירששין אומרים לה נתקבלת בכתבתך עד שלא נשאת
 הירששין צריכין להביא ראיה שנתקבלה כתובתה נשאת עליה להביא הראיה שלא נתקבלה
 כתובתה והא תנינן יתומה שהשיאה אמה או אחיה וכתבו לה מאה וחמשים וזו יכולה היא משתגדיל
 להוציא מידם טעמא דקטנה הא גדולה ותרה תיפתר שנטלה מקצת לא בן אמר רבי אבינא בשם
 רבי אסי בכור שחלק בפשוט חזקה ותר עוד היא שנטל המקצת אמר רבי יוסי בי רבי בון לא נטל
 זה מבכורתו כלום אתא עובדא קומי רבי מנא

[דף ל"א ע"א]

ובעא מייעבד בהדא דרב חסדא אמר ליה ר' חנניה והא תני ר' חייא בגרו ולא נשאו נשאו ולא בגרו
 אבדו מזונות ולא אבדו פרנסתן אמר ליה אנא אמרי שמועה ואת אמרת מתניתא תבטל שמועה
 מקמי מתניתא רבין בר חייא בעי קומי רבי זעירא בא עליה עודה בבית אביה מעכשיו נתקיימו בה
 תנאי כתובה או אינה אלא דרך נשואין ר' בון בר חייא בעא קומי רבי זעירא מחלה לו על כתובתה
 מהו זכותה אבדה זכות פניה לא אבדה:

מַסְכַּת שְׁבוּעוֹת פָּרָק שְׁנִי

בא "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָכַל", וְאָכַל אוֹכְלִין אֲסוּרִים, פָּגוּל וְנוֹתֵר וְטֻמְאָה. "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָשְׁתָּה" וְשִׁתָּה מִשְׁקִין אֲסוּרִין, יֵינן שֶׁל עֶרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם - חֵיב. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. "שְׁבוּעָה שְׁאֵכַל אוֹכְלִין אֲסוּרִין", פָּגוּל נוֹתֵר וְטֻמְאָה. "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָשְׁתָּה וְשִׁתָּה מִשְׁקִין אֲסוּרִין, יֵינן שֶׁל עֶרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם" - פְּטוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַחֲיֵב. מוֹדָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאוֹמֵר: 'קוֹנֵם אֶשְׁתִּי נִהְיִית לִי, אִם אָכַל וְאִם אָשְׁתָּה', וְאָכַל אוֹכְלִין אֲסוּרִין מִשְׁקִין אֲסוּרִין - שְׁאִשְׁתּוֹ מִתְּרַת לוֹ:

בב "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָכַל", וְחִזֵּר וְאָמַר "שְׁבוּעָה שְׁאֵכַל" - עַל הָאֲחֵרוֹנָה לֹקָה מִיָּד, וְעַל הָרִאשׁוֹנָה, אִם אָכַל - חֵיב. אִם לֹא אָכַל - פְּטוּר. "שְׁבוּעָה שְׁאֵכַל", וְחִזֵּר וְאָמַר: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָכַל", עַל הָאֲחֵרוֹנָה - לֹקָה מִיָּד, עַל הָרִאשׁוֹנָה, אִם אָכַל - פְּטוּר. אִם לֹא אָכַל - חֵיב. "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָכַל, וְשִׁתָּה אָכַל וְאָכַל" - אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא אַחַת, שְׁלֹא אָמַר אֶלָּא לִזְרוֹ אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת. "שְׁבוּעָה שְׁאֵכַל, שְׁאֵכַל" וְלֹא אָכַל - אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא אַחַת, שְׁלֹא אָמַר אֶת הָאֲחֵרוֹנוֹת אֶלָּא לִזְרוֹ אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת. "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָכְלָתִי, שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָכְלָתִי" - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! זֶה חֹמֶר לְשַׁעֲבֵר מִלְּעֵתִיד לְבֹא:

בג הַמְשַׁבֵּיעַ אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים, אֶת הַנָּשִׁים, אֶת הַקְּטָנִים, אֶת הַקְּרוֹבִין, וְאֶת הַפְּסוּלִין - פְּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה, א): "וְהָיָא עֵד", בְּעֵד שְׂרָאוּי לְהוֹצִיא מִמּוֹן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַמְשַׁבֵּיעַ בְּעֵד אֶחָד - פְּטוּר, שְׁאֵינוֹ רָאוּי לְהוֹצִיא מִמּוֹן:

עֲדוֹת מִמּוֹן מִתְקַיֶּמֶת בְּרֹאֵיהֶ שְׁלֹא בִידְעָהּ, וּבִידְעָהּ שְׁלֹא בְּרֹאֵיהֶ. אֵיזוֹ הִיא רֹאֵיהֶ שְׁאִין בָּהּ יָדְעָהּ? "תֵּן לִי מֵאֲתִים זֹזוּ שִׁישׁ לִי בִידָךְ" - אֵין לָךְ בִּידִי, לֹא מְנִיתִי לָךְ בְּמַעֲמַד פְּלוּנִי וּפְלוּנִי? יֹאמְרוּ וְאֵנִי אֲתָן! זֹו רֹאֵיהֶ שְׁאִין בָּהּ יָדְעָהּ. וְאֵיזוֹ הִיא יָדְעָהּ שְׁאִין בָּהּ

רֹאֵיהֶ? תֵּן לִי מֵאֲתִים זֹזוּ שִׁישׁ לִי בִידָךְ, אֵין לָךְ בִּידִי, לֹא הוֹדִיתָה לִי בְּמַעֲמַד פְּלוּנִי וּפְלוּנִי? יֹאמְרוּ וְאֵנִי נוֹתֵן! זֹו הִיא יָדְעָהּ שְׁאִין בָּהּ רֹאֵיהֶ:

בד חֵיבִין עַל זִדּוֹן הָעֲדוֹת עִם זִדּוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל זִדּוֹן הָעֲדוֹת עִם שְׁגָגַת הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שְׁגָגַת הָעֲדוֹת שֶׁהוּא פְּטוּר. וְאֵיזוֹהוּ זִדּוֹן הָעֲדוֹת עִם זִדּוֹן הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב? הִיָּה יוֹדֵעַ לוֹ עֲדוֹת, וְהִיָּה יוֹדֵעַ שְׁכָל הַנִּשְׁבָּע מִבֵּיא קֶרְפֶּן - זֹו הִיא זִדּוֹן הָעֲדוֹת עִם זִדּוֹן הַשְּׁבוּעָה, שֶׁהוּא חֵיב. וְאֵיזוֹהוּ זִדּוֹן הָעֲדוֹת עִם שְׁגָגַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב? הִיָּה יוֹדֵעַ לוֹ עֲדוֹת, וְלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ שְׁכָל הַנִּשְׁבָּע מִבֵּיא קֶרְפֶּן - זֶהוּ זִדּוֹן עֲדוֹת עִם שְׁגָגַת שְׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב. וְאֵיזוֹ הִיא שְׁגָגַת הָעֲדוֹת שֶׁהוּא פְּטוּר? לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ לוֹ עֲדוֹת, אוֹ שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ בְּשַׁעֲהַ שְׁנִשְׁבָּע - פְּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנִשְׁבָּע עַל שִׁקְרָה":

בה חֵיבִין עַל זִדּוֹן פִּקְדוֹן עִם זִדּוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל זִדּוֹן הַפִּקְדוֹן עִם שְׁגָגַת הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שְׁגָגַת הַפִּקְדוֹן שֶׁהוּא פְּטוּר. אֵיזָה הוּא זִדּוֹן הַפִּקְדוֹן עִם זִדּוֹן הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב? הִיָּה יוֹדֵעַ שִׁישׁ בִּידּוֹ פִּקְדוֹן, וְהִיָּה יוֹדֵעַ שְׁכָל הַנִּשְׁבָּע מִבֵּיא קֶרְפֶּן - זֶה הוּא זִדּוֹן פִּקְדוֹן עִם זִדּוֹן הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב. וְאֵיזָה הוּא זִדּוֹן הַפִּקְדוֹן עִם שְׁגָגַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב? הִיָּה יוֹדֵעַ שִׁישׁ בִּידּוֹ פִּקְדוֹן, וְלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ שְׁכָל הַנִּשְׁבָּע מִבֵּיא קֶרְפֶּן - זֶה הוּא זִדּוֹן הַפִּקְדוֹן עִם שְׁגָגַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב. וְאֵיזוֹ הִיא שְׁגָגַת הַפִּקְדוֹן, וְלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ שְׁכָל הַנִּשְׁבָּע מִבֵּיא קֶרְפֶּן - זֶה הוּא זִדּוֹן הַפִּקְדוֹן עִם שְׁגָגַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חֵיב. וְאֵיזוֹ הִיא שְׁגָגַת הַפִּקְדוֹן, אוֹ שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ בְּשַׁעֲהַ שְׁנִשְׁבָּע - פְּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנִשְׁבָּע עַל שִׁקְרָה". הִיָּה מַחֲזִיר אַחֵר עֲדִים, אָמְרוּ: מִפְּנֵי מָה אֲתָה בָּא אַחֲרֵינוּ? שְׁבוּעָה שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת - פְּטוּרִין, עַד שִׁטְעָנוּ. אָכַל בְּפִקְדוֹן אֵינוֹ כֵּן, מִפְּנֵי מָה אֲתָה בָּא אַחֲרֵינוּ? שְׁבוּעָה שְׁאִין לָךְ בִּידִי - הִרִי זֶה פְּטוּר. זֶהוּ חֹמֶר בְּשְׁבוּעַת הַפִּקְדוֹן מִשְׁבוּעַת הָעֲדוֹת.

מְשַׁלֵּם קִנְס עַל פִּי עֲצָמוֹ. זֶה הַכָּלָל, כָּל שֶׁהוּא קִנְס וּמְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ, מְשַׁבִּיעַף וְאָמַר אָמֵן - פֶּטוּר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ קִנְס וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ, מְשַׁבִּיעַף אֲנִי וְאָמַר אָמֵן - חֵיב. הָאוֹמֵר נִשְׁבַּע אֲנִי בַתּוֹרָה וּבִשְׁמַיִם - פֶּטוּר.

מִסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פָּרָק שְׁלִישִׁי

ג,א הַמְשַׁבִּיעַ אֶת חֲבֵרוֹ עַל דְּבַר שֵׁשׁ בּו שְׁוֹה פְּרוּטָה, וְכֹפֶר - הֵרִי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאֶשֶׁם. הַמְשַׁבִּיעַ אֶת הָעֵדִים עַל דְּבַר שֵׁשׁ בּו שְׁוֹה פְּרוּטָה, וְכֹפֶר - הֵרִי אֵלּוֹ חֵיבִין קֶרֶבֶן וּפְטוּרִין מִן הַמָּמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ קֶרֶבֶן". רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן: "וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ", וְנֶאֱמַר לַהֲלֹן: "עֲוֹנוֹ יִשָּׂא", מִה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא הָאִמּוֹר לַהֲלֹן נְטִילַת נִשְׁמָה, אֵף עֲוֹנוֹ יִשָּׂא הָאִמּוֹר כָּאן נְטִילַת נִשְׁמָה. "וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ" - מִלְּמַד שֶׁבְּכָלל נִשְׂיֵאת עֹון קֶרֶבֶן:

ג,ב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֲרַבְּעָה אֵין חֵיבִין לְשֵׁלֶם מִן הַדִּין, וְאֵין הַשְּׁמַיִם מוֹחֲלִין לָהֶם עַד שִׁישְׁלָמוֹ. הַיּוֹדֵעַ עֲדוֹת לַחֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מַעֲיֵד - אֵינוֹ חֵיב לְשֵׁלֶם מִן הַדִּין, וְאֵין הַשְּׁמַיִם מוֹחֲלִין לוֹ, עַד שִׁישְׁלָם. הַשּׁוֹכֵר עֲדֵי שֶׁקֶר וְגִבָּה - אֵינוֹ חֵיב לְשֵׁלֶם מִן הַדִּין וְאֵין הַשְּׁמַיִם מוֹחֲלִין לוֹ. הַכּוֹבֵשׁ קָמָה לִפְנֵי הָאוֹר, וְהַפּוֹרֵץ גֹּדֵר לִפְנֵי בִּהְמָה - אֵין חֵיבִין לוֹ מִן הַדִּין, וְאֵין הַשְּׁמַיִם מוֹחֲלִין לָהֶן, עַד שִׁישְׁלָם:

ג,ג אֵין לִי אֵלָּא עֲדוֹת מָמוֹן, עֲדוֹת נִפְשׁוֹת וְהִרְצִיחוֹת וְהִנָּאפוֹת, וְהַעֲוֹבֵד כּוֹכְבִּים, מִנֵּין? תִּלְמוּד לּוֹמֵר (דְּבָרִים יט, כא): "נִפְשׁ בְּנִפְשׁ", יְכוֹל יְהוֹ חֵיבִין קֶרֶבֶן וּפְטוּרִין מִן הַמָּמוֹן? תִּלְמוּד לּוֹמֵר (נִזְקָא ה, ד): "מֵאֵלָה" - יֵשׁ מֵאֵלָה חֵיב, וְיֵשׁ מֵאֵלָה פֶּטוּר, דְּבַר שֶׁהוּא שֵׁל מָמוֹן - חֵיב, דְּבַר שֶׁאֵינוֹ שֵׁל מָמוֹן - פֶּטוּר. אֲמַר בֶּן זֹמָא לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל: מִשְׁמַע מִי יָבִיא עֲדוֹת מָמוֹן יְהֵא מִבֵּיא עֲדוֹת נִפְשׁוֹת? אֲמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן זֹמָא: סִתְרִיתָהּ, בְּנִי! הֵרִי הוּא אוֹמֵר (שם ה, א): "אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא", תִּלָּה הַכְּתוּב

אֲמַר לְעֵדִים: בּוֹאוּ וְהַעֲדוּנִי שֵׁשׁ לִי בֵּיד פְּלוּנִי מֵאֵתִים זֶזוּ מַעֲסָקִי שֹׁכֵר שֹׁכֵר, וּמִמָּזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, שְׁבוּעָה שְׁלֹא נַעֲדִיף - הֵרִי אֵלּוֹ פְּטוּרִין, עַד שִׁיאֲמְרוּ לוֹ: שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת.

וְכֵן בִּפְקָדוֹן, אֲמַר לוֹ: תֵּן לִי מֵאֵתִים זֶזוּ שֵׁשׁ לִי בִּידֶךָ מַעֲסָקִי שֹׁכֵר שֹׁכֵר וּמָזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲתֵן לָךְ פֶּטוּר, עַד שִׁיאֲמְרוּ לוֹ: 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בֵּיד'. אֲמַר לְעֵדִים: בּוֹאוּ וְהַעֲדוּנִי שֶׁאֲמַר פְּלוּנִי לְתֵן לִי מֵאֵתִים זֶזוּ וְלֹא נָתַן לִי. כְּסוֹת שֶׁאֲמַר לְהַלְבִּישְׁנִי וְלֹא הַלְבִּישְׁנִי, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת - הֵרִי אֵלּוֹ פְּטוּרִין, שֶׁאֲמַר לוֹ: אֲמַר לִי לְתֵן לָךְ וְאִי אֶפְשָׁר לְתֵן לָךְ. אֲמַר לְהַלְבִּישְׁךָ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישְׁךָ. וְכֵן בִּפְקָדוֹן, אֲמַר לְתֵן מֵאֵתִים זֶזוּ וְלֹא נָתַתְּ לִי. כְּסוֹת שֶׁאֲמַר הַלְבִּישְׁנִי וְלֹא הַלְבִּישְׁתָּנִי, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָךְ בֵּיד - פֶּטוּר, שֶׁאֲמַר לוֹ: אֲמַר לְתֵן לָךְ וְאִי אֶפְשָׁר לְתֵן לָךְ, אֲמַר לְהַלְבִּישְׁךָ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישְׁךָ:

ב,ו הַמְשַׁבִּיעַ בִּפְנֵי עוֹבֵד כּוֹכְבִּים, בִּפְנֵי לְסֻטִּים, בִּפְנֵי מוֹכֶסִּין - פֶּטוּר; שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם תַּחֲטֹא וְלֹא יִגִּיד", הוּא חוֹטֵא אִם לֹא יִגִּיד, וְאֵל יְהֵא חוֹטֵא כְּשִׁיגִיד. בּוֹאוּ וְהַעֲדוּנִי לֵאבָא שֵׁשׁ לוֹ בֵּיד פְּלוּנִי מֵאֵתִים זֶזוּ מַעֲסָקִי שֹׁכֵר שֹׁכֵר, וּמִמָּזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת - הֵרִי אֵלּוֹ פְּטוּרִין עַד שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ. מֵת אָבִיו - יִרְשׁוּ בְּנוֹ. נִכְנַס תַּחְתּוֹתָיו - הֵרִי הוּא כְּמוֹהוּ:

ב,ז הָאוֹמֵר: יִכְף אֵל יִכְף, יִיטִיב לָךְ כֵּן יִיטִיב לָךְ, יִרַע לָךְ אֵל יִרַע לָךְ, כֵּן יִרַע לָךְ - זֶה הוּא אֵלָּה הָאִמּוֹרָה בַּתּוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יִיטִיב פְּטוּרִין. וְחֻכְמִים מְחִיבִין בָּאוֹמֵר: יִיטִיב לָךְ אִם תְּבּוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, יִרַע לָךְ אִם תְּבּוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, אֵל יִרַע לָךְ אִם תְּבּוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי:

ב,ח אֲנִסְתָּה וּפְתִיתָה אֶת בֵּתִי, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא אֲנִסְתִּי וְלֹא פְתִיתִי, מְשַׁבִּיעַף אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן - חֵיב; וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁאֵין

נשיאות עֶזְרָא בְּמַגִּידִין, יֵצֵא עֲדֵי נִפְשׁוֹת בֵּין מַגִּידִין בֵּין שְׂאִינָן מַגִּידִין, שְׂאִין הַשָּׁמַיִם מוֹחֲלִין לָהֶן:

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מֹתֵיָא אוֹמֵר: אֵין אָדָם מִתְחַיֵּב אֶלָּא אִם כֵּן חֲטָא, שְׁנֵאמַר (שם ה, א): "נֶפֶשׁ כִּי תִחַטָּא וְשָׁמְעָה". וְכֵן הִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מֹתֵיָא אוֹמֵר: מִתְחַיֵּב לִרְאוֹת, הֲרוּאָה עוֹשֵׂי מַצָּה - זָכָה לִרְאוֹת:

ג, שְׁמַע מִפִּי אַחֲרִים, מִפִּי עַצְמוֹ מִנֵּין? תִּלְמוּד לומר: "כִּי תִחַטָּא", לְרִבּוֹת אֶת הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי עַצְמוֹ כְּשׁוֹמֵעַ מִפִּי אַחֲרִים; דְּבַרִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתְרִיא אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיד! קָל וְחִמֵּר הוּא, וּמָה אִם נִדְרִים שְׂאִין חֲיִבִּין עֲלֵיהֶן מִפִּי אַחֵר - חֲיִב עֲלֵיהֶן מִפִּי עַצְמוֹ. שְׁבוּעָה שְׁחִיב עֲלֵיהֶן מִפִּי אַחֲרִים, אֵינוֹ דִּין שֶׁהוּא חֲיִב עֲלֵיהֶן מִפִּי עַצְמוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נִמְתִּי לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתְרִיא: וְכִי יֵשׁ עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין? רַבִּי אוֹמֵר: מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאמַר "וְשָׁמְעָה" בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ וּבֵין מִפִּי אַחֲרִים, הֵא מָה תִּלְמוּד לומר כִּי תִחַטָּא? מַגִּיד שְׁנִקְרָא עַל שֵׁם סוּפוֹ:

ג, חֲנִינְיָא בֶּן חֲכִינְאִי אוֹמֵר (שם ה, כא): "וְכַחשׁ בַּעֲמִיתוֹ", אֵין אָדָם כּוֹפֵר בַּעֲמִיתוֹ עַד שְׁכוּפֵר בַּעֲקָר. פַּעַם אַחַת שָׁבַת רַבִּי רַאובֶּן בִּטְבִּרְיָה, מִצָּאוּ פְּלוֹסְפוֹס, אָמַר לוֹ: אֵיזָה הוּא שְׁנוּי שְׁבַעְעוֹלָם? אָמַר לוֹ: זֶה הַכּוֹפֵר בְּמִי שִׁבְרָאוּ. אֵיזָהוּ (שְׁמוֹת כ, יב): "כִּפְדֹּת אֶת אֲבִידִי", "לֹא תִרְצַח", "לֹא תִנָּאֵף", "לֹא תִגְנֹב", "לֹא תַעֲנֶה", "לֹא תִחַמֵּד", דֵּהָא אֵין אָדָם כּוֹפֵר בְּדָבָר עַד שְׁכוּפֵר בַּעֲקָר, וְאֵין אָדָם הוֹלֵךְ לְדַבֵּר עֲבִרָה, אֶלָּא אִם כֹּפֵר בְּמִי שְׁעִזָּהוּ לָהּ עֲלֵיהָ:

(ויקרא ה, א): "קוֹל אֱלֹהִים" - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֱלֹהִים זֶה קוֹלָהּ. קוֹל הַשְּׁבוּעָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֱלֹהִים זֶה שְׁבוּעָה, אֱלֹהִים הַכְּנוּיִין שְׁבַתוֹרָה. אוֹסְרֵכֶם אֲנִי, כּוֹבְלֵכֶם אֲנִי, בְּצַדִּיק, בְּתָמִים, בִּישָׁר - הִרִי זֶה חֲיִב. (שם): "וְהוּא עֵד", לֹא עֵד מִפִּי עַד, וְלֹא מִפִּי בַת קוֹל, וְלֹא מִקוֹל הַכְּרָה. "וְהוּא עֵד" - בִּשְׁנֵי

עֲדִים הַכְּתוּב מְדַבֵּר. אֵתָה אוֹמֵר בִּשְׁנֵי עֲדִים הַכְּתוּב מְדַבֵּר, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּעֵד אֶחָד, תִּלְמוּד לומר (דְּבָרִים יט, טו): "לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ", שְׂאִין תִּלְמוּד לומר 'אֶחָד', אֶלָּא כָּל מְקוֹם שֶׁתִּפְסֵס הַכְּתוּב עַד סֵתָם - הִרִי הוּא בְּכָלֵל שְׁנַיִם, עַד שִׁיפְרֹט לָךְ הַכְּתוּב אֶחָד:

ג, (ויקרא ה): "וְהוּא עֵד" - הַפֶּשֶׁר לַעֲדוּת. וְשָׁמְעָה - לְהוֹצִיא אֶת הַחֲרֵשׁ. אוֹ רָאָה - לְהוֹצִיא אֶת הַסּוּמָא. אוֹ יָדַע - לְהוֹצִיא אֶת הַשּׁוּטָה. אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא אֶת עוֹנוֹ - לְהוֹצִיא אֶת הָאֵלֶם. אֱלֹו דְּבָרִים הֲרֵאשׁוּנִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר (דְּבָרִים יג, טו): "וְדָרְשָׁתָּ וְחִקְרָתָּ" - וְכִי יֵשׁ דּוֹרְשִׁין וְחִקְרָשִׁין? וְיֵשׁ חוֹקְרִין לְשׁוֹטִים? תִּלְמוּד לומר (ויקרא כד, כב): "מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם" - 'לָכֶם' - כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת כֶּף דְּיִנִּי נִפְשׁוֹת, מָה דְּיִנִּי נִפְשׁוֹת בְּדִרְיָשָׁה וְחִקְרָה - אָף דְּיִנִּי מְמוֹנוֹת בְּדִרְיָשָׁה וּבְחִקְרָה, אִי מָה דְּיִנִּי נִפְשׁוֹת לַעֲדִיו, יָכוֹל אָף דְּיִנִּי מְמוֹנוֹת כֶּן? תִּלְמוּד לומר (שְׁמוֹת כא): "עֵין יִשְׁלֹם", אִי מָה דְּיִנִּי נִפְשׁוֹת פֶּטֶר אֶת הַשּׁוֹגֵג, יָכוֹל אָף דְּיִנִּי מְמוֹנוֹת פֶּטֶר? תִּלְמוּד לומר: "עֵין יִשְׁלֹם". אִי מָה דְּיִנִּי נִפְשׁוֹת, פֶּרֶט מִשְׁזָרֵק וְהָרֵג, יָכוֹל אָף דְּיִנִּי מְמוֹנוֹת כֶּן? תִּלְמוּד לומר: "אֶכֶן יֵד יִשְׁלֹם"; אִי מָה דְּיִנִּי נִפְשׁוֹת בַּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, יָכוֹל אָף דְּיִנִּי מְמוֹנוֹת כֶּן? תִּלְמוּד לומר (שם כב, ז): "וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים", רִבָּה לוֹ הַכְּתוּב דִּין אֶחָד. "עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם", רִבָּה לוֹ הַכְּתוּב שְׁנֵי דִינֵין, "אֲשֶׁר יִרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים", רִבָּה הַכְּתוּב שְׁלֹשָׁה דִינֵין, מִכָּאֵן אָמְרוּ: דְּיִנִּי מְמוֹנוֹת בְּשְׁלֹשָׁה. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּחִמְשָׁה, כְּדִי שִׁיגְמֹר הַדִּין בְּשְׁלֹשָׁה. יָכוֹל אֵין לִי בְּשְׁלֹשָׁה אֶלָּא דְּיִנִּי מְמוֹנוֹת הַקָּלִין, מִנֵּין לְרִבּוֹת הַחֲמוּרִים? וְחִמֵּר בְּחֲמוּרִים? תִּלְמוּד לומר: "עֵין וְגו' כְּוִיָּה תַחַת כְּוִיָּה" וְגו'.

מִסְכַּת שְׁבוּעוֹת פָּרָק רְבִיעִי

ה, א חֲמֵר בְּשִׁבְעַת הָעֲדוֹת שָׁאִין בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן, וְחֲמֵר בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן שָׁאִין בְּשִׁבְעַת הָעֲדוֹת.

שְׁבוּעַת הָעֲדוֹת נוֹהֶגֶת בַּעֲבָדִים וּבַשְּׁטָרוֹת, וּבְקָרְקָעוֹת. פִּיּוֹד? אָמַר לַעֲדִים: בּוֹאוּ וְהַעֲדוּנִי שִׁישׁ לִי בֵּיד פְּלוֹנִי עֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת וְקָרְקָעוֹת, וְאָמְרוּ לוֹ: שְׁבוּעָה שָׁאִין יוֹדְעִים לָךְ עֲדוֹת – הָרִי אֱלוֹ חֵיבִין, מֵה–שָׁאִין–כֵּן בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן.

חֲמֵר בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן, שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן נוֹהֶגֶת בְּאֻנָּשִׁים וּבַנָּשִׁים וּבְרַחוּקִין וּבְקָרוֹבִין, בְּכַשְׂרִים וּבַפְּסוּלִים. אָמַר לוֹ: תֵּן לִי פְקָדוֹן שִׁישׁ לִי בִידָךְ. אָמַר לוֹ: מֵה אַתָּה בָּא אַחֲרִי? שְׁבוּעָה שָׁאִין לָךְ בִּידִי! – הָרִי הוּא חֵיב, וּמִשְׁלָם קָרָן וְחִמְשׁ וְאֶשֶׁם, וּמִבִּיא אֶשֶׁם בְּשִׁתִּי סָלְעִים, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּשִׁבְעַת הָעֲדִים. חֲמֵר בְּשִׁבְעַת הָעֲדוֹת שָׁאִין בְּשִׁבְעַת בְּטוּי, וּבְשִׁבְעַת הַבְּטוּי שָׁאִין בְּשִׁבְעַת הָעֲדוֹת, שְׁבוּעַת הָעֲדוֹת נוֹהֶגֶת בְּדָבָר מִצּוּה, וְחֵיבִין עַל זְדוּנָה קָרְבָן, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּשִׁבְעַת הַבְּטוּי. שְׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שִׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ, וּבְדָבָר שָׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, וְחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּשִׁבְעַת הָעֲדוֹת:

ה, ב חֲמֵר בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן שָׁאִין בְּשִׁבְעַת בְּטוּי, וְחֲמֵר בְּשִׁבְעַת בְּטוּי שָׁאִין בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן, שְׁשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן נוֹהֶגֶת בְּרִשּׁוֹת וּבִמִּצּוֹת, וּמִשְׁלָם קָרָן וְחִמְשׁ, וּמִבִּיא אֶשֶׁם בְּשִׁתִּי סָלְעִים, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּשִׁבְעַת בְּטוּי.

חֲמֵר בְּשִׁבְעַת בְּטוּי, שְׁשִׁבְעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שִׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ, וְשָׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, וְחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָּתָה קָרְבָן עוֹלָה וְיֹרֵד, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן.

חֲמֵר בְּשִׁבְעַת שָׁאִין בְּשִׁבְעַת בְּטוּי, בְּשִׁבְעַת בְּטוּי מֵה שָׁאִין בְּשִׁבְעַת שָׁאִין, שְׁבִיעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שִׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ, וּבְדָבָר שָׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, וְחֵיבִין עַל שִׁגְגָּתוֹ קָרְבָן עוֹלָה וְיֹרֵד, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּשִׁבְעַת

שָׁאִין. שְׁבוּעַת שָׁאִין נוֹהֶגֶת בְּרִשּׁוֹת וּבִמִּצּוֹת, וְחֵיבִין עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, מֵה שָׁאִין כֵּן בְּשִׁבְעַת בְּטוּי:

מִסְכַּת שְׁבוּעוֹת פָּרָק חֲמִישִׁי

ה, א שְׁבוּעַת הַדִּינִין, הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף, וּפְרוּטָה, וְהַהוֹדָאָה פְּרוּטָה מִן הַטַּעֲנָה, וְאִם אֵין הוֹדָיָה מִמֵּין הַטַּעֲנָה – פְּטוּר. פִּיּוֹד? שְׁתֵּי כֶסֶף יֵשׁ לִי בִידָךְ, "אֵין לָךְ בִּידִי אֱלָא פְּרוּטָה" – פְּטוּר. שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה יֵשׁ לִי בִידָךְ, "אֵין לָךְ בִּידִי אֱלָא פְּרוּטָה" – חֵיב. מַעֲה וּפְרוּטָה – פְּטוּר. שְׁתֵּי כֶסֶף יֵשׁ לִי בִידָךְ, בֵּין שְׁכָפָר כֶּלֶן, בֵּין שְׁכָפָר מִקְצָתָן – פְּטוּר. "מִנָּה לִי בִידָךְ" – אֵין לָךְ בִּידִי אֱלָא חֲסֵר שְׁתֵּי כֶסֶף – הָרִי זֶה יִשְׁבַּע. חֲסֵר מַעֲה כֶסֶף – אֵין צָרִיף לִשְׁבַע:

ה, ב הִיָּה טוֹעֵנוּ מִנָּה, וְלֹא הִיָּה חֵיב לוֹ אֱלָא חֲמָשִׁים, לֹא יֹאמַר לוֹ "הִרִינִי כּוֹפֵר בּוֹ בֵּית דִּין", וְכִשְׁאֲצֹא לַחוּץ, הִרִינִי מוֹדָה לוֹ שְׁלֹא אֲזַקֵּק לוֹ לְשִׁבְעָה, תִּלְמוּד לומֵר (שְׁמוֹת כג): "לֹא תִשָּׂא שִׁמְעָה שָׁאִין" – אֵל תִּשְׁמַע לְדִין דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל שָׁאִין. הִיָּה טוֹעֵנוּ מִנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד, וְכָפָר בּוֹ, לֹא יֹאמַר לְאַחֵר: "בֹּא אֲנִי וְאַתָּה וְנַעֲדִינִי וְנִוצִיא גְזֵלָה מִתַּחַת יְדֵינוּ", תִּלְמוּד לומֵר (שם): "אֵל תִּשָּׂא יָדָךְ עִם רִשְׁעָה" וְגו':

ה, ג הִיָּה טוֹעֵנוּ מִנָּה בְּמַעֲמַד בֵּית דִּין, וְכָפָר בּוֹ, וּבִאֵנוּ שְׁנַיִם וְהַעֲדוּהוּ שְׁחֵיב לוֹ חֲמָשִׁים זָוִי – הָרִי זֶה מִשְׁלָם וּפְטוּר מִן הַשְׁבוּעָה. וְאִם הִיָּה עַד אֶחָד מַעֲדִיד – הָרִי זֶה נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: קָל וְחֲמֵר, וּמֵה אִם בְּמָקוֹם שָׁאִין פִּיּוֹ מִצְטָרֵף עִם פִּי אֶחָד לְמִיתָה, הָרִי הוּא נִשְׁבַּע עַל פִּי עֲצָמוֹ, מָקוֹם שִׁפּוֹ מִצְטָרֵף עִם פִּי אֶחָד לְמִיתָה, אֵינוֹ דִּין שִׁישְׁלָם עַל פִּי עֲצָמוֹ? מֵה לְנִשְׁבַּע עַל פִּי עֲצָמוֹ שֶׁכֵּן מִשְׁלָם עַל פִּי עֲצָמוֹ, יִשְׁבַּע עַל פִּי אֶחָד, שֶׁכֵּן אֵינוֹ מִשְׁלָם עַל פִּי עֵד אֶחָד, תִּלְמוּד לומֵר (דְּבָרִים יט): "לְעוֹן"; [לְעוֹן] אֵין קָם אֲבָל קָם לְשִׁבְעָתוֹ. "מִנָּה לִי בִידָךְ" – "הִיָּה לָךְ בִּידִי וְנִתְתִּיו לָךְ", אוֹ שִׁישׁ לָךְ בִּידִי בְּמִנָּה כְּסוּת וּבְמִנָּה פְּרוֹת – פְּטוּר. אוֹ

"אין לך בִּידִי אֵלָא דְלוֹסְקָמִית אַחַד וּבִתּוֹכוֹ שְׁטַר אַחַד". "עֲשֹׂר עֲבָדִים וְעֲלִיָּהֶן עֲשֹׂר כְּסוּת לִי בִּידֶךָ". אָמַר לוֹ: "אֵין לְךָ [בִּידִי] אֵלָא עֶבֶד אַחַד וְעֲלִיו אֲזוּר קִטְנָה". "עֲשֹׂרָה בִּתִּים מְלֹאִין פְּרוֹת לִי בִּידֶךָ" - "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא בֵּית אַחַד וּבִתּוֹכוֹ כּוֹר אַחַד חֲטִים חֵיב". "עֲשֹׂר מְנוֹרוֹת לִי בִּידֶךָ" - "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא מְנוֹרָה אַחַת שֶׁל עֲשֹׂר לִיטְרִין". "עֲשֹׂר כְּסוּת לִי בִּידֶךָ" - "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא אֲזוּר קִטְנָה". "פְּרוֹת לִי בִּידֶךָ" - "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא כּוֹר אַחַת שֶׁל חֲטִים" - חֵיב! מִפְּנֵי שֶׁטַעֲנוּ בְּמִדָּה. "עֲשֹׂר מְנוֹרוֹת שֶׁל מֵאָה לִיטְרִין לִי בִּידֶךָ" - "אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרִי הֵן לְפָנֶיךָ". "עֲשֹׂר כְּסוּת לִי בִּידֶךָ" - "אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרִי הֵן לְפָנֶיךָ". "עֲשֹׂר כּוֹרִין שֶׁל חֲטִין לִי בִּידֶךָ" - "אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרִי הֵן לְפָנֶיךָ" - פֶּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הוֹדָה לוֹ בְּמִדָּה:

הֲ, בֵּית מְלֹא פְּרוֹת לִי בִּידֶךָ וְכִים מְלֹא מַעוֹת לִי בִּידֶךָ אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא חֲצִין וְשְׁלִישֵׁן - חֵיב מִפְּנֵי שֶׁבֵּית מִדָּה וְחֲצִיו וְשְׁלִישׁ מִדָּה כִּים מִדָּה וְחֲצִיו וְשְׁלִישׁ מִדָּה:

מִסְכַּת שְׁבוּעוֹת פָּרָק שִׁישִׁי

וְ, אֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שְׁבִתוֹרָה - נִשְׁבָּעִין וְלֹא מִשְׁלָמִין, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת כב): "וְלָקַח בְּעֲלִיו וְלֹא יִשְׁלַם"; כִּינן שֶׁקֶבֶל הַבְּעָלִים שְׁבוּעָה - הַלְּזָה פֶּטוּר מִלְּשָׁלִם. הַשְּׁכִיר נִשְׁבָּע בְּזִמְנוֹ וְנוֹטֵל. עֶבֶר זִמְנוֹ - אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. וְאִם יֵשׁ עֲדִים שֶׁתִּבְעוּ בְּתוֹךְ זִמְנוֹ, אִפְּלוּ לְאַחַר שְׁנֵים עֲשֹׂר חֹדֶשׁ - הֲרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁאִמַּר לוֹ: 'נִתְּתִי שְׁכָרְךָ! וְהוּא אָמַר: 'לֹא נִתַּתְּ לִי! אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: 'שְׁכָרְתָּנִי', וְהוּא אָמַר: 'לֹא!'; 'סָלַע אֲמַרְתִּי לְךָ', וְהוּא אָמַר: 'שְׁתִּים אֲמַרְתִּי לְךָ' - הַמוֹצֵא מִחֲבֵרוֹ עָלִיו הִרְאִיָּה.

וְ, הַנִּחְבָּל כִּיצַד? הֵיוּ מַעֲיִדִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ יָדוֹ שְׁלֹם וְיִצָּא חֲבוּל. אָמַר: 'חֲבֵלָתְ בִּי', וְהוּא אָמַר: 'לֹא חֲבֵלְתִי בְּךָ' - הֲרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרָא אוֹתוֹ 'הַנִּחְכִּין'. כָּל זִמְן שֶׁהֵן חוֹפְכִין זֶה אֶת זֶה -

שֶׁאִמַּר לוֹ אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא חֲמִשִּׁים זָוֹ, שִׁישׁ לִי בִּידֶךָ בְּחֻמְשִׁין זָוֹ וּבְחֻמְשִׁין זָוֹ פְּרוֹת - פֶּטוּר, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: נִתְּתִיו לְךָ מִהֵן חֲמִשִּׁים זָוֹ - חֵיב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבָּע עַל טַעֲנַת עֲצָמוֹ. "מִנָּה לֵאבָא בִּידֶךָ" - "הָיָה לוֹ בִּידִי" וְנִתְּתִיו לוֹ, אוֹ שִׁישׁ לוֹ בִּידִי בְּמִנָּה כְּסוּת, בְּמִנָּה פְּרוֹת - פֶּטוּר, אוֹ שֶׁאִמַּר לוֹ: אֵין לוֹ בִּידִי אֵלָא חֲמִשִּׁים זָוֹ, וְיֵשׁ לִי בִּידִי חֲמִשִּׁים זָוֹ כָּלִים, וּבְחֻמְשִׁים זָוֹ פְּרוֹת - פֶּטוּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: "נִתְּתִי לוֹ מִהֵן חֲמִשִּׁים זָוֹ" - חֵיב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבָּע עַל טַעֲנַת עֲצָמוֹ:

הֲ, דִּינָר זָהָב יֵשׁ לִי בִּידֶךָ" - "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפּוֹנְדִין וּפְרוּטָה" - פֶּטוּר. "דִּינָר זָהָב לִי בִּידֶךָ" - "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפּוֹנְדִין וּפְרוּטָה" - חֵיב. טַעֲנוּ חֲטִין וְהוֹדָה בִּשְׁעוֹרִין - פֶּטוּר. וְרַבֵּן גְּמִלְאֵל מְחֵיב. טַעֲנוּ פְּרוֹת, כְּסוּת וְכָלִים, וְהוֹדָה בְּאַחַד מִהֵן - חֵיב:

הֲ, וְאֵלוֹ שֶׁמִּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ וְאֵין מִשְׁבִּיעִין לָהֶן: חֲרַשׁ שׁוּטָה וְקָטָן וְהַקֵּדֶשׁ וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים. כִּיצַד? אָמַר לוֹ גִּזְבֹּר: מִנָּה לְהַקֵּדֶשׁ בִּידֶךָ, אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא חֲמִשִּׁים זָוֹ - פֶּטוּר. אֲבָל הַמַּקְדִּישׁ נִכְסִיו, וְיִצְתָּה עֲלֵיהֶן כְּתַבַּת אֵשָׁה וּבַעַל חוֹב - הֲרִי אֵלוֹ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: פְּעָמִים אָדָם נִשְׁבָּע עַל טַעֲנַת קָטָן, כִּיצַד: אָמַר לוֹ קָטָן, "מִנָּה לֵאבָא בִּידֶךָ" - "אֵין לוֹ אֵלָא חֲמִשִּׁים זָוֹ" - פֶּטוּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: "נִתְּתִי לוֹ מִהֵן חֲמִשִּׁים" - חֵיב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבָּע עַל טַעֲנַת עֲצָמוֹ:

הֲ, "עֲשֹׂרָה דְלוֹסְקָמִין מְלֹאִים שְׁטָרוֹת יֵשׁ לִי בִּידֶךָ" - "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא דְלוֹסְקָמִית אַחַד כְּמוֹת שְׁהוּא", וְעֲשֹׂרָה עֲבָדִים, וְעֲלֵיהֶן עֲשֹׂר כְּסוּת כְּמוֹת שְׁהֵן, "אֵין לְךָ בִּידִי אֵלָא עֶבֶד אַחַד כְּמוֹת שְׁהוּא", "עֲשֹׂר בִּתִּין מְלֹאִין פְּרוֹת לִי בִּידֶךָ"! אָמַר לִיה: "אֵין לִי אֵלָא בֵּית אַחַד כְּמוֹת שְׁהוּא" - פֶּטוּר. "עֲשֹׂר דְלוֹסְקָמִין מְלֹאִין שְׁטָרוֹת לִי בִּידֶךָ". אָמַר:

נוטל שלא בשבועה. בזה יפה כח הבן מכח האב, שהבן גובה שלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה. ובזה יפה כח האב מכח יורש. נתחייב האב שבועה בבית דין – פטור; שאין היורשין יכולין לגבות.

ו, אָמַר לְשׁוֹמֵר חֲנָם, וְלִשְׁוֹאֵל, וְלִנְשׂוֹא שָׂכָר: 'הֵיכֵן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ' – 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! וְלֵאחֶר מִכָּאן הוֹדָה שְׁאָכְלוּ – חֵיב. אָמַר לְשׁוֹמֵר חֲנָם: 'הֵיכֵן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! וְלֵאחֶר זָמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שְׁאָבַד – פְּטוֹר, מִה שְׁאִין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

אָמַר: 'נִגְנַב אוֹ שְׁאָבַד, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! וְלֵאחֶר זָמַן הוֹדָה שְׁאָכְלוּ – חֵיב, מִה שְׁאִין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

ו, ח, אָמַר לְשׁוֹאֵל: 'הֵיכֵן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! לֵאחֶר זָמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שְׁאָבַד – חֵיב, מִה שְׁאִין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חֲנָם.

נִגְנַב אוֹ שְׁאָבַד, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! לֵאחֶר מִכָּן הוֹדָה שְׁאָכְלוּ – פְּטוֹר, מִה שְׁאִין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חֲנָם.

אָמַר לְשׁוֹאֵל: 'הֵיכֵן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! לֵאחֶר זָמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שְׁאָבַד – חֵיב, מִה שְׁאִין כֵּן בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשׁוֹכֵר. נִגְנַב אוֹ שְׁאָבַד, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! לֵאחֶר מִכָּן הוֹדָה שְׁמַת אוֹ נִשְׁבָּה – פְּטוֹר, מִה שְׁאִין כֵּן בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשׁוֹכֵר.

ו, ט, אָמַר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשׁוֹכֵר: 'הֵיכֵן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אָמֵן! וְלֵאחֶר מִכָּן הוֹדָה שְׁמַת אוֹ נִשְׁבָּה – פְּטוֹר מִה שְׁאִין כֵּן בְּשׁוֹאֵל. 'מֵת' אוֹ 'נִשְׁבָּר' אוֹ 'נִשְׁבָּה, וְלֵאחֶר מִכָּן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שְׁאָבַד – חֵיב מִה שְׁאִין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

הָרִי אֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. הָיָה נִשְׁוֹף מְקוֹם שְׁאִינוֹ יָכוֹל לִשְׁוֹף עֲצָמוֹ – נוֹטֵל שְׁלֵא בְּשׁוֹבָעָה. לֵאחֶר זָמַן, זֶה אוֹמֵר: 'חִבְלָתִי בִי', וְהוּא אוֹמֵר: 'לֹא חִבְלָתִי בָךְ' – הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר כָּל הַטְּעָנוֹת.

ו, ג, שֶׁכִּנְגְדוּ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבֻעָה, כִּיצַד? זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. הָיוּ שְׁנֵיהֶם חֲשׂוֹדִין פְּטוֹרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב): "שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם"; בְּזָמַן שֶׁאֶחָד מֵהֶן חֲשׂוֹד, לֹא בְּזָמַן שֶׁשְׁנֵיהֶן חֲשׂוֹדִין. "בֵּין שְׁנֵיהֶם" – יוֹצֵא מִבֵּין שְׁנֵיהֶם. אִם הִנֵּשְׁבָּע נִשְׁבָּע עַל שָׂקָר – סוֹף שֶׁהַשְּׁבֻעָה חָלָה עָלָיו. וְאִם הִמְשִׁבִּיעַ מִשְׁבִּיעַ עַל שָׂקָר – סוֹף שֶׁהַשְּׁבֻעָה חָלָה עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ה'): "וְלֹנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכָלִתּוּ"; בּוֹא וּרְאֵה! דְּבָרִים שְׁאִין הָאֵשׁ אוֹכֵלָתָן – שְׁבֻעַת שָׂקָר אוֹכֵלָתָן.

ו, ד, חֲנוּנִי עַל פִּנְקָסוֹ שְׁלֵא בְּמִקְּרָא, אָמַר, לֹא שִׂיאֵמַר לוֹ: "כְּתַבְתָּ בְּזוֹ, מִחֵק בְּזוֹ", אֶלֶּא אוֹמֵר: "תֵּן לְבָנִי סָאֲתִים חֲטִים וּלְפַעֲלִי בְּסָלַע מַעוֹת", וְהוּא אוֹמֵר: "נִתְתִּי", וְהֵן אוֹמְרִין: "לֹא נִטְלָנוּ"; הוּא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל וְהֵן נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אָנִי, שְׁאִין הַפּוֹעֲלִין נִשְׁבָּעִין אֶלֶּא בְּמַעֲמַד חֲנוּנִי.

ו, ה, אָמַר לְחֲנוּנִי: 'תֵּן לִי בְּדִינָר פְּרוֹת'; וְנִתֵּן לוֹ. אָמַר לוֹ: 'תֵּן לִי אֶת הַדִּינָר', וְהוּא אוֹמֵר: 'נִתְתִּי לָךְ, וְנִתְתּוּ בְּאוֹנְכָלָא' – יִשְׁבָּע בְּעַל הַבֵּית אוֹ יִבִּיא רְאִיָּה שֶׁנִּתֵּן לוֹ אֶת הַדִּינָר. נִתֵּן לוֹ אֶת הַדִּינָר, אָמַר לוֹ: 'תֵּן לִי אֶת הַפְּרוֹת! אָמַר לוֹ: 'נִתְתִּים לָךְ וְהוֹלַכְתָּם לְתוֹךְ בֵּיתְךָ' – יִשְׁבָּע חֲנוּנִי אוֹ יִבִּיא רְאִיָּה שֶׁנִּתֵּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזָמַן שֶׁהִיָּתָה קֶפֶה מְנַחַת בֵּינָתִים, אֲבָל אִם הִיָּתָה יוֹצֵאָה מִתַּחַת יָד אֶחָד מֵהֶן – הַמוֹצִיא מִתְּחִבּוֹ עָלָיו הָרְאִיָּה.

ו, ו, הַפּוֹגֵם שְׁטַר חוּבוֹ לֹא יִפְרַע אֶלֶּא בְּשֻׁבָּעָה, כִּיצַד? הוֹצִיא עָלָיו שְׁטַר שֶׁל מֵאֲתִים, וְהוּא אוֹמֵר: 'הִתְקַבְּלָתִי מֵהֶן מִנָּה' – לֹא יִפְרַע אֶלֶּא בְּשֻׁבָּעָה. וְאִם אָמַר מִתְּחִלָּה: 'לֹא הָיָה אֶלֶּא מִנָּה' – נוֹטֵל שְׁלֵא בְּשֻׁבָּעָה. יוֹרֵשׁ שֶׁפָּגְמוּ אָבִיו שְׁטַר חוּבוֹ –

אָמַר לְנוּשָׂא שְׂכָר וְהַשׁוֹכֵר: 'הֵיכֵן שׁוּרִי? אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אֲמֵן! וְלֵאחֶר מִכָּאן הוֹדָה שְׁנִגְנַב אוֹ שָׁאֵבָד - חֵיב, מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּמֵר חָנָם.

נִגְנַב אוֹ שָׁאֵבָד, 'מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר: 'אֲמֵן, לֵאחֶר מִכָּאן הוֹדָה שָׁאֵכָל - פֶּטוּר, מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּמֵר חָנָם. נִמְצָא חֵיב בְּשׁוּאֵל - פֶּטוּר בְּשׁוּמֵר חָנָם. חֵיב בְּשׁוּאֵל - פֶּטוּר בְּנוּשָׂא שְׂכָר וְהַשׁוֹכֵר. פֶּטוּר בְּשׁוּאֵל - חֵיב בְּנוּשָׂא שְׂכָר וְהַשׁוֹכֵר. זֶה הַכֹּל: כָּל הַמִּשְׁנָה מִפֶּטוּר לִפְטוּר, מַחֻבָּה לַחֻבָּה, מִפֶּטוּר לַחֻבָּה - פֶּטוּר, וּמַחֻבָּה לִפְטוּר - חֵיב.

וּמִסּוּרְתָא¹ - שְׁנִים: 'מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּאֵל². וְהַשׁוּאֵל: שְׁנִים 'מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּמֵר חָנָם³. וְשׁוּמֵר חָנָם: שְׁלֹשָׁה⁴. נוּשָׂאִין וְנוֹתְנִין: שְׁנִים 'מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּאֵל⁵. אַחֶר⁶ נוּשָׂא: שְׁנִים⁷ 'מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּמֵר חָנָם.

¹ הֵינּוּ מִסְרַת שְׁהִיתָה בְּיָדָם, שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂים סִימָנִים כְּדִי לְזַכֵּר הַלְכוֹת שׁוֹנוֹת לְאוֹמְרֵיהֶם.

² לְעִיל הַלְכָה ו', שֶׁלְּמִדְּנוּ שֵׁם פְּעָמִים - "מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּאֵל".

³ לְעִיל בְּהַלְכָה ח' לְמִדְּנוּ בְּעִנְיַן שׁוּאֵל פְּעָמִים - "מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּאֵל חָנָם".

⁴ בְּהַלְכָה ו' לְמִדְּנוּ שְׁלֹשׁ בָּבוֹת אֶצֶל שׁוּמֵר חָנָם.

⁵ לְעִיל בְּרֵאשׁ הַהַלְכָה גְּבִי הַדִּין שֶׁל שׁוּמְרֵי שְׂכָר, מוֹיָב פְּעָמִים - "מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּאֵל".

⁶ חֻזֵּן יְחֻקָּאֵל גֹּרֵם בָּאן "אַחֶר" - הֵינּוּ עוֹד דִּין אַחֶר בְּנוּשָׂא שְׂכָר.

⁷ עוֹד יֵשׁ דִּין בְּשׁוּמֵר שְׂכָר שֶׁבּוֹ אֵיתָא פְּעָמִים "מָה שָּׁאִין בֶּן בְּשׁוּמֵר חָנָם".

מִסּוּרְתָא⁸ - "חֵיב, פֶּטוּר, חֵיב"⁹. "חֵיב, פֶּטוּר, חֵיב, חֵיב, פֶּטוּר, חֵיב, פֶּטוּר"¹⁰. "פֶּטוּר, חֵיב, חֵיב, פֶּטוּר"¹¹.

מִסְכַּת עֲדֵיּוֹת פָּרָק רֵאשׁוֹן

א, א כְּשֶׁנִּכְנְסוּ חֲכָמִים לְכֶרֶם בִּיבְנָה, אָמְרוּ: עֲתִידָה שָׁעָה שִׁיְהֵא אָדָם מִבְּקֵשׁ דָּבָר מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְאֵינוֹ מוֹצֵא, מִדְּבָרֵי סוּפְרִים וְאֵינוֹ מוֹצֵא, שְׁנֵאֲמַר (עֲמוֹס ח): "הֲנִהּ יָמִים בָּאִים נֹאֵם ה' וְגו', יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבָר ה' וְלֹא יִמָּצְאוּ". דְּבָר ה' - זֶה נְבוּאָה. דְּבָר ה' - זֶה הַקֶּץ. דְּבָר ה' - שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר מִדְּבָרֵי תוֹרָה דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. אָמְרוּ, נִתְחִיל מֵהֲלֵל וּמִשְׁמָאִי, שְׁמָאִי אוֹמֵר: מִקֵּב חֲלָה. הֲלֵל אוֹמֵר: מִקֵּבִים. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְּדָבָרֵי זֶה וְלֹא כְּדָבָרֵי זֶה, אֲלֵא קֵב וּמַחֲצָה - חֵיב בַּחֲלָה, שְׁנֵאֲמַר (בְּמִדְבָּר טו): "רְאֵשִׁית עֲרֻסוֹתֵיכֶם" - כְּדִי עֲסַתְכֶם. וְכִמָּה עֲסַתְכֶם? כְּדִי עֲסַת מִדְבָּר. וְכִמָּה עֲסַת מִדְבָּר? עֶמֶר, שְׁנֵאֲמַר: (שְׁמוֹת טז): "וְהָעֶמֶר עֲשִׁירִית הָאִיפָה הוּא", שְׁעָרוֹ חֲכָמִים שִׁבְעָה רִבְעִים וְעוֹד, מִדְּבָרִית, שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה רִבְעֵי צְפוּרִית, שֶׁהֵן קֵב וּמַחֲצָה יְרוּשְׁלָמִית.

א, ב הֲלֵל אוֹמֵר: מִלֵּא הֵינּוּ מִיָּם שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנִים עֶשֶׂר לּוֹג - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה. שְׁמָאִי אוֹמֵר: מִלֵּא הֵינּוּ מִיָּם שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנִים וְשִׁשָּׁה לּוֹג - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כְּדָבָרֵי זֶה וְלֹא כְּדָבָרֵי זֶה, אֲלֵא שְׁלֹשָׁה לּוֹגִין מִיָּם שְׁאוּבִין - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה.

⁸ הֵינּוּ מִסְרַת שְׁהִיתָה בְּיָדָם, שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂים סִימָנִים כְּדִי לְזַכֵּר הַלְכוֹת שׁוֹנוֹת לְאוֹמְרֵיהֶם.

⁹ מָה שֶׁלְּמִדְּנוּ לְמַעֲלָה בְּהַלְכָה ו'.

¹⁰ אֵלּוּ הֵן הַהַלְכוֹת שֶׁנִּשְׁנִי לְמַעֲלָה בְּהַלְכָה ח'.

¹¹ אֵלּוּ הֵן הַהַלְכוֹת שֶׁנִּשְׁנִי לְמַעֲלָה בְּהַלְכָה ט'.

כְּתַבְתָּהּ גַּלְמַד, שָׁכַתְבָּ לָהּ לְכַשְׁתַּנְשְׂאִי
לְאַחַר - תַּטְלִי מֶה שֶׁכָּתוּב לִיךְ בְּכַתְבְּתִיךְ
וְצָאִי. חֲזְרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בֵּית
שְׁמַאי.

א, הַ שֶּׁשָּׁה דְּבָרִים רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמָּא
וְחֻכְמִים מְטַהְרִין: א. הַ שֶּׁרֶץ וְהַצִּפְרָדֵּעַ
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים. ג. וְכֵן כְּזִית מִן הַמֶּת וְכִזִּית
מִן הַנִּבְלָה. ג. עֵצִים מִן הַמֶּת וְעֵצִים מִן
הַנִּבְלָה. ד. גֹּשֶׁשׁ מֵאֶרֶץ-טְהוֹר גֹּשֶׁשׁ מֵאֶרֶץ
הַפָּרָס. ה. גֹּשֶׁשׁ מֵאֶרֶץ-טְהוֹר גֹּשֶׁשׁ מֵאֶרֶץ
הָעַמִּים. ו. שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד
טָהוֹר; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמָּא, וְחֻכְמִים
מְטַהְרִין.

א, הַשְּׁדֵּרָה וְהַגְלָגֶלֶת מִשְׁנֵי מֵתִים, רַבִּיעִית
דָּם מִשְׁנֵי מֵתִים, רִבְעֵי עֶצְמוֹת מִשְׁנֵי מֵתִים,
אֶבֶר מִן הַמֶּת מִשְׁנֵי מֵתִים, אֶבֶר מִן הַחֵי
מִשְׁנֵי אֲנָשִׁים; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמָּא וְחֻכְמִים
מְטַהְרִין.

א, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעְעָל
וְלֹא אָמַר בֵּהֶן אֲסוּר וְהֵתֵר, וּפְרִשָּׁן רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מִתִּי: הַמִּפִּיס מְרֹסָא בִּשְׁבֶּתָּ, אִם
לְקוּלְפָּה וְלַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה' כְּדֶרֶךְ שְׁהוּרְפָּאִין
עוֹשִׂין - חֵיב. אִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לֶחֶה -
פְּטוּר. הַשּׁוֹם וְהַבֹּסֵר וְהַמְלִילוֹת שְׂרֹסְקָן
מִבְּעוֹד יוֹם; רַבִּי יִשְׁמַעְעָל אָמַר: יִגְמַר
מִשְׁתַּחֲשָׁף, וְרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: לֹא יִגְמַר,
אֲבָל כֹּהֲנִים נִהְגוּ כְּרַבִּי יִשְׁמַעְעָל.

א, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא,
שְׁנַיִם מִשְׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאֶחָד מִשְׁם רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, וְלֹא אָמַר בֵּהֶן, לֹא אֲסוּר וְלֹא הֵתֵר,
וְלֹא כָשֶׁר וְלֹא פְסוּל, לֹא טָמֵא וְלֹא טְהוֹר.

שְׁנַיִם מִשְׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִשָּׁה, מֶה הִיא
לְצֹאת בְּעִיר שֶׁל זֶהָב? וְלֹא אָמַר בֵּהּ לֹא
אֲסוּר וְלֹא הֵתֵר; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִתִּיר וְחֻכְמִים
אוֹסְרִין. מִפְּרִיחֵי יוֹנִים, מֶה הֵן לַעֲדוֹת? לֹא
אָמַר בֵּהֶן, לֹא כָשֶׁר וְלֹא פְסוּל, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
מְכַשֵּׁיר וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין.

אֶחָד מִשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחֲלָדָה,
וְהַחֲלָדָה מֵהִלְכֶתָה עַל גְּבִי כְּפֻרוֹת שֶׁל

מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי גֵרָדִיִּים מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת
שְׁבִירוֹשָׁלַיִם, וְהָעִידוּ בְּשֵׁם שְׁמַעְיָה
וְאַבְטָלְיוֹן, שֶׁשְּׁלַשֶׁת לוּגִין מִים פּוֹסְלִים
הַמְקָנָה, וְקִימוּ אֶת דְּבָרֵיהֶם. וְלָמָּה הִזְכְּרוּ
שֵׁם מְקוֹמָם וְשֵׁם אוֹמְנֵיהֶן? וְהֲלֹא אֵין לָךְ
אֲמָנוּת יְרוּדָה אֲלֹא גֵרָדִי, אֵין לָךְ מְקוֹם יְרוּד
מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת? אֲלֹא מֶה אָבוֹת הָעוֹלָם
לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶן בְּמְקוֹם שְׁמוּעָה, עַל
אֶחָת כְּמָה וְכְמָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל
דְּבָרֵיו בְּמְקוֹם שְׁמוּעָה. לְעוֹלָם הִלְכָה כְּדַבְּרֵי
הַמְּרַבִּין, לֹא הִזְכְּרוּ דְּבָרֵי הַיַּחֲדִיד בֵּין
הַמְּרַבִּין, אֲלֹא שְׁמָא הִצְרִךְ לָהֶן שְׁעָה,
וְיִסְמְכוּ עָלֶיהֶן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: לֹא הִזְכְּרוּ
דְּבָרֵי יַחֲדִיד בֵּין הַמְּרַבִּין, אֲלֹא מִתּוֹךְ שְׁעָה
אוֹמַר טְהוֹר וְזֶה אוֹמַר טָמֵא, כְּדַבְּרֵי רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר. יֹאמְרוּ לוֹ: כְּדַבְּרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
שְׁמַעְתָּ.

א, גִּנְשָׁא לְחֻכָּם וְטָמֵא לוֹ, לֹא יִשְׁאֵל לְחֻכָּם
אַחֵר. הֵיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד אוֹסֵר וְאֶחָד מִתִּיר,
אֶחָד מְטַמָּא וְאֶחָד מְטַהֵר, אִם יֵשׁ חֻכָּם אַחֵר
- נִשְׁאֲלִין לוֹ, וְאִם לֹא - הוֹלְכִין אַחֵר
הַמַּחְמִיר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אוֹמַר: דְּבַר
מִדְּבָרֵי תוֹרָה - הוֹלְכִין אַחֵר הַמַּחְמִיר.
מִדְּבָרֵי סוּפְרִים - הוֹלְכִין אַחֵר הַמְּקַל.

א, הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ לְמִדִּינַת
הַיָּם, וְהָיָה שְׁלוֹם בֵּינוּ לְבִינָהּ, שְׁלוֹם
בְּעוֹלָם. בָּאתָה וְאָמַרְתָּ: מֵת בַּעֲלִי - תִּנְשָׂא.
שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְאָמַרְתָּ: מֵת בַּעֲלִי, בֵּין בּוֹכָה
בֵּין שְׂאִינָה בּוֹכָה, בֵּין בְּגִדֶיהָ קְרוּעִים בֵּין
שְׂאִין בְּגִדֶיהָ קְרוּעִים - נֶאֱמַנָתָה. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמַר: לְעוֹלָם אֵינָה נֶאֱמַנָתָה, אֲלֹא אִם כֵּן
בָּאתָה בּוֹכָה וּבְגִדֶיהָ קְרוּעִים. אָמְרוּ לוֹ: אִם
כֵּן, זֶה שֶׁהִתְתָּה פְקָחַת - תִּנְשָׂא, שֶׁלֹּא הִיתָה
פְקָחַת - לֹא תִנְשָׂא? בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: לֹא
שְׁמַעְנוּ אֲלֹא בִבְּאָה מִן הַקָּצִיר בְּלִבְדָּה. אָמְרוּ
לָהֶן בֵּית שְׁמַאי: וְהֲלֹא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה
קָצִיר! יֵצֵא קָצִיר שְׁעוּרִין. בֹּא קָצִיר חֲטִים -
יֵצֵא קָצִיר חֲטִים. בֹּא בָצִיר - יֵצֵא בָצִיר,
נִמְצָא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קָצִיר. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית
הַלֵּל: מִצְּאֵנוּ שְׂאִין אַחִין נִכְנָסִים לַנִּחְלָה עַל
פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמַאי: וְהֲלֹא מִסְפָּר

תְּרוּמָה, סָפֵק נִגַע סָפֵק לֹא נִגַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ מְטַמֵּא, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: וְדַאי טַמֵּא וְסָפֵק טָהוֹר.

א, ט תִּנּוּר שֶׁתְּחַלְתּוּ אַרְבָּעָה וּשְׁיִירוֹ אַרְבָּעָה, שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה, הָרִי לִי סִנְדֵּל שֶׁל עֵץ וְשֶׁל סִידִין שֶׁטַמֵּא מִדָּרֶס, עַל שְׁרִי תִנּוּר. רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְאַשֶּׁה חוֹלֶצֶת בּוֹ, וְיוֹצֵאִין בּוֹ בְּשִׁבְתָּ וְלֹא הוֹדּוּ לוֹ.

א, י חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הֵיָה רַבִּי עֲקִיבָא דוֹרֵשׁ כְּמִין אֲגָדָה, בְּחֻמְשָׁה דְּבָרִים אָדָם זוֹכֶה לָבֵן, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: עַד הִפְרָק זָכָה לוֹ, מִכֵּן וְאֵילָף הוּא זוֹכֶה לַעֲצֻמוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הֵיכֵן מְצִינוּ, שֶׁהָיוּ חֲגִרִין עַד הִפְרָק, וְכִשְׁהִגִּיעַ הִפְרָק נִתְפָּשְׁטוּ. וְשֶׁהָיוּ חֲרָשִׁין עַד הִפְרָק, וְכִשְׁהִגִּיעַ הִפְרָק נִתְפָּקְחוּ. וְשֶׁהָיוּ סוּמִין עַד הִפְרָק, כִּשְׁהִגִּיעַ הִפְרָק נִתְפַּתְּחוּ. וְהֵיאָדָּה זוֹכֶה לוֹ עַד אוֹתָהּ הִשְׁעָה? אָמְרוּ לוֹ: כִּי מְצִינוּ שֶׁהָיוּ פְּשׁוּטִים עַד הִפְרָק וְכִשְׁהִגִּיעַ הִפְרָק נִתְחַגְּרוּ, וְשֶׁהָיוּ פִּקְחִין עַד הִפְרָק וְכִשְׁהִגִּיעַ הִפְרָק נִתְחַרְּשׁוּ, וְשֶׁהָיוּ פְּתוּחִים עַד הִפְרָק, וְכִשְׁהִגִּיעַ הִפְרָק נִסְתָּמוּ, הָא אֵין זוֹכֶה לוֹ אֶלָּא עַד אוֹתָהּ הִשְׁעָה בְּלִבָּד.

א, יא מִסְפֵּר הַדּוֹרוֹת לִפְנֵי הַקֶּץ, אֵף עַל פִּי שְׁהִימִים וְהִשְׁעוֹת כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, אֵינוּ מוֹנֶה אֶלָּא דּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא): "קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ". וְאֵף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו): "וְעַבְדּוֹם וְעָנוּ אוֹתָם", וְנֶאֱמַר (בראשית טו): "וְדוֹר רַבִּיעִי יִשׁוּבוּ הֵנָּה" וְגו'. הָרִי הוּא אוֹמֵר (שמות כג): "אֵת מִסְפֵּר יָמֶיךָ" - אֵלּוּ שְׁנֵי דּוֹרוֹת. וְשֶׁאֵר כָּל אָדָם: זָכָה - מְשֻׁלְּמִים שְׁנוּתָיו. לֹא זָכָה - פּוֹחֲתִין לוֹ מְשֻׁנּוּתָיו; דְּבָרִי רַבִּי עֲקִיבָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: זָכָה - מוֹסִיפִין לוֹ עַל שְׁנוּתָיו. לֹא זָכָה - פּוֹחֲתִין מֵהֵן. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מלכים ב ט): "וְהוֹסַפְתִּי עַל יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה"! אָמַר לָהֶן: מִשְׁלּוֹ הוֹסִיפּוּ לוֹ. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מלכים ב יג): "הֵנָּה בֵּן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד יֵאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ", וְעֵדִין לֹא הָיָה מְנִשָּׁה בְּעוֹלָם! אָמְרוּ לוֹ: וְכִי נֶאֱמַר:

‘הֵנָּה בֵּן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד בֶּן חִזְקִיָּה? וְהֵלֹא לֹא נֶאֱמַר: "אֶלָּא הֵנָּה נוֹלָד בֶּן לְבֵית דָּוִד"; בֵּין מַחֲזִקְיָה בֶּן מִיכַל בֵּית דָּוִד.

א, יב חֲמֵשׁ רַחֲלוֹת גּוֹזְזוֹת מִנָּה וּמִנָּה וּפָרֶס, שֶׁהֵן שִׁבְעִים וְחֲמֵשׁ סֻלְעִים - חִיבוֹת בְּרֵאשִׁית הָגוּ; דְּבָרִי רַבִּי דוֹסָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חֲמֵשׁ רַחֲלוֹת גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר, רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר: כְּבִיצָה אוֹכְלִין, כְּמוֹהָ וּבִקְלַפְתָּהּ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חוּץ מִקְלַפְתָּהּ.

הָאשֶׁה שְׁאֻמְרָה: "נִשְׁבַּתִּי, וְטָהוֹרָה אָנִי" - אוֹכֶלֶת בְּתֵרוּמָה. וְאֵם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבַּתִּי, וְהִיא אוֹמְרָת: "טָהוֹרָה אָנִי" - אֵינָה אוֹכֶלֶת.

א, יג אַרְבָּעָה סָפְקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻעַ מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהֲרִין: הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטַּמֵּא עוֹבֵר, טַמֵּאָה בְּרִשּׁוֹת הַיַּחֲדִיד וְטָהוֹרָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, טָהוֹרָה, טַמֵּאָה בְּרִשּׁוֹת הַיַּחֲדִיד וְטַמֵּאָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, סָפֵק נִגַע סָפֵק לֹא נִגַע, סָפֵק הָאֵהִיל סָפֵק לֹא הָאֵהִיל, סָפֵק הַסֵּיט סָפֵק לֹא הַסֵּיט; רַבִּי יְהוֹשֻעַ מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהֲרִין.

מִסְכַּת עֲרִיּוֹת פֶּרֶק שְׁנִי

ב, א אַרְבָּעָה דְּבָרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטַמֵּאִין: מִסְרָק שֶׁל צִרְצוֹר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מְטַמֵּא בְּאוֹיֵר, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: מְטַמֵּא בְּאוֹיֵר. דָּף שֶׁל נִחְתּוֹם שֶׁקָּבְעוּ בְּמַסְמֵר, אוֹ שֶׁחֲבָרוּ בְּמַרְיֵשׁ, אוֹ בְּקוֹרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטַמֵּאִין. מִנְעֵל שֶׁעַל הָאֵימִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהֲרִין. חֲתָכוּ חֲלִילוֹת, וְנִתָּן חוֹל בֵּין חוֹלֵא לְחוֹלֵא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטַמֵּאִין, וְהָיָה נִקְרָא תִנּוּרוֹ שֶׁל עֲכָנַי, שֶׁעָלָיו רַבּוֹ מַחֲלֶקֶת בִּישְׂרָאֵל.

ב, ב עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים מְקוּלִי בֵּית שְׁמַאי וְחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מְדִיר אֶת בְּנוֹ בְּנִזְיֹר. בִּיצָה שְׁנוּלָדָה בְּיוֹם טוֹב, אַחֲרִים אוֹמְרִים מִשּׁוֹם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: תֹּאכֵל הִיא וְאִמָּהּ. הַסֶּף

אוסר. הלוקח כלכלה לשלח לחברו - לא יאכל עד שיעשר. רבי יהודה אומר: הלל עצמו היה אוסר.

ב,ה אָמר רבי ישמעאל ברבי יוחנן בן ברוקה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על שהיו שתי כתי עדים מעידות אותו - שיהא נזיר בטרה שבהן. על מה נחלקו? על שהיו שני עדים מעידין אותו. שבית שמאי אומרים: נחלקו על שהיו כאן נזירות. בית הלל אומרים: יש בכלל חמש שנים - שיהא נזיר שנים.

ב,ו רבי יהודה אומר: חמשה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. דם הנבלות, בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין. אָמר רבי יוסי ברבי יהודה: אף כשטמאו בית הלל, לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית, שאם יקרב ויהא בו כזית. ומודים בביצת טרפה שהיא אסורה, מפני שגדוליה אסור. על מה נחלקו? על ביצת נבלה, שבית שמאי אומרים: אם שפיצא בה נמכרת בשוק - מתרת. ואם לאו - אסורה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: דבר אחר מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. בית שמאי אומרים: מתנות מכשירות ומפגלות בחטאת, ומתנה אחת בכל הזבחים. בית הלל אומרים: אחד חטאת ואחד כל הזבחים, מתנה אחת מכשירת ומפגלת.

ב,ז רבי שמעון אומר: שלשה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. קהלת אינה מטמאה את הידים; דברי בית שמאי. בית הלל אומרים: מטמאה את הידים. מי חטאת שעשו מצותן, בית שמאי מטהרין, בית הלל מטמאין.

המקשה, כמה תשפה ותהא זבה. רבי אליעזר אומר: מעת לעת, והלכה כדבריו. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: בית שמאי אומרים: עד שלשה ימים. בית הלל אומרים: מעת לעת.

שמן טהור ונטמא, ירד וטבל, בית שמאי אומרים: אף על פי ששוחה ויורד - טהור. בית הלל אומרים: כדי סיכת אבר קטן - טמא. פחות מכן - טהור. אָמר רבי אליעזר ברבי צדוק: כשהייתי אצל רבי יוחנן בן החירוני, ראיתיו שאוכל פתו חרבה, שהיו שני בצרת, באתי ואמרתי לאבא, אָמר לי: הולך לו זיתים, הולכתי לו זיתים, נטלן והסתפל בהן, וראה שהן לחים. אָמר לי: איני אוכל זיתים. באתי ואמרתי לאבא, אָמר לי: לך אמור לו, מנקבת היתה חבית, כדברי בית הלל, אלא שסתמוה שמרים, להודיעך שהוא אוכל בטרה, שאף על פי שמתלמידי בית שמאי היה - לא היה נוהג אלא כדברי בית הלל.

ב,ג לעולם הלכה כדברי בית הלל, והרוצה לעשות להחמיר על עצמו, ולנהג כחומרי בית הלל וכחומרי בית שמאי, על זה נאמר (קהלת ה'): "והקסיל בחשך הולך". התופס קולי בית שמאי וקולי בית הלל - הרי זה רשע! אלא או כדברי בית הלל, כקוליהן וכחומריהן, או כדברי בית שמאי כקוליהן וכחומריהן.

בית הלל אומרים: אין אדם פוטר את אשתו בגט ישן, שלא יהא גט גדול מבנה. כתב לשם הפרכין, לשם ארכיות, או שהיו שני מלכים עומדין, וכתב על שם אחד מהן - כשר. כתב לשם אבי אביו - כשר. לשם משפחה - פסול. ואם היה נקרא על שמו - כשר.

ב,ד אָמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית הלל ובית שמאי על המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, שאינה צריכה ממנו גט שני, על מה נחלקו? על המדיר את אשתו מתשמיש המטה. בית שמאי אומרים: שתי שבתות כלידת נקבה. ובית הלל אומרים: שבת אחת כלידת זכר, או כימי נדתה. יתר על כן - יוציא ויתן כתבה.

כלכלה, בית שמאי פוטרין ובית הלל מחיבין. רבי יהודה אומר: הלל עצמו היה

שֵׁישׁ בּוֹ רַבֵּעַ רָקֵב, תֹּאמַר בְּאֶבֶר מִן הַחַי
שָׁאִין בּוֹ רַבֵּעַ רָקֵב?

דְּבַר אַחֵר: מִי תְלוּי בְּמִי? אֶבֶר תְּלוּי בְּעֵצִים
אוֹ עֵצִים תְּלוּי בְּאֶבֶר? הֲוֵי אוֹמֵר עֵצִים תְּלוּי
בְּאֶבֶר. אֲפָשֶׁר שֶׁהָעֵצִים מְטַמְּא בְּמִגָּע
וּבְמִשָּׁא וְאֶבֶר יִהְיֶה טְהוֹר? אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן: תִּמְהָ אֲנִי, אִם טַמֵּא רַבִּי נְחוּנְיָא,
לֹא טַמֵּא אֲלֵא בְּזִמְנָן שֵׁישׁ בְּאֶבֶר עֵצִים
כְּשֶׁעוֹרָה כְּדִי שִׁיחָא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין בְּמִגָּע
וּבְמִשָּׁא. הַשֵּׁיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דְּבָרֵי שְׁנִיָּהּ:
וְמָה אִם הַחַי שֵׁישׁ בּוֹ רַמ"ח, עֵצִים וּבָשָׂר
הַפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים, אֶבֶר מִן הַחַי,
שָׁאִין בּוֹ, אִינוּ דִּין שִׁיחָא עֵצִים וּבָשָׂר
הַפּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹר?! הַשֵּׁיב רַבִּי עַל
דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אִמְרַתְּ בְּפוֹרֵשׁ
מִן הַחַי, שְׁכֵן פּוֹרֵשׁ מִדְּבַר טְהוֹר, תֹּאמַר
בְּאֶבֶר מִן הַחַי שְׁכֵן פּוֹרֵשׁ מִדְּבַר טַמֵּא?

ב,ח רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שְׁנֵי דְבָרִים מְקוּלִי
בֵּית שְׁמַאי וּמַחֲזִירֵי בֵּית הַלֵּל. דָּם הַיּוֹלֵדֶת
שֶׁלֹּא טְבֵּלָה, מְטַמֵּא לֹחַ וְאִינוּ מְטַמֵּא יָבֵשׁ;
דְּבָרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא
לֹחַ וְיָבֵשׁ. אַרְבָּעָה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נִשְׁוֹאִין
שְׁתֵּי אַחִיוֹת, וּמִתְּנוּ הַנִּשְׁוֹאִין אֶת הָאֲחִיוֹת -
הָרִי אֵלָיו חוֹלְצִין וְלֹא מִיבָמִין. וְאִם קָדְמוּ
וְכָנְסוּ - יוֹצִיאוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר מִשּׁוּם
בֵּית שְׁמַאי: יְקִימוּ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים:
יִצִּיאוּ. אָבָא שְׁאוּל אוֹמֵר: קַל הִיָּה לָהֶם
לְבֵית הַלֵּל בְּדִבְרֵי הַזֶּה.

ב,ט הַתּוֹלֵשׁ מִבְּכוֹר תָּם, וְהִנִּיחוּ בַּחֲלוֹן, אָף
עַל פִּי שְׁנוּלֵד בּוֹ מוֹם לְאַחֵר מִכָּאן, וְשִׁחְטוּ
- הָרִי זֶה יִקְבֵּר. בְּכוֹר בַּעַל מוֹם שֶׁתִּלַּשׁ
מִמֶּנּוּ וְאַחֵר כֶּךָ מֵת, עֲקֵבִיא בֶּן מַהֲלֵלָאֵל
מִתִּיר וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:
מוֹדָה עֲקֵבִיא בְּזֶה שְׁאֶסּוּר, עַל מָה נִחְלָקוּ?
עַל שֶׁנִּטְמָא וְתִלַּשׁ מִמֶּנּוּ, וְאַחֵר כֶּךָ שִׁחְטוּ,
שֶׁעֲקֵבִיא בֶּן מַהֲלֵלָאֵל מִתִּיר וְחֻכְמִים
אוֹסְרִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי מוֹדָה רַבִּי חֲלַפְתָּא
בְּזֶה שְׁמִתָּר, אָבָל בִּיחּוּד אֲמָרוּ חֻכְמִים:
יְנִיחָהּ בַּחֲלוֹן שְׁמָא יֵשׁ תִּקְוָה, שְׁאִם מֵת -
יִהְיֶה אֶסּוּר, וְאִם שִׁחְטוּ - יִהְיֶה מִתָּר, עַל מָה
נִחְלָקוּ? עַל שֶׁנִּטְמָא וְתִלַּשׁ מִמֶּנּוּ, וְאַחֵר כֶּךָ
מֵת, שֶׁעֲקֵבִיא בֶּן מַהֲלֵלָאֵל מִתִּיר, וְחֻכְמִים
אוֹסְרִים.

ב,י כּוֹזֵית בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֶבֶר מִן הַחַי. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. הַשֵּׁיבּוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
שֶׁלֹּשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא, אִם אִמְרַתְּ בְּבֵית שֵׁישׁ
כֶּה רַבֵּעַ רָקֵב, תֹּאמַר בְּאֶבֶר מִן הַחַי, שָׁאִין
בּוֹ רַבֵּעַ רָקֵב? דְּבַר אַחֵר: מִי תְלוּי בְּמִי?
אֶבֶר תְּלוּי בְּבָשָׂר, אוֹ בָשָׂר תְּלוּי בְּאֶבֶר?
הַבָּשָׂר תְּלוּי בְּאֶבֶר! אֲפָשֶׁר שֶׁהַבָּשָׂר מְטַמֵּא
בְּמִגָּע וּבְמִשָּׁא וּבְאֵהָל, וְאֶבֶר יִהְיֶה טְהוֹר?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: תִּמְהָ אֲנִי, אִם טַמֵּא רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר, לֹא טַמֵּא אֲלֵא בְּזִמְנָן שֵׁישׁ בְּאֶבֶר
בָּשָׂר כְּרֹאוּי, כְּדִי שִׁיחָא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין
בְּמִגָּע וּבְמִשָּׁא וּבְאֵהָל, עֵצִים הַפּוֹרֵשׁ
כְּשֶׁעוֹרָה רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא? וְהַשֵּׁיבּוּ רַבִּי
נְחוּנְיָא שֶׁלֹּשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא, אִם אִמְרַתְּ בִּמֵּת

וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יְ-הוָה:

ומליל משה עם רישי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד יי:

ראשי המטות – חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה, ואחר כך לכל בני ישראל. ומנין שאף שאר הדברות פן תלמוד לומר: "וישביו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל". ומה ראה לאמרה פאן למד שהפרת נדרים בנחיד ממנה; ואם אין יחיד ממנה, מפר בשלשה הדיוטות. או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר פאן זה הדבר, ונאמר בשחויטי חוץ "זה הדבר"; מה להלן – נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל, שנאמר: "דבר אל אהרן וגומר, אף זו נאמרה לכלן. זה הדבר – משה נתנבא ב' כה אמר ה' פהצת הלילה", והנביאים נתנבאו ב' כה אמר ה'; מוסף עליהם משה, שנתנבא בלשון "זה הדבר". דבר אחר: זה הדבר – מעוט הוא, לומר שהחכם בלשון התרה ובעל בלשון התרה, בלשון הכתוב פאן; ואם חלפו, אין מתר ואין מופר.

איש כי־ידר נדר לִי־הוָה או־השבע שבעה לאסר אסר על־נפשו לא יחל דברו ככל־היצא מפיו יעשה:

גבר ארי ידר נדר קדם יי או יקיים קים למיסר אסר על נפשיה לא יבטיל פתגמיה ככל דיפוק מפומיה יעביד:

נדר – האומר: הרי עלי קונם שלא אוכל, או שלא אעשה דבר פלוני. יכול אפלו נשבע שיאכל ובלות, אני קורא עליו **ככל היוצא מפיו יעשה** תלמוד לומר: **לאסר אסר**, לאסר את המתיר את האסור. **לא יחל דברו** – כמו "לא יסלל דברו", לא יעשה דבריו חליו.

ואשׁה כי־תדר נדר לִי־הוָה ואסרה אסר בבית אביה בנעריה:

ואתתא ארי תדר נדר קדם יי ותיסר אסר בבית אבוהא ברבייתה:

בבית אביה – ברשות אביה, ואפלו אינה בביתו. **בנעריה** – ולא קטנה, ולא בוגרת; שהקטנה – אין נדרה נדר, והבוגרת אינה ברשותו של אביה להפר נעריה. ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו: בת אחת עשרה שנה ויום אחד, נעריה נכדקין; אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה, נדרה נדר. בת שתים עשרה שנה ויום אחד, אינה צריכה לבדוק.

ושמע אביה את־נדרה ואסרה אשר אסרה על־נפשה והחריש לה אביה וקמו פל־נדריה וכל־אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום:

ושמע אבוהא ית נדרה ואסרה דאסרת על נפשה וישתוק לה אבוהא ויקומון פל נדרהא וכל אסרי דאסרת על נפשה יקומון:

ואם־הניא אביה אתה ביום שמעו פל־נדריה ואסריה אשר־אסרה על־נפשה לא יקום וי־הוָה יסלח־לה כי־הניא אביה אתה:

ואם אעדי אבוהא יתהון ביומא דשמע פל נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה לא יקומון ומן קדם יי ישתביק לה ארי אעדי אבוהא יתהון:

ואם הניא אביה אתה – אם מנע אותה מן הנדר, כלומר, שהפר לה. הנאָה זו, איני יודע מה היא. כשהוא אומר: "ואם ביום שמע אישה גניא אותה והפר", הני אומר: הנאָה זו הפרה. ופשוטו, לשון מניעה והסרה; וכן: "ולמה תניאון"; וכן: "שמע ראש אל בני ראשי"; וכן: "וידעתם את תנואתי", את אשר סרתם מעלי. **וה' יסלח לה** – במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה, ועוברת על נדרה ושותה גין ומטמא למתים; זו היא שצריכה סליחה, ואף על פי שהיא מופר. ואם המופרין צריכין סליחה, קל וחומר לשאינן מופרין.

ואם־היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על־נפשה:

ואם מהיו תהיו לגבר ונדרהא עלה או פירוש שפותהא דאסרת על נפשה:

ואם היו תהיה לאיש – זו ארוסה. או אינו אלא נשואה כשהוא אומר: "ואם בית אישה נדרה", הרי נשואה אמור; וכאן בארוסה, ובא לחלק בה, שאביה ובעלה מפירין נדריה. הפר האב ולא הפר הבעל, או הפר הבעל ולא הפר האב, הרי זה אינו מופר; ואין צריך לומר אם קים אחד מהם. ונדריה עליה – שנדרה בבית אביה, ולא שמע בהן אביה, ולא הופרו ולא הוקמו.

ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר־אסרה על־נפשה יקמו:

ושמע בעלה ביומא דשמע וישתוק לה ויקומון נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה יקומון:

ושמע אישה וגומר – הרי לה שאם קים הבעל, שהוא קים.

ואם ביום שמע אישה גניא אותה והפר את־נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על־נפשה וי־הוָה יסלח־לה:

ואם ביומא דשמע בעלה אעדי יתהון ובטיל ית נדרה דעלה וית פירוש שפותהא דאסרת על נפשה ומן קדם יי ישתביק לה:

והפר את נדרה אשר עליה – יכול אפלו לא הפר האב תלמוד לומר: "בנעריה בית אביה"; פל שבנעוריה, ברשות אביה היא.

ונדר אלמנה וגרושה פל אשר־אסרה על־נפשה יקום עליה:

ונדר ארמלא ומתרכא פל דאסרת על נפשה קיים עלה:

אשר אסרה על נפשה יקום עליה – לפי שאינה ברשות האב ולא ברשות הבעל. ובאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר; אבל אלמנה מן הארוסין, מת הבעל, נתרקנה ונזורה רשות לאב.

וְאִם־בֵּית אִישָׁה נִדְרָה או־אֶסְרָה אֶסֶר עַל־נַפְשָׁהּ	וְאִם בֵּית בַּעֲלָה נִדְרָת אוֹ אֶסְרָת אֶסֶר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּם:
וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדְרָה – בְּנִשְׁוֹאָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר.	
וְשָׁמַע אִישָׁה וְהִתְרַשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמָוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אֶסֶר אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:	וְשָׁמַע בַּעֲלָה וְיִשְׁתַּוְּק לָהּ לֹא אַעֲדִי יִתְהוֹן וַיִּקְוִמוּן כָּל נִדְרָהּא וְכָל אֶסְרֵי דְאֶסְרָת עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:
וְאִם־הֶפְרָ יָפַר אַתֶּם אִישָׁה בְּיוֹם שְׁמָעוֹ כָּל־מוֹצָא שְׁפָתֶיהָ לְנִדְרֶיהָ וּלְאֶסֶר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁה הַפָּרֹם וּיִתְּנָה יִסְלַח־לָהּ:	וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יִתְהוֹן בַּעֲלָה בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אַפְקוּת שְׁפּוֹתֶהּא לְנִדְרָהּא וּלְאֶסֶר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בַּעֲלָה בִּטְיִלְנוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבִּיחַ לָהּ:
כָּל־נִדְרָה וְכָל־שְׁבַעַת אֶסֶר לַעֲנַת נַפְשָׁהּ יִקְיָמוּ וְאִישָׁה יִפְרָנוּ:	כָּל נִדְרָה וְכָל קִיּוּמַת אֶסֶר לְסַגְפָּא נַפְשָׁהּ בַּעֲלָה יִקְיָמוּן וּבַעֲלָה יִבְטִילְנוּן:
כָּל נִדְרָה וְכָל שְׁבַעַת אֶסֶר וּגְזֵיר – לְפִי שְׁאֵמַר שֶׁהַבַּעַל מִפֶּה, יִכּוֹל כָּל נִדְרִים בְּמִשְׁמַע תַּלְמוּד לִזְמַר: לַעֲנַת נַפְשָׁהּ; אִינוּ מִפֶּה אֵלָּא נִדְרֵי עַנּוּי נַפְשָׁהּ בְּלִבָּהּ, וְהֵם מִפְּרָשִׁים בְּמִסְכַּת נִדְרִים.	
וְאִם־הִתְרַשׁ יִתְרִישׁ לָהּ אִישָׁה מִיוֹם אֶל־יוֹם וְהִקִּים אֶת־כָּל־נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֶסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הִקִּים אַתֶּם כִּי־הִתְרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שְׁמָעוֹ:	וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתַּוְּק לָהּ בַּעֲלָה מִיוֹם לְיוֹם וַיִּקְיָים יֵת כָּל נִדְרָהּא אוֹ יֵת כָּל אֶסְרָהּא דַּעֲלָה קִיָּים יִתְהוֹן אֲרִי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע:
מִיוֹם אֵל יוֹם – שְׁלֹא תֵאמַר מַעַת לַעַת, לְכַד בְּאֵמַר: מִיוֹם אֵל יוֹם; לְלַמֵּד שֶׁאִין מִפֶּה אֵלָּא עַד שְׁתַּחֲשׁוּף.	
וְאִם־הֶפְרָ יָפַר אַתֶּם אַחֲרֵי שְׁמָעוֹ וְנִשְׂא אֶת־עֹנָהּ:	וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יִתְהוֹן בְּתַר דְשָׁמַע וַיִּקְבִּיל יֵת חוּבָהּ:
אַחֲרֵי שְׁמָעוֹ – אַחֲרֵי שְׁשִׁמַּע וְקִיָּם, שְׁאֵמַר: אִפְשִׁי בּוֹ, וְחֹזֵר וְהִפֵּר לָהּ, אִפְלוּ בּוֹ בְּיוֹם. וְנִשְׂא אֶת עֹנָהּ – הוּא נִכְנָס תַּחְתֶּיהָ. לְמַדְנּוּ מִכָּאן שֶׁהַגֹּרֶם מִקְלָה לְחִבְרוֹ, הוּא נִכְנָס תַּחְתּוֹ לְכָל עֲנָשִׁין.	
אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ הוֹה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ:	אֵלֶּין קִנְיָמָא דְפַקִּיד יִי יֵת מֹשֶׁה בֵּין גּוֹבְרָא לְאַתְתִּיהָ בֵּין אָבָא לְבָרַתִּיהָ בְּרַבִּיוּתָהּ בֵּית אָבוּהָא:
וַיִּדְבֹּר יְיָ הוֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
נָקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֵר תֹּאסַף אֵלֶי־עַמִּיד:	אַתְפַּרַע פּוֹרְעָנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָא בְּתַר כֵּן תַּתְכַּנִּישׁ לַעֲמִיד:
מֵאֵת הַמִּדְיָנִים – וְלֹא מֵאֵת הַמּוֹאָבִים. שֶׁהַמּוֹאָבִים נִכְנְסוּ לְדַבֵּר מִחֲמַת יִרְאָה, שֶׁהָיוּ יִרְאִים מֵהֶם שִׁיְהָיו שׁוֹלָלִים אוֹתָם, שְׁלֹא בְּאֵמַר אֵלָּא "אֵל תִּתְגַּדֵּר בָּם מִלְחָמָה"; אֲבָל מִדְיָנִים נִתְעַבְּרוּ עַל רִיב לֹא לָהֶם. דְּבָר אַחֵר: מִפְּנֵי שְׁתֵּי פְרִידוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶם, רוּת הַמּוֹאָבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית.	
וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לַצָּבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת־יְיָ הוֹה בְּמִדְיָן:	וּמַלְלִיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמִימַר זָרִיזוּ מִנְכּוֹן גּוֹבְרִין לְחִילָא וַיְהוֹן עַל מִדְיָן לְמַתָּן פּוֹרְעָנוּת דִּין עַמִּיהָ דִּינִי בְּמִדְיָן:
וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה וּגְזֵיר – אִף עַל פִּי שְׁשִׁמַּע שְׁמִיתָתוֹ תְּלוּיָהּ בְּדַבֵּר, עֲשֵׂה בְשִׁמְחָה וְלֹא אַחֵר. הִחַלְצוּ – כְּתָרְגוּמוֹ, לְשׁוֹן "הַחֲלוּצֵי צָבָא", מְזִינִים. אַנְשִׁים – צַדִּיקִים, וְכֵן: "בְּסֹר לְנוּ אַנְשִׁים"; וְכֵן: "אַנְשִׁים חֲסָמִים וְנִבְנִים". נִקְמַת ה' – שֶׁהָעוֹמֵד כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, כָּאֵלוֹ עוֹמֵד כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.	
אֵלֶּה לַמַּטֵּה אֵלֶּה לַמַּטֵּה לְכָל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לַצָּבָא:	אַלְפָּא לְשַׁבְטָא אַלְפָּא לְשַׁבְטָא לְכָל שַׁבְטֵי דְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּן לְחִילָא:
לְכָל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל – לְרַבּוֹת שַׁבֵּט לוֹי.	
וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּה לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּה חֲלוּצֵי צָבָא:	וְאַתְבַּחְרוּ מֵאַלְפֵי דְיִשְׂרָאֵל אַלְפָּא לְשַׁבְטָא תְּרֵי עָשָׂר אַלְפִין מְזִרְזֵי חִילָא:
וַיִּמְסְרוּ – לְהוֹדִיעָה שְׁבָחוֹן שֶׁל רוּעֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמָה הֵם חֲבִיבִים עַל יִשְׂרָאֵל. עַד שְׁלֹא שְׁמָעוּ בְּמִיתָתוֹ, מָה הוּא אוֹמֵר "עוֹד מַעַט וְסִקְלֵנִי"; וּמִשְׁשָׁמְעוּ שְׁמִיתָת מֹשֶׁה תְּלוּיָהּ בְּנִקְמַת מִדְיָן, לֹא רָצוּ לְלַכֵּת, עַד שֶׁנִּמְסְרוּ עַל כְּרַחוּן.	
וַיִּשְׁלַח אַתֶּם מֹשֶׁה אֵלֶּה לַמַּטֵּה לַצָּבָא אַתֶּם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וְכָלִי הַקָּדֹשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ:	וַיִּשְׁלַח יִתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָּא לְשַׁבְטָא לְחִילָא יִתְהוֹן וַיֵּת פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְחִילָא וּמְנִי קוֹדֶשָׁא וְחֻצְצֹרַת יִבְבְּתָא בְּיָדֶיהָ:

אתם ואת פינחס – מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כלם. ומפני מה הלוה פינחס ולא הלוה אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא: מי שהתחיל במצוה, שהרג כזבי בת צור, וגמר. דבר אחר: שהלוה לנקם נקמת יוסף אבי אמו, שנאמר: "והמדינים מכרו אותו". ומזין שהיתה אמו של פינחס משל יוסף שנאמר: "מבנות פוטיאל"; מזרע יתרו שפטם עגלים לעבודת אלילים, ומזרע יוסף שפטם ביצרו. דבר אחר: שהיה משום מלחמה. וכלי הקדש – זה הארון והציץ, שהיה בלעם עמם, ומפריס מלכי מדן בכשפים, והוא עצמו פורס עמם. הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו, והם נופלים. לכה נאמר: "על סלליהם", במלכי מדן, שנופלים על הסללים מן האויר; וכן בבלעם כתיב: "אל סלליהם", בספר יהושע. בידו – ברשותו; וכן: "ויקח את כל ארצו מידו".

ויצבאו על־מדן פאשר צנה י־הנה את־משנה וי־הרגו כל־זכר:
ואתחילו על מדן כמא דפקיד יי נת משה וקטלו כל דכורא:

ואת־מלכי מדן הרגו על־סלליהם את־אוי ואת־רקם ואת־צור ואת־חור ואת־רבע חמשת מלכי מדן ואת בלעם בן־בעור הרגו בחרב:
וית מלכי מדן קטלו על קטליהון ית אוי וית רקם וית צור וית חור וית רבע חמשא מלכי מדן וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא:

חמשת מלכי מדן – וכי איני רואה שחמשה מנה הפתוב למה הזקק לומר **חמשת** אלא ללמדך שישו כלם בעצה, והישו כלם בפרענות. בלעם הלוה שם לטל שכר עשרים וארבעה אלף, שהפיל מישראל בעצתו; ויצא ממדן לקראת ישראל, ומישאן עצה רעה. אמר להם: אם פשהייתם ששים רבוא – לא יכלתם להם; עתה, בשנים עשר אלף אתם באים להלחם נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו. **בחרב** – הוא בא על ישראל והחליף אמנותו באמנותם, שאין נושעים אלא בפיהם, על ידי תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אמנותם, לקללם בפיו; אף הם באו עליו והחליפו אמנותם באמנות האמות שבאין בחרב, שנאמר: "ועל חרבך תתנה".

וישב בני־ישראל את־נשי מדן ואת־טפם ואת כל־ בהמתם ואת־כל־מקנהם ואת־כל־חילם בנזו:
ושבו בני ישראל ית נשי מדן וית טפלהון וית כל בעירהון וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו:

ואת כל־עריהם במושבתם ואת כל־טירתם שרפו באש:
וית כל קרוניהון במוֹת־בניהון וית כל בית סגדתהון אוקידו בנורא:

טירתם – מקום נוסרין שלקם, שהוא לשון מושב כמרים יודעי חקיהם. דבר אחר: לשון מושב שריהם, כמו שמתרגם "סרגי פלשתים", "טורגי פלשתאי".

ויקחו את־כל־השלל ואת כל־המלקות באדם ובבהמה:
ושבו ית כל עדאה וית כל דברתא באנשא ובבעירא:

ויקחו את כל השלל וגומר – מגיד שהיו כשרים וצדיקים, ולא נחשדו על הגזל לשלם יד בבזה שלא ברשות, שנאמר: **את כל השלל וגומר**. וכליהם מפרש בקבלה: "שנינו בעד הרחלים" וגומר; אף אנשי המלחמה שבו, כלם צדיקים. **שלל** – הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין. **בז** – הוא בזת מטלטלין שאינם תכשיטין. **מלקות** – אדם ובהמה. ובמקום שכתוב "שבי" אצל "מלקות", "שבי" באדם, ו"מלקות" בבהמה.

ויבאו אל־משה ואל־אלעזר הכהן ואל־עדת בני־ישראל את־השבי ואת־המלקות ואת־השלל אל־המתנה אל־ ערבת מואב אשר על־ירדן ירחו:
ואיתאיו לנת משה ולנת אלעזר כהנא ולנת כנשתא דבני ישראל ית שבאי וית דברתא וית עדאה למשריתא למישריא דמואב דעל ירדנא דיריחו:

שני

ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל־נשיאי העדה לקראתם אל־מחויז למתנה:
ונפקו משה ואלעזר כהנא וכל רברבי כנשתא לקדמותהון למפרא למשריתא:

ויצאו משה ואלעזר הכהן – לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטף מן הבזה.

ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה:
ורגזו משה על דממון על חילא רבני אלפי ורבני מאותא דאתו מחיל קרבא:

ויקצף משה על פקודי החיל – ממנים על הסיל. ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים, שיש פס בידם למחות.

ויאמר אליהם משה החייתם כל־נקבה:
ואמר להון משה הקיימתון כל נוקבא:

הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר־מעל בי־הנה על־דבר־פעור ותהי המגפה בעדת י־הנה:
הא אנין הוֹאָה לבני ישראל בעיצת בלעם לשקרא שקר קדם יי על עיסק פעור והות מחתא בכנשתא די־:

בדבר בלעם – אמר להם: אפלו אתם מכניסים כל המונות שבעולם – אין אתם יכולים להם; שמה מרבים אתם מן המצרים, שהיו שש מאות רכב בחור בואו ואשׁי־אכם עצה: א־להיהם של אלו שונא זמה הוא וכוליה כדאיתא בסלק ובספרי.

ועתה הרגו כל־זכר בטח וכל־אשה ידעת איש למשפב זכר הרגו:
וכען קטולו כל דכורא בטפלא וכל אתתא דידעת גבר למשפבי דכורא קטולו:

וְכָל אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ – ראויה להבעל, אף על פי שלא נבעלה. ולפני הציץ העבירום, והראויה להבעל פניה מוריקות. הרגו – למה חזר ואמר להפסיק העונן, דברי רבי ישמעאל. שאם אני קורא: "הרגו כל זכר בטרף וכל אישה ידעת איש וכל הטרף בנשים" וגומר, איני יודע אם להרג עם הזכרים או להחיות עם הטרף, לכך נאמר "הרגו".

וְכָל הַטָּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשִּׁפְּבֹב זָכָר הָחִיו לָכֶם:	וְכָל טַפָּלָא בְּנָשִׂיא דְלֹא יָדְעָא מִשִּׁפְּבִי דְכוּרָא קִיִּימוּ לְכוּן:
וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָרֹג נָפֶשׁ וְכָל נֹגַע בַּחֲלָל תִּתַּחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׂבִיכֵם:	וְאַתּוּן שָׂרוּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַעַא יוֹמִין כָּל דְקַטַּל נַפְשָׁא וְכָל דְקָרַב בְּקַטִּילָא תְדוּן עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוּן וּשְׂבִיכוֹן:

מחוץ למחנה – שלא יכנסו לעזרה. **כל הרג נפש** – רבי מאיר אומר: בהורג בדבר המקבל טמאה הפתוב מדבר; ולמדך הפתוב, שהכלי מטמא אדם בחבורי המת, כאלו נוגע במת עצמו. או יכול אפלו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר, **וכל נוגע בחלל**: מקיש הורג לנוגע; מה נוגע על ידי חבורו, אף הורג על ידי חבורו. **תתחטאו** – במי נדה, כדין שאר טמאי מתים. שאף לדברי האומר קברי גוים אינם מטמאין באהל, שנאמר: "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם", אתם קרויים "אדם" ואין גוים קרויים "אדם", מודה הוא שהגוים מטמאין במגע ובמשא; שלא נאמר "אדם" אלא אצל טמאת אהלים, שנאמר: "אדם כי ימות באהל". **אתם ושביכם** – לא שהגוים מקבלין טמאה וצריכין הוצאה; אלא מה אתם בגי ברית, אף שביכם, כשיבואו לברית ויטמאו, צריכין הוצאה.

וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִיעוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל־כְּלִיעֵץ תִּתַּחַטְּאוּ:	וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מֵאֵן דְּמִשְׁדָּ וְכָל עוֹבֵד דְּמַעְזִי וְכָל מֶן דְּאָע תִּתַּחַטְּאוּ:
--	---

וכל מעשה עזים – להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות. **ויאמר אלעזר הפהן אל־אנשי הצבא הבאים למלחמה** זאת תקח התורה אשר־צוה י־הוה את־משה: **וַיֹּאמֶר אֶלְעֶזֶר הַפֶּהֶן כֹּהֵן אֱלֹהֵי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה** ואמר אלעזר הגוברי חילא דאתו לקרבא דא גזירת אורייתא דפקיד יי ית משה:

ויאמר אלעזר הפהן וגומר – לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות געויל נכרים. וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר: "ויקצף על אלעזר ועל איתמר", בא לכלל כעס, בא לכלל טעות. וכן ב'שמעו בא המרים': "ויבך את הסלע", על ידי הכעס טעה. **אשר צוה ה' וגומר** – תלה ההוראה ברבו.

אֶךְ אֶת־הַזֶּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבָּרָזֶל אֶת־הַבַּדִּיל וְאֶת־הָעֹפֶרֶת:	בְּרֵם יִת דְּהָבָא וְיִת כֶּסְפָּא יִת נְחָשָׁא יִת בָּרָזְלָא יִת עֲבָצָא וְיִת אֲבָרָא:
--	---

אך את הזהב וגומר – אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טמאה, עוד יש להזהיר לכם על הלכות געויל. ואך – לשון מעוט, כלומר: ממעטין אתם מלהשתמש בכלים אפלו לאחר סתירתן מטמאת המת, עד שיטקרו מבליעת אסור גבלות. ורבותינו אמרו: **אך את הזהב**, לומר שצריך להעביר חלדה שלו קדם שיגעילנו; וזהו לשון "אך", שלא יהא שם חלדה, אך המתכת יהיה כמות שהוא.

כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְשֹׁהַר אֹךְ בְּמִי נִדָּה יִתַּחַטְּאוּ וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם:	כָּל מַדְעָם דְּמַתַּעַל בְּנוּרָא תַעֲבִירוּנִיה בְּנוּרָא וְיִדְכִי בְרֵם בְּמִי אֲדִיוֹתָא יִתְדִי וְכָל דְלֹא מַתַּעַל בְּנוּרָא תַעֲבִירוּנִיה בְּמִיָּא:
---	---

כל דבר אשר יבא באש – לבשל בו כלום. **תעבירו באש** – כדרך תשמישו, הגעלתו. מי שתשמישו על ידי חמין – יגעילנו בחמין, ומי שתשמישו על ידי צלי, כגון השפוד והאסכולה, ילבנו באור. **אך במי נדה יתחטא** – לפי פשוטו, חטוי זה, לטהרו מטמאת מת; אמר להם: צריכין הכלים געויל לטהרם מן האסור וחטוי לטהרן מן הטמאה. ורבותינו דרשו מכאן, שאף להקשירן מן האסור הטעין טבילה לכלי מתכות; ו"מי נדה" הפתובין כאן, דרשו, מים הראויים לטבל בהם נדה, וכמה הם ארבעים סאה. **וכל אשר לא יבא באש** – כל דבר שאין תשמישו על ידי האור, כגון כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן, ולא בלעו אסור. **תעבירו במים** – מטבילו ודילו. ודוקא כלי מתכות.

וְכַבִּסְתֶּם בְּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְשִׁהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה:	וְתַחְרוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתַדְפוּן וּבְתֵר כֹּן תִיעֲלוּן לְמִשְׁרִיתָא:
---	--

אל המחנה – למחנה שכינה; שאין טמא מת טעון שלוח ממחנה לזה וממחנה ישראֵל.

וַיֹּאמֶר יְיָ־הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימֵר:
---	--

שָׂא אֶת רֹאשׁ מִלְקוֹת הַשָּׁבִי וּבִבְהֶמָה אֶתָּה וְאַלְעֶזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	קַבִּיל יִת חוּשְׁפֹן דְּבֵרֵת שְׁבִיָּא בְּאַנְשָׁא וּבְבַעֲרָא אַתָּה וְאַלְעֶזֶר כֹּהֵנָא וְרִישֵׁי אַבְהָת כֹּנַשְׁתָּא:
--	---

שא את ראש – קח את הסופר.

וְחִצִּיתָ אֶת־הַמִּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיָּצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	וְתַפְלִיג יִת דְּבֵרְתָא בֵּין גּוֹבְרֵי מַגִּיתִי קָרְבָּא דְנַפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל כֹּנַשְׁתָּא:
--	--

וחצית את המלקות בין תפשי המלחמה היצאים לצבא ובין כל־העדה וחצית את המלקות בין תפשי המלחמה וגומר – חציו לאלו וחציו לאלו.

והרמת מֶכֶס לִי-הִנֵּה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לִצְבָּא אֶחָד נָפֶשׁ מִחֲמֹשׁ הַמָּאוֹת מִן-הָאָדָם וּמִן-הַבְּקָר וּמִן-הַחֲמֹרִים וּמִן-הַצֹּאן:	וּתְפָרִישׁ נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן גּוֹבְרֵי מַגִּיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לַחִילָא חֲדָא נִפְשָׁא מִחֲמִישׁ מָאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמָרֵי וּמִן עֲנָא:
מִמְחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּנָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת י-הוָה:	מִפְּלִגּוּתֵהוּן תִּסְבוּן וְתִתְּנוּן לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ:
וּמִמְחֲצִית בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֶחָד מִן-הַחֲמִישִׁים מִן-הָאָדָם מִן-הַבְּקָר מִן-הַחֲמֹרִים וּמִן-הַצֹּאן מִפְּלִי-הַבְּהֵמָה וְנִתְּנָה אֹתָם לָלוֹיִם שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן י-הוָה:	וּמִפְּלִגּוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסָּב חֵד דִּיתְחַד מִן חֲמִישִׁין מִן אֲנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמָרֵי וּמִן עֲנָא מִפְּלִ בְּעִירָא וְתִתִּין יְתֵהוּן לָלִיוָאֵי נְטָרֵי מִטָּרַת מִשְׁכָּנָא דִּיִּי:
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
וַיְהִי הַמִּלְקוֹת יָתֵר הַבֹּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֹּבָא צֹאן שְׂשִׁי-מָאוֹת אֵלֶף וְשִׁבְעִים אֵלֶף וַחֲמִשָּׁת אֲלָפִים:	וְהָיָה דְּבִרְתָּא שְׂאָר בָּזָא דְּבָזוּ עֲמָא דְנִפְקוּ לַחִילָא עֲנָא שְׁשִׁי מָאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁא אֲלָפִין:
וַיְהִי הַמִּלְקוֹת יָתֵר הַבֹּז – לִפִּי שְׂלָא נִצְטוּוּ לְהָרִים מֶכֶס מִן הַמִּטְלָטְלִין אֲלָא מִן הַמִּלְקוֹת, כְּתִב אֶת הַלְשׁוֹן הַזֶּה: וַיְהִי הַמִּלְקוֹת שְׂבָא לְכָלֹל חֲלָקָה וּלְכָלֹל מֶכֶס, שְׁהֵנָּה עוֹדֵף עַל בֹּז הַמִּטְלָטְלִין אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֹּבָא אִישׁ לוֹ וְלֹא בָּא לְכָלֹל חֲלָקָה, מִסְפֵּר הַצֹּאן וְגוֹמֵר.	
וּבִקְרָ שָׁנִים וְשִׁבְעִים אֵלֶף:	וְתוֹרֵי שְׁבָעִין וְתָרִין אֲלָפִין:
וַחֲמָרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֵלֶף:	וְחֲמָרֵי שְׁתִּין וְחֵד אֲלָפִין:
וְנִפְשׁ אָדָם מִן-הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדָעוּ מִשְׁכָּב זָכָר פְּלִי-נָפֶשׁ שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף:	וְנִפְשָׁא דְאֲנָשָׁא מִן נְשִׂיאָ דְלֹא יָדָעָא מִשְׁכָּבֵי דְכוּרָא פְּלִי נִפְשָׁתָא תְּלָתִין וְתָרִין אֲלָפִין:
וַיְהִי הַמִּמְחָצָה חֲלָק הַיִּצְאִים בַּצֹּבָא מִסְפֵּר הַצֹּאן שְׁלֹשִׁי-מָאוֹת אֵלֶף וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֹשׁ מָאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלָק גּוֹבְרֵיָא דְנִפְקוּ לַחִילָא מִנֵּין עֲנָא תְּלָת מָאָה וְתִלְתִּין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:
וַיְהִי הַמֶּכֶס לִי-הִנֵּה מִן-הַצֹּאן שֵׁשׁ מָאוֹת חֲמֹשׁ וְשִׁבְעִים:	וְהָיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שְׁשִׁי מָאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִישׁ:
וְהַבְּקָר שְׁשִׁי וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף וּמִכְסָם לִי-הִנֵּה שָׁנִים וְשִׁבְעִים:	וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אֲלָפִין וְנְסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שְׁבָעִין וְתָרִין:
וַחֲמָרִים שְׁלֹשִׁים אֵלֶף וַחֲמֹשׁ מָאוֹת וּמִכְסָם לִי-הִנֵּה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וְחֲמָרֵי תְּלָתִין אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מָאָה וְנְסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שְׁתִּין וְחֵד:
וְנִפְשׁ אָדָם שְׁשִׁי עָשָׂר אֵלֶף וּמִכְסָם לִי-הִנֵּה שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים נָפֶשׁ:	וְנִפְשָׁא דְאֲנָשָׁא שְׁשִׁי עָשָׂר אֲלָפִין וְנְסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ תְּלָתִין וְתָרִין נִפְשָׁן:
וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-מֶכֶס תְּרוּמַת י-הוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:	וַיְהִי מֹשֶׁה יְת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
וּמִמְחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן-הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים:	וּמִפְּלִגּוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּפָלַג מֹשֶׁה מִן גּוֹבְרֵיָא דְנִפְקוּ לַחִילָא:
וּמִמְחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה – לַעֲדָה, וְהוֹצִיָּאָה לָהֶם מִן הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים—	
וַיְהִי מִחְצַת הָעֵדָה מִן-הַצֹּאן שְׁלֹשִׁי-מָאוֹת אֵלֶף וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֹשׁ מָאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּת כְּנִשְׁתָּא מִן עֲנָא תְּלָת מָאָה וְתִלְתִּין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:
וַיְהִי מִחְצַת הָעֵדָה – כֹּף וְכָף—	
וּבִקְרָ שְׁשִׁי וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶף:	וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אֲלָפִין:
וַחֲמָרִים שְׁלֹשִׁים אֵלֶף וַחֲמֹשׁ מָאוֹת:	וְחֲמָרֵי תְּלָתִין אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:

וּנְפֹשׁ אָדָם שְׁשֶׁה עָשָׂר אֲלֶף:	וּנְפֹשׁא דְאַנְשָׁא שְׁמַת עָשָׂר אֲלֶפִין:
וַיִּקַּח מִשָּׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לָלוּלִים שְׁמָרִי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכֹּן יְיָ־הֵנָּה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ־הוֹה אֶת־מִשָּׁה:	וְנָסִיב מִשָּׁה מִפְּלָגוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת דְּאַתְחַד מִד מִן חֲמִשִּׁין מִן אַנְשָׁא וּמִן בְּעִירָא וַיֵּהֱב יִתְהוֹן לְלִינְאֵי נְטָרֵי מִטְּרַת מִשְׁכָּנָא דִּי כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יֵת מִשָּׁה:
וַיִּקַּח מִשָּׁה – וְגוֹמֵר.	
וַיִּקְרְבוּ אֶל־מִשָּׁה הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצִּבָּא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	וַיִּקְרִיבוּ לִןֹת מִשָּׁה דְמִמוֹנָן עַל אֲלֶפִי חֵילָא רַבְּנֵי אֲלֶפִי וְרַבְּנֵי מְאוֹתָא:
הַפְּקוּדִים – הַמְּמַנִּים.	
וַיֹּאמְרוּ אֶל־מִשָּׁה עֲבֹדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדָנוּ וְלֹא־נִפְקֵד מִמֶּנּוּ אִישׁ:	וַאֲמָרוּ לְמִשָּׁה עֲבֹדְךָ קִבִּילוּ יֵת חוּשְׁבוֹן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְעַמְּמָא וְלֹא שְׂגָא מִנְּבָא אַנְשׁ:
וְלֹא נִפְקֵד – לֹא נְחָסֵר. וְתַרְגוּמוֹ: "וְלֹא שְׂגָא", אִף הוּא בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי "חֲסָרוֹן", כְּמוֹ: "אֲנֹכִי אֲחַטְּנָה", תַּרְגוּמוֹ: "דְּהִנּוֹת שְׂגִיָּא מִמְּנָבָא". וְכֵן: "כִּי יִפְקֵד מוֹשְׁבֶךָ", יִחָסֵר מְקוֹם מוֹשְׁבֶךָ, אִישׁ הָרָגִיל לִישֹׁב שָׁם; וְכֵן: "וַיִּפְקֵד מְקוֹם דָּוִד", נְחָסֵר מְקוֹמוֹ וְאִין אִישׁ יוֹשֵׁב שָׁם.	
וַנִּקְרָב אֶת־קֶרְבָּנוּ יְיָ־הוֹה אִישׁ אֲשֶׁר מֵצָא כְּלִי־זֶהָב אֲצַעֲדָה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְיָ־הוֹה:	וְקִרְיָבָנָא יֵת קוֹרְבָּנָא דִּי גִבֵּר דְּאַשְׁפַּח מָאן דְּזֶהָב שִׁירִין וְשִׁבִין עֲזָקוֹן קִדְשִׁין וּמַחוּד לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֹׁתָנָא קָדָם יְיָ:
אֲצַעֲדָה – אֵלּוּ צִמִּידִים שֶׁל רֶגֶל. וְצִמִּיד – שֶׁל יָד. עָגִיל – נִזְמִי אֶזֶן. וְכוּמָז – דְּפוּס שֶׁל בֵּית הַרְחָם, לְכַפֵּר עַל הַרְהוּר הַלֵּב שֶׁל בָּנוֹת מִדָּן.	
וַיִּקַּח מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזֶּהָב מֵאֹתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה:	וְנָסִיב מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָּא יֵת דְּהֶבָא מִנְהוֹן כָּל מָאן דְּעוֹבְדָא:
וַיְהִי כְּלִי־זֶהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לִי־הוֹה שְׁשֶׁה עָשָׂר אֲלֶף שְׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֹת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֹת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	וַהֲוֵה כָל דְּהָב אֲפָרְשׁוּתָא דְאַפְרִישׁוּ קָדָם יְיָ שְׁמַת עָשָׂר אֲלֶפִין שְׁבַע מָאָה וַחֲמִשִּׁין סָלְעִין מִן רַבְּנֵי אֲלֶפִי וּמִן רַבְּנֵי מְאוֹתָא:
אַנְשֵׁי הַצִּבָּא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ:	
וַיִּקַּח מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזֶּהָב מֵאֹת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אוֹתוֹ אֶל־אַהֵל מוֹעֵד וּפְרוּן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְיָ־הוֹה:	וְנָסִיב מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָּא יֵת דְּהֶבָא מִן רַבְּנֵי אֲלֶפִי וּמְאוֹתָא וְאֵיתִיאוּ יִתִּיה לְמִשְׁכָּן זְמַנָּא דּוֹכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יְיָ:
שְׁלִישִׁי	
וּמִקְנֶה רֹב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוֹם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וְהָיָה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה:	וּבְעִיר סָגִי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תִּקְיָה לְתַדָּא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶע יַעֲזָר וְיֵת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אֶתְרָא אֶתְר פֶּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:
וַיָּבִאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מִשָּׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	וְאוֹתוֹ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמִשָּׁה וְלֶאֱלֶעָזָר כְּהֵנָּא וּלְרַבְּרֵי כְּנִשְׁתָּא לְמִימָר:
עֲטֻרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזָר וּנְמָרָה וַחֲשָׁבוֹן וְאֶלְעֶלָה וּשְׁבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן:	עֲטֻרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזָר וּנְמָרָה וַחֲשָׁבוֹן וְאֶלְעֶלָה וּשְׁבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן:
עֲטֻרוֹת וְדִיבֹן וְגו' – מֵאֶרֶץ סִיחֹון וְעוֹג הָיוּ.	
הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְיָ־הוֹה לִפְנֵי עַדַּת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה:	אַרְעָא דְמִחָא יְיָ יֵת יִתְבַּהֵּא קָדָם כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶע פֶּשֶׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדְךָ אִית בְּעִיר:
וַיֹּאמְרוּ אִם־מִצָּאנוּ חָן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאַחֲזָהּ אֲלִיתַעֲבִרְנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן:	וַאֲמָרוּ אִם אֲשַׁכְחָנָא רַחֲמִין בְּעֵינְךָ תִּתִּיבֵיב אֶרְעָא הָדָא לַעֲבָדְךָ לְאַחְסָנָא לֹא תַעֲבִרְנָא יֵת יַרְדֵּנָא:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבִנְיָגָד וּלְבִנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תָּשׁוּבוּ פֹה:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְבִנֵי גָד וּלְבִנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יִתְּנוּ לְאַגָּחָה קָרְבָּא וְאַתּוֹן תִּתְּבוּן הֶכָּא:
הַאֲחִיכֶם – לְשׁוֹן תְּמִיּהָ הוּא.	
וְלָמָּה תִּנְוֹאוּן תִּנְיָאוּן אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַבְרֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְ-הוָה:	וּלְמָא תוֹנוּן ית לְבָא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְבְּרָא לְאַרְעָא דִּיהֵב לְהוּן יִי:
וְלָמָּה תִּנְיָאוּן – תְּסִירוּ וְתִמְנִיעוּ לָכֶם מֵעַבְרֹא, שִׁיְהִיו סְבוּרִים שְׂאֲתֶם יִרְאִים לַעֲבֹר מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה וְחִזְק הַעָרִים וְהָעָם.	
כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנְעָה לִרְאוּת אֶת־הָאָרֶץ:	כְּדִין עֲבָדוּ אֲבֹהֵתְכוֹן כַּד שְׁלַחִית יתְהוּן מִרְקַם גִּיּאָה לְמַחְזִי ית אֲרַעָא:
מִקֶּדֶשׁ בְּרַנְעָה – כַּף שְׂמָה; וְשְׁמִי קֹדֶשׁ הָיוּ.	
וַיַּעֲלֹו עַד־גִּחַל אֲשַׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיִּנְיָאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְ-הוָה:	וּסְלִיקוּ עַד גִּחַלָּא דְאַתְּפִלָּא וַחֲזוּ ית אֲרַעָא וְאוֹנִיָּאוּ ית לְבָא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא לְמִיעַל לְאַרְעָא דִּיהֵב לְהוּן יִי:
וַיִּתְּר־אֹף יְ-הוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר:	וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּינִי בְיוֹמָא הַהוּא וְקִיִּים לְמִימַר:
אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרִים מִכּוֹן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמִעֵלָּה אֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מִלְאוּ אֶתְרִי:	אִם יתְּחוּזוּ גוֹבְרִיָּא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִכּוֹן עֲשָׂרִין שָׁנִין וּלְעֵילָא ית אֲרַעָא דְקִיִּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלִּימוּ בְּתֵר דַּחְלִיתִי:
בְּלִי כָּלֵב בֶּן־יִפְסָה הַקִּנְזִי וַיַּהֲשִׁיעַ בֶּן־נֹון כִּי מִלְאוּ אֶתְרִי יְ-הוָה:	אֶל־לֵהִין כָּלֵב בֶּר יִפְסָה קִנְזָּא וַיַּהֲוִישַׁע בֶּר נֹון אֲרִי אֲשַׁלִּימוּ בְּתֵר דַּחְלִתָא דִּינִי:
הַקִּנְזִי – חוֹרְגוֹ שֶׁל קִנְזָּה הָיָה; וַיִּלְלָהּ לוֹ אִמּוֹ שֶׁל כָּלֵב אֶת עֲתִנְיָאֵל.	
וַיִּתְּר־אֹף יְ-הוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּתֵם כָּל־הַדּוֹר הַעֹשֶׂה תִרְעָה בְּעֵינָי יְ-הוָה:	וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּינִי בְּיִשְׂרָאֵל וְאוֹתְרִנוֹן בַּמִּדְבָּרָא אַרְבַּעִין שָׁנִין עַד דְּסָף כָּל דָּרָא דְעַבְד דְּבִישׁ קָדָם יִי:
וַיִּנְעַם – וַיִּטְלָטֵל, מִן "נָע וְנָד".	
וַהֲגִהָה קַמְתָּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים לִסְפּוֹת עוֹד עַל תְּרוֹן אֹף־יְ-הוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:	וְהָא קַמְתּוֹן בְּתֵר אֲבֹהֵתְכוֹן תִּלְמִידֵי גוֹבְרִיָּא תִּיִּבְיָא לְאוֹסְפָא עוֹד עַל תְּקוּף רוּגְזָא דִּינִי לְיִשְׂרָאֵל:
לִסְפּוֹת – כְּמוֹ: "סִפּוּ שָׁנָה עַל שָׁנָה"; "עֲלוּתֵיכֶם סִפּוּ" וְגוֹמַר, לְשׁוֹן תּוֹסֶסֶת.	
כִּי תִשׁוּבוּן מֵאֶתְרֵי וַיִּסָּף עוֹד לַהֲנִיחֹו בַּמִּדְבָּר וַשְׁתַּתֶּם לְכָל־הָעָם תָּהָה:	אֲרִי תִתּוּבוּן מִבְּתֵר דַּחְלִיתִיָּה וַיּוֹסִיף עוֹד לְאוֹתְרוּתְהוּן בַּמִּדְבָּרָא וַתַּחֲבִּלוּן לְכָל עַמָּא הַדִּין:
וַיַּגִּשּׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרַת צֹאן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֹה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:	וְקִרִּיבוּ לְוַתִּיָּה וַאֲמָרוּ חֲטָרִין דְּעָאן נִבְנִי לְבַעִירָנָא הֶכָּא וְקָרוּין לְטַפְּלָנָא:
נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֹה – חֲסִים הָיוּ עַל מְמוֹנָם יוֹתֵר מִבְּנִיָּהֶם וּבְנוּתֵיהֶם, שֶׁהִקְדִּימוּ מִקְנֵיהֶם לְטַפָּם. אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לֹא כֹן! עָשׂוּ הָעֶקֶר עֶקֶר, וְהַטָּפֶל – טָפֶל; בְּנוּ לָכֶם תַּחֲלָה עָרִים לְטַפְּכֶם, וְאַחֵר כֹּף גִּדְרוֹת לְצֹאנְכֶם.	
וַאֲנַחְנוּ נִחַלֵּץ חַשְׁמַיִם לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנָם אֶל־מְקוֹמָם וַיָּשָׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ:	וְאַנְחָנָא נִזְדָּרִז מִבְּעִין קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲוִילְנוּן לְאַתְרֵהוּן וַיִּתִּיב טַפְּלָנָא בְּקָרוּין כְּרִיכֹן מִן קָדָם יתִּבִי אֲרַעָא:
וַאֲנַחְנוּ נִחַלֵּץ חַשְׁמַיִם – נִזְדָּיִן מִהִירִים, כְּמוֹ: "מִהֵר שְׁלַל חֵשׁ בּוֹ"; "וַיִּמְהַר יַחֲיִישָׁה". לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל – בְּרָאשֵׁי גִּיסוֹת, מִתּוֹךְ שְׁגִבוּרִים הָיוּ; שָׁכֵן נֶאֱמַר בְּגֵד: "וְטָרַף זָרוֹעַ אֹף קֶדֶד". וְאַף מֹשֶׁה חֲזַר וּפָרַשׁ לָהֶם בְּאֵלָה הַדְּבָרִים: "וְאַצּוּ אֲתֶכֶם בַּעַת הַהוּא" וְגוֹמַר, "חֲלוּצִים תַּעֲבִרוּ לְפָנַי אֲחִיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חִלֵּל". וּבִירְחוֹו כְּתִיב: "וַתִּחַלּוּץ הַלֶּחֶף לְפָנֵיהֶם", זֶה רְאוּבֵן וְגַד שֶׁקִּיְמוּ תַנְאָם. וַיָּשָׁב טַפְּנוּ – בַּעֲדוֹנוּ אֲצֹל אֲחֵינוּ. בְּעָרֵי הַמִּבְצָר – שְׁנִבְנָה עֲקָשׁוּ.	
לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתִינֵנוּ עַד הַתַּנַּחַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:	לֹא נָתוּב לְבִתְנָא עַד דִּיתְחַסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֵּר אַחְסַנְתִּיָּה:
כִּי לֹא נִנְחַל אֹתָם מֵעַבְרֹא לִירְדֹן וְהִלָּאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתְנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרֹא הִירְדֵּן מִזְרַחָה:	אֲרִי לֹא נַחֲסִין עַמְהוּן מֵעַבְרָא לִירְדָּנָא וְלִהְלָאָה אֲרִי קַבִּילָנָא אַחְסַנְתָּנָא לָנָא מֵעַבְרָא לִירְדָּנָא מִזְנַחָא:
מֵעַבְרֹא לִירְדֵּן וְגוֹמַר – בְּעַבְרֹא הַמַּעְרָבִי. כִּי בָּאָה נַחֲלָתְנוּ – כְּכֹר קַבְּלוּנָה בְּעַבְרֹא הַמְּזֻרְחִי.	

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תַּחֲלְצוּ לַפָּנִי י-הוָה לַמִּלְחָמָה:	וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבֹדוּן יְת פִּתְגָמָא הָדִין אִם תִּזְדָּרְיוּן קָדָם עֲמָא דִּי לְקָרְבָּא:
וַעֲבַר לָכֶם כָּל-חֲלוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לַפָּנִי י-הוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֲיָבָיו מִפָּנָיו:	וַיַּעֲבַר לְכוּן כָּל דְּמִזְרוּ יְת יִרְדְּנָא קָדָם עֲמָא דִּי עַד דִּיתְרִיף יְת בַּעֲלֵי דְבָבוּהִי מִן קָדְמוּהִי:
וַנִּכְבְּשֶׁה הָאָרֶץ לַפָּנִי י-הוָה וְאַחֲרַיִם תִּשְׁבוּ וְהָיִיתֶם נִקְיִים מִי-הוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיִיתָ הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאַחֲזָה לַפָּנִי י-הוָה:	וַתַּתְּכַבִּישׁ אַרְעָא קָדָם עֲמָא דִּי וּבִתְר פִּן תַּתּוּבוּן וַתַּהוֹן זְכָאִין קָדָם יי וּמִיִּשְׂרָאֵל וַתְּהִי אַרְעָא הַזֹּאת לְכוּן לְאַחְסָנָא קָדָם יי:
וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לִי-הוָה וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם: אֲשֶׁר תִּמְצָא אֵתְכֶם:	וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֹּן הָא תַּבְתּוּן קָדָם יי וְדַעוּ חֻבְתְּכוּן דְּתַשְׁפַּח יְתְּכוּן:
בְּנוֹ-לָכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וּגְזֵרֹת לְצִנּוּאְכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	בְּנוּ לְכוּן קְרוּוֹן לְטַפְלְכוּן וַתְּטַרְיוּן לְעִנְכוּן וְדִיפּוֹק מִפּוּמְכוּן תַּעֲבֹדוּן:
לְצִנּוּאְכֶם – תִּיכָּה זֹאת מִגִּזְרֹת "צִנָּה וְאֶלְפִים כָּלָם", שָׁאִין בּוֹ אֶל"ף מִפְּסִיק בֵּין נו"ן לְצַד"י; וְאֶל"ף שְׂבָא כָאִין אַחֲרַיִם הַנוּ"ן, בְּמָקוֹם ה"א שֶׁל "צִנָּה" הוּא. מִיִּסּוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הִדְרִישׁוּן לְמִדַּתִּי כּוֹן. וְהִיצֵא מִפִּיכֶם – לְגִבוּת, שְׂקִיבִלְתֶּם עֲלֵיכֶם לְעַבֵּר לַמִּלְחָמָה עַד כַּבוּשׁ וַחֲלוּק. שְׂמֹשֶׁה לֹא בִקֵּשׁ מֵהֶם אֶלָּא "וְנִכְבְּשֶׁה וְאַחֲרַיִם תִּשְׁבוּ", וְהֵם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם "עַד הַתַּנַּחֲלָל"; הָרִי הוֹסִיפוּ לְהַתְעַכֵּב שָׂבַע שְׁחֻלְקוֹ. וְכֹן עָשׂוּ.	
וַיֹּאמֶר בְּנִי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבַדְיָה נַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מִצִּוָּה:	וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבַדְיָה נַעֲבֹדוּן כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִפְּקִיד:
וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד – כָּלָם כָּאִישׁ אַחֵד.	
טַפְנוּ נַשְׁיָנוּ מִקִּנּוּנוֹ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יִהְיוּ-שֵׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	טַפְלָנָא נַשְׁנָא גִיתָנָא וְכָל בְּעִירָנָא יְהוֹן תַּמָּן בְּקָרוּי גִלְעָד:
וַעֲבַדְיָה נַעֲבָרוּ כָּל-חֲלוּץ צֶבָא לַפָּנִי י-הוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דָּבָר:	וַעֲבַדְיָה נַעֲבָרוּן כָּל מִזְרוּ חִילָא קָדָם עֲמָא דִּי לְקָרְבָּא כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִמְּלִיל:
וַיֵּצֵאוּ לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּשּׁוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וּפְקִיד לְהוֹן מֹשֶׁה יְת אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא וְיְת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוּן וְיְת רִישֵׁי אֲבָהֵת שְׁבִטָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיֵּצֵאוּ לָהֶם – כְּמוֹ עֲלֵיהֶם, וְעַל תַּנָּאִם מִנָּה אֶלְעָזָר וַיהוֹשֻׁעַ, כְּמוֹ: "ה' יִלְחֶם לָכֶם".	
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-נַעֲבָרוּ בְּנִי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן, אֲתַכֶּם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חֲלוּץ לַמִּלְחָמָה לַפָּנִי י-הוָה וְנִכְבְּשֶׁה הָאָרֶץ לַפָּנִיכֶם וְנִתְּתֶם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָה:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם נַעֲבָרוּן בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְכוּן יְת יִרְדְּנָא כָּל דְּמִזְרוּ לְקָרְבָּא קָדָם עֲמָא דִּי וַתַּתְּכַבִּישׁ אַרְעָא קָדְמִיכוּן וַתַּתְּנוּן לְהוֹן יְת אַרְע גִּלְעָד לְאַחְסָנָא:
וְאִם-לֹא נַעֲבָרוּ חֲלוּצִים אֵתְכֶם וְנִתְּנוּ בְּתַכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	וְאִם לֹא נַעֲבָרוּן מִזְרִיוֹן עִמְכוּן וַיִּתְּסִנוּן בִּינֵיכוּן בְּאַרְעָא דְכְּנָעַן:
וַיַּעֲנוּ בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֲשֶׁר דָּבָר י-הוָה אֵלֵינוּ עֲבַדְיָה כֹּן נַעֲשֶׂה:	וַאֲתִיבוּ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמִימַר יְת דְּמִלִּיל יי לְעַבְדְּיָה כֹּן נַעֲבִיד:
בָּחֲנוּ נַעֲבַר חֲלוּצִים לַפָּנִי י-הוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתְּנוּ אֶחָתָהּ נַחֲלָתָנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:	בָּחֲנָא נַעֲבַר מִזְרִיוֹן קָדָם עֲמָא דִּי לְאַרְעָא דְכְּנָעַן וְעִמְנָא אַחֻדָת אַחְסָנָנָא מֵעֵבֶרָא לַיַּרְדְּנָא:
וְאִתְּנוּ אֶחָתָהּ נַחֲלָתָנוּ – כְּלוּמַר, בְּיָדֵינוּ וּבְרִשׁוּמָנוּ תְּהִי אֶחָתָהּ נַחֲלָתָנוּ מֵעֵבֶר הַזֶּה.	
וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵי שִׁבְט מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכְתָּהּ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתָּהּ עֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן הָאָרֶץ לְעֶרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:	וַיַּהֲב לְהוֹן מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְפִלְגוֹת שְׁבִטָא דְּמְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף יְת מַלְכוּתִיהָ דְּסִיחֹן מֶלְכָא אֱמֹרָאָה וְיְת מַלְכוּתִיהָ דְּעֹג מֶלְכָא דְּמִתְּנוּ אַרְעָא לְקְרוּהָ בְּתַחֲוִמָּהּ קְרוּי אַרְעָא סָחֹר סָחֹר:

ויבנו בני־גֹד את־דִּיבֹן ואת־עֲטָרֶת ואת עֲרֹעֶר:	ויבנו בני גֹד ית דיבון וית עֲטָרוֹת וית עֲרֹעֶר:
וְאֶת־עֲטָרֶת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעֲזָר ויגְבֹהֶהָ:	וית עֲטָרוֹת שׁוֹפָן וית יַעֲזָר ורָמְתָּא:
וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרֹן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵרֶת צָאן:	וית בית נִמְרָה וית בית הָרֹן קְרוּיֹן פְּרִיכֹן וְחִטְרִיֹן דְּעָאן:
עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵרֶת צָאן — זֶה סוֹף הַפְּסוּקִים, מוֹסֵב עַל תַּחֲלַת הָעֲנָן: "ויבנו בני גֹד" אֵת הָעָרִים הַלָּלוּ לְהִיּוֹת "עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵרוֹת צָאן".	
ויבני ראובן בְּנוֹ אֶת־חֲשָׁבוֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת קְרִיתִים:	ויבני ראובן בְּנוֹ ית חֲשָׁבוֹן וית אֶלְעָלָא וית קְרִיתִים:
וְאֶת־נָבֹו וְאֶת־בְּעֵל מַעֲוֹן מוֹסֵבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וִיקְרָאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וית נָבוּ וית בְּעֵל מַעֲוֹן מִקְפֹן שְׁמָהֶן וית שִׁבְמָה וקְרוּ בְּשִׁמָּהֶן ית שְׁמָהֶת קְרוּיָא דְּבָנוּ:
וְאֶת נָבוּ וְאֶת בְּעֵל מַעֲוֹן מוֹסֵבֶת שֵׁם — 'נָבוּ' ו'בְּעֵל מַעֲוֹן', שְׁמוֹת עֲבוּדֹת אֱלִילִים הֵם, וְהֵיוּ הָאֲמֹרִיִּים קוֹרִים עָרֵיהֶם עַל שֵׁם עֲבוּדֹת אֱלִילִים שְׁלֵהֶם; וּבְנֵי רְאוּבֵן הִסְבוּ אֶת שְׁמֵם לְשְׁמוֹת אֲחֵרִים. וְזֶהוּ מוֹסֵבֶת שֵׁם, נָבוּ וְבְעֵל מַעֲוֹן, מוֹסֵבֶת לְשֵׁם אֲחֵר. וְאֶת שִׁבְמָה — בְּנוֹ שִׁבְמָה, וְהִיא שְׁכֵם הָאֲמֹרִיָּה לְמַעַלָּה.	
וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְּנֵי מַכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וּכְבָּשׁוּהָ וַתִּרְיֹד ית אֲמֹרָאָה דְּבָהּ:
וַיּוֹרֶשׁ — כְּתִרְגוּמוֹ, "וַתִּרְיֹד", שְׁתִּיכַת 'רִישׁ' מִשְׁמַשֶּׁת שְׁתִּי מִחֻלְקוֹת, לְשׁוֹן 'רִישָׁה' וּלְשׁוֹן 'הוֹרֶשָׁה', שֶׁהוּא טְרוּד וַתִּרְוֹד.	
וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשֵׁב בָּהּ:	וַיִּתֵּב מֹשֶׁה ית גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּל וַיִּלְכֹּד אֶת־חִמּוֹתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חִמּוֹת יָאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אָזַל וּכְבָּשׁ ית כְּפָרְנִיהוֹן וַקְרָא יתְהוֹן כְּפָרְנִי יָאִיר:
חִמּוֹתֵיהֶם — "כְּפָרְנִיהוֹן". וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חִמּוֹת יָאִיר — לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים, קָרָאֻם בְּשֵׁמוֹ לְזַכָּרוֹן.	
וַנִּבַּח הַלֵּל וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְיַת וְאֶת־בְּנֵיָהּ וַיִּקְרָא לָהּ נִבַּח בְּשֵׁמוֹ:	וַנִּבַּח אָזַל וּכְבָּשׁ ית קִנְיַת וית כְּפָרְנִיָּה וַקְרָא לָהּ נִבַּח בְּשִׁמְיָהּ:
וַיִּקְרָא לָהּ נִבַּח — לָהּ אֵינוֹ מִפִּיק ה"א. וְרִאִיתִי בִּיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הִדְרָשׁוֹ: לְפִי שֶׁלֹּא נִתְקַנְּסָה לָהּ שֵׁם זֶה, לְפִיכָךְ הוּא רָפָה, שֶׁמִּשְׁמַע מִדְרָשׁוֹ כְּמוֹ 'לֹא'. וַתִּמְהַנֵּי, מֵהַ יִּדְרָשׁ בְּשְׁתֵּי תִיבוֹת הַדּוּמוֹת לָהּ: "וַיֵּאֱמַר לָהּ בְּעוֹ"; "לִכְנוֹת לָהּ בֵּית".	
אֵלֶּה מִסְעֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצַבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	אֵלֶּיִן מִטְלָנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּנִפְקוּ מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְחִילִיהוֹן בְּיָדָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
אֵלֶּה מִסְעֵי — לְמַה נִּכְתְּבוּ הַמַּסְעוֹת הַלָּלוּ לְהוֹדִיעַ חֲסִדֵּיו שֶׁל מֹקוֹם; שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁגִּזְרַע עֲלִיהֶם לְטַלְטֵלֵם וּלְהַנִּיעֵם בַּמִּדְבָּר, לֹא תֹאמַר שֶׁהֵיוּ נָעִים וּמִטְלְטְלִים מִמַּסַּע לְמַסַּע כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה וְלֹא הָיְתָה לָהֶם מְנוּחָה. שֶׁהָרִי אֵין כָּאֵן אֵלָּא אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם מַסְעוֹת; צֵא מִהֶם אַרְבָּעָה עָשָׂר, שֶׁכֻּלָּם הָיוּ בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה קֹדֶם גִּזְרָה, מִשְׁנָסְעוּ מִרְעַמְסָס עַד שֶׁבָּאוּ לְרֵתְמָה, שֶׁמִּשְׁם נִשְׁתַּלְחוּ מִרְגָּלִים, שְׁנַאָמֶר: "וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצָרוֹת" וְגוֹמֵר; "שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים" וְגוֹמֵר, וְכָאֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיִּסְעוּ מִחֲצָרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה"; לְמַדְתָּ שֶׁהִיא בַּמִּדְבָּר פֶּאֶרְן. וְעוֹד הוֹצֵא מִשְׁם שְׁמוֹנֶה מַסְעוֹת, שֶׁהֵיוּ לְאַחֵר מִיתַת אֲהֲרֹן, מֵהָר הָהָר עַד עֲרֻבוֹת מוֹאָב בְּשָׁנַת הָאֲרָבָעִים; נִמְצָא שֶׁכֻּל שְׁמוֹנֶה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה לֹא נָסְעוּ אֵלָּא עֲשָׂרִים מַסְעוֹת. זֶה מִיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הִדְרָשׁוֹן. וְרַבִּי תַנְחוּמָא דְרָשׁ בּוּ דְרָשָׁה אַחֲרַת: מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁהָיָה בְּנוֹ חוּלָה, וְהוֹלִיכּוֹ לְמָקוֹם רְחוֹק לְרַפְּאוֹתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהָיוּ חוֹזְרִין, הִתְחִיל אֲבִיו מוֹנֶה כָּל הַמַּסְעוֹת. אָמַר לוֹ: כָּאֵן יִשְׁנֶנּוּ, כָּאֵן הוֹקֵרְנּוּ, כָּאֵן חֲשִׁשְׁתָּ אֶת רֹאשְׁךָ וְכוּלִּיָּהּ.	
וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְ-הוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:	וּכְתֵב מֹשֶׁה ית מִפְקִנִיָּהוֹן לְמִטְלָנִיָּהוֹן עַל מִימְרָא דִּי וְאַלִּין מִטְלָנִיָּהוֹן לְמַפְקִנִיָּהוֹן:
וַיִּסְעוּ מִרְעַמְסָס בְּחֻדָּשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לְחֻדָּשׁ הָרִאשׁוֹן מִמִּתְרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:	וַנִּטְלוּ מִרְעַמְסָס בִּיְרִחָא קְדָמָא בְּחֻמְשָׁתָא עָשָׂרָא יוֹמָא לְיְרִחָא קְדָמָא מִבְּתַר פֶּסַחָא נִפְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גָּלִי לְעֵינֵי כָּל מִצְרַאִי:
וּמִצְרַיִם מִקְבָּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְ-הוָה בָּהֶם פְּלִי־בָכּוֹר וּבֹא־לְהִיחֵם עֲשָׂה יְ-הוָה שְׁפָטִים:	וּמִצְרַאִי מִקְבָּרִין ית דְּקֻטֵּל יְיָ בְּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבִטְעוֹתְהוֹן עֶבֶד יְיָ דִּינִין:
וּמִצְרַיִם מִקְבָּרִים — טְרוּדִים בְּאֶבְלָם.	
וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסָס וַיַּחֲנוּ בְּסִפְתָּ:	וַנִּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסָס וַיִּשְׂרוּ בְּסִפּוֹת:
וַיִּסְעוּ מִסִּפְתָּ וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר:	וַנִּטְלוּ מִסִּפּוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּאֵיתָם דְּבִסְטֵר מִדְּבָרָא:

וַיִּסְעוּ מֵאַתָּם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירָת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בָעַל צֶפֶן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל:	וַיָּטְלוּ מֵאֵיתָם וְתָבַעַל פֹּה חִירָתָא דְקָדָם בְּעִיל צֶפֶן וְיִשְׂרָאֵל קָדָם מִגְדָּל:
וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירָת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלִישֵׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמִקְרָה:	וַיָּטְלוּ מִן קָדָם חִירָתָא וַעֲבָרוּ בְּגוֹ נִמְא לְמִדְבָּרָא וַאֲזָלוּ מִהַלָּךְ תֵּלְתָא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא דְאֵיתָם וְיִשְׂרָאֵל בְּמִקְרָה:
וַיִּסְעוּ מִמִּקְרָה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וּבְאֵילָם שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:	וַיָּטְלוּ מִמִּקְרָה וַאֲתוּ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עֶשְׂרִי מִבּוּעֵין דְּמִיִּין וְשִׁבְעִין דְּקָלִין וְיִשְׂרָאֵל תַּמָּן:
וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:	וַיָּטְלוּ מֵאֵילִים וְיִשְׂרָאֵל עַל נִמְא דְסוּף:
וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר־סִין:	וַיָּטְלוּ מִנִּמְא דְסוּף וְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְסִין:
וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדַפְקָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּדְבָּרָא דְסִין וְיִשְׂרָאֵל בְּדַפְקָה:
וַיִּסְעוּ מִדַּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאֵלוּשׁ:	וַיָּטְלוּ מִדַּפְקָה וְיִשְׂרָאֵל בְּאֵלוּשׁ:
וַיִּסְעוּ מֵאֵלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרַפִּידִם וְלֹא־תָהִי שָׁם מַיִם לָעַם לִשְׁתּוֹת:	וַיָּטְלוּ מֵאֵלוּשׁ וְיִשְׂרָאֵל בְּרַפִּידִים וְלֹא הָיָה תַּמָּן מַיָּא לְעַמָּא לְמִשְׁתִּי:
וַיִּסְעוּ מִרַפִּידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר סִינִי:	וַיָּטְלוּ מִרַפִּידִים וְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְסִינִי:
וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרַת הַתַּאֲוָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּדְבָּרָא דְסִינִי וְיִשְׂרָאֵל בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי:
וַיִּסְעוּ מִקִּבְרַת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחֻצְרֹת:	וַיָּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחֻצְרוֹת:
וַיִּסְעוּ מִחֻצְרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה:	וַיָּטְלוּ מִחֻצְרוֹת וְיִשְׂרָאֵל בְּרֵתְמָה:
וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה — עַל שֵׁם לְשׁוֹן הָרַע שֶׁל מְרָגְלִים, שְׁנָאֵמַר: "מַה יֵּתֵן לָךְ וּמַה יֹּסִיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה, חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גְּחָלֵי רִתְמִים".	
וַיִּסְעוּ מִרֵּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרָמֹן פָּרָץ:	וַיָּטְלוּ מִרֵּתְמָה וְיִשְׂרָאֵל בְּרָמֹן פָּרָץ:
וַיִּסְעוּ מִרָמֹן פָּרָץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיָּטְלוּ מִרָמֹן פָּרָץ וְיִשְׂרָאֵל בְּלִבְנָה:
וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרֶסֶה:	וַיָּטְלוּ מִלִּבְנָה וְיִשְׂרָאֵל בְּרֶסֶה:
וַיִּסְעוּ מִרֶסֶה וַיַּחֲנוּ בְּקַהֲלָתָה:	וַיָּטְלוּ מִרֶסֶה וְיִשְׂרָאֵל בְּקַהֲלָתָה:
וַיִּסְעוּ מִקַּהֲלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שָׁפָר:	וַיָּטְלוּ מִקַּהֲלָתָה וְיִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְשָׁפָר:
וַיִּסְעוּ מִהַר־שָׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחֶרְדָּה:	וַיָּטְלוּ מִטוּרָא דְשָׁפָר וְיִשְׂרָאֵל בְּחֶרְדָּה:
וַיִּסְעוּ מִחֶרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמִקְהֵלֹת:	וַיָּטְלוּ מִחֶרְדָּה וְיִשְׂרָאֵל בְּמִקְהֵלוֹת:
וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	וַיָּטְלוּ מִמִּקְהֵלוֹת וְיִשְׂרָאֵל בְּתַחַת:
וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתַרְח:	וַיָּטְלוּ מִתַּחַת וְיִשְׂרָאֵל בְּתַרְח:
וַיִּסְעוּ מִתַּרְח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	וַיָּטְלוּ מִתַּרְח וְיִשְׂרָאֵל בְּמִתְקָה:
וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחִשְׁמוֹנָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּתְקָה וְיִשְׂרָאֵל בְּחִשְׁמוֹנָה:
וַיִּסְעוּ מִחִשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	וַיָּטְלוּ מִחִשְׁמוֹנָה וְיִשְׂרָאֵל בְּמוֹסְרוֹת:
וַיִּסְעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבִגְי יַעֲקֹן:	וַיָּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וְיִשְׂרָאֵל בְּבִגְי יַעֲקֹן:
וַיִּסְעוּ מִבִּגְי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחַר הַגְּדָג:	וַיָּטְלוּ מִבִּגְי יַעֲקֹן וְיִשְׂרָאֵל בְּחֹר גְּדָג:
וַיִּסְעוּ מִחַר הַגְּדָג וַיַּחֲנוּ בְּנִטְבָּתָה:	וַיָּטְלוּ מִחֹר גְּדָג וְיִשְׂרָאֵל בְּנִטְבָּתָה:

וַיִּסְעוּ מִיִּטְבַּתָּה וַיַּחֲזוּ בְעֵבְרֹנָה:	וַיָּטְלוּ מִיִּטְבַּתָּה וַיֵּשְׂרוּ בְעֵבְרֹנָה:
וַיִּסְעוּ מִעֵבְרֹנָה וַיַּחֲזוּ בְעַצְלֹן גָּבֶר:	וַיָּטְלוּ מִעֵבְרֹנָה וַיֵּשְׂרוּ בְעַצְיֹן גָּבֶר:
וַיִּסְעוּ מְעַצְלֹן גָּבֶר וַיַּחֲזוּ בַּמִּדְבָּר־צֹן הוּא קִדְשׁ:	וַיָּטְלוּ מְעַצְיֹן גָּבֶר וַיֵּשְׂרוּ בַּמִּדְבָּר דָּצִין הִיא רֶקֶם:
וַיִּסְעוּ מִקִּדְשׁ וַיַּחֲזוּ בְהָר הַהָר בִּקְצֵה אֶרֶץ אֲדוֹם:	וַיָּטְלוּ מִרֶקֶם וַיֵּשְׂרוּ בְהוֹר טוֹרָא בְּסִיפֵי אֶרֶעָא דְאַדוֹם:
וַיַּעַל אֶהָרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הָר הַהָר עַל־פִּי יְ-הוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאֲרֻבָּעִים לַצֵּאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ:	וַיִּסְלֵק אֶהָרֹן כֹּהֲנָא לְהוֹר טוֹרָא עַל מִימְרָא דִּיִּי וּמִית תַּמָּן בַּשָּׁנָה אַרְבַּעִין לְמַפְק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶעָא דְמִצְרַיִם בְּנִרְחָא חֲמִישָׁאָה בְּחַד לִנְרְחָא:

על פי ה' – מלמד שמת בגשיקה.

וַאֲהָרֹן בֶּן־שֹׁלֵשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָת שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהָר הַהָר:	וַאֲהָרֹן בֶּר מָאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלַת שָׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוֹרָא:
וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֹרֵד וְהוּא־יֹשֵׁב בְּגִבַּב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מֶלְכָּא דְעֹרֵד וְהוּא יְתִיב בְּדְרוֹמָא בְּאֶרֶעָא דְכְנָעַן בְּמִיתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי – לְלַמֶּדֶד שְׁמִיתָת אֶהָרֹן הִיא הַשְׁמוּעָה, שְׁנִסְתַּלְקוּ עֲנָנֵי כְבוֹד, וְכִסְבוּר שְׁנִתְּנָה רְשׁוּת לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל. לְפִיכָךְ חֲזַר וּכְתַבָּהּ.

וַיִּסְעוּ מִהָר הַהָר וַיַּחֲזוּ בְּצִלְמָנָה:	וַיָּטְלוּ מִהָר טוֹרָא וַיֵּשְׂרוּ בְּצִלְמָנָה:
וַיִּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיַּחֲזוּ בְּפוּגֹן:	וַיָּטְלוּ מִצִּלְמָנָה וַיֵּשְׂרוּ בְּפוּגֹן:
וַיִּסְעוּ מִפוּגֹן וַיַּחֲזוּ בְּאַבְתָּ:	וַיָּטְלוּ מִפוּגֹן וַיֵּשְׂרוּ בְּאוּבוֹת:

וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ וַיַּחֲזוּ בְּעֵיִי הָעֵבְרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:	וַיָּטְלוּ מֵאוּבוֹת וַיֵּשְׂרוּ בְּמִגְזַת עֵבְרָאִי בְּתַחוּם מוֹאָב:
בְּעֵיִי הָעֵבְרִים – לְשׁוֹן חֲרָבוֹת וְגָלִים, כְּמוֹ: "לְעֵי הַשְּׂדֵה"; "שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְעֵיִים".	

וַיִּסְעוּ מֵעֵיִים וַיַּחֲזוּ בְּדִיבֹן גָּד:	וַיָּטְלוּ מִמִּגְזַתָּא וַיֵּשְׂרוּ בְּדִיבּוֹן גָּד:
וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲזוּ בְּעֵלְמֹן דְּבִלְתִּימָה:	וַיָּטְלוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיֵּשְׂרוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּים:

וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמֹן דְּבִלְתִּימָה וַיַּחֲזוּ בְּהָרֵי הָעֵבְרִים לִפְנֵי נָבֹ:	וַיָּטְלוּ מֵעֵלְמוֹן דְּבִלְתִּים וַיֵּשְׂרוּ בְּטוּרֵי דְעֵבְרָאִי דְקִדְם נָבֹ:
וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֵבְרִים וַיַּחֲזוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ:	וַיָּטְלוּ מִטוּרֵי דְעֵבְרָאִי וַיֵּשְׂרוּ בְּמִישְׁרֵיָא דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִירִיחוֹ:
וַיַּחֲזוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְּשׁוּמֹת עַד אֲבֵל הַשָּׁטִים בְּעֶרְבַת מוֹאָב:	וַיֵּשְׂרוּ עַל יַרְדֵּנָא מִבֵּית יְשִׁימוֹת עַד מִישַׁר שְׁטִין בְּמִישְׁרֵיָא דְמוֹאָב:
מִבֵּית הַיְּשׁוּמֹת עַד אֲבֵל הַשָּׁטִים – כָּאֵן לְמִדָּה שְׁעוֹר מִחֲנֶה יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל, דְּאָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנִיָּה: לְדִידִי חֲזִי לִי הוּא אֶתְרָא וְכוּלֵּיהּ: אֲבֵל הַשָּׁטִים – מִישׁוֹר שֶׁל שָׁטִים "אֲבֵל" שָׁמוֹ.	

חֲמִישִׁי	פָּרָשַׁת הוֹרֶשֶׁת הָאֶרֶץ
וַיַּזְבֹּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵיָא דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִירִיחוֹ לְמִימַר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמַּרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אַרִי אַתּוֹן עֹבְרִין יַת יַרְדֵּנָא לְאֶרֶעָא דְכְנָעַן:

כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן וְגוֹמַר וְהוֹרֶשְׁתֶּם וְגוֹמַר – וְהָלֹא כְּמָה כְּעִמִּים הִזְכִּירוּ עַל כֹּךָ אֵלֹא כֹךָ אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: כִּשְׂאֲתֶם עוֹבְרִים בַּיַּרְדֵּן בִּיבִשָּׁה, עַל מִנָּת כֹּן תַעֲבְרוּ; וְאֵם לֹא, מִיִּם בָּאִין וְשׁוֹטְפִין אֶתְכֶם. וְכֹן מְצִינוּ שְׁאֵמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ בְּעוֹדָם בַּיַּרְדֵּן.

וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת־כָּל־מִשְׁכֵּיכֶם וְאֶת כָּל־צִלְמֵי מִסְכָּתְכֶם תִּאָּבְדוּ וְאֶת כָּל־בְּמוֹתֶם תִּשְׁמִידוּ:	וְתַתְּרִכוּן יַת כָּל יְתִבֵּי אֶרֶעָא מִן קְדַמִּיכוֹן וְתַבְדּוּן יַת כָּל בֵּית סִגְדָתְהוֹן וְיַת כָּל צִלְמֵי מִתְכָּתְהוֹן תַּבְדּוּן וְיַת כָּל בְּמִתְהוֹן תִּשְׁיַצּוּן:
--	--

וְהוֹרֶשְׁתֶּם – וְגַרְשְׁתֶּם. מִשְׁכֵּיכֶם – כְּתַרְגוּמוֹ, "בֵּית סִגְדָתְהוֹן", עַל שֵׁם שְׁהָיוּ מְסַכְכִין אֶת הַקְּרָעָה בְּרָצְפַת אֲבָנִים שֶׁל שִׁישׁ לְהַשְׁתַּחֲוֹת עֲלֵיהֶם בְּפִשּׁוּט יָדִים וְרַגְלִים, כְּדִכְתִּיב: "וְאָבְן מִשְׁכִּית לֹא תִתֵּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהַשְׁתַּחֲוֹת עֲלֶיהָ". מִסְכָּתְכֶם – כְּתַרְגוּמוֹ, "מִתְכָּתְהוֹן".

והורשתם את-הארץ וישבתם-בה כי לכם נתתי את-הארץ לרשת אתה:
ותתרכון ית יתבי ארעא ותתבון בה ארי לכוון יהבית ית ארעא למירת יתה:

והורשתם את הארץ – והורשתם אותה מיושביה, ואז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה; ואם לאו, לא תוכלו להתקיים בה.

והתנחלתם את-הארץ בגורל למשפחתיתכם לר"ב תרבו את-נחלתו ולמעט תמעיט את-נחלתו אל אשר-יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו:
ותחסנו ית ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיאי תסגון ית אחסנתהון ולזעירי תזערון ית אחסנתהון לזיפוק ליה תמן עדבא דיליה יהי לשבטי אבהתכון מתחסנו:

אל אשר יצא לו שמה – מקרא קצר הוא זה, "אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה". למטות אבותיכם – לפי חשבון יוצאי מצרים. דבר אחר: בשנים עשר גבולין, כמנין השבטים.

ואם-לא תורישו את-ישובי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשפים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצארו אתכם על-הארץ אשר אתם יושבים בה:
ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי דתשארון מזהון לסיעו נטלו זיו לקבלכון ולמשכון מקפניכון ויעיקון לכוון על ארעא דאתון יתבין בה:

והיה אשר תותירו מהם – יהיו לכם לרעה. לשפים בעיניכם – לימדות המנקרות עיניכם; תרגום של ימדות "ספיא". ולצנינם – פותרים בו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוככת אתכם, לסגר ולכלא אתכם מאין יוצא וקא. וצארו אתכם – פתרגומו.

והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה להם:
ויהי כמא דחשיבית למעבד להון אעביד לכוון:

וידבר י-הוה אל-משה לאמר:
ומליל יי עם משה למימר:

צו את-בני ישראל ואמרת אליהם כִּי-אתם באים אל-הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה:
פקיד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עאלין לארעא דכנעו דא ארעא דתתפליג לכוון באחסנא ארעא דכנעו לתחומהא:

זאת הארץ אשר תפל לכם וגומר – לפי שהרבה מצוות נוקטות בארץ ואין נוקטות בחוצה לארץ, הצדק לכתב מצדני גבולי רוחותיה סביב, לומר לה: מן הגבולים הללו ולפנים המצוות נוקטות. תפל לכם – על שם שנתלקה בגורל, נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר: על ידי שהפיל הקדוש ברוך הוא שריהם של שבועה אמות מן השמים וכפתן לפני משה, אמר לו: ראה! אין בהם עוד כח.

והיה לכם פאת-נגב ממדבר-צן על-ידי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים-המלח קדמה:
ויהי לכוון רוח דרומא ממדברא דצין על תחומי אדום ויהי לכוון תחום דרומא מסיפי נמא דמלחא קדומא:

והיה לכם פאת נגב – רוח דרומית אשר מן המזרח למערב. ממדבר צן – אשר אצל אדום, מתחיל מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אצל זו: קצת ארץ מצרים, וארץ אדום פלה, וארץ מואב פלה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית, שנאמר בפירשה זו: "מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה"; ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים, שנאמר: "מן השיחור אשר על פני מצרים", ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל. וארץ אדום אצלה, לצד המזרח; וארץ מואב אצל ארץ אדום, בסוף הדרום למזרח. וכשיצאו ישראל ממצרים, אם רצה המקום לקרב את בניסתרם לארץ, היה מעבירם את הנילוס לצד צפון ובאין לארץ ישראל. ולא עשה כן, וזהו שנאמר: "ולא נחם א-להים דרך ארץ פלשתים", שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען, כענין שנאמר בפלשתים: "ישובי חבל הים גוי כרתים". ולא נחם אותו הדרך, אלא הסבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר. והוא שקראו יחזקאל "מדבר העמים", לפי שהיו כמה אמות יושבים בצדו. והולכין אצל דרום מן המערב כלפי מזרח תמיד, עד שבאו לדרומה של ארץ אדום. ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבר דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה, ולא רצה, והצרכו לסבב את כל דרומה של אדום, עד בואם לדרומה של ארץ מואב, שנאמר: "וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה", והלכו כל דרומה של מואב עד סופה, ומשם הפכו פניהם לצפון, עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה. וכשכלו את המרחק – מצאו את ארץ סיחון ועוג. שהיו יושבין במזרח של ארץ כנען, והיידן מפסיק ביניהם. וזהו שנאמר בפתח: "וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ובא ממזרח שמש לארץ מואב". וכבשו את ארץ סיחון ועוג, שהיתה בצפונה של ארץ מואב, וקרבו עד היידן, והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב. נמצא שארץ כנען שבעבר היידן למערב, היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום.

ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקריים ועבר צנה והיו תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא חצר-אדר ועבר עצמנה:
ויסתר לכוון תחומא מדרומא למסקנא דעקריבין ויעבר לצין ויהון מפקנוהי מדרומא לרקם גיאה ויפוק למצר אדר ויעבר לעצמון:

ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקריים – כל מקום שנאמר "ונסב" או "ויצא", מלמד שלא היה המצר שנה, אלא הולך ויוצא לחוץ. יוצא המצר ועולם לצד צפונה של עולם באלקסון למערב, ועובר המצר בדרומה של מעלה עקריים; נמצא מעלה עקריים לפני מן המצר. ועבר צנה – אל צו, כמו "מצרימה". והיו תוצאותיו – קצותיו, בדרומה של קדש ברנע. ויצא חצר אדר – מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון של עולם, ונמשך עוד באלקסון למערב, ובא לו למצר אדר; ומשם לעצמון, ומשם לנחל מצרים. ולשון "ונסב" האמיר כאן, לפי שקטב: "ויצא חצר אדר", שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע; ורחב אותה רצועה שפלטה לצד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון. ומשם והלאה נתקצר המצר, ונסב לצד הדרום ובא לו לנחל מצרים; ומשם לצד המערב, אל הים הגדול, שהוא מצר מערבה של ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית.

ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאתיו הימה:
ויסתר תחומא מעצמון לנחלא דמצרים ויהון מפקנוהי לימא:

והיו תוצאותיו תימה – אל מצר המערב, שאין עוד גבול נגב מאריך לצד המערב משם והלאה.

וגבול לם והיה לכם הים הגדול וגבול זה־יהיה לכם גבול ים:
ותחום מערבא ויהי לכון ימא רבא ותחומיה דין יהי לכון תחום מערבא:

וגבול ים – ומצר מערבי מהו והיה לכם הים הגדול – למצר. וגבול – הנסין שבתוך הים אף הם מן הגבול, והם איים שקורין אישלי"ש.

וזה־יהיה לכם גבול צפון מר־הים הגדל תתאו לכם הך ההר: ודין יהי לכון תחום צפונא מן ימא רבא תכונון לכון להור טורא:
וגבול צפון – מצר צפון. מן הים הגדל תתאו לכם הר הך – שהוא במקצוע צפונית מערבית, וראשו משפיע ונכנס לתוך הים, ויש מרחב הים לפניו הימני וחוצה הימני. תתאו – לשון סבה, כמו "אל תא הרצים"; "ותאי השער"; "הציע", שקורין אפינדי"ץ, שהוא מוסב ומשפיע.

מהר הך תתאו לבא תמת והיו תוצאת הגבל צדדה: מהור טורא תכונון למטי תמת ויהון מפקנוהי דתחומא לצדד:

מהר הך – תסביו ותלכו אל מצר הצפון לצד המזרח, ותפגעו בלבא תמת, זו אנטוכא. תוצאת הגבל – סופי הגבול. כל מקום שנאמר "תוצאות הגבול", או המצר פלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל, או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשך להלן באלכסון יותר מן הרחב הראשון; ולענן רחב המדה הראשון – קראו "תוצאות", ששם כלתה אותה מדה.

ויצא הגבל זפרנה והיו תוצאותיו חצר עינן זה־יהיה לכם גבול צפון: ויפוק תחומא לזפרון ויהון מפקנוהי לחצר עינן דין יהי לכון תחום צפונא:

והיו תוצאותיו חצר עינן – הוא הנה סוף המצר הצפוני; ונמצא חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית, ומשם והתאוייתם לכם אל מצר המזרחי.

והתאוייתם לכם לגבול קדמה מחצר עינן שפמה: ותכונון לכון לתחום קדומא מחצר עינן לשפם:

והתאוייתם – לשון הסבה ונטיה, כמו "תתאו". שפמה – במצר המזרחי, ומשם הרבלה.

וירד הגבל משפם הרבלה מקדם לעין וירד הגבל ומחה על־פתח ים־כנרת קדמה: וניחת תחומא משפם לרבלה ממדנח לעין וניחת תחומא וימטי על פיה ים גניסר קדומא:

מקדם לעין – שם מקום, והמצר הולך במזרחו; נמצא העין לפניו מן המצר, ומארץ ישראל הוא. וירד הגבול – כל שהגבול הולך מצפון לדרום, הוא יורד והולך. ומחה על פתח – עבר. ים כנרת קדמה – שיהא ים כנרת תוך לגבול במערב, והגבול במזרח ים כנרת; ומשם יורד אל הירדן. והירדן מושך וקא מן הצפון לדרום באלכסון, נוטה לצד מזרח; ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת. ומושך לצד מזרחה של ארץ ישראל כנגד כנרת, עד שגופל בים המלח; ומשם פלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח, שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית. הרי סוכבת אותה לארבע רוחותיה.

וירד הגבול הירדנה והיו תוצאותיו ים המלח זאת תהלה לכם הארץ לגבלתיה סביב: וניחת תחומא לירדנא ויהון מפקנוהי לימא דמלחא דא תהי לכון ארעא לתחומהא סחור סחור:

ויצו משה את־בני ישראל לאמר זאת הארץ אשר נתתנו אתה בגורל אשר צנה י־הוה לתת לתשעת המטות וחצי המטה: ופקיד משה ית בני ישראל למימר דא ארעא דתחסנון יתה בעדבא דפקיד יי למתן לתשעא שבטין ופלגות שבטא:

פי לקחיו מטה בני הראובני לבית אבתם ומטה בני־הגדי לבית אבתם וחצי מטה מנשה לקחו ונחלתם: ארי קבילו שבטא דבני ראובן לבית אבהתהון ושבטא דבני גד לבית אבהתהון ופלגות שבטא דמנשה קבילו אחסנתהון:

שני המטות וחצי המטה לקחו ונחלתם מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה: תרין שבטין ופלגות שבטא קבילו אחסנתהון מעברא לירדנא דיריחו קדומא מדנחא:

קדמה מזרחה – אל פני העולם, שהם במזרח; שרום מזרחית קרויה פנים, ומערבית קרויה אחור, לפיכך דרום לימין וצפון לשמאל.

שישי וידבר י־הוה אל־משה לאמר: פרשת המנחילים

ומליל יי עם משה למימר:

אלה שמות האנשים אשר־ינחלו לכם את־הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן־נון: אליו שמחת גיבריא דיתחסנון לכון ית ארעא אלעזר כהנא ויהושע בר נון:

אשר ינחלו לכם – בשבילכם. כל נשיא ונשיא – אפטרופוס לשבטו, ומחלק נחלת השבט למשפחות ולגברים, ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון; ומה שהם עושים – יהיה עשוי, כאלו עצאום שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל "לכם" שבמקרא; שאם כן – היה לו לכתב 'נחילו לכם'. ינחלו – משמע שהם נוחלים לכם בשבילכם ובמקומכם, כמו "ה' ילחם לכם".

ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו לנחל את־הארץ: ורבא חד רבא חד משבטא תדברון לאחסנא ית ארעא:

לנחל את הארץ – שיהא נחל וחולק אותה במקומכם.

ואלה שמות האנשים למטה יהודה פלב בן-יפנה:	ואלין שמות גובריא לשבטא דיהודה פלב בר יפנה:
ולמטה בני שמעון שמואל בן-עמיהוד:	ולשבטא דבני שמעון שמואל בר עמיהוד:
למטה בנימין אלידז בן-פסלון:	לשבטא דבנימין אלידז בר פסלון:
ולמטה בני-דן נשיא בקי בן-יגלי:	ולשבטא דבני דן רבא בקי בר יגלי:
לבני יוסף למטה בני-מנשה נשיא חניאל בן-אפד:	לבני יוסף לשבטא דבני מנשה רבא חניאל בר אפד:
ולמטה בני-אפרים נשיא קמואל בן-שפטון:	ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטון:
ולמטה בני-זבולן נשיא אליצפן בן-פרנד:	ולשבטא דבני זבולון רבא אליצפן בר פרנד:
ולמטה בני-יששכר נשיא פלטיאל בן-עזון:	ולשבטא דבני יששכר רבא פלטיאל בר עזון:
ולמטה בני-אשר נשיא אחיהוד בן-שלמי:	ולשבטא דבני אשר רבא אחיהוד בר שלומי:
ולמטה בני-נפתלי נשיא פדהאל בן-עמיהוד:	ולשבטא דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד:
אלה אשר צנה י-הנה לנחל את-בני-ישראל בארץ כנען:	אלין דפקיד יי לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען:
לנחל את הארץ – שהם נחילו אותה להם למחלקותיה.	
ונידבר י-הנה אל-משה בערבת מואב על-ירדן ירתו לאמר:	ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר:
צו את-בני ישראל ונתנו ללויים מנחלת אחזתם ערים לשבת ומגרש לערים סביבתיהם תתנו ללויים:	פקיד ית בני ישראל ונתנו לליואי מאחסנת אחזתהון קרוין למתב ורוח לקרויא סחרניהון תתנו לליואי:
ומגרש – רוח מקום חלק חוץ לעיר סביב, להיות לנוי לעיר, ואין רשעין לבנות שם בית ולא לנטע כרם ולא לזרע זרעה.	
והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם ולכל חיתם:	ויהיו קרויא להון למתב ורוחיהון יהון לבעירהון ולקניניהון ולכל חיותהון:
ולכל חיתם – , לכל צרכיהם.	
ומגרשי הערים אשר תתנו ללויים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב:	ורוחי קרויא דתתנו לליואי מפותל קרתא ולברא אלף אמיין סחור סחור:
אלף אמה סביב – ואחריו הוא אומר אלפים; הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב, ומתם אלף הפנימיים למגרש, והחיצונים לשדות וכרמים.	
ומדלתם מחוץ לעיר את-פאת-קדמה אלפים באמה ואת-פאת-נגב אלפים באמה ואת-פאת-נים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי הערים:	ותמשחון מברא לקרתא ית רוח קדומא תרין אלפיין אמיין וית רוח דרומא תרין אלפיין אמיין וית רוח מערבא תרין אלפיין אמיין וית רוח צפונא תרין אלפיין אמיין וקרתא במציע דין יהי להון רוחי קרויא:
ואת הערים אשר תתנו ללויים את שש-ערי המקלט אשר תתנו לגס שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר:	ות קרויא דתתנו לליואי ית שית קרוי שיזבוותא דתתנו למערק לתמן קטולא ועליהון תתנו ארבעין ומרתין קרוין:
פל-הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמונה עיר אתהון ואת-מגרשיהן:	פל קרויא דתתנו לליואי ארבעין וממני קרוין יתהון וית רוחיהון:
והערים אשר תתנו מאחתות בני-ישראל מאת הרב תרבו ומאת המעט ממעיטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו ותנו מערי ללויים:	וקרויא דתתנו מאחדות בני ישראל מן סגיאית תסגון ומן זעירי תזערון גבר כפום אחסנתיה דיתסגון תתין מקרווהי לליואי:

וַיַּדְבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יי עם מֹשֶׁה לַמִּימָר:
דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶרֶצָה כְּנָעַן:	מַלִּיל עם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימָר לְהוֹן אַרְי אַתּוֹן עֹבְרִין יַת נִרְדְּנָא לְאַרְעָא דְכְנָעוֹן:
וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עֲרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְגַם שְׂמָה רָצַח מִכַּה-גִּפְשׁ בַּשְּׁגָגָה:	וְתַזְמְנוּ לְכוֹן קְרוֹיִן קְרוֹי שִׁיזְבוּתָא יְהוֹיִן לְכוֹן וְיַעְרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִיקְטוּל נַפְשָא בְשָׁלוּ:
וְהִקְרִיתֶם – אֵין הַקְרִיָּה אֵלָא לְשׁוֹן הַזְמָנָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "כִּי הִקְרָה ה' א-לֶיךָ לִפְנֵי".	
וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגָּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרָצָח עַד-עֲמָדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט:	וְיְהוֹיִן לְכוֹן קְרוֹיָא לְשִׁיזְבָא מִגָּאִיל דְמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנַשְׁתָּא לְדִינָא:
מִגָּאֵל – מִפְּנֵי גּוֹאֵל הַדָּם, שֶׁהוּא קְרוֹב לְנִרְצָח.	
וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שְׁש־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם:	וְקְרוֹיָא דְתַתְּנוּן שִׁית קְרוֹי שִׁיזְבוּתָא יְהוֹיִן לְכוֹן:
שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט – מִגִּיד שָׁאף עַל פִּי שֶׁהַבְּדִיל מֹשֶׁה בְּחִיּוֹ שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, לֹא הָיוּ קוֹלָטוֹת עַד שֶׁנִּבְחָרוּ שְׁלֹשׁ שְׁנֵתָן וְהוֹשַׁע בְּאַרְצָן כְּנָעַן.	
אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאַרְצָן כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה:	יַת תַּלְת קְרוֹיָא תַתְּנוּן מֵעֵבֶרָא לִיַרְדְּנָא וְיַת תַּלְת קְרוֹיָא תַתְּנוּן בְּאַרְעָא דְכְנָעוֹן קְרוֹי שִׁיזְבוּתָא יְהוֹיִן:
אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים וְגוֹמֵר – אֵף עַל פִּי שֶׁבְּאַרְצָן כְּנָעַן תִּשְׁעָה שְׁבָטִים, וְכֵאן אֵינָן אֵלָא שְׁנַיִם וְחָצִי, הַשְׁנוּה מִנָּן עָרֵי מִקְלָט שְׁלֵהֶם, מִשּׁוּם דְּכַגְלַעַד נִפְיָשִׁי רוֹצְחִים, דְּכַתִּיב: "גִּלְעָד קְרִיַת פְּעִלִי אֲנִי עֶמְקָה מִדָּם".	
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שְׁש־הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּס שְׂמָה כַּל-מִכַּה-גִּפְשׁ בַּשְּׁגָגָה:	לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיוֹרָיָא וְלַתּוֹתְבֵיָא דְבִינֵיהוֹן יְהוֹיִן שִׁית קְרוֹיָא הָאֵלִין לְשִׁיזְבָא לְמַעַרְק לְתַמָּן כָּל דִּיקְטוּל נַפְשָא בְשָׁלוּ:
וְאִם-בְּכָלִי בִרְזָל הִפָּהוּ וַיָּמָת רָצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח:	וְאִם בְּמָאן דְּבִרְזָל מְחָהִי וְקַטְלִיָּה קְטוּלָא הוּא אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל קְטוּלָא:
וְאִם בְּכָלִי בִרְזָל הִפָּהוּ – אֵין זֶה מְדַבֵּר בַּהוֹרָג בְּשׁוֹגֵג הַסְמוּךְ לוֹ, אֵלָא בַּהוֹרָג בְּמִזִּיד, וְכֵאן לְלַמֵּד שֶׁהַהוֹרָג בְּכָל דְּבָר – צָרִיךְ שִׁיָּהּ בּוֹ שְׁעוֹר כְּדִי לְהַמִּית, שְׁנַאֲמַר בְּכָלִם: "אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ", דְּמַתְּרָגְמִינָן: "דִּהִיא כְּמַסַּת דִּי יָמוּת בֵּה", חוּץ מִן הַבְּרָזָל, שְׁגָלוּי וַיְדוּעַ לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַבְּרָזָל מִמִּית בְּכָל שְׁהוּא, אֲפִלּוּ מִחַט, לְפִיכָךְ לֹא נִתְּנָה בּוֹ תוֹרָה שְׁעוֹר לְכַתֵּב בּוֹ "אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ". וְאִם תֹּאמַר: בַּהוֹרָג בְּשׁוֹגֵג הַכְּתוּב מְדַבֵּר, הָרִי הוּא אוֹמֵר לְמַטָּה: "אוֹ בְּכָל אֶבֶן אֲשֶׁר יָמוּת בֵּה בְּלֹא רְאוּת" וְגוֹמֵר; לַמֵּד עַל הָאֲמוּרִים לְמַעַלָּה, שֶׁבַּהוֹרָג בְּמִזִּיד הַכְּתוּב מְדַבֵּר.	
וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בֵּה הִפָּהוּ וַיָּמָת רָצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח:	וְאִם בְּאַבְנָא דְּמַתְּנִסְבָּא בִּיַד דִּהִיא כְּמַסַּת דִּימוֹת בֵּה מְחָהִי וְקַטְלִיָּה קְטוּלָא הוּא אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל קְטוּלָא:
בְּאֶבֶן יָד – שִׁישׁ בֵּה מְלֹא יָד. אֲשֶׁר יָמוּת בֵּה – שִׁישׁ בֵּה שְׁעוֹר לְהַמִּית, כְּתַרְגוּמוֹ. לְפִי שְׁנַאֲמַר: "וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן", וְלֹא נִתֵּן בֵּה שְׁעוֹר, יָכוֹל כָּל שְׁהוּא לְכַךְ נֶאֱמַר: "אֲשֶׁר יָמוּת בֵּה".	
אוֹ בְּכָלִי עֵץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִפָּהוּ וַיָּמָת רָצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח:	אוֹ בְּמָאן דְּאֵעַ דְּמַתְּנִסִּיב בִּיַד דִּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בֵּיה מְחָהִי וְקַטְלִיָּה קְטוּלָא הוּא אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל קְטוּלָא:
אוֹ בְּכָלִי עֵץ יָד – לְפִי שְׁנַאֲמַר: "וְכִי יִכָּה אִישׁ אֶת עֲבָדוֹ אוֹ אֶת אֲמָתוֹ בַּשֶּׁבֶט", יָכוֹל כָּל שְׁהוּא לְכַךְ נֶאֱמַר בְּעֵץ: "אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ", שִׁיָּהּ בּוֹ כְּדִי לְהַמִּית.	
גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הָרָצָח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ הוּא יִמָּתְנוּ:	גָּאִיל דְּמָא הוּא יְקַטוּל יַת קְטוּלָא כַּד אַתְחִיִּיב לִיָּה מִן דִּינָא הוּא יְקַטְלֵיָּה:
בְּפָגְעוֹ בּוֹ – אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ עָרֵי מִקְלָט.	
וְאִם-בְּשׁוֹנָאָה יִהְיֶהנּוּ אוֹי-הַשְּׁלִיף עָלָיו בַּצְדִּיקָה וַיָּמָת:	וְאִם בְּשׁוֹנָאָה דְּחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוּהִי בְּכַמְנָא וְקַטְלִיָּה:
בַּצְדִּיקָה – כְּתַרְגוּמוֹ, "בְּכַמְנָא", בְּמַעְרָב.	
אוֹ בְּאִיבָּה הִפָּהוּ בִּידוֹ וַיָּמָת מוֹת-יוֹמָת הַמַּכָּה רָצַח הוּא גָּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת-הָרָצָח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ:	אוֹ בְּדָבְבוּ מְחָהִי בִיַדִּיה וְקַטְלִיָּה אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל מְחָיָא קְטוּלָא הוּא גָּאִיל דְּמָא יְקַטוּל יַת קְטוּלָא כַּד אַתְחִיִּיב לִיָּה:
וְאִם-בְּפִתְעַ בְּלֹא-אִיבָּה הִדְּפוּ אוֹי-הַשְּׁלִיף עָלָיו כַּל-כָּלִי בְּלֹא צְדִיקָה:	וְאִם בְּתַפְיָף בְּלֹא דְבָבוּ דְּחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוּהִי כָּל מָאן בְּלֹא כְּמִן לִיָּה:
בְּפִתְעַ – בְּאִנָּס. וְתַרְגוּמוֹ "בְּתַכִּיף", שֶׁהִיָּה סְמוּךְ לוֹ, וְלֹא הִיָּה לוֹ שְׁהוּת לְהִזְהֵר עָלָיו.	

או בְּכָל־אֲבוֹן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רָאוֹת וַיַּפֵּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹנֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקֶשׁ רַעְתּוֹ:	או בְּכָל אֲבוֹנָא דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בַּהּ בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהִי וַיְמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה וְלֹא תַבַּע בְּשִׁתִּיה:
או בְּכָל אֲבוֹן אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ – הִכְהוּ. בְּלֹא רָאוֹת – שְׁלֹא רָאָהוּ. וַיַּפֵּל עָלָיו – מָכָאן אָמְרוּ: הִהוּרַג דְּרַךְ יִרְיָדָה – גּוֹלָה; דְּרַךְ עֲלִיָּה, אִינוּ גּוֹלָה.	
וַיִּשְׁפְּטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּפְדָּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:	וַיִּדְיִנוּן פְּנִשְׁתָּא בֵּין מַחֲיָא וּבֵין גֹּאֵל דְּמָא עַל דִּינִיָּא הָאֵלִין:
וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרְצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיָּנֹשׁ בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:	וַיִּשְׁיָבוּן פְּנִשְׁתָּא יַת קְטוּלָא מִיַּד גֹּאֵל דְּמָא וַיְתִיבוּן יְתִיה פְּנִשְׁתָּא לַקְרִית שְׁיִנְבוּתִיה דְּעָרָק לְתַמָּן וַיְתִיב בַּהּ עַד דִּימוּת פְּהֶנָּא רַבָּא דְּרַבִּי יְתִיה בְּמִשְׁחָ קוֹדֶשָׁא:
עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל – שְׁהוּא בָּא לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל וּלְהַעֲרִיךְ יְמִיָּהּ, וְהַרְצֵחַ בָּא לְסַלֵּק אֶת הַשְׂכִּינָה מִיִּשְׂרָאֵל, וּמִקְצֶר אֶת יְמֵי הַחַיִּים; אִינוּ קְדָא שְׁיָהָא לְפָנֵי כֹהֵן גָּדוֹל. דְּכַר אַחֵר: לְפִי שְׁהִיָּה לוֹ לִכְהֵן גָּדוֹל לְהַתְפַּלֵּל שְׁלֹא תִּאָּרַע תַּקְלָה זֹו לְיִשְׂרָאֵל בְּחַיָּיו. אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ – לְפִי פְּשׁוּטוֹ, מִן הַמִּקְרָאוֹת הַקְּצָרִים הָיָא, שְׁלֹא פִּרְשׁ מִי מִשְׁחוֹ, אֲלֵא כְּמוֹ 'אֲשֶׁר מָשַׁחוּ הַמּוֹשֵׁם אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ'. וְרַבּוּתֵינוּ דְּרַשְׁוּהוּ בְּמַסַּכַּת מַכּוֹת, שְׁאִם עַד שְׁלֹא נִגְמַר דִּינוּ מֵת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וּמָנוּ אַחֵר תַּחֲתָיו, וְלֹא־אִחֵר מִכָּאן נִגְמַר דִּינוּ, חוּזַר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שְׁנִי, שְׁנֵאמַר: "אֲשֶׁר מָשַׁח אוֹתוֹ". וְכִי הוּא מִשְׁחוֹ לִכְהֵן, אוֹ הַכֹּהֵן מָשַׁח אוֹתוֹ אֲלֵא לְהִבִּיא אֶת הַמִּשְׁחָ בְּיָמָיו, שְׁמַחֲזִירוּ בְּמִיתָתוֹ.	
וְאִם־יֵצֵא יֵצֵא הַרְצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:	וְאִם מִפְּקִי יִפּוֹק קְטוּלָא יַת תַּחוּם קְרִית שְׁיִנְבוּתִיה דִּיעָרוֹק לְתַמָּן:
וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וַרְצֵחַ גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הַרְצֵחַ אֵין לוֹ דָּם:	וַיִּשְׁפַּח יְתִיה גֹּאֵל דְּמָא מִכְּרָא לְתַחוּם קְרִית שְׁיִנְבוּתִיה וַיִּקְטוּל גֹּאֵל דְּמָא יַת קְטוּלָא לִית לִיה דָּם:
אֵין לוֹ דָּם – הָרִי הוּא כְּהוּרַג אֶת הַמֵּת, שְׁאִין לוֹ דָּם.	
כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יָשָׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הַרְצֵחַ אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	אַרִּי בְּקְרִית שְׁיִנְבוּתִיה יְתִיב עַד דִּימוּת פְּהֶנָּא רַבָּא וּבְתַר דִּימוּת פְּהֶנָּא רַבָּא יְתִיב קְטוּלָא לְאָרַע אַחְסָנִתִּיה:
וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לַחֲקֹת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם:	וַיְהִיוֹן אֵלִין לְכוּן לְגַזִּירַת דִּין לְדֹרֵיכוֹן בְּכָל מוֹתְבִיכוֹן:
בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם – לְמַד שֶׁתִּהְיֶה סִנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בְּחוּצָה לְאֶרֶץ כָּל זְמַן שְׁנוֹהֶגֶת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.	
כָּל־מִפְּדֵי־נַפְשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת־הַרְצֵחַ וְעַד אֲחֻזָּה לֹא־יַעֲנֶה בְּנַפְשׁ לָמוּת:	כָּל דִּיקְטוּל נַפְשָׁא לְפּוּם סְהָדִין יִקְטוּל יַת קְטוּלָא וְסָהִיד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמַקְטִיל:
כָּל מִפְּדֵי נַפְשׁ וְגוֹמַר – הִבָּא לְהַרְגוֹ עַל שְׁהִפְּהָ אֶת הַנֶּפֶשׁ. לְפִי עֵדִים יִרְצַח – שְׁיַעֲדוּ שְׁכַמְזִיד וּבְהִתְרָאָה הַרְגוּ.	
וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רָצֹחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי־מוֹת יוֹמָת:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אָנְשׁ קְטוּל דְּהוּא חַיִּיב לְמָמַת אַרִּי אַתְקִטְלָא יַתְקִטִּיל:
וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר – לֹא יִפְטֹר בְּמָמוֹן.	
וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעַרְק לַקְרִית שְׁיִנְבוּתִיה לְמַתְבַּ לְמַתְבַּ בְּאֶרְעָא עַד דִּימוּת פְּהֶנָּא:
וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ – לְמִי שֶׁנָּס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ, שְׁהָרַג בְּשׁוּגֵג; אִינוּ נִפְטֹר מִגְּלוּת בְּמָמוֹן, לְתַן כֹּפֶר לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ בְּטָרָם יָמוּת הַכֹּהֵן. לָנוּס – כְּמוֹ לָנוּס, כְּמוֹ "שׁוֹבֵי מִלְחָמָה", שְׁיָשְׁבוּ מִן הַמִּלְחָמָה; וְכֵן: "נוֹגֵי מִמּוֹעֵד"; וְכֵן: "כִּי מָלִים הָיוּ". כְּאֲשֶׁר תֹּאמַר "שׁוֹב" עַל מִי שְׁשָׁב כְּכֹר, ו"מוֹל" עַל שְׁמֵל כְּכֹר, כֵּן תֹּאמַר לָנוּס עַל מִי שֶׁנָּס כְּכֹר, וְקוֹרְהוּ "לָנוּס", כְּלוּמַר מְכַרְחַת. וְאִם תֹּאמַר: לָנוּס – לְכַרְסָּה, וְתַפְרָשְׁהוּ: לֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְמִי שֶׁיָּשׁ לוֹ לְכַרְסָּה, לְפִטְרוֹ מִן הַגְּלוּת, לֹא יִדְעִתִּי הֵיאָךְ יֹאמַר: לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ הָרִי עַדִּין לֹא נָס, וּמַהֲיָכֵן יָשׁוּב	
וְלֹא־תִתְּנִיפוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הָדָם הוּא יִתְּנֶיהָ אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא־יִכְפֹּר לָדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדָם שִׁפְכוּ:	וְלֹא תַחֲיִיבוּן יַת אַרְעָא דְּאַתּוּן בַּהּ אַרִּי דְּמָא הוּא מַחֲיִיב יַת אַרְעָא וְלֹא־אַרְעָא לֹא מַתְכַּפֵּר עַל דָּם זַכָּאֵי דְּאַתְאֲשֵׁד בַּהּ אֶל־לְהִין בְּדָם אֲשֵׁי־דִיה:
וְלֹא תִתְּנִיפוּ – וְלֹא תִרְשִׁיעוּ, כְּתַרְגוּמוֹ: "וְלֹא תַחֲיָבוּן".	
וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אָנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אָנִי יְיָ הָיָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא תִסְאַבוּן יַת אַרְעָא דְּאַתּוּן יְתִבִּין בַּהּ דְּשְׂכִינָתִי שְׂרָיָא בְּגוּהָ אַרִּי אָנָּא יְיָ שְׂכִינָתִי שְׂרָיָא בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
אֲשֶׁר אָנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ – שְׁלֹא תִשְׁכְּנוּ אוֹתִי בְּטִמְאָתָהּ. כִּי אָנִי ה' שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – אַף בְּזִמְן שְׁהִם טְמֵאִים, שְׂכִינָה בִּינִיהֶם.	

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בְּדֹמְכִיר בְּדֹמְנָשָׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיִּזְדָּבְרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּקְרְבוּ רִישֵׁי אֲבֹתָהּ לְזַרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בַּר מְכִיר בַּר מְנָשֶׁה מִזַּרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמִלִּילֹי הָזֶם מֹשֶׁה וְקָדָם רַבְרַבִּיא רִישֵׁי אֲבֹתָהּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
--	---

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנֹּה יִהְיֶה לָתֶת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחְלָה בְּגֹזֶל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנֹּה בִּי־הִנֵּה לָתֶת אֶת־נַחְלָת צִלְפָּחָד אֶחָיו לְבָנָיו:	וַאֲמָרוּ יְת רבונֵי פִקִּיד יִי לְמַמְן יְת אַרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּעַדְבָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנֵי אַתְפִּקֵּד בְּמִימְרָא דִּי לְמַמְן יְת אַחְסָנָא צִלְפָּחָד אַחֻנָא לְבָנָתֶיהָ:
--	--

וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבֹטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֵּרָל נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע:	וַיְהִיוּ לְחַד מִבְּנֵי שְׁבֹטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתַתְּמַנַּע אַחְסָנָתָהוֹן מֵאַחְסָנָת אֲבֹתָתָנָא וְתַתְּוֹסֵף עַל אַחְסָנָת שְׁבֹטָא דִּיהִוִּין לַהוֹן וּמַעַדָב אַחְסָנָתָנָא יְתַמְנַע:
---	---

וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה – שְׁחָרִי בְּנֵה יוֹרְשָׁה, וְהָבֵן מִתְנַחֵס עַל שְׁבֹט אָבִיו.

וְאִם־יִהְיֶה הַיּוֹבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסֵפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מָטָה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נַחֲלָתָן:	וְאִם יְהִי יוֹבִילָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתַתְּוֹסֵף אַחְסָנָתָהוֹן עַל אַחְסָנָת שְׁבֹטָא דִּיהִוִּין לַהוֹן וּמֵאַחְסָנָת שְׁבֹטָא דְּאַבְתָּתָנָא תַתְּמַנַּע אַחְסָנָתָהוֹן:
--	---

וְאִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל – מִכָּאֵן הִנֵּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֲתִיד הַיּוֹבֵל שִׁיפְסֹק. וְאִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל – כְּלוֹמֵר: אֵין זֶה מְכִירָה שְׁחוּזָרַת בַּיּוֹבֵל; שְׁחִירְשָׁה אֵינָה חוּזְרַת, וְאִפְלוּ אִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל – לֹא תִחְזֹר הַנַּחֲלָה לְשִׁבְטָא, וְנִמְצָא שְׁנוֹסֵפָה עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם.

וַיָּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יִהְיֶה לְאֹמֶר כֹּן מָטָה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:	וּפִקִּיד מֹשֶׁה יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִימְרָא דִּי לְמִימַר יָאוּת שְׁבֹטָא דְּבְנֵי יוֹסֵף מִמְלָלִין:
--	---

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִנֹּה יִהְיֶה לְבָנוֹת צִלְפָּחָד לְאֹמֶר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹף לְמִשְׁפַּחַת מָטָה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:	דִּין פַּתְגָּמָא דְּפִקִּיד יִי לְבָנָת צִלְפָּחָד לְמִימַר לְדַתְקִין בְּעֵינֵיהֶוֹן יְהִיוּ לְנָשִׁין בְּרַם לְזַרְעִית שְׁבֹטָא דְּאַבוּהֶוֹן יְהִיוּ לְנָשִׁין:
--	--

וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמָּטָה אֶל־מָטָה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מָטָה אֲבֹתָיו יִדְבָּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא תִסְחַר אַחְסָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁבֹּטָא לְשְׁבֹטָא אַרִי גִבֵּר בְּאַחְסָנָת שְׁבֹטָא דְּאַבְתָּתוּהִי יִדְבָּקוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
---	--

וְכָל־בֵּית יִרְשָׁת נַחֲלָה מִמִּשּׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מָטָה אֲבִיהַ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:	וְכָל בֵּיתָא יִרְתָּא יִרְתָּת אַחְסָנָא מִשְׁבֹּטִיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד מִזַּרְעִית שְׁבֹטָא דְּאַבוּהָא תְּהִי לְאִתּוּ בְּדִיל דְּיִירְתּוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֵּר אַחְסָנָת אֲבֹתוּהִי:
---	---

וְכָל בֵּית יִרְשָׁת נַחֲלָה – שְׁלֹא הִנֵּה כֹן לְאֲבִיהַ.

וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמָּטָה לְמָטָה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבָּקוּ מִשּׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא תִסְחַר אַחְסָנָא מִשְׁבֹּטָא לְשְׁבֹטָא אוּתְרָנָא אַרִי גִבֵּר בְּאַחְסָנָתֶיהָ יִדְבָּקוֹן שְׁבֹטִיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
--	--

כַּאֲשֶׁר צִנֹּה יִהְיֶה אֶת־מֹשֶׁה כֹּן עֲשׂו בָנוֹת צִלְפָּחָד:	כַּמָּא דְּפִקִּיד יִי יְת מֹשֶׁה כֹּן עַבְדָּא בָנָת צִלְפָּחָד:
---	---

וּתִהְיֶינָה מַחֲלָה תַרְצָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְנָעָה בָנוֹת צִלְפָּחָד לְבְנֵי דְדִיָּהוֹן לְנָשִׁים:	וְהִנָּא מַחֲלָה תַרְצָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְנָעָה בָנָת צִלְפָּחָד לְבְנֵי אַחֵי אֲבוּהֶוֹן לְנָשִׁין:
--	--

מַחֲלָה תַרְצָה וְגוֹמֵר – כָּאֵן מִנָּאן לִפִּי גִדְלָתָן זֶה מִזֹּו בְּשָׁנִים, וְנִשְׂאוּ כְּסָדֵר תּוֹלְדוֹתָן; וּבְכָל הַמִּקְרָא מִנָּאן לִפִּי חֲכָמָתָן. וּמַגִּיד שְׁשִׁיקוּלוֹת זֶה כְּזֹו.

מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מֹנָשָׁה בְּדֹמְכִיר הָיוּ לְנָשִׁים וְתִהְיֶה נַחֲלָתָן עַל־מָטָה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:	מִזַּרְעִית בְּנֵי מְנָשֶׁה בַּר יוֹסֵף הִנָּא לְנָשִׁין וְהָיוּ אַחְסָנָתָהוֹן עַל שִׁיבֹט זַרְעִית אֲבוּהֶוֹן:
--	--

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִנֹּה יִהְיֶה בִּיד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:	אֵלִין פִּקוּדִיא וְדִינִיא דְּפִקִּיד יִי בִידָא דְּמֹשֶׁה לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרֵיא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירֵיחוֹ:
--	--

יד «הנה יום-בא לי-הנה וחלק שִׁלְלָךְ בְּקֶרְבְּךָ:
וְאֶסְפֹּתִי אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם אֲלֵי-יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה
וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנִשְׁסוּ הַבָּתִּים וְהַנָּשִׁים תִּשְׁכַּבְנָה
וַיֵּצֵא חָצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וַיֵּתֶר הָעָם לֹא יָכַת מֶרֶץ
הָעִיר: וַיֵּצֵא י-הוָה וְנִלְחָם בַּגּוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם
הַלְחָמָם בְּיוֹם קָרֵב: וַעֲמָדוֹ רָגְלָיו בְּיוֹם-הַהוּא עַל-
הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרוּשָׁלַם מִקֶּדֶם וְנִבְקַעַ
הַר הַזֵּיתִים מִחֲצִיו מִזְרָחָה וְלִמָּה גִיא גְדוֹלָה מְאֹד
וַיֵּשׁ חָצִי הָהָר צְפוֹנָה וְחֲצִיו-נִגְבָּה: וְנִסְתָּם גִּיא-
הָרִי כִּי-יִגִיעַ גִּי-הָרִים אֶל-אֶצֶל וְנִסְתָּם כַּאֲשֶׁר
נִסְתָּם מִפְּנֵי הָרָעַשׁ בַּיָּמִי עֲזִיָּה מֶלֶךְ-יְהוּדָה וּבֹא
י-הוָה אֶל-לֵהִי כָל-קְדָשִׁים עִמָּךְ: וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא
לֹא-יִהְיֶה אֹרֶךְ יָמָיו וְקִפְאוֹן: וְהָיָה יוֹם-אֶחָד הוּא
יִנְדַע לִי-הֵנָּה לֹא-יוֹם וְלֹא-לַיְלָה וְהָיָה לַעֲת-עָרֵב
יִהְיֶה-אֹרֶךְ: וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִיַּם-חַיִּים
מִירוּשָׁלַם חֲצִיִּם אֶל-הַיָּם הַקָּדְמוֹנִי וְחֲצִיִּם אֶל-הַיָּם
הָאֲחֵרוֹן בְּקִיץ וּבְחֹרֶף יִהְיֶה: וְהָיָה לִמְלֶךְ
עַל-כָּל-הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה י-הוָה אֶחָד וְשִׁמּוֹ
אֶחָד: יִסּוּב כָּל-הָאָרֶץ כַּעֲרֵבָה מִגִּבְעָה לְרִמּוֹן גִּבְעָה
יְרוּשָׁלַם וְרֵאמָה וַיִּשְׁבָּה תַּחֲתֶיהָ לְמִשְׁעָר בִּנְיָמִן
עַד-מָקוֹם שָׁעַר הָרֵאשׁוֹן עַד-שָׁעַר הַפְּנִיִּים וּמִגִּדְלָה
חֲנַנְיָאֵל עַד יִקְבִּי הַמֶּלֶךְ: וַיֵּשְׁבוּ בָּהּ וְחָרָם לֹא
יִהְיֶה-עוֹד וַיִּשְׁבָּה יְרוּשָׁלַם לְבִטָּח: וַיֵּצֵא י-הוָה
הַמֶּגֶפֶה אֲשֶׁר יָגֵף י-הוָה אֶת-כָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר
צָבְאוּ עַל-יְרוּשָׁלַם הַמָּקָם בְּשָׂרוֹ וְהוּא עִמָּךְ עַל-
רִגְלָיו וְעֵינָיו תִּמְקְנָה בְּחֵרִיתָן וְלִשְׁוֹנוֹ תִּמְקַם בְּפִיהֶם:
וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְהוּמָת-י-הוָה רַבָּה בָּהֶם
וְהַחֲזִיקוּ אִישׁ יָד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל-יָד רֵעֵהוּ:
וְגַם-יִהְיֶה תִלְחָם בִּירוּשָׁלַם וְאֶסְפָּה חֵיל כָּל-הַגּוֹיִם
סָבִיב זָהָב וְכֶסֶף וּבָגָדִים לָרֹב מְאֹד: וְכֹן תִּהְיֶה
מִגִּפַּת הַסּוֹס הַפָּרָד הַגָּמֶל וְהַחֲמוֹר וְכָל-הַבְּהֵמָה
אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמִּחְנוֹת הַהֵמָּה כַּמֶּגֶפֶה הַזֹּאת: וְהָיָה
כָּל-הַנּוֹתָר מִכָּל-הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל-יְרוּשָׁלַם וְעָלוּ
מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ י-הוָה צ-בָאוֹת
וְלַחֵג אֶת-חֵג הַסְּכּוֹת: וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא-יַעֲלֶה מֵאֵת
מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ אֶל-יְרוּשָׁלַם לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ
י-הוָה צ-בָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם: וְאִם-
מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא-תַעֲלֶה וְלֹא בָּאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם

תִּהְיֶה הַמֶּגֶפֶה אֲשֶׁר יָגֵף י-הוָה אֶת-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא
יַעֲלוּ לַחֵג אֶת-חֵג הַסְּכּוֹת: וַיֵּצֵא י-הוָה אֶת-תִּהְיֶה מִשְׁפַּחַת
מִצְרַיִם וְחִטָּאת כָּל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לַחֵג אֶת-
חֵג הַסְּכּוֹת: בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל-מִצְלוֹת הַסּוֹס
קָדָשׁ לִי-הֵנָּה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית י-הוָה כַּמִּזְבֵּחַ
לְפָנַי הַמִּזְבֵּחַ: וְהָיָה כָּל-סִיר בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה
קָדָשׁ לִי-הֵנָּה צ-בָאוֹת וּבָאוּ כָּל-הַנְּזֻבִּים וְלִקְחוּ
מֵהֶם וּבִשְׁלוּ בָהֶם וְלֹא-יִהְיֶה כְּנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית-
י-הוָה צ-בָאוֹת בְּיוֹם הַהוּא:

מְלָאכִי

א «מִשָּׂא דְבַר-י-הוָה אֶל-יִשְׂרָאֵל בְּיַד מְלָאכִי:
וְאֶהְבֹּתִי אֶתְכֶם אָמַר י-הוָה וְאֶמְרָתֶם בְּמָה אֶהְבֹּתֶנוּ
הַלּוֹא-אֵת עֲשׂוֹ לִיעֲקֹב נֹאמֵי-הוָה וְאֶהֱבֵ אֶת-
יַעֲקֹב: וְאֶת-עֲשׂוֹ שִׁנֵּאתִי וְאֲשִׁים אֶת-הָרִיו שְׂמָמָה
וְאֶת-נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְּבַר: כִּי-תֹאמַר אֲדָוָם
רִשְׁשָׁנוּ וְנָשׁוּב וְנִבְנֶה חֲרֻבוֹת כֹּה אָמַר י-הוָה
צ-בָאוֹת הֵמָּה יָבֹנוּ וְאֲנִי אֶהְרֹס וְקִרְאוּ לָהֶם גְּבוּל
רִשְׁעָה וְהָעָם אֲשֶׁר-נָעַם י-הוָה עַד-עוֹלָם:
וְעֵינֵיכֶם תִּרְאִינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדֹל י-הוָה מֵעַל
לְגְבוּל יִשְׂרָאֵל: כֹּן יִכְבֹּד אֵב וְעָבַד אֶל-דִּגְלוֹ וְאִם-אֵב
אֲנִי אֵינָה כְּבוֹדִי וְאִם-אֲדוֹנִים אֲנִי אֵינָה מוֹרָאִי
אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת לָכֶם הַפְּהָגִים בּוֹנֵי שָׁמַי
וְאַמְרָתֶם בְּמָה בָּזִינוּ אֶת-שְׁמִי: מִגִּישִׁים עַל-
מִזְבְּחִי לָחֵם מִגָּאֵל וְאַמְרָתֶם בְּמָה גִּאֲלִנוּךְ בְּאַמְרָכֶם
שִׁלְחוּ י-הוָה נִבְנֶה הוּא: וְכִי-תִגְּשׁוּן עוֹר לְזַבֵּחַ
אֵין רָע וְכִי תִגְּשׁוּ פֶסֶח וְחִלָּה אֵין רָע הַקְרִיבָהוּ נָא
לְפָתַח הַדֶּלֶת אוֹ הִישָׂא פָנֶיךָ אָמַר י-הוָה
צ-בָאוֹת: וְעַתָּה חֲלוּ-נָא פְנֵי-אֵל וַיִּתְּנֶנוּ מִיֶּדְכֶם
הִיָּתָה זֹאת הִישָׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת:
מִי גַם-בְּכֶם וַיִּסְגֹּר דְּלֹתֵיכֶם וְלֹא-תֹאמְרוּ מִזְבְּחִי תִנָּם
אֵין-לִי חֶפֶץ בָּכֶם אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת וּמִנְחָה לֹא-
אֶרְצֶה מִיֶּדְכֶם: כִּי מִמִּזְרַח-שָׁמֶשׁ וְעַד-מְבוֹאוֹ
גְּדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם וּבְכָל-מָקוֹם מִקְטֹר מִגֶּשׁ לְשָׁמַי
וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי-גְדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם אָמַר י-הוָה
צ-בָאוֹת: וְאַתֶּם מְחַלְלִים אוֹתוֹ בְּאַמְרָכֶם שִׁלְחוּ
א-דְּנִי מִגָּאֵל הוּא וְנִיבֹ נִבְנֶה אֶכְלוּ: וְאַמְרָתֶם הִנֵּה
מִתְּלָאָה וְהַפְּתַחְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת
וְהַבֵּאתֶם גְּזוּל וְאֶת-הַפֶּסֶח וְאֶת-הַחֹלֶה וְהַבֵּאתֶם

את־המִנְחָה הָאֲרָצָה אוֹתָהּ מִיָּדְכֶם אָמַר יְ-הוָה:
וַיֹּארוּר נוֹכַח וַיֵּשׁ בַּעֲדָרוֹ זָכָר וַנְּדָר וְזָבַח מִשְׁחַת
לֹא־דָגַי כִּי מִלֶּךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר יְ-הוָה צִבְאוֹת
וַשְּׁמִי נִוְרָא בְּגוֹיִם:

ב וַעֲתָה אֲלֵיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַכְּהָנִים: אִם־לֹא
תִשְׁמְעוּ וְאִם־לֹא תִשְׁימוּ עַל־לֵב לַתַּת כְּבוֹד לִשְׁמִי
אָמַר יְ-הוָה צִבְאוֹת וְשַׁלַּחְתִּי בְכֶם אֶת־הַמַּאֲרָה
וְאֲרוֹתִי אֶת־בְּרוּכוֹתֵיכֶם וְגַם אֲרוֹתֶיהָ כִּי אֵינְכֶם
שָׁמַיִם עַל־לֵב: הִנְנִי גֹעַר לָכֶם אֶת־הַזֶּרַע וְזִרְיָתִי
פָּרַשׁ עַל־פְּנֵיכֶם פָּרַשׁ חֲגִיכֶם וְנָשָׂא אֶתְכֶם אֱלֹיו:
וַיִּדְעַתְּכֶם כִּי שַׁלַּחְתִּי אֲלֵיכֶם אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת
לִהְיוֹת בְּרִיתִל אֶת־לְוִי אָמַר יְ-הוָה צִבְאוֹת:
הַבְּרִיתִי וְהִיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְאַתְּגִם־לּוֹ
מוֹרָא וַיִּירָאֻנִי וּמִפְּנֵי שְׁמִי נָתַת הוּא: וְתוֹרַת אֱמֶת
הִיְתָה בְּפִיהוּ וְעוֹלָה לֹא־נִמְצָא בִשְׁפָתָיו בְּשֵׁלוֹם
וּבְמִישׁוֹר הִלָּךְ אִתִּי וְרַבִּים הָשִׁיב מֵעוֹן: כִּי־שִׁפְתִּי
כֹּהֵן יִשְׁמְרוּ־דַעַת וְתוֹרָה יִבְקִשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאֲדָ
יְ-הוָה צִבְאוֹת הוּא: וְאַתֶּם סִרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ
הַכְּשִׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שְׁחַתֶּם בְּרִית הַלְוִי אָמַר
יְ-הוָה צִבְאוֹת: וְגַם־אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם גִּבּוֹרִים
וְשֹׁפְלִים לְכָל־הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שׁוֹמְרִים אֶת־
דְּרָכִי וְנִשְׁאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה: הֲלוֹא אֲב אֶחָד לְכַלְנוּ
הֲלוֹא אֵל אֶחָד בְּרָאֵנוּ מִדּוֹעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאֵתּוֹ
לְחַלֵּל בְּרִית אֲבִיתָנוּ: בְּגִזְזָה יְהוּדָה וְתוֹעֵבָה
נַעֲשִׂיתָה בְּיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַם כִּי וְחָלַל יְהוּדָה קֹדֶשׁ
יְ-הוָה אֲשֶׁר אָהָב וּבָעַל בַּת־אֵל נָכַר: יִכְרַת יְ-הוָה
לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה עֵר וְעִנָּה מֵאֲהָלִי יַעֲקֹב וּמִגִּישׁ
מִנְחָה לִי־הוָה צִבְאוֹת: וְזֹאת שְׁנִית תַּעֲשׂוּ פִסּוֹת
דְּמָעָה אֶת־מִזְבַּח יְ-הוָה בְּכִי וְאַנְקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת
אֶל־הַמִּנְחָה וְלִקְחַת רִצּוֹן מִיָּדְכֶם: וְאַמְרַתֶּם עַל־
מָה עָל כִּי־יְ-הוָה הֵעִיד בֵּינָךְ וּבֵין וְאִשָּׁת נְעוּרֶיהָ
אֲשֶׁר אִתָּה בְּגִדְתָהּ בָּהּ וְהִיא חִבְּרָתָךְ וְאִשָּׁת
בְּרִיתָךְ: וְלֹא־אֶתְדַע עֲשֵׂה וּשְׁאָר רוּחַ לּוֹ וּמָה הָאֶתְדַע
מִבְּקֶשׁ זָרַע אֶל־הָיִים וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחְכֶם וּבְאִשָּׁת
נְעוּרֶיהָ אֶל־יִבְגֵּד: כִּי־שָׁנָא שְׁלַח אָמַר יְ-הוָה
אֶל־הָיִי יִשְׂרָאֵל וְכִסָּה חֲמָס עַל־לְבוּשׁוֹ אָמַר יְ-הוָה
צִבְאוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחְכֶם וְלֹא תִבְגְּדוּ: הִוָּדַעְתֶּם
יְ-הוָה בְּדַבְּרֵיכֶם וְאַמְרַתֶּם בְּמָה הוֹגַעְנוּ בְּאַמְרַכֶּם

כָּל־עֲשֵׂה רָע טוֹב וְעֵינַי יְ-הוָה וּבְהֶם הוּא חֲפֹץ
אוֹ אִיָּה אֶל־לִהְיִי הַמִּשְׁפָּט:

ג הִנְנִי שְׁלַח מִלֶּאכִי וּפְנֹה־דֶרֶךְ לִפְנֵי וּפְתָאֵם יָבוֹא
אֶל־הֵיכְלוֹ הָאֵדוֹן וְאֲשֶׁר־אַתֶּם מִבְּקָשִׁים וּמִלֶּאֲדָ
הַבְּרִית אֲשֶׁר־אַתֶּם חֹפְצִים הִנֵּה־בָּא אָמַר יְ-הוָה
צִבְאוֹת: וְיָמִי מִכְּלַפֵּל אֶת־יָוִם בּוֹאוֹ וְיָמִי הָעֹמֵד
בְּהִרְאוֹתָיו כִּי־הוּא פֶּאֶשׁ מִצָּרָה וּכְבָרִית מִכְּבָסִים:
וְיָשֹׁב מִצָּרָה וּמִטַּהֵר פֶּסֶף וְטַהֵר אֶת־בְּגֵידֵי לְוִי וְנִזְקָה
אַתֶּם כְּזָהָב וְכַפָּסָף וְהָיָה לִי־הוָה מִגִּישֵׁי מִנְחָה
בַּצִּדְקָה: וְעָרְבָה לִי־הוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם
כִּימִי עוֹלָם וּכְשֵׁנִים קִדְמִנִית: וְקִרְבָּתִי אֲלֵיכֶם
לַמִּשְׁפָּט וְהִנֵּיתִי וְעַד מִמָּהֵר בְּמִכְשָׁפִים וּבְמִנְאָפִים
וּבְנִשְׁבָּעִים לִשְׁקֹר וּבְעֲשָׂקִי שְׂכָר־שְׂכִיר אֶלְמִנָּה
וְיָתוֹם וּמִטִּי־גֵר וְלֹא יִרְאוּנִי אָמַר יְ-הוָה צִבְאוֹת:
כִּי אָנִי יְ-הוָה לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּגִי־יַעֲקֹב לֹא
כָלִיתֶם: וְלִמִּימִי אֲבִתֵּיכֶם סִרְתֶּם מִחֻקִּי וְלֹא
שְׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאִשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר יְ-הוָה
צִבְאוֹת וְאַמְרַתֶּם בְּמָה נָשׁוּב: הִיִּקְבַּע אֲדָם
אֶל־הָיִים כִּי אִתֶּם קִבְּעִים אִתִּי וְאַמְרַתֶּם בְּמָה
קִבְּעִנוּךְ הַמַּעֲשֹׂר וְהַתְּרוּמָה: בְּמִאֲרָה אַתֶּם גִּבּוֹרִים
וְאִתִּי אַתֶּם קִבְּעִים הַגּוֹי כָּלּוֹ: הִבִּיאוּ אֶת־כָּל־
הַמַּעֲשֹׂר אֶל־בֵּית הָאוֹצָר וִיְהִי טָרֶף בְּבֵיתִי וּבְחֻנוּנִי
נֹא בִזָּאת אָמַר יְ-הוָה צִבְאוֹת אִם־לֹא אֶפְתַּח לָכֶם
אֶת אֲרָבוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקְתִּי לָכֶם בָּרָכָה עַד־בְּלִי־
דֵּי: וְגִעַרְתִּי לָכֶם בְּאֶכָל וּלֹא־יִשְׁתַּח לָכֶם אֶת־פָּרִי
הָאֲדָמָה וְלֹא־תִשְׁפֹּל לָכֶם הַגֶּפֶן בִּשְׂדֶּה אָמַר יְ-הוָה
צִבְאוֹת: וְנִשְׁאָרוֹ אֶתְכֶם כָּל־הַגּוֹיִם כִּי־תִהְיוּ אַתֶּם
אֶרֶץ חֲפֹץ אָמַר יְ-הוָה צִבְאוֹת: חֲזַקוּ עָלַי
דְּבָרֵיכֶם אָמַר יְ-הוָה וְאַמְרַתֶּם מַה־נִּדְבָּרְנוּ עָלֶיךָ:
וְאַמְרַתֶּם שׁוּא עֲבַד אֶל־הָיִים וּמַה־פָּצַע כִּי שְׁמַרְנוּ
מִשְׁמַרְתּוֹ וְכִי הִלְכְנוּ קִדְרָנִית מִפְּנֵי יְ-הוָה צִבְאוֹת:
וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מֵאֲשֻׁרִים זָדִים גַּם־נִבְנוּ עֲשֵׂי רִשְׁעָה
גַּם בְּחֻנוֹ אֶל־הָיִים וּמִלְּטוֹ: אֲזַנְנוּ דְבָרָיו יִרְאִי יְ-הוָה
אִישׁ אֶל־רַעְיָהוּ וּמִקְנָשׁ יְ-הוָה וּמִשְׁמָע וּמִכְתָּב סֵפֶר
זָכָרוֹן לִפְנֵי לִירְאִי יְ-הוָה וּלְחֻשְׁבֵּי שְׁמוֹ: וְהָיָה לִי
אָמַר יְ-הוָה צִבְאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה סִגְלָה
וְחִמְלָתִי עָלֵיהֶם כְּאֲשֶׁר יַחְמַל אִישׁ עַל־בְּנוֹ הָעֹבֵד
אֹתוֹ: וְשִׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צִדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד

א-להים לאֲשֶׁר לֹא עָבְדוּ: ^יכִּי־הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בְּעַר
פְּתוּר וְהָיוּ כָל־יָדַיִם וְכָל־עֲשֵׂה רָשָׁעָה קָשׁ וְלֹהֵט
אַתָּם הַיּוֹם הַבֹּא אָמַר י-הוָה צ-בֹאוֹת אֲשֶׁר לֹא־
יַעֲזֹב לָהֶם שָׂרֵשׁ וְעֵנָף: ^יוְזָרְתָּה לָּכֶם יִרְאֵי שָׁמַי
שָׁמַשׁ צִדְקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ וַיִּצְאֲתָם וּפָשְׁתָם
כְּעָגְלֵי מִרְבֵּק: ^כוְעִסְוֹתָם רָשָׁעִים כִּי־יִהְיוּ אַפֵּר
תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר

ספר משלי

א ^אמְשָׁלִי שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: ^בלְדַעַת
חֲכָמָה וּמוֹסֵר לְהַבִּין אֲמָרִי בִינָה: ^גלְקַחַת מוֹסֵר
הַשֹּׁפֵל צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמִשְׁרִים: ^דלִתֵּת לַפְתָּאִים
עֲרָמָה לְנֹעַר דָּעַת וּמִזְמָה: ^היִשְׁמַע חָכָם וַיּוֹסֶף לָקַח
וְנָבוֹן תַּחְבִּלוֹת יִקְנֶה: ^ולְהַבִּין מִשָּׁל וּמִלִּיצָה דְּבָרֵי
חֲכָמִים וְחִידָתָם: ^זיֵרָאֵת י-הוָה רֹאשִׁית דָּעַת חֲכָמָה
וּמוֹסֵר אוֹיְלִים בָּזוּ: ^חשָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיָּה וְאֵל־
תַּטָּשׁ תּוֹרַת אֲמָה: ^טכִּי לֹוִית חֵן הֵם לְרֹאשֵׁהוּ
וְעֹנָקִים לְגִרְגֻתָּהּ: ^יבְנֵי אִם־יִפְתּוּד חֲטָאִים אֵל־
תִּבָּא: ^{יא}אִם־יֵאמְרוּ לָכֵה אֲתָנוּ נֶאֱרָבָה לָדָם נִצְפָנָה
לְנָקִי חָנָם: ^{יב}גְּבַלְעָם כִּשְׂאוֹל חַיִּים וְתַמִּימִים כְּיוֹרְדֵי
בּוֹר: ^{יג}כִּלְהוֹן יִקָּר גִּמְצָא גִמְלָא בְּתִינוּ שָׁלָל:
^{יד}יִגְוֹרְלָה תִּפְּסִיל בְּתוֹכָנוּ כִּיס אֶחָד יִהְיֶה לְכָלָנוּ: ^{טו}בְנֵי
אֵל־תִּלָּךְ בְּדָרָךְ אַתָּם מִנַּע רִגְלָךְ מִנְּתִיבָתָם: ^{טז}כִּי
רַגְלֵיהֶם לָרַע יִרְוּצוּ וַיִּמְהָרוּ לְשִׁפּוֹד־דָּם: ^{יז}כִּי־חָנָם
מִזְרָה הָרָשָׁת בְּעֵינָי כָּל־בָּעַל כְּנָף: ^{יח}וְהֵם לְדָמָם
יֵאָרְבוּ וְצִפְּנוּ לְנִפְשָׁתָם: ^{יט}כֹּן אֲרָחוֹת כָּל־בָּצַע בָּצַע
אֶת־נִפְשׁ בָּעָלָיו יִקַּח: ^כחֲכָמוֹת בַּחוּץ תִּרְוָה בְּרַחְבוֹת
תִּתֵּן קוֹלָהּ: ^{כא}בְּרֹאשׁ הַמִּיּוֹת תִּקְרָא בַּפִּתְחֵי שַׁעֲרִים
בְּעִיר אֲמָרֶיהָ תֹאמַר: ^{כב}עַד־מָתִי פָתִים תִּתְּאֶהְבוּ־
פָּתִי וְלֹצִים לְצוֹן חָמְדוּ לָהֶם וְכִסִּילִים יִשְׁנְאוּ־דַעַת:
^{כג}תִּשְׁוּבוּ לְתוֹכְחָתִי הִנֵּה אֲבִיעָה לָכֶם רוּחִי אוֹדִיעָה
דְּבָרֵי אֲתָכֶם: ^{כד}יִנָּעוּ קִרְאָתִי וּתְמַאֲנוּ נְטִיתִי יָדַי וְאִין
מִקְשִׁיב: ^{כה}וּתְפָרְעוּ כָל־עֲצָתִי וְתוֹכְחָתִי לֹא אֲבִיתֶם:
^{כו}גַּם־אֲנִי בְּאִידְכֶם אֲשַׁחֵק אֶלְעַג בְּבֹא פִחְדְּכֶם:
^{כז}בְּבֹא כְשׁוֹאָה פִּחְדְּכֶם וְאִידְכֶם כְּסוּפָה יֵאָתֶה בְּבֹא
עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה: ^{כח}אִין יִקְרָאֲנִי וְלֹא אֶעֱנֶה
יִשְׁחַרְגֵנִי וְלֹא יִמְצָאֲנִי: ^{כט}תַּחַת כִּי־שָׁנְאוּ דַעַת
וַיִּרְאֵת י-הוָה לֹא בָחָרוּ: ^ללֹא־אָבוּ לַעֲצָתִי נֶאֱצוּ כָל־

י-הוָה צ-בֹאוֹת: ^בכִּדְּרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר
צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֶרֶב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֲקִים
וּמִשְׁפָּטִים: ^גהִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵה הַנְּבִיא
לִפְנֵי בּוֹא יוֹם י-הוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: ^דוְהַשִּׁיב לְבִי־
אֲבוֹת עַל־בְּנִים וְלֵב בְּנִים עַל־אֲבוֹתָם כֹּן־אֲבֹא
וְהַפִּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֶרֶם: ^ההִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת
אֱלֹהֵה הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם י-הוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

תוֹכְחָתִי: ^ויֵאֱכָלוּ מִפָּרִי דָרְכָם וּמִמַּעֲצָתִיהֶם
יִשְׁבְּעוּ: ^זכִּי מִשׁוֹבֶת פָּתִינָם תִּהְרָגָם וְשִׁלּוֹת כְּסִילִים
תִּאֲבָדָם: ^חוְשָׁמַע לִי יִשְׁכֹּן־בְּטַח וְשֹׁאֵן מִפֶּתַח
רָעָה:

ב ^אבְנֵי אִם־תִּקַּח אֲמָרִי וּמִצְוֹתִי תִצְפֹּן אֲתָהּ:
כִּלְהַקְשִׁיב לְחֲכָמָה אֲזַנְּךָ תִּטֶּה לִבְךָ לְתַבּוּנָה: ^בכִּי אִם
לְבִינָה תִקְרָא לְתַבּוּנָה תִתֵּן קוֹלָךְ: ^גאִם־תִּבְקֹשֶׁנָּה
כְּכֶסֶף וּכְמַטְמוּגִים תַּחֲפֹשֶׁנָּה: ^דאִין תִּבִּין יֵרָאֵת
י-הוָה וְדַעַת א-לֹהִים תִּמְצָא: ^הכִּי־י-הוָה יִתֵּן חֲכָמָה
מִפִּיו דַּעַת וְתַבּוּנָה: ^ווְצִפֹּן לִישָׁרִים תּוֹשִׁיָה מִגֹּן
לְהִלְכֵי תָם: ^זלְנֹצֵר אֲרָחוֹת מִשְׁפָּט וְדָרָךְ חֲסִידוֹ
יִשְׁמַר: ^חאִין תִּבִּין צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמִישָׁרִים כָּל־
מַעֲגָל־טוֹב: ^טכִּי־תִבּוֹא חֲכָמָה בְּלִבְךָ וְדַעַת לְנִפְשְׁךָ
יִנָּעַם: ^ימִזְמָה תִשְׁמַר עָלֶיךָ תַבּוּנָה תִנְצֹרְכָה:
כִּלְהַצִּילָךְ מִדָּרָךְ רָע מֵאִישׁ מִדְּבַר תַּהֲפֹכּוֹת:
כִּלְהַעֲזִיבִים אֲרָחוֹת יִשָּׁר לְלָכֶת בְּדַרְכֵי־חֵשֶׁךְ:
כִּלְהַשְׁמִיחִים לַעֲשׂוֹת רָע לְגִילוֹ בְּתַהֲפֹכּוֹת רָע: ^{יב}אֲשֶׁר
אֲרַחֲתִיהֶם עֲקָשִׁים וְנִלְוִזִים בְּמַעֲגָלוֹתָם: ^{יג}כִּלְהַצִּילָךְ
מֵאִשָּׁה זָרָה מִנְּכֹרֶה אֲמָרֶיהָ הַחֲלִיקָה: ^{יד}הַעֲזֹבֶת
אֱלוֹהִי נְעוּרֶיהָ וְאֶת־בְּרִית א-לֶהִיָּה שָׁכַחָה: ^{טו}כִּי
שָׁחָה אֵל־מוֹת בֵּיתָהּ וְאֵל־רָפְאִים מַעֲגָלְתִּיהָ: ^{טז}כָּל־
בָּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא־יִשְׁיִגּוּ אֲרָחוֹת חַיִּים: ^{יז}כִּלְמַעַן
תִּלָּךְ בְּדָרָךְ טוֹבִים וְאֲרָחוֹת צְדִיקִים תִּשְׁמַר: ^{יח}כִּי־
יִשָּׁרִים יִשְׁכְּנוּ־אָרֶץ וְתַמִּימִים יִנְתָּרוּ בָּהּ:
^{יט}וְרָשָׁעִים מֵאָרֶץ יִפְּרָתוּ וּבּוֹגְלִים יִסָּחוּ מִמֶּנָּה:

ג ^אבְנֵי תּוֹרָתִי אֵל־תִּשְׁכַּח וּמִצְוֹתִי יִצַּר לִבְךָ: ^בכִּי
אָרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשִׁלּוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ: ^גתִּסָּדַד
וְאַמֵּת אֵל־יִעֲזָבְךָ קִשְׁרָם עַל־גִּרְגְּרוֹתֶיךָ כְּתָבָם עַל־
לִוַּח לִבְךָ: ^דוּמִצָּא־תֵּן וְשָׁכַל־טוֹב בְּעֵינֶי א-לֹהִים

וְאָדָם: הַבָּטָח אֱלֹהִי-הוּא בְּכָל-לֵבָב וְאֶל-בִּינְתּוֹ אֶל-
 תִּשְׁעוֹן: בְּכָל-דְּרָכָיו דַּעְהוּ וְהוּא יִישָׁר אֲרֻחָתִי:
 וְאֶל-תְּהִי חֶכֶם בְּעֵינַיִךְ יֵרָא אֶת-יְ-הוָה וְסוּר מֵרַע:
 תִּרְפְּאוֹת תְּהִי לְשִׁרְךָ וְשִׁלּוֹי לַעֲצָמוֹתֶיךָ: כִּפְּדָה אֶת-
 יְ-הוָה מִהוֹנָה וּמִרְאשִׁית כָּל-תְּבוּאָתֶךָ: וַיִּמְלְאוּ
 אֶסְמֶיךָ שִׁבְעָה וְתִירוֹשׁ יִקְבִּיךָ יִפְרָצוּ: מוֹסֵר יְ-הוָה
 בְּנֵי אֶל-תִּמְאָס וְאֶל-תִּקְלֵץ בְּתוֹכָתָם: כִּי אֶת-אֲשֶׁר
 יֵאָהֵב יְ-הוָה יוֹכִיחַ וְכָאֵב אֶת-בֶּן יִרְאֶה: אֲשֶׁר־
 אָדָם מֵצֵא חֶכְמָה וְאֵדָם יִפְיֵק תְּבוּנָה: כִּי טוֹב
 סִתְּרָה מִסֵּתֶר-כֶּסֶף וּמִחֲרוֹץ תְּבוּאָתָה: יִיָּקֶרֶה הִיא
 מִפְּנִינִים וְכָל-חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ-בָּהּ: מֵאָרֶץ יַמִּים
 בִּימִינָה בְּשִׁמְאוּלָה עֶשֶׂר וְכְבוֹד: דְּרָכֶיךָ דְּרָכֵי-
 גִּעַם וְכָל-נִתְיָבוֹתֶיךָ שָׁלוֹם: עֵץ-חַיִּים הִיא
 לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכִּיחַ מֵאֲשֶׁר: יְ-הוָה בְּחֶכְמָה
 יִסַּד-אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה: בִּדְעָתוֹ תִּהְיוּמוֹת
 נִבְקָעוּ וְשִׁחֲקִים יִרְעֻפוּ-טַל: כִּי אֶל-יִלְיוּ מַעֲיִנֶיךָ
 נֹצֵר תִּשְׁלִיחַ וּמִזְמָה: בְּוִדְהֵיו חַיִּים לְנִפְשֶׁךָ וְחֵן
 לַגְּרָרָתִיךָ: כִּי תִלָּךְ לְבָטָח דְּרָכְךָ וְרָגְלֶךָ לֹא תִגּוֹף:
 כִּי אִם-תִּשְׁכַּח לֹא-תִפְחֵד וְשִׁכְבָּתְךָ וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ:
 כִּי אֶל-תִּירָא מִפֶּחַד פֶּתָאִם וּמִשְׁאֵת רָשָׁעִים כִּי תִבָּא:
 כִּי יְ-הוָה יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ וְשֹׁמֵר רַגְלֶךָ מִלִּכְד: כִּי אֶל-
 תִּמְנַע-טוֹב מִבְּעָלְיוֹ בְּהִיּוֹת לֹא יִדְּךָ לַעֲשׂוֹת: כִּי אֶל-
 תִּאֱמַר לִרְעֶךָ | לֵךְ וְשׁוּב וּמִתֵּר אִתָּן וַיֵּשׁ אִתְּךָ:
 כִּי אֶל-תִּתְּרֵשׁ עַל-רַעְךָ רַעָה וְהוּא-יִוָּשֵׁב לְבָטָח
 אִתְּךָ: וְאֶל-תִּתְּרִיב עִם-אָדָם חָנָם אִם-לֹא גִמְלָךְ רַעָה:
 כִּי אֶל-תִּקְנֵא בְּאִישׁ חָמָס וְאֶל-תִּבְחֹר בְּכָל-דְּרָכָיו:
 כִּי תוֹעֵבָת יְ-הוָה גִּלּוֹז וְאֶת-יִשְׂרָאֵל סוּדוֹ: כִּי מֵאֲרֶחַ
 יְ-הוָה בְּבֵית רָשָׁע וְגוֹה צַדִּיקִים יִבְרָךְ: כִּי אִם-
 לְלֹצִים הוּא-יִלְיֵץ וְלַעֲנֻנִים יִתּוּ-חֵן: כִּי כְבוֹד חֲכָמִים
 יִנָּחֲלוּ וְכִסְיִלִּים מָרִים קִלּוֹן:

ד' אֲשֶׁמְעוּ בָנִים מוֹסֵר אָב וְהַקְשִׁיבוּ לְדַעַת בִּינָה:
 כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אֶל-תַּעֲזֹבוּ: כִּי-בֶן
 הִנֵּיתִי לְאָבִי רַךְ וְיִחִיד לִפְנֵי אָמִי: וַיִּרְגֵּזִי וַיֹּאמֶר לִי
 יְתִמָּךְ-דְּבָרִי לְבָבְךָ שֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְחֵיָה: הִקְנֵה חֶכְמָה
 קִנְיָה בִינָה אֶל-תִּשְׁפַח וְאֶל-תִּטַּח מֵאֲמָרֵי-כִּי: וְאֶל-
 תַּעֲזֹבָה וְתִשְׁמָרְךָ אֶהְיֶה וְתִצְרָךְ: רֵאשִׁית חֶכְמָה
 קִנְיָה חֶכְמָה וּבְכָל-קִנְיָנֶךָ קִנְיָה בִינָה: סִלְסִלָה
 וְתִרְוִמְךָ תִּכְבֹּדְךָ כִּי תִחַבְּקֶנָה: תִּתֵּן לְרֵאשִׁיךָ

לְוִית־חֵן עֲטָרַת תִּפְאָרֶת תִּמְגֶּנֶךָ: אֲשֶׁמְעַ בְּנֵי וְקַח
 אֲמָרִי וַיִּרְבּוּ לִךְ שָׁנוֹת חַיִּים: בְּדָרְךָ חֶכְמָה הִרִיתִיךָ
 הִדְרָכָתִיךָ בְּמַעֲגָלֵי-יִשְׂרָאֵל: בְּלִכְתְּךָ לֹא-יִצָּר צַעֲדֶךָ
 וְאִם-תִּרְוֵץ לֹא תִפְשַׁל: הִתְחַזַּק בְּמוֹסֵר אֶל-תִּתְּרָךְ
 נֹצֵרָה כִּי-הִיא חַיִּיךָ: בְּאַרְחַת רָשָׁעִים אֶל-תִּבָּא
 וְאֶל-תִּתְּשָׁר בְּדָרְךָ רָעִים: כִּי פָרַעְהוּ אֶל-תַּעֲבֹר-בּוֹ
 שִׁטָּה מַעֲלִיו וְעֵבֶר: כִּי לֹא יִשְׁנוּ אִם-לֹא יִרְעוּ
 וְנִגְזְלָה לְשָׁנְתָם אִם-לֹא יִכְשִׁילוּ: כִּי לִחְמוֹ לִחֵם
 רָשָׁע וַיִּין חֲמָסִים יִשְׁתּוּ: וְאַרְחַת צַדִּיקִים כְּאוֹר גִּנָּה
 הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד-נֶכּוֹן הַיּוֹם: יִתְּנָךְ רָשָׁעִים כְּאֶפְלָה
 לֹא יִדְּעוּ בְּמָה יִפְשָׁלוּ: כִּי לְדְבָרִי הַקְשִׁיבָה
 לְאֲמָרֵי הַט־אֲזַנְךָ: כִּי אֶל-יִלְיוּ מַעֲיִנֶיךָ שֹׁמֵר בְּתוֹךְ
 לְבָבְךָ: כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם וְלִכְלֵל-בְּשָׁרָם
 מִרְפָּא: כִּי מִכָּל-מִשְׁמַר נֹצֵר לְבָבְךָ כִּי-מִמֶּנּוּ תוֹצֵאוֹת
 חַיִּים: כִּי הִסֵּר מִמֶּךָ עֲקָשׁוֹת פֶּה וּלְזוֹת שְׁפָתַיִם הִרְחַק
 מִמֶּךָ: כִּי עֵינֶיךָ לִנְכַח כִּיטוֹ וְעַפְעָפֶיךָ יִישָׁרוּ נִגְדְּךָ:
 כִּי פֶלֶס מַעֲגַל רַגְלֶךָ וְכָל-דְּרָכֶיךָ יִפְנוּ: כִּי אֶל-תִּתְּשִׁימִין
 וּשְׁמָאוֹל הִסֵּר רַגְלֶךָ מֵרַע:

ה' כִּי לְחֶכְמָתִי הַקְשִׁיבָה לְתִבּוּנָתִי הַט־אֲזַנְךָ:
 כִּי לְשֹׁמֵר מִזְמוֹת וְלַדַּעַת שְׁפָתֶיךָ יִנְצְרוּ: כִּי נִפְתַּח
 תִּטְפֹּנָה שְׁפָתִי נִרְה וְתִחַלַּק מִשְׁמֹן חֶכְמָה: וְאַחֲרִיתָהּ
 מִרְה כִּלְעִנָּה חֲדָה בְּחֶרֶב פִּיּוֹת: רַגְלֶיךָ יִרְדּוּ מִן
 שְׂאוֹל צַעֲדֶיךָ יִתְמָכוּ: וְאַרְחַת חַיִּים כִּי-תִפְלֹס נָעוּ
 מַעֲגָלֶתֶיךָ לֹא תִדָּע: וְעֵתָה בָנִים שֹׁמְעוּ-לִי וְאֶל-
 תִּסּוּרוּ מֵאֲמָרֵי-כִּי: הִרְחַק מַעֲלִיךָ דְּרָכְךָ וְאֶל-
 תִּקְרַב אֶל-פֶּתַח בֵּיתָה: כִּי-תִתֵּן לְאַחֲרִים הוֹדְךָ
 וְשְׁנָתֶיךָ לְאַכְזָרִי: כִּי-יִשְׁבָּעוּ זָרִים כִּתְךָ וְעַצְבֶּיךָ
 בְּבֵית נָכְרִי: וְנִהְיֶמָּה בְּאַחֲרִיתֶךָ בְּכָלֹת בְּשָׁרְךָ
 וּשְׂאֲרֶךָ: וְאַמְרָתְךָ אֵיךְ שִׁנְאַתִּי מוֹסֵר וְתוֹכַחַת נֹאֵץ
 לְכִי: וְלֹא-שִׁמְעָתִי בְּקוֹל מוֹרִי וְלִמְלִמְדִי לֹא-
 הִטִּיתִי אָזְנִי: כִּי כִּמְעֵט הִנֵּיתִי בְּכָל-רַע בְּתוֹךְ קִהָל
 וְעַדָּה: כִּי שִׁתְהֵ-מִּים מִבּוֹרְךָ וְנִזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֶרֶץ:
 כִּי יִפּוּצוּ מַעֲיִנֶיךָ תּוֹצֵא בְּרַחְבוֹת פִּלְגֵי-מִים: יִהְיֶיוּ-
 לֵךְ לְבִדָּה וְאִין לְזָרִים אִתְּךָ: כִּי יִהְיֶי-מִקּוֹרְךָ בְּרוּךְ
 וְשִׁמְחַת מֵאֲשֵׁת נְעוּרָה: כִּי אֵילַת אֶהְיֶה וְיִעֲלֶת-חֵן
 דְּדִידָה יִרְנֶה בְּכָל-עֵת בְּאַהֲבָתָה תִּשְׁגָּה תִמִּיד: וְלִמָּה
 תִּשְׁגָּה בְּנִי בְּזָרָה וְתִתְּחַבֵּק חֵק נָכְרִיָּה: כִּי נִכַח |
 עֵינֵי יְ-הוָה דְּרָכֵי-אִישׁ וְכָל-מַעֲגָלָתִיו מִפֶּלֶס:

וַעֲוֹנָתָיו יִלְכְּדֵנוּ אֶת־הַרְשָׁע וּבְחֻבְלֵי חֲטָאתָו
 יִתְמָךְ׃ הֲלוֹא יָמוּת בְּאֵין מוֹסֵר וּבִרְבֹּא אוֹלָתוֹ יִשְׁגָּה׃
 וּבְנֵי אִם־עֲרֵבֶת לִרְעֹךָ תִּקְעֶת לִנְר כְּפִיד׃ בְּנוֹקְשֶׁת
 בְּאִמְרֵי־כִיד נִלְכְּדֶת בְּאִמְרֵי־כִיד׃ עֲשֵׂה זֹאת
 אֶפּוֹא בְנִי וְהִנָּצַל כִּי־בֹאת בְּכַף־רַעֲךָ לֵךְ הַתְּרַפֹּס
 וְרַתֵּב רַעֲיֶךָ׃ וְאֵל־תִּתֵּן שְׁנָה לְעֵינֶיךָ וְתִנוּמָה
 לְעַפְעַפִּיךָ׃ הִנָּצַל כַּצְבִּי מִיָּד וּכְצֹפּוֹר מִיָּד יָקוֹשׁ׃
 וְלֹךְ־אֶל־נִמְלָה עֲצַל רָאָה דְרָכֶיהָ וְחֻכָּם׃ וְאִשֶּׁר אֵינֶר
 לָהּ קֶצֶין שִׁטְר וּמִשָּׁל׃ תִּתְּכִין בִּקְיִין לַחֲמָה אֲגִרָה
 בְּקֶצֶיר מֵאֲכָלָה׃ עַד־מָתִי עֲצַל תִּשְׁכַּב מָתִי תִקּוּם
 מִשְׁנֵתֶךָ׃ מַעֲט שְׁנוֹת מַעֲט תִּנוּמוֹת מַעֲט ׀ תִּבְקֵ
 יָדָיִם לְשֹׁכֵב׃ וּבֹא־כִמְהֵלֶךְ רֹאשְׁךָ וּמַחֲסֹרְךָ כְּאִישׁ
 מִגֵּן׃ אָדָם בְּלִיעֵל אִישׁ אָנוֹן הוֹלֵךְ עֲקֹשׁוֹת פֶּה׃
 וְהִרְץ בְּעֵינָיו מִלָּל בְּרַגְלָו מֶרֶה בְּאֲצָבָעָתָיו׃
 וְתִהְיֶכּוֹת ׀ בְּלִבּוֹ חֲרָשׁ רָע בְּכָל־עֵצ מִדִּנְגִים
 יִשְׁלַח׃ עַל־כֵּן פִּתְאֹם יָבֹוא אֵיךְו פֶּתַע יִשְׁבֹּר וְאֵין
 מִרְפָּא׃ וְשִׁשְׁ־הִנֵּה שָׁנָא י־הוּהָ וְשִׁבְעַ תוֹעֵבֶת
 נִפְשׁוֹ׃ עֵינָיִם רָמוֹת לִישׁוֹן שֶׁקֶר וַיִּזְדִּים שׁוֹפְכוֹת
 דָּם־נֶקִי׃ לֵב חֲרָשׁ מַחֲשָׁבוֹת אָנוֹן רִגְלִים מִמְהָרוֹת
 לְרוּץ לָרֶעָה׃ יִפִּית בְּזָבִים עַד שֶׁקֶר וּמִשְׁלַח
 מִדְּנִים בֵּין אַחִים׃ בְּנֹצֵר בְּנֵי מַצּוֹת אֲבִידָה וְאֶל־תִּטָּשׁ
 תּוֹרַת אִמְךָ׃ קְשָׁרְךָ עַל־לִבְךָ תָּמִיד עֲנֹדָם עַל־
 גְּרָגְלֶתֶךָ׃ בְּהִתְהַלֵּכְךָ ׀ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשֹׁכֵבֶךָ תִּשְׁמֹר
 עַלְיָךָ וְהַקִּיצוֹת הִיא תִּשְׁמִיחֶךָ׃ כִּי גֵר מַצּוּה וְתוֹרָה
 אֹור וְדָרֶךְ חֲלִים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר׃ לִשְׁמֹרְךָ מֵאֲשֶׁת
 רָע מִחֲלָקֶת לִישׁוֹן נִכְרִיהָ׃ וְאֶל־תִּחַמַּד יִפְיָה בְּלִבְבֶךָ
 וְאֶל־תִּקְחָךְ בְּעַפְעַפִּיָּה׃ כִּי בַעַד־אִשָּׁה זֹנוּהָ עַד־
 כְּפָר־לָחֶם וְאִשָּׁת אִישׁ נִפְשׁ יִקְרָה תִּצּוּד׃ הִתְיַחֲתָה
 אִישׁ אִשׁ בְּחִיקוֹ וּבְגִדָיו לֹא תִשְׁרַפְנָה׃ וְאִם־יִהְיֶהֶלֶךְ
 אִישׁ עַל־הַגָּחִלִים וְרַגְלָיו לֹא תִפְוִינָה׃ כִּי־כֵן הִבָּא
 אֶל־אִשָּׁת רַעֲהוּ לֹא יִנָּקָה כָּל־הַנִּגָּע בָּהּ׃ לֹא־יָבוּזוּ
 לַגִּבּוֹר כִּי יִגְנוֹב לְמִלָּא נִפְשׁוֹ כִּי יִרְעֵב׃ וְאִנְמַצָּא
 יִשְׁלֹם שְׁבַע־תִּים אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ וְתָן׃ וְנִאֲפָה אִשָּׁה
 חֲסֵר־לֵב מִשְׁחִית נִפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָּה׃ וְנִגַּע־וְקָלוֹן
 יִמָּצֵא וְחִרְפָּתוֹ לֹא תִמָּחֶה׃ כִּי־קִנְיָנָה חֲמַת־גִּבּוֹר
 וְלֹא־יִחַמּוֹל בְּיוֹם נָקָם׃ לֹא־יִשָּׂא פָנָי כָּל־כְּפָר
 וְלֹא־יֵאֲבֶה כִּי תִרְבֶּה־שִׂמְד׃

ז ׀ בְּנֵי שִׁמְר אִמְרֵי וּמַצּוֹתֵי תִצְפּוֹן אִתְךָ׃ שִׁמְר
 מַצּוֹתֵי וְחִיָּה וְתוֹרָתִי כְּאִישׁוֹן עֵינֶיךָ׃ קְשָׁרְךָ עַל־
 אֲצָבָעֶתְךָ כְּתָבָם עַל־לִוֹחַ לִבְךָ׃ וְאִמְר לַחֲכָמָה
 אֲחֹתִי אֵת וּמִדָּע לִבִּינָה תִקְרָא׃ לִשְׁמֹרְךָ מֵאִשָּׁה
 זָרָה מִנְּכָרְיָה אִמְרִיהָ הַחֲלִיקָה׃ כִּי בְחִלּוֹן בֵּיתִי
 בַּעַד אֲשׁוּבִי נִשְׁקַפְתִּי׃ וְאִרָא בַּפִּתְאוֹם אֲבִינָה
 בְּבָנִים נַעַר חֲסֵר־לֵב׃ עֹבֵר בְּשׁוּק אֲצַל פִּנָּה וְדָרֶךְ
 בֵּיתָה יִצְעַד׃ בְּנִשְׁוֹף־בְּעֵרֵב יוֹם כְּאִישׁוֹן לִילָה
 וְאִפְלָה׃ וְהִנֵּה אִשָּׁה לִקְרָאתוֹ שִׁית זֹנוּהָ וּנְצָרֶת לֵב׃
 וְהַמִּיָּה הִיא וְסִרְרַת כְּבִיתָה לֹא־יִשְׁכְּנוּ רִגְלֶיהָ׃
 וְכַעַם ׀ בַּחוּץ פָּעַם בְּרַחְבוֹת וְאֲצַל כָּל־פִּנָּה תִאָּרֵב׃
 וְהַחֲזִיקָה בּוֹ וְנִשְׁקָה לוֹ הַעֲנָה פָּנֶיהָ וּתֹאמַר לוֹ׃
 וְזָבַחַי שְׁלָמִים עָלַי הַיּוֹם שְׁלָמַתִּי נִדְרִי׃ עַל־כֵּן
 יִצָּאתִי לִקְרָאתְךָ לִשְׁחַר פָּנֶיךָ וְאִנְמַצָּאךָ׃ וְמִרְבָּדִים
 רִבְדָּתִי עֲרִשֵׁי חֲטָבוֹת אֶטוֹן מִצָּרִים׃ וְנִפְתִּי מִשְׁכָּבִי
 מִר אֲהֲלִים וְקִנְמוֹן׃ וְלָקָה גִּרְוָה דָּדִים עַד־הַבֶּקֶר
 נִתְעַלְסָה בְּאֲהָבִים׃ כִּי אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ הֵלֶךְ
 בְּדָרֶךְ מִרְחוֹק׃ כִּצְרוּר־הַפֶּסֶף לָקַח בִּידוֹ לַיּוֹם הַכֶּסֶּא
 יָבֹא בֵיתוֹ׃ וְהִשְׁתּוֹ בִּרְבֹּב לִקְחָה בְּחִלָּק שְׁפָתֶיהָ
 תִּדְיַחְנוּ׃ וְהוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ פִּתְאֹם כְּשׁוֹר אֶל־טִבַּח יָבֹא
 וְכַעֲכֵס אֶל־מוֹסֵר אֵוִיל׃ עַד יִפְלַח חֵץ כְּבִדּוֹ כְּמִהָרָה
 צֹפּוֹר אֶל־פֶּחַ וְלֹא־יִדָּע כִּי־בִנְפִשׁוֹ הוּא׃ וְנַעֲתָה
 בָּנִים שְׁמַעוּ־לִי וְהִקְשִׁיבוּ לִאֲמֵרֵי־כִיד׃ וְאֶל־יִישׁוּט
 אֶל־דְּרָכֶיהָ לִבְךָ אֶל־תִּתַּע בְּנִתִּיבוֹתֶיהָ׃ כִּי־יִרְבִּים
 חֲלָלִים הִפִּילָה וְעַצְמִים כָּל־הַרְגִּיהָ׃ וְדִרְכִּי שְׁאוּל
 בֵּיתָה יִרְדּוֹת אֶל־חֲדָרֵי־מָוֶת׃
 ח ׀ הֲלֹא־חֲכָמָה תִקְרָא וְתִבּוֹנָה תִתֵּן קוֹלָהּ׃ בְּרֹאשׁ־
 מִרְמִים עַל־יִגְדָּרֶךָ בֵּית נִתִּיבוֹת נִצְבָּה׃ לִיד־שְׁעָרִים
 לִפְי־קִרְרַת מְבֹוא פִתְחִים תִּרְנָה׃ וְאֵלֵיכֶם אִישִׁים
 אִקְרָא וְקוֹלִי אֶל־בְּנֵי אָדָם׃ הִבִּינוּ פִתְאֹם עֲרֻמָּה
 וְכִסְיִלִּים הִבִּינוּ לֵב׃ וְשִׁמְעוּ כִּי־נִגִּידִים אֲדַבֵּר
 וּמִפֶּתַח שְׁפָתִי מִישְׁרִים׃ כִּי־אֲמַת יִהְיֶה חֲכִי
 וְתוֹעֵבֶת שְׁפָתִי רָשָׁע׃ בְּצֹדֶק כָּל־אִמְרֵי־כִיד אֵין
 כָּהֶם נִפְתַּל וְעַקְשׁ׃ כָּלָם גִּכְחִים לִמְבִּין וַיִּשְׁרִים
 לְמִצָּאֵי דַעַת׃ יִקְחוּ־מוֹסְרִי וְאֶל־כֶּסֶף וְדַעַת מִתְרוּץ
 נִבְחָר׃ כִּי־טוֹבָה חֲכָמָה מִפְּנוּיָגִים וְכָל־חֲפָצִים לֹא
 יִשְׁוּוּ־בָהּ׃ וְאִנְי־חֲכָמָה שְׁכָנַתִּי עֲרֻמָּה וְדַעַת מִזְמוֹת
 אִנְמַצָּא׃ יִקְרָאת י־הוּהָ שְׁנֹאת־רָע גָּאָה וְגֵאוֹן ׀ וְדָרֶךְ

רַע וּפִי תִהְיֶה כְּפֹת שְׂנֵאֲתִי: ^אלִי־עֲצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי
בִּינָה לִי גְבוּרָה: ^בבִּי מַלְכִּים יִמְלְכוּ וְרִזְנִים יִתְקְרוּ
צָדֵק: ^גבִּי שָׁרִים יֵשְׁרוּ וְנִדְיָבִים כָּל־שֹׁפְטֵי צָדֵק:
^דאֲנִי אֶהְבֵּי אֶהָב וּמִשְׁחָרִי יִמְצְאוּנִי: ^העֲשֹׂר־וְכָבוֹד
אֲתִי הָיוֹן עָתֶךָ וּצְדָקָה: ^וטוֹב פָּרִי מִתְרוֹץ וּמִפֶּן
וְתִבּוּאָתִי מִכֶּסֶף גִּבְחָר: ^זבְּאַרְח־צְדָקָה אֶהְלֹךְ בְּתוֹךְ
נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט: ^חלִהְנַחִיל אֶהְבֵּי יֵשׁ וְאַצְרֵתִיהֶם
אֲמַלֵּא: ^טהִנֵּה קָנִי רֹאשִׁית דְּרָכֹךְ קָדָם מִפְעֲלִי
מֵאֵז: ^ימַעֲוֹלָם נִסְכָּתִי מֵרֹאשׁ מִקְדַּמ־אֶרֶץ:
^{יא}בְּאִין־תִּהְיוֹת חוֹלְלֵתִי בְּאִין מַעֲיֵנוֹת וּכְבִּד־יָמִים:
^{יב}בְּטָרֶם הָרִים הִטְבַּעוּ לִפְנֵי גִבְעוֹת חוֹלְלֵתִי: ^{יג}עַד־
לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוֹצוֹת וְרֹאשׁ עִפְרוֹת תִּבְלִ:
^{יד}בִּהְכִּינוּ שָׁמַיִם שָׁם אֲנִי בִּתְקוֹן חֹג עַל־פְּנֵי תִּהְיוֹם:
^{טו}בְּאֲמָצוֹ שְׁחָקִים מִמַּעַל בְּעִזּוֹ עֵינוֹת תִּהְיוֹם:
^{טז}בְּשׁוּמוֹ לֵפִי | חָקוֹ וַיִּמֵּם לֹא יַעֲבְרוּ־פִיו בְּחוֹקוֹ
מוֹסְדֵי אֶרֶץ: ^{יז}וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיֶה
שֹׁעֵשׂוּעִים יוֹם | יוֹם מִשְׁחָקָת לִפְנֵי בְּכַל־עַת:
^{יח}מִשְׁחָקָת בְּתִבְלֵ אֶרֶצוֹ וְשֹׁעֵשׂוּעִי אֶת־בְּנֵי אָדָם:
^{יט}וְעַתָּה בָּנִים שֹׁמְעוּ־לִי וְאַשְׁרֵי דָרְכִי יִשְׁמְרוּ:
^כשֹׁמְעוּ מוֹסֵר וְחֹכְמוֹ וְאַל־תִּפְרְעוּ: ^{כא}אֲשֶׁר־יֵאָדָם
שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד עַל־דַּלְתֵּתִי יוֹם | יוֹם לִשְׁמֹר מְזוֹנֹת
פֶּתְחִי: ^{כב}בִּי מֵצְאֵי מֵצֵא תִּיִּים וַיִּפֹּק רָצוֹן מִי־הָהָה:
וְיַחֲטֵאֵי חֲמִס נִפְשׁוֹ כָּל־מִשְׁנֵאֵי אֶהְבּוּ מוֹת:

^אחֲכָמוֹת בִּנְתָה בִּיתָה חֲצָבָה עֲמוּדֶיהָ שִׁבְעָה:
^בטְבַחְתָּה טְבַחְתָּה מִסְכָּה יִיגָה אֵף עֲרֵכָה שְׁלַחְתָּה:
^גשְׁלַחְתָּה נַעֲרָתֶיהָ תִּקְרָא עַל־צִפִּי מְרָמִי קָרַת: ^דמִי־
פֶּתִי יִסֹּר הִנֵּה חֲסֵר־לֵב אֶמְרָה לוֹ: ^הלָכוּ לַחֲמוֹ
בְּלַחֲמִי וְשָׂתוּ בִּינִין מִסְכָּתִי: ^ועֲזָבוּ פִתְאִים וְחָיו
וְאַשְׁרוּ בְּדֶרֶךְ בִּינָה: ^זיִסֹּר | לֵץ לִקַּח לוֹ קִלְוֹן
וּמוֹכִיחַ לְרָשָׁע מוֹמוֹ: ^חאַל־תּוֹכַח לֵץ פֹּן־יִשְׁנֹאֵךְ
הוֹכַח לְחֹכֶם וַיֵּאֱהָבֶךָ: ^טתֵּן לְחֹכֶם וַיִּחַפֶּם־עוֹד הוֹדַע
לְצַדִּיק וַיּוֹסֶף לִקַּח: ^יתַּחֲלֵת חֲכָמָה יִרְאֵת י־הָהָה
וְדַעַת קְדוֹשִׁים בִּינָה: ^{יא}פִּי־בִי יִרְבּוּ יִמִּיהָ וַיּוֹסִיפוּ לָךְ
שָׁנוֹת חִיִּים: ^{יב}אִם־חֲכָמָתָה חֲכָמָתָה לֹךְ וְלִצַּת לְבַדְךָ
תִּשָּׂא: ^{יג}אִשָּׁת בְּסִילוֹת הַמִּיָּה פִתְיוֹת וּבִלִּיגְדָעָה
מָה: ^{יד}וַיִּשְׁבָּה לִפְתַּח בֵּיתָה עַל־כֶּסֶף מְרָמִי קָרַת:
^{טו}לִקְרָא לְעִבְרֵי־דֶרֶךְ הַמִּישׁוּרִים אֲרַחֲתָם: ^{טז}מִי־פֶתִי
יִסֹּר הִנֵּה וְחֲסֵר־לֵב וְאַמְרָה לוֹ: ^{יז}יָמִים־גְּבוּרִים

יִמְתְּקוּ וְלִחֶם סִתְרִים יִנָּעֶם: ^{יח}וְלֹא־יִדַּע פִּי־רַפָּאִים
שָׁם בְּעַמְקֵי שְׁאוֹל קִרְאִיהָ:

^אמִשְׁלִי שְׁלֵמָה בֶן חָכֶם יִשְׁמַח־אָב וּבֶן כָּסִיל תּוֹנֵת
אֲמוֹ: ^בלֹא־יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רָשָׁע וְצַדִּיקָה תַּצִּיל
מָמוֹת: ^גלֹא־יִרְעִיב י־הוּהָ גִפְשׁ צַדִּיק וְהוֹת רָשָׁעִים
יִהְדָּף: ^דרֹאשׁ עֲשָׂה כַף־רִמְיָה וַיִּדַּח תְּרוּצִים תַּעֲשִׂיר:
^האֲגֵר בְּקִיץ בֶּן מִשְׁפִּיל גִּרְדָּם בְּקִצִּיר בֶּן מִבִּישׁ:
^ובְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק וּפִי רָשָׁעִים יִכְסֶה חֲמָס: ^זזָכַר
צַדִּיק לְבִרְכָּה וְשֵׁם רָשָׁעִים יִרְקַב: ^חחֲכָם־לֵב יִקַּח
מִצּוֹת וְאֲנִיל שְׁפָתַיִם יִלְבֹּט: ^טהוֹלֵךְ בַּתָּם יִלְךְ בְּטַח
וּמַעֲקֹשׁ דְּרָכָיו יִנָּדַע: ^יקֶרֶץ עֵין יִתֵּן עֲצָבָת וְאֲנִיל
שְׁפָתַיִם יִלְבֹּט: ^{יא}מִקּוֹר חַיִּים פִּי צַדִּיק וּפִי רָשָׁעִים
יִכְסֶה חֲמָס: ^{יב}שְׂנֵאָה תַעֲרַר מִדְּגִים וְעַל כָּל־פְּשָׁעִים
תִּכְסֶה אֶהְבָּה: ^{יג}בְּשֹׁפְתִי גְבוֹן תִּמְצֵא חֲכָמָה וְשֹׁבֵט
לִגּוֹ חֲסֵר־לֵב: ^{יד}חֲכָמִים יִצְפְּנוּ־דַעַת וּפִי־אֲוִיל
מִתַּתָּה קִרְבָּה: ^{טו}הָיוֹן עֲשִׂיר קִרְיָת עֲזוֹ מִתַּתָּה דָלִים
רִישָׁם: ^{טז}פַּעֲלַת צַדִּיק לְחַיִּים תִּבּוּאֵת רָשָׁע לְחַטָּאת:
^{יז}יִאֲרַח לְחַיִּים שׁוֹמֵר מוֹסֵר וְעֹזֵב תּוֹכַחַת מִתַּעָה:
^{יח}מִכְסֶּה שְׂנֵאָה שְׁפָתֵי־שֹׁקֵר וּמוֹצֵא דָבָה הוּא כָסִיל:
^{יט}בְּרָב דְּבָרִים לֹא יִחַד־לִפְשָׁע וְחוֹשֵׁךְ שְׁפָתָיו
מִשְׁפִּיל: ^ככֶּסֶף גִּבְחָר לְשׁוֹן צַדִּיק לֵב רָשָׁעִים
כִּמְעָט: ^{כא}שְׁפָתֵי צַדִּיק יִרְעוּ רַבִּים וְאֲוִילִים בְּחֲסֵר־
לֵב יָמוּתוּ: ^{כב}בְּרַפָּת י־הוּהָ הִיא תַעֲשִׂיר וְלֹא־יוֹסֶף
עֲצָב עֲמָה: ^{כג}כַּשְׁחוֹק לְכָסִיל עֲשׂוֹת זִמָּה וְחֲכָמָה
לְאִישׁ תִּבּוּנָה: ^{כד}מְגוֹרֶת רָשָׁע הִיא תִּבּוּאָנוֹ וְתִאֲוֹת
צַדִּיקִים יִתֵּן: ^{כה}כַּעֲבֹר סוּפָה וְאִין רָשָׁע וְצַדִּיק
יִסוֹד עוֹלָם: ^{כו}כַּתְמֵץ | לְשׁוֹנִים וְכַעֲשׂוֹן לְעֵינִים בֶּן
הָעֶצֶל לְשַׁלְחָיו: ^{כז}יִרְאֵת י־הוּהָ תוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת
רָשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה: ^{כח}תּוֹחֲלַת צַדִּיקִים שְׁמִתָּה וְתִקְוֹת
רָשָׁעִים תִּאֲבֹד: ^{כט}מַעֲזוֹ לַתָּם דֶּרֶךְ י־הָהָה וּמִתַּתָּה
לְפַעֲלֵי אָנוֹ: ^לצַדִּיק לְעוֹלָם בְּלִי־מוֹט וְרָשָׁעִים לֹא
יִשְׁפְּנוּ־אֶרֶץ: ^{לא}פִּי־צַדִּיק יִגֹּב חֲכָמָה וּלְשׁוֹן
תִּהְיֶה כְּפֹת תִּפְרָת: ^{לב}שְׁפָתֵי צַדִּיק יִדְעוּן רָצוֹן וּפִי
רָשָׁעִים תִּהְיֶה כְּפֹת:

הַלְבוֹת זָכִיָּה וּמִתְנָה פֶּרֶק ד

ד, א הַמִּקְבֵּל אֶת הַמִּתְנָה, וְזָכָה בָּהּ, וְאַחֵר שֶׁבָּאת לִידוֹ וְהָיָא שׁוֹתֵק, חֲזַר בּוֹ וְאָמַר אֵינִי רוֹצֶה בָּהּ, אוֹ אֵינִי מְקַבֵּלָהּ, אוֹ הָרִי הִיא בְטֻלָּה, אוֹ שֶׁאָמַר מִיּוֹם זֶה נִרְאָה לִי בָּהּ לֹא אָמַר בְּלוּם. וּכְשֶׁם שְׂאִין הַנּוֹתֵן יְכוּל לַחֲזוֹר בּוֹ, כִּד הַמִּקְבֵּל אֵינּוּ יְכוּל לַחֲזוֹר בּוֹ אַחֵר שְׂזָכָה.

ד, ב מִתְנָה זוֹ שֶׁאָמַר הַמִּקְבֵּל אֵינִי רוֹצֶה בָּהּ אַחֵר שֶׁבָּאת לִידוֹ הָרִי הִיא הַפֶּקֶר, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהּ זָכָה: שְׁחָרִי הַפִּקְיָרָה הַמִּקְבֵּל, אַחֵר שְׂזָכָה בָּהּ. אֲבָל אִם הָיָה צוּחַ מַעֲיָקָרוֹ לֹא קָנָה הַמִּקְבֵּל, וְחֻזְרָת לַבְּעָלִים הִרְאֵשׁוֹנִים.

ד, ג הַמְּזֻכָּה לַחֲבֵרוֹ בַּמִּתְנָה עַל יְדֵי אַחֵר כִּיּוֹן שְׁחֻחִיזִק בָּהּ הָאֶחָד, כִּגוֹן שְׁמִשְׁדַּח הַמִּטְלָטְלִין, אוֹ הִגִּיעַ שְׁטֵר קָרְקַע לִידוֹ, אוֹ הַחֻזִּיק בַּקָּרְקַע זָכָה חֲבֵרוֹ, אִם עַל פִּי שְׂלֹא הִגִּיעָה מִתְנָה לִידוֹ; וְאִין הַנּוֹתֵן יְכוּל לַחֲזוֹר בּוֹ.

ד, ד אֲבָל הַמִּקְבֵּל, יָדוֹ עַל הַעֲלִיזָנָה: אִם רָצָה, מְקַבֵּל; וְאִם לֹא רָצָה, לֹא יִקְבֹּל. שְׂזָכִין לְאָדָם שְׂלֹא בְּפָנָיו, וְאִין חֲבִין לוֹ אֵלֹא בְּפָנָיו; וְזָכוֹת הִיא לוֹ שֶׁתִּנָּתֵן לוֹ מִתְנָה, אִם יִרְצָה, אֲבָל אִם לֹא יִרְצָה, אִין נּוֹתֵנִין לְאָדָם מִתְנָה בְּעַל כֶּרְחוֹ.

ד, ה זָכָה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר, וּכְשֶׁשָּׁמַע הַמִּקְבֵּל שֶׁתֵּק, וְאַחֵר כִּד צוּחַ וְאָמַר אֵינִי מְקַבֵּלָהּ הָרִי זֶה סֶפֶק: אִם זֶה שֶׁשִּׁתֵּק, כִּכֵּר רָצָה, וְזֶה שֶׁחֲזַר וְצוּחַ, חֲזַר בּוֹ; אוֹ זֶה שֶׁשִּׁתֵּק, מִפְּנֵי שְׁעֵדִין לֹא הִגִּיעַ לִידוֹ בְּלוּם, וְזֶה שֶׁצוּחַ, הוֹכִיחַ סוּפּוֹ עַל תַּחֲלָתוֹ.

ד, ו לְפִיכֵד אִם קָדָם אַחֵר, וְזָכָה בָּהּ לְעַצְמוֹ אִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ: שְׁמָא הַמִּקְבֵּל זָכָה; וְכִיּוֹן שֶׁאָמַר אֵינִי רוֹצֶה בָּהּ, הָרִי הַפִּקְיָרָה כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְזֶה שֶׁקָּדָם וְלִקְחָהּ, מִן הַחֶפְקֶר זָכָה. וְאִם חֲזַרוּ הַבְּעָלִים הִרְאֵשׁוֹנִים, וְתַפְסוּתָּהּ מִיָּד זֶה שֶׁקָּדָם וְזָכָה בָּהּ אִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדָם: שְׁמָא הַמִּקְבֵּל הוֹכִיחַ סוּפּוֹ עַל תַּחֲלָתוֹ, וְלֹא קָנָה אוֹתָהּ; וּבִרְשׁוֹת בְּעָלֶיהָ הִרְאֵשׁוֹנִים הִיא קִיּוּמָת עֵדִין.

ד, ו רְאוּבֵן שֶׁרָצָה לָתֵן מֵאָה דִּינָרִין לְשִׁמְעוֹן, וְשָׁלַח לוֹ הַמֵּאָה עַל יְדֵי לֵוִי אִם אָמַר לוֹ זָכָה בְּמֵאָה זוֹ לְשִׁמְעוֹן, אוֹ תֵּן מֵאָה זוֹ לְשִׁמְעוֹן אֵינּוּ יְכוּל לַחֲזוֹר בּוֹ; אֲבָל אִם אָמַר לוֹ חִילָּךְ מֵאָה זוֹ לְשִׁמְעוֹן יְכוּל לַחֲזוֹר בּוֹ, עַד שֶׁיִּגִּיעַ הַמֵּאָה לִיד שִׁמְעוֹן.

ד, ח חִלָּךְ לֵוִי בְּמֵאָה זוֹ שֶׁנִּשְׁתַּלְחָה עִמּוֹ לַחֲלִיכָה לְשִׁמְעוֹן, וּבִקְשׁ שִׁמְעוֹן וְלֹא מִצָּאָהּ יַחֲזִיר לְרְאוּבֵן. מֵת שִׁמְעוֹן בְּחַיֵּי רְאוּבֵן, יַחֲזִיר לְרְאוּבֵן אוֹ לְיוֹרְשָׁיו. מֵת רְאוּבֵן בְּחַיֵּי שִׁמְעוֹן יִתֵּן הַמֵּאָה לְשִׁמְעוֹן אוֹ לְיוֹרְשָׁיו, שֶׁמִּצָּחָה לְקִנָּם דְּבָרֵי הַמֵּת, וְאִם עַל פִּי שֶׁאָמַר הַדְּבָרִים וְהָיָא כְּרִיא, שְׁחָרִי הַמֵּאָה בִּידוֹ שְׁלִישִׁית עֵדִין.

ד, ט אִין אָדָם זָכָה בַּמִּתְנָה לַחֲבֵרוֹ, עַד שִׁיַּחֲזִיחַ הַזָּכָה גְּדוּל וּבֵן דַּעַת: אֶחָד אִישׁ וְאֶחָד אִשָּׁה, וְאֶפְלוֹ אִשָּׁת אִישׁ, וְאֶפְלוֹ עֶבֶד וְשִׁפְחָה. אֲבָל הַגּוֹי אֵינּוּ זָכָה: הוֹאִיל וְאֵינּוּ רְאוּי לְשְׁלִיחוֹת לְעוֹלָם, כִּד אֵינּוּ זָכָה לְיִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁם שְׂאִין יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לַגּוֹי, כִּד אֵינּוּ זָכָה לַגּוֹי.

ד, י קִטָּן שֶׁנּוֹתֵנִין לוֹ צָרוֹר וְזוֹרֶקוֹ, אֲגוּז וְנוֹטְלוֹ זָכָה לְעַצְמוֹ, וְאֵינּוּ זָכָה לְאַחֲרִים: פְּחוֹת מִזָּה לֹא לְעַצְמוֹ, וְלֹא לְאַחֲרִים. וְכֵן הַשּׁוֹטֵחַ אֵינּוּ זָכָה, לֹא לְעַצְמוֹ וְלֹא לְאַחֲרִים; וְהַמְּזֻכָּה לְשׁוֹטֵחַ עַל יְדֵי בֵן דַּעַת, זָכָה. אֲבָל חֲחֵרֵשׁ זָכָה לְעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהַלְבוֹת גִּזְלָה.

ד, יא זָכִין לְקִטָּן, אֶפְלוֹ בֵּן יוֹם אֶחָד, וְלִגְדוּל, כִּין בְּפָנָיו כִּין שְׂלֹא בְּפָנָיו. וְחֲצָרוֹ שְׂלֹא אָדָם קוֹנָה לוֹ שְׂלֹא מִדַּעַתוֹ, אִם עַל פִּי שֶׁאֵינּוּ עוֹמֵד שָׁם: כִּין שְׁחֻחִיעָה הַמִּתְנָה לַחֲצָרוֹ, כְּאֵלֹז זָכָה לוֹ בָּהּ אַחֵר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּחֲצָר הַמִּשְׁתַּמְרָת. אֲבָל בְּחֲצָר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמְרָת, כִּגוֹן שְׂדָהּ וְחֲרָבָתוֹ עַד שִׁיַּחֲזִיחַ עוֹמֵד בְּצָדָה וְיֹאמַר זָכָה לִי שְׂדִי.

ד, יב וְכֵן אֲרִבַּע אֲמוֹת שְׂלֹא אָדָם שְׁחֻחַ עוֹמֵד בְּצָדָן קוֹנִין לוֹ בְּסִמְטָה, אוֹ בְּצִדֵּי רִשּׁוֹת הָרִבִּים, אוֹ בְּחֲצָר שְׂאִין לָהּ בְּעָלִים. אֲבָל בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים, אוֹ בְּשִׂדָּה חֲבֵרוֹ אֵינּוּ זָכָה, עַד שֶׁתִּגִּיעַ מִתְנָה

לִידוֹ. קִטְנָה תִּזְכֶּה לָהּ חֲצָרָה, וְאַרְבַּע אֲמוֹת שָׁלָה; אֲבָל חֻמֵּץ אֵינוֹ זֹכֶה, עַד שֶׁתִּגְיַע מִתְּנָה לִידוֹ אוֹ שְׂיִזְכָּה לוֹ אַחֵר.

ד, יג הַמִּתְנָה בְּגֹט, שְׂאִין אָדָם יָכוֹל לְמַסֵּר דְּבָרִים לְשִׁלְיָה. פִּיזָד: אָמַר לְשִׁלּוּשָׁה אָמְרוּ לְפָלוֹנִי וּפָלוֹנִי שִׁיכְתְּבוּ וַיַּחֲתִּמוּ בַשָּׁטֶר מִתְנָה, וַיִּתְּנוּהוּ לְפָלוֹנִי אִין זֶה בָּלוֹם; וְאִם אָמְרוּ לְאוֹתָן הָעֲדִים, וְכָתְבוּ וְנָתְנוּ לְמַקְבֵּל לֹא קָנָה.

ד, יד וְכֵן אִם אָמַר לְשָׁנִים כָּתְבוּ וַחֲתִּמוּ בַשָּׁטֶר מִתְנָה, וַתְּנוּהוּ לְפָלוֹנִי אִין יָכוֹלִין לוֹמַר לְסוֹפֵר לְכַתֵּב, אֵלֹא הֵן עֲצֻמָּן כּוֹתְבִין בְּמוֹ חֲגֹט.

ד, טו הַכּוֹתֵב בַּשָּׁטֶר נִתְּתִי שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפָלוֹנִי, אוֹ שֶׁכָּתֵב נִתְּתִיהָ לוֹ, אוֹ חָרִי חֵרִי שָׁלוֹ חָרִי זֶה זָכָה, בַּשְּׂיִגִיעַ הַשָּׁטֶר לִידוֹ. אֲבָל אִם כָּתֵב בַּשָּׁטֶר אֶתְנָנָה לוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהָעִידוֹ עָלָיו עֲדִים, לֹא זָכָה הַמַּקְבֵּל: עַד שִׁיאֲמַר לְעֲדִים כָּתְבוּ שָׁטֶר מִתְנָה וְתָנוּ לוֹ, וְכּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין שְׂאִין הַמַּקְבֵּל זֹכֶה, עַד שֶׁיִּגְיַע שָׁטֶר מִתְנָה לִידוֹ, אוֹ עַד שְׂיִזְכָּה לוֹ בִּי עַל יְדֵי אֲחֵרִים, בְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

ד, טז הָאוֹמֵר נִתְּתִי שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפָלוֹנִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא נָתַן לִי חוֹשְׁשִׁין, שְׂמָא זָכָה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר. אֲבָל אִם אָמַר כָּתְבִתִּי וְנִתְּתִי לוֹ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא כָתֵב וְלֹא נָתַן לִי אִם הַמַּקְבֵּל מִתְנָה הוּא שְׂאֲמַר בֶּן הוֹדָאֵת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֲדִים הוּא, וְהַנּוֹתֵן אוֹכֵל פְּרוֹת שִׁדְּחוֹ.

ד, יז וְאִם בֶּן הַמַּקְבֵּל הוּא שְׂאֲמַר, לֹא נָתַתְּ לְאָבִי שָׂדֶה זֶה, וְהוּא אוֹמֵר כָּתְבִתִּי וְנִתְּתִי לוֹ מִנִּיחִין אֶת הַפְּרוֹת עַל יְדֵי שְׁלִישׁ, עַד שֶׁיִּדְּעַ הַדָּבָר הֵיאָף הוּא.

ד, יח מַקְבֵּל מִתְנָה שֹׁטֵעַן וְאָמַר זֶה שֶׁתַּחַת יְדֵי אֵינָה מִתְנָה בְּיָדִי אֵלֹא שׁוֹמֵר אֲנִי עָלֶיהָ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, אוֹ שְׂאֲמַר בְּטִלָּה הִיְתָה מִתְּחִלָּתָה לִּפְנֵי שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּיהָ, אֵלֹא בַּעַל כְּרָחִי בְּאַנְס, אוֹ בְּטַעוֹת, וְכִיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֵלֹו דְּבָרָיו קִנְיִין; וְנִשְׁבַּע עַל זֶה שְׁבוּעַת הַסֵּת, וְתַחֲזֹר לְבַעֲלֶיהָ. טַעַן הַנּוֹתֵן וְאָמַר שׁוֹמֵר אֶתָּה עָלֶיהָ, אוֹ שְׂאֲמַר שִׁלָּא מִדְּעָתִי

נִתְּתִיהָ, אוֹ גִזְלָה הִיא בְּיָדִי, וְזֶה אוֹמֵר אֶתָּה נִתְּתָה לִי נִשְׁבַּע הַמַּקְבֵּל שְׁבוּעַת הַסֵּת, וְנִפְטָר.

הַלְכוֹת זָכִיָּה וּמִתְנָה פֶּרֶק ה'

ה, א הַנּוֹתֵן מִתְנָה, בֵּין בְּרִיא בֵּין חוֹלָה צָרִיךְ שֶׁתְּהִיָּה גְלוּיָה וּמְפָרְסָמַת. אָמַר לְעֲדִים כָּתְבוּ בַּפֶּתֶר וְתָנוּ לוֹ אֵינָה בָּלוֹם, שָׂדֶה מְעָרִים הוּא, כְּדִי לֹאבֹד מִמּוֹן אֲחֵרִים, שִׁיחֲזֹר וַיִּמְכֹּר אַחֵר שְׂיִתֵּן.

ה, ב לְפִיכָף כָּל שָׁטֶר מִתְנָת קֶרְקַע שְׂאִין כָּתוּב בּוֹ, וְאָמַר לָנוּ פָּלוֹנִי הַנּוֹתֵן שָׁבוּ בַּשְּׂוֹקִים וּבְרַחוּבוֹת, וְכָתְבוּ לוֹ מִתְנָה גְלוּיָה וּמְפָרְסָמַת, וְכִיּוֹצֵא בְּעֲנִינִים אֵלֹו חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא מִתְנָה מְסַתֶּרֶת הִיא, וְלֹא זָכָה הַמַּקְבֵּל.

ה, ג הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי מִתְנּוֹת עַל שָׂדֶה אַחַת, חֲרָאֲשׁוֹנָה מְסַתֶּרֶת וְחֲאֲחֲרוֹנָה גְלוּיָה וּמְפָרְסָמַת אַחֲרוֹן קָנָה. וְאִפְלוּ הִיְתָה חֲרָאֲשׁוֹנָה סֵתָם, וְאִין בָּהּ לֹא עֲנִין סֵתִירָה וְלֹא עֲנִין גְלוּיָה אֵלֹא מִתְנָה סֵתָם הָאֲחֲרוֹן קָנָה.

ה, ד כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁחֲמוּסֵר מוֹדְעָה, וְאַחֵר כֶּף נָתַן מִתְנָה הַמִּתְנָה בְּטִלָּה, וְאֶף עַל פִּי שְׂאִין שֵׁם אָנָם: שְׂאִין חוֹלְכִין בְּמִתְנָה, אֵלֹא אַחֵר דַּעַת הַנּוֹתֵן; וְחֻזְאִיל וְגִזְלָה דַּעַתוֹ שְׂאִינוֹ רוֹצֵה בָּהּ, מִתְנָתוֹ בְּטִלָּה.

ה, ה לְפִיכָף מִי שֶׁחִיוֹ הַדְּבָרִים מוֹכִיחִין שְׂאִין דַּעַתוֹ לִתֵּן מִתְנָה זֶה אֶף עַל פִּי שְׁנִתְנָה הַמִּתְנָה גְלוּיָה, וְנִמְצָא שְׁנִתְנָה מִקֶּדֶם מִתְנָה מְסַתֶּרֶת חָרִי שְׁתֵּי הַמִּתְנּוֹת בְּטִלִּים: חֲרָאֲשׁוֹנָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְסַתֶּרֶת; וְחֲשֻנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהַדָּבָר מוֹכִיחַ שְׂאִינוֹ רוֹצֵה, וְחָרִי קִדְמָה זֶה הַמִּתְנָה, שְׁנִמְצָאֵת בְּמוֹ מוֹדְעָה לָהּ.

ה, ו מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׂרָצָה לְשָׂא אִשָּׁה, וְאָמְרָה אֵינִי נִשְׂאָת לָךְ עַד שֶׁתְּכַתֵּב לִי כָּל נִכְסֶיךָ; שָׁמַע בְּנוֹ הַגָּדוֹל, וְצוּחַ עַל שְׂמִנְיָחוֹ רִיקוֹן; אָמַר לְעֲדִים לָכוּ וְחִתְּבָאוּ וְכָתְבוּ לוֹ כָּל נִכְסֵי מִתְנָה, וְאַחֵר כֶּף כָּתֵב לָזֶה כָּל נִכְסִיו, וְנִשְׂאָה. וְכֵא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי

חֲכָמִים, וְאָמְרוּ לֹא הֵבִין קִנְיָה וְלֹא הָאִשָּׁה קִנְיָה:
שְׁחָרִי שְׂלֹא פִרְצוּנוּ כְּתֹב לָהּ, וּבְאָנוּם בִּיזְרוּ
הוּא, שְׁחָרִי גָלָה דַּעְתּוֹ בַּמִּתְנָה הִרְאֵשׁוּנָה, אַף עַל
פִּי שְׂחִיָּא בְּטִלָּה מִפְּנֵי שְׂחִיָּא מְסַתֶּרֶת. וְכֵן כָּל
בִּיזָצָא בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ.

הִזְ שְׁנֵי שְׁטָרוֹת שְׂזֻמָּנִין יוֹם אֶחָד, וְהֵן כְּתוּבִין
עַל שְׂדֵה אַחַת, בֵּין בְּמִכְרָ בֵּין בַּמִּתְנָה אִם דֶּרֶךְ
אֲנָשִׁי הַמָּקוֹם לְכַתֵּב שְׁעוֹת, כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה. וְאִם
אֵין דֶּרֶכָּם לְכַתֵּב שְׁעוֹת, הֲרִי הַדֶּבֶר מְסוּר
לְדִינָם: כָּל מִי שֶׁדַּעְתָּם נוֹטָה לְהַעֲמִיד שְׂדֵה זֶה
בִּידּוֹ, יַעֲמִידוּ.

הִחַ בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֹׁטֶר שְׂאִין בּוֹ קִנְיָן
אֵלֹא קִנְיָה שְׂדֵה זֶה בְּשֹׁטֶר זֶה, שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין
מִי הוּא מְשִׁנִּיהֶם שְׁהִגִּיעַ שְׁטָרוֹ לְיָדוֹ תַּחֲלָה. אֲבָל
אִם הָיָה בְּכָל שְׁטָר מִזֶּהן קִנְיָן כָּל שְׁקֵדָם לֹא הַקִּנְיָן,
זָכָה; וַיִּשְׁאֲלוּ הַעֲדִים. וְכֵן אִם הָיוּ שָׁם עֲדִים שְׂדֵה
הִגִּיעַ לְיָדוֹ שְׁטָר מִתְנָתוֹ תַּחֲלָה, קִנְיָה הִרְאֵשׁוּן.

הִט שְׁנֵי שְׁטָרוֹת חִיזָּאִים עַל שְׂדֵה אַחַת בְּשֵׁם
קִנְיָה אֶחָד, וְאֵין זְמַנָּם שְׂוִיָּה: אִם הָיָה שְׁטָר אֶחָד
מְשִׁנִּיהֶם מִכְרָ וְהָאֲחֵרוֹן מִתְנָה קִנְיָה הַשְּׂדֵה מְזֻמָּן
רֵאשׁוֹן, שְׂלֹא כְּתֹב לֹא שְׁטָר הַמִּתְנָה אֵלֹא לְיִפּוֹת
אֵת בּוֹחֵוּ מְשׁוּם דִּין בֶּן הַמִּצָּר.

הִי הָיוּ שְׁנֵי הַשְּׁטָרוֹת בְּמִכְרָ אוֹ שְׁנִיָּהם בַּמִּתְנָה
אִם הוֹסִיף בְּשִׁנִּי כְּלוּם חֲרִי הִרְאֵשׁוֹן קִיָּם, שְׂלֹא
כְּתֹב הַשְּׁנִי אֵלֹא מִפְּנֵי הַתּוֹסֶפֶת. וְאִם לֹא הוֹסִיף
בְּטִל הַשְּׁטָר הַשְּׁנִי אֵת הִרְאֵשׁוֹן, וְאֵין לֹא אַחֲרִיּוֹת
אֵלֹא מְזֻמָּן שְׁנִי.

הִיא לְפִיכָף כָּל הַפְּרוֹת שְׂאֲבָל חֲלוּקָה מְזֻמָּן
רֵאשׁוֹן עַד זְמַן שְׁנִי, מַחֲזִיר אוֹתָם. וְאִם הָיָה עַל
אוֹתָהּ הַשְּׂדֵה חֶק לְמַלְךְ בְּכָל שָׁנָה חֲנוּתָן אוֹ
חֲמוּכָר נֹתֵן אוֹתוֹ חֶק, עַד זְמַן הַשְּׁטָר הַשְּׁנִי.

הַלְבוֹת זְכוּיָה וּבַמִּתְנָה פֶּרֶק ו'

וְאֵל לְעוֹלָם אוֹמְדִין דַּעַת חֲנוּתָן: אִם הָיוּ הַדְּבָרִים
מִרְאִין סוֹף דַּעְתּוֹ עוֹשִׁין עַל פִּי הָאֹמֵד, אַף עַל פִּי
שְׂלֹא פִּרְשׁ. פִּיזָד: מִי שֶׁחָלַף בָּנוּ לְמַדִּינַת הַיָּם

וְשָׁמַע שְׂמֵת, וְעָמַד וּכְתַב כָּל נִכְסָיו לְאַחַר מִתְנָה
גְּלוּיָה גְּמוּרָה, וְאַחַר כֵּךְ בָּא בָּנוּ אֵין מִתְנָתוֹ
קִיָּמָה: שְׁהַדְּבָרִים מוֹכִיחִין שְׂאֵלּוּ יָדַע שְׂבָנוּ קִיָּם,
לֹא הָיָה נֹתֵן כָּל נִכְסָיו. לְפִיכָף אִם שִׁיר מְנַכְסִי
כָּל שְׂחִיָּא, בֵּין קֶרְקַע בֵּין מַטְלָטְלִין מִתְנָתוֹ קִיָּמָה.
וְכֵן חֲבוּתָב כָּל נִכְסָיו מִתְנָה לְאַחַד מִבְּנָיו,
בֵּין שְׂחִיָּה בְּרִיא בֵּין שְׂחִיָּה שְׂכִיב מִרַּע, אִפְּלוּ
הָיָה הֵבִין קָטָן הַמַּטָּל בְּעֶרְיָסָה לֹא עָשָׂהוּ אֵלֹא
אִפְטָרוּפּוֹם, וְחָרִי הוּא בְּכָל הַנִּכְסִים בְּאֶחָד
מֵאַחֲיוֹ: אֲמַדָּן דַּעַת הוּא, שְׂלֹא נִתְּבוֹן אֵלֹא לְחִיּוֹת
אֲחִיו נִשְׁמָעִין לוֹ. וְאִם שִׁיר כָּל שְׂחִיָּא, בֵּין קֶרְקַע
בֵּין מַטְלָטְלִין זָכָה הֵבִין בַּמִּתְנָה.

וְגַ בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שְׂכָתָב לְבֵן בֵּין הַבָּנִים.
אֲבָל אִם כְּתֹב כָּל נִכְסָיו לְבֵן בֵּין הַבָּנוֹת, אוֹ לְבַת
בֵּין הַבָּנוֹת, אוֹ לְאַחַד מִן הַיּוֹרְשִׁין בֵּין שְׂאֵר
הַיּוֹרְשִׁין אַף עַל פִּי שְׂלֹא שִׁיר כְּלוּם, מִתְנָתוֹ
קִיָּמָה.

וְדֹ וְכֵן חֲבוּתָב כָּל נִכְסָיו לְאִשְׁתּוֹ, בֵּין בְּרִיא בֵּין
שְׂכִיב מִרַּע אַף עַל פִּי שְׂקֵנוּ מִיָּדוֹ, לֹא עָשָׂה אוֹתָהּ
אֵלֹא אִפְטָרוּפִיָּה עַל יוֹרְשָׁיו: בֵּין שְׂחִיָּו יוֹרְשָׁיו
בְּנָיו מִמִּנְהָ, אוֹ מֵאַחֲרָתָה, אוֹ אֲחִיו, אוֹ שְׂאֵר
יוֹרְשָׁיו. וְאִם שִׁיר כָּל שְׂחִיָּא, בֵּין קֶרְקַע בֵּין
מַטְלָטְלִין קִנְיָה כָּל שְׂכָתָב לָהּ.

וְהִ בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּנִשְׁוֹאָה. אֲבָל אִם
כְּתֹב כָּל נִכְסָיו לְאִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה, אוֹ לְגִרּוּשָׁה אַף
עַל פִּי שְׂלֹא שִׁיר כְּלוּם, חֲרִי הוּא בְּשֹׁאֵר כָּל אָדָם
וּבַמִּתְנָתוֹ קִיָּמָה.

וְוֹ חֲבוּתָב כָּל נִכְסָיו לְאַחַד מִבְּנָיו וְלְאַחַר קִנְיָה
הָאֲחֵר חֲצִי הַנִּכְסִים בַּמִּתְנָה, וְנִשְׁאֵר חֲחִצִּי לְבְּנָיו;
וְחֵבֶן שְׁנֵתָנוּ לוֹ, אִפְטָרוּפּוֹם עַל שְׂאֵר אֲחָיו.

וְזֹ וְכֵן אִם כְּתֹב כָּל נִכְסָיו לְאִשְׁתּוֹ וְלְאַחַר הָאֲחֵר
קִנְיָה מִחֲצָה, וְאִשְׁתּוֹ אִפְטָרוּפִיָּה עַל הַמִּחֲצָה.

וְחִ כָּל אִשָּׁה שְׂקִנְתָּ כָּל נִכְסֵי בַּעֲלָהּ בַּמִּתְנָה
אִבְדָּה כְּתֻבָּתָהּ, וְתִקְרַע; לְפִיכָף אִם יָצָא עָלָיו
שְׁטָר חוּב, וְחָלְכּוּ כָּל הַנִּכְסִים בְּחוּבּוֹ שְׂקֵדָם
הַמִּתְנָה תִּשְׁאֵר הוּא בְּלֹא כְּלוּם, וְלֹא תִקַּח

בְּכַתְּבָתָהּ שֶׁקִדְמָה חֹזֵב: שְׁאֲמִדָּן דַּעְתָּהּ הוּא
שֶׁבַחְנֶיהָ שֶׁבָּאָה לָהּ בְּשִׁמוּעָה זֹו שֶׁכָּתַב לָהּ כָּל
נִכְסֶיהָ, אֲבָדָה כָּל זְכוּת שִׁישׁ לָהּ בְּנִכְסִים חוּץ
מִמֶּתְנָה זֹו.

ו,ט וְכֵן כָּל הַכּוֹתֵב נִכְסֵיוֹ לְבָנָיו, בֵּין זָכָרִים בֵּין
נְקִיבוֹת, בֵּין בָּרִיא בֵּין שָׂכִיב מֵרַע, וְכָתַב לְאִשְׁתּוֹ
עֲמָהּ קֶרְקַע כָּל שְׁהוּא הוּאִיל וְעָשָׂה אוֹתָהּ שְׂתָף
בֵּין הַבָּנִים, וְלֹא מִחַת אֲבָדָה כְּתֻבָּתָהּ, וְאִינָהּ
טוֹרֶפֶת מִנִּכְסִים אֵלּוּ כְּלוּם. אֲבָל מִנִּכְסִים
שֶׁיִּבְאֻ אוֹ לֹא אַחֲרֵי אֵלּוּ, נוֹטֶלֶת מִזֶּהן כְּתֻבָּתָהּ.

ו,י כָּתַב לָהּ עֲמָהּן מִטְּלָטְלִין בְּלִבָּד, אוֹ שְׁשִׁיר
לְעֲצָמוֹ קֶרְקַע כָּל שְׁהוּא כְּתֻבָּתָהּ קִיּוּמָה. וְתִקְנַת
גְּאוּנִים הִיא שְׁאֵפְלוֹ שִׁיר מִטְּלָטְלִין כָּל שְׁהוּא
כְּתֻבָּתָהּ קִיּוּמָה, שְׁחֲרִי הִיא אוֹמֶרֶת מִמָּה שְׁשִׁיר
אֲנִי גּוֹבָה; וּמִתּוֹךְ שֶׁתִּרְדַּ לְמָה שְׁשִׁיר, תִּרְדַּ
לְשֹׂאֵר נִכְסִים וְתִטְרֹף.

ו,יא הַכּוֹתֵב כָּל נִכְסֵיוֹ לְבָנָיו, וְכָתַב לְאִשְׁתּוֹ חֵלֶק
עֲמָהּ, וּמִתְּ אֶחָד מִן הַבָּנִים חֲרִי זֹו גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ
מִחֵלֶק זֶה שְׂמִתָּה, שְׁלֹא אֲבָדָה זְכוּתָהּ אֵלּא מִלְטֶרֶף
מִזֶּהן.

ו,יב חֲרוּצָה לְחַנְשָׂא, וְכְתֻבָּה כָּל נִכְסֶיהָ בֵּין לְבָנָהּ
בֵּין לְאִחֶר, וְאַחֲרֵי כֵן נִשְׁאֵת, וְנִתְּגַרְשָׁה, אוֹ מִתְּ
בַעֲלָהּ מִתְּנָתָה בְּטִלָּה: שְׁזֹו מִבְּרַחַת הִיא; וְלֹא
כְּתֻבָּה כָּל נִכְסֶיהָ אֵלּא לְהַבְרִיחַ מִבַּעֲלָהּ שְׁלֹא
יִירָשְׁנָה, וּבְשִׁתְּהִיָּה צְרִיכָה לָהּ יַחֲזִירוֹ לָהּ. לְפִיכֵן
אִם מִתָּה הִיא בְּחֵי בַעֲלָהּ, קָנָה הַמִּקְבֵּל מִתְּנָה
אֶת הַכֵּל. וְאִם שִׁירָה כְּלוּם, אֵפְלוֹ מִטְּלָטְלִין
מִתְּנָתָה קִיּוּמָה; וְאַף עַל פִּי שְׁנִתְּגַרְשָׁה, אִינָהּ
חוֹזֶרֶת.

ו,יג כָּל חֲנוּתָנִין כָּל נִכְסֵיהֶם בְּשִׁתְּכֵיטֵל הַמִּתְּנָה
וְיַחֲזִירוֹ כָּל הַנִּכְסִין לְבַעֲלֵים הָרֵאשׁוֹנִים, אִין
הַמִּקְבֵּל מִתְּנָה מִחֲזִיר פְּרוּת שְׁאֵכֵל: שְׁאֵפְלוֹ נָתַן
הָאָדָם מִתְּנָה בִּפְרוּשׁ עַל מְנָת לְחֲזִיר כָּל יָמֵי חַיֵּי
כְּלוּנִי, חֲרִי זֶה אוֹכֵל פְּרוּת כָּל זְמַן הַמִּתְּנָה כְּמוֹ
שֶׁבְּאֶרְנֹו.

ו,יד מִי שֶׁשָּׁלַח כְּלוּם מִמְּדִינַת חַיִּים, וְאָמַר יִנְתְּנוּ

אֵלּוּ לְבָנֵי חֲרִי אֵלּוּ יִנְתְּנוּ לְבָנִים וְלַבָּנוֹת: הָרֵאשִׁי
לְבָנִים לְבָנִים, כְּגוֹן סְפָרִים וְכִלֵּי מִלְחָמָה; וְהָרֵאשִׁי
לַבָּנוֹת לַבָּנוֹת, כְּגוֹן כִּלֵּי מוֹשֵׁי הַצְּבוּעִים וְכִלֵּי זָהָב
יִטְלוּ אוֹתָן הַבָּנוֹת. חֲרִי רֵאשִׁינִי לְזָכָרִים וְלַנְּקִיבוֹת,
יִטְלוּ אוֹתָן הַזָּכָרִים.

ו,טו וְכֵן הַמְּשַׁלַּח כְּלוּם לְבֵיתוֹ סֵתָם, וְחֲרִי בָּהֶן
כְּלוּם הָרֵאשִׁינִי לַבָּנוֹת יִטְלוּ אוֹתָן בְּנוֹתָיו: אֲמִדָּן
דַּעַת הוּא שֶׁלָּחַן שָׁלַח. וְאִם אִין לֹו בָּנוֹת, אוֹ
שְׁחֲרִי בְּנוֹתָיו נִשְׁוֹאוֹת יִטְלוּ אוֹתָן נָשִׁי בָּנָיו:
שְׁחֲדַעַת נוֹטָה שֶׁלָּחַן שָׁלַח.

ו,טז הַמְּשִׁיא בְּנוֹ הַגָּדוֹל לְבֵתוֹלָה בְּבֵיתָהּ, קָנָה
הַבֵּיתָהּ: וְהוּא, שְׁיַחֲרִי נִשְׁוֹאִין רֵאשׁוֹנִים לְזֶה הַבֵּן,
וְלֹא חֲשִׂיא הָאָב בֶּן אַחֲרֵי קֶדֶם לֹו, וְלֹא שִׁיר הָאָב
בְּזֶה הַבֵּיתָה שְׁיַחֲד לֹו כְּלוּם. וְדָבָרִים אֵלּוּ בַּחֲלֻכָּה
שְׁאִין לָהּ טַעַם הֵם, וְנִגְעֻ חֲכָמִים בְּדָבָר זֶה
מִזְּמַדָּן חֲדַעַת, שֶׁמֶרֶב שְׂמִחָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ גָּמַר
וְהִקְנִהוּ הַבֵּיתָה, שְׁחֲרִי לֹא שִׁיר בֹּו לְעֲצָמוֹ כְּלוּם;
לְפִיכֵן אִם שִׁיר שֵׁם אֵפְלוֹ כֹּד אַחֲדֵי, לֹא קָנָה
הַבֵּיתָה.

ו,יז יַחֲד לֹו בֵּית וְכִלֵּי בֵּית אֵף עַל פִּי שְׁשִׁיר בְּבֵיתָהּ
כִּלֵּי אֶחָד לְעֲצָמוֹ, אוֹ הָיָה לֹו שֵׁם אוֹצָר וְכִיּוּצָא
בֹּו קָנָה כִּלֵּי הַבֵּיתָה; אֲבָל הַבֵּיתָה, לֹא קָנָה. יַחֲד לֹו
בֵּית וְעַלְיָה בֵּיתָה, קָנָה; עַלְיָהּ, לֹא קָנָה. וְכֵן אִם
יַחֲד לֹו בֵּית וְאַכְסְדָּרָה, לֹא קָנָה אַכְסְדָּרָה. שְׁנֵי
בָתִּים, זֶה לְפָנִים מִזֶּה לֹא קָנָה אֵלּא הָאֶחָד שֶׁנִּשְׁאָה
בֹּו.

ו,יח כָּכָר בְּאֶרְנֹו בְּנִשְׁוֹאִין, שְׁשָׁנִים שְׁחֲרִי
בִּינֵיהֶם שְׁדוּכִין וּפֶסֶק זֶה עַל יְדֵי בְּנוֹ וְזֶה עַל יְדֵי
בָתּוֹ, וְאָמַרְוּ בְּמָה אֶתָּה נוֹתֵן לְבָנָהּ, כֵּן וְכֵן,
וּכְמָה אֶתָּה נוֹתֵן לְבָתְּךָ, כֵּן וְכֵן, וְעָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ
קִנּוֹ בְּאִמְיָרָה; וְאִין קוֹנִין בְּאִמְיָרָה זֹו, עַד שְׁעַת
הַנִּשְׁוֹאִין, שְׁכַּל הַפּוֹסֵק, דַּעַתוֹ לְכַנֵּם.

ו,יט וְצָרִיכִין שְׁיַחֲרִי חֲדָבָרִים שְׁפֶסֶקוֹ מִצְוִיין
בְּרִשׁוּתָן, שְׁאִין אָדָם מִקְנָה לְחִבְרוֹ דָּבָר שְׁלֹא בָא
לְעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנֹו. וְדָבָרִים אֵלּוּ לֹא נִתְּנוּ
לְהַכְתִּיב; לְפִיכֵן אִין בְּשִׁטָּר, עַד שִׁיטְרָף בָּהֶן.

ו, כ המִקְנֵדֶשׁ אֶת הָאִשָּׁה אֲפֹלֹי קִדְּשָׁהּ בְּאֵלֶּהּ דִּינָה, בֵּין שְׁחֻזָּהּ הִיא בֵּין שְׁחֹזֶר הוּא, בֵּין שְׁמַת הוּא בֵּין שְׁמַתָּה הִיא אֵין הַקְדוּשִׁין חֹזְרִין לְעוֹלָם, אֵלֹא חֲרִי הֵן מִתְּנָה גְּמוּלָהּ שְׂאִין לָהּ חֲזָרָה. וְאִם הָיוּ קְדוּשֵׁי טַעֲוֹת, חֹזְרִין הַמַּעֲוֹת. וְהַמִּקְנֵדֶשׁ אֲחֻתּוֹ, הַמַּעֲוֹת מִתְּנָה: אָדָם יֹדֵעַ שְׂאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּעֵרִיּוֹת, וְאֵין זֶה טוֹעָה, אֵלֹא גָמַר וְנָתַן לְשֵׁם מִתְּנָה.

ו, כֹּא הַשּׁוֹלַח סְבִלּוֹנוֹת לְבֵית חָמִיו בֵּין מִרְבִּין בֵּין מוֹעֲטִין, בֵּין שְׂאֵכֵל שֶׁם סְעוּדַת אֲרוּסִין בֵּין לֹא אֵכֵל, בֵּין שְׁמַת הוּא בֵּין שְׁמַתָּה הִיא, אוֹ שְׁחֹזֶר בּוֹ הָאִישׁ יַחְזֹרוּ הַסְבִּלּוֹנוֹת בָּלֹן, חוּץ מִן הַמֵּאֲכָל וְהַמִּשְׁקָה.

ו, כֹּב וְכֵן פְּלִים מוֹעֲטִים שְׁשִׁלַּח לָהּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם שֶׁם בְּבֵית אֲבִיהָ אִם נִשְׁתַּמֵּשָׁה בָּהֶן וּבָלוּ אוֹ אֲבָדוּ, אֵינֶן מוֹשְׁתַּלְמִין. אֲכֵל אִם הָיוּ קְיָמִין חֹזֶר הֵבֵל, וְגוֹבַח אוֹתָם בְּבֵית דִּין: שְׁחַדְבֵּר יִדּוּעַ שְׁלֹא שְׁלָחָם אֵלֹא דָרָךְ נוֹאִי בְּלִבָּר.

ו, כֹּג חֲזָרָה הִיא בּוֹ, חֹזֶר הֵבֵל; וְאֲפֹלֹי הַמֵּאֲכָל וְהַמִּשְׁקָה, נוֹתֶנֶת דָּמִיו בְּזוּל. וְכִבֵּר הַסְפִּימוֹ הַנְּאֻנִּים שְׂאֵם הָיוּ דָּמֵי הַמֵּאֲכָל וְהַמִּשְׁקָה שִׁשָּׁה מִשְׁלֶמֶת אֲרֻבָּעָה, אִם חֲזָרָה בּוֹ: שְׁלֹא נָתַן לָהּ מִתְּנָה זֹה, אֵלֹא וְדַעְתּוֹ שְׁלֹא תַחֲזֹר בּוֹ.

ו, כֹּד חֹזֶר רַבּוֹתֵי שְׂאֵם הָיָה מִנְּהַג הַמְּדִינָה שִׁיעֲשֶׂה כָּל אָרוֹם סְעוּדָה וַיֵּאֱכִיל רַעִיו, אוֹ יַחֲלֹק מַעֲוֹת לְשִׁמְשִׁין וְלַחֲזָנִין וְכִיּוּצָא בָּהֶן, וְעֲשֶׂה בְּדָרָךְ שְׁעוֹשִׁין כָּל הָעָם, וְחֲזָרָה בּוֹ מִשְׁלֶמֶת הֵבֵל: שְׁחֲרִי גְרָמָה לּוֹ לֹאֲבֹד מִמּוֹנּוֹ; וְכָל הַגּוֹרֵם לֹאֲבֹד מִמּוֹן חֲבֵרוֹ, מִשְׁלֵם. וְהוּא שִׁיחִיו לֹא יַעֲדִים כִּמְחָה חוּצִיא, שְׂאִין זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל.

הַלְבוֹת זְכוּיָה וּמִתְּנָה פֶּרֶק ז

ז, א מִנְּהַג פֶּשׁוּט בְּרַב הַמְּדִינּוֹת שְׁבִיזְמָן שִׁישָׁא אָדָם אִשָּׁה, מִשְׁלַחִין לּוֹ רַעִיו וּמִיִּדְעִיו מַעֲוֹת כְּדִי שִׁיתַּחֲזֹק בָּהֶן עַל הַחֻצָּאָה שְׁמוּצִיא בַּמִּשְׁתָּה, וּבָאִים אוֹתָן חֲרָעִים וְהַמִּיִּדְעִים שְׁשִׁלְחוּ, וְאֲכֹלִין

וְשׁוֹתִין עִם הַחֲתָן בְּשַׁבָּעַת יָמֵי הַמִּשְׁתָּה אוֹ בַּמִּקְצָתָן: הֵבֵל מִנְּהַג הַמְּדִינָה. וְאֵלֹי הַמַּעֲוֹת שְׁמִשְׁלַחִין נִקְרָאִין שׁוֹשְׁבֵינּוֹת, וְאוֹתָם הַנְּאֻנִּים שְׁשִׁלְחוּ אֵלֹי הַמַּעֲוֹת וְאֲכֹלִין וְשׁוֹתִין עִם הַחֲתָן נִקְרָאִים שׁוֹשְׁבֵינִין.

ז, ב הַשׁוֹשְׁבֵינּוֹת אֵינָה מִתְּנָה גְּמוּלָהּ: הַדְּבָרִים יִדְּעִים שְׁלֹא שְׁלַח זֶה עֲשֶׂה דִינָרִין, כְּדִי שְׂיֵאֱכֹל וְיִשְׁתָּה בְּזוֹן אֶחָד; וְלֹא שְׁלַח אֵלֹא וְדַעְתּוֹ שְׂאֵם יִשָּׂא הוּא אִשָּׁה, יַחֲזֹר וְיִשְׁלַח לּוֹ כִּמּוֹ שְׁשִׁלַּח לּוֹ. לְפִיכָךְ אִם נָשָׂא זֶה, וְלֹא תַחֲזִיר לּוֹ הַשׁוֹשְׁבֵינּוֹת חֲרִי זֶה תוֹבְעוֹ בְּדִין, וּמוֹצִיאָהּ מִמּוֹנָה. וְאֵין יָכוֹל לְתַבְּעוֹ, עַד שִׁישָׂא בְּדָרָךְ שְׁנִישָׂא הוּא.

ז, ג פִּיצָד: רְאוּבֵן שְׁנִישָׂא בְּתוּלָה, וְשְׁלַח לּוֹ שְׁמַעוֹן שׁוֹשְׁבֵינּוֹת, וְאַחֵר כָּךְ נָשָׂא שְׁמַעוֹן אֶלְמִנָה אֵינּוּ יָכוֹל לְתַבְּעַ רְאוּבֵן לְתַחֲזִיר לּוֹ הַשׁוֹשְׁבֵינּוֹת, שְׁחֲרִי אוֹמֵר לּוֹ אֵינִי מַחֲזִיר לָךְ אֵלֹא בְּבִתּוּלָה כִּמּוֹ שְׁנִתְּתָה לִי. וְכֵן אִם שְׁלַח לּוֹ בְּנִשְׂוֹאִי אֶלְמִנָה, אֵינּוּ יָכוֹל לְתַבְּעוֹ וְלְתַחֲזִיר לּוֹ בְּנִשְׂוֹאִי בְּתוּלָה.

ז, ד עֲשֶׂה רְאוּבֵן מִשְׁתָּה בְּגִלּוֹי וּבִפְרָהֲסִיָּה, וְעֲשֶׂה שְׁמַעוֹן בְּצִנְעָה, אוֹ שְׁעֲשֶׂה רְאוּבֵן בְּצִנְעָה, וְעֲשֶׂה שְׁמַעוֹן בִּפְרָהֲסִיָּה אֵינּוּ יָכוֹל לְתַבְּעוֹ, שְׁחֲרִי אוֹמֵר לּוֹ אֵינִי עוֹשֶׂה עִמָּךְ אֵלֹא בְּדָרָךְ שְׁעֲשִׂיתָ עִמִּי.

ז, ה רְאוּבֵן שְׁנִישָׂא, וְשְׁלַח לּוֹ שְׁמַעוֹן שׁוֹשְׁבֵינּוֹת, וְאֲכֵל וְשָׁתָה עִמּוֹ, וְאַחֵר כָּךְ נָשָׂא שְׁמַעוֹן בְּנִשְׂוֹאִי רְאוּבֵן עִצְמוֹ, וּבָא רְאוּבֵן וְאֲכֵל וְשָׁתָה עִמּוֹ, אוֹ שְׁקָרָא לּוֹ שְׁמַעוֹן לֹאֲכֵל וְלֹא רָצָה לְבֹא, אוֹ שְׁחִיָּה בַּמְּדִינָה וְשָׁמַע קוֹל טְבִלָּה בַּמָּקוֹם שְׂאִין דָּרְכָן לְקָרוֹת אֶחָד אֶחָד אֵלֹא כָּל הַשּׁוֹמֵעַ יָבֹא, וְשָׁמַע וְלֹא בָּא חַיִּב לְתַחֲזִיר הַשׁוֹשְׁבֵינּוֹת כְּלָה: שְׁחֲרִי יֹדֵעַ וְלֹא בָּא, אוֹ קָרָא לּוֹ בַּמָּקוֹם שְׁדָרְכָן לְקָרוֹת אֶחָד אֶחָד וְלֹא בָּא.

ז, ו לֹא הָיָה רְאוּבֵן בַּמְּדִינָה מִנְּבִין לּוֹ דָּמִי מַח שְׂאֵכֵל וְשָׁתָה שְׁמַעוֹן אֲצִלּוֹ, וּמַחֲזִיר שְׂאֵר הַשׁוֹשְׁבֵינּוֹת. וְכֵן אִם הָיָה בַּמְּדִינָה, וְלֹא קָרָאָהּ אוֹ לֹא הוֹדִיעָהּ מִנְּבִין לּוֹ; וְיֵשׁ לּוֹ עָלָיו תַּרְעֻמָּת, אוֹ לֹא תַרְעֻמָּת.

מִפְּנֵי שֶׁלֹא הוֹדִיעוּ.

ז, וּבִמְנַח מִנְפִיךָ: נִהְגוּ בְּנַפְשֵׁי אִם יִינָר אֶחָד שָׁלַח לֹךְ שְׁמַעוֹן אֵינּוּ מִחֲזִיר לֹךְ כְּלוּם, שָׁזָה הוּא דְּמִי מַח שְׁאֵכֵל. וְאִם יִתֵּר עַל יִינָר עַד סָלַע שָׁלַח לֹךְ, מִנְפַּח לֹךְ מִחֲצָה. מִסָּלַע וּלְמַעְלָה, אוֹמְדִין דַּעַת הַמְּשִׁלָּח. וְשַׁעוֹר הַשּׁוֹשְׁבִינֹת אִם אָדָם חָשׁוּב הוּא, מִנְפַּח לֹךְ מִחֲצָה; וְאִם צָר עֵין וּמִדְקָדָק בְּהוֹצָאתוֹ, אֵינּוּ מִנְפַּח לֹךְ אֵלָּא שַׁעוֹר מַח שְׁאֵכֵל וְשִׁתָּה, וּבְמִשְׁלָם לֹךְ הַשָּׂאָר.

ז, ח מֵת שְׁמַעוֹן קָדָם שְׁיִשָּׁא אִשָּׁה, אוֹ שְׁנִשָּׁא וּמֵת בְּתוֹךְ יָמֵי הַמְּשִׁתָּה אֵין רְאוּבֵן חַיֵּב לְהַחֲזִיר לְיִזְרְשֵׁי שְׁמַעוֹן כְּלוּם, שְׁחָרִי אוֹמֵר לָהֶם תָּנוּ לִי שׁוֹשְׁבֵינִי וְאִשְׁמַח עִמּוֹ.

ז, ט לְפִיכָךְ אִם שָׁמַח עִמּוֹ וְאַחֵר כָּךְ מֵת שְׁמַעוֹן, אוֹ שֶׁקָּרָא לֹךְ וְלֹא בָּא, אוֹ שֶׁלֹא חָיָה בְּמִדִּינָה, אוֹ שֶׁלֹא הוֹדִיעוּ הוֹאִיל וְשָׁלְמוֹ יָמֵי הַמְּשִׁתָּה וְאַחֵר כָּךְ מֵת שְׁמַעוֹן, חַיֵּב רְאוּבֵן לְהַחֲזִיר הַשּׁוֹשְׁבִינֹת לְיִזְרְשֵׁיו: אוֹ כִּלְהִי; אוֹ בְּנַפְשֵׁי, אִם לֹא הוֹדִיעוּ אוֹ לֹא חָיָה עִמּוֹ בְּמִדִּינָה.

ז, י מֵת רְאוּבֵן, וְאַחֵר כָּךְ נִשָּׂא שְׁמַעוֹן אִשָּׁה, וְשָׁלְמוֹ יָמֵי הַמְּשִׁתָּה מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְגַבּוֹת הַשּׁוֹשְׁבִינֹת מִן הַיִּזְרְשִׁין, בּוֹפִין יִזְרְשֵׁי רְאוּבֵן לְהַחֲזִיר בְּנַפְשֵׁי; וּמְקוֹם שֶׁלֹא נִהְגוּ, אֵין הַיִּזְרְשִׁין מְשִׁלְמִין כְּלוּם.

ז, יא מֵת רְאוּבֵן אַחֵר שְׁנִשָּׁא שְׁמַעוֹן אִשָּׁה וְשָׁלְמוֹ יָמֵי הַמְּשִׁתָּה בּוֹפִין אֶת יִזְרְשֵׁיו לְשִׁלָּם הַשּׁוֹשְׁבִינֹת בְּכָל מְקוֹם, שְׁחָרִי נִתְּחִיב אֲבִיהֶן לְשִׁלָּם. וְאִם כִּלְהִי חָיָה חַיֵּב לְשִׁלָּם, מְשִׁלְמִין אֶת כִּלְהִי; וְאִם בְּנַפְשֵׁי, מְשִׁלְמִין בְּנַפְשֵׁי.

ז, יב חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בַּשּׁוֹשְׁבִינֹת: נִגְבִּית בְּבֵית דִּין, שְׂאִינָה אֵלָּא כִּמּוֹ מְלֻחָה. וְאִינָה מְשִׁתְּלָמָת אֵלָּא בְּעוֹנָתָה בְּעֵין נִשְׁוֹאִי רֹאשׁוֹן, שָׁזָה כִּמּוֹ תִּנְאִי הוּא, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹא פָּרַשׁ שָׁעַל דַּעַת זֶה שְׁלָחָהּ. וְאֵין בָּהּ מִשׁוּם רִבִּית; אֲפִלּוֹ שֶׁלַּח לֹךְ יִינָר, וְהַחֲזִיר לֹךְ עֲשָׂרָה מִתֵּר, שֶׁלֹא עַל מִנָּת לְהוֹסִיף לֹךְ שָׁלַח. וְאֵין חֲשָׁבִיעִית מְשִׁמְטָתָהּ,

שְׂאִינּוּ יָכוֹל לָגֵשׁ אוֹתוֹ וּלְתַבְּעוֹ עַד שְׁיִשָּׁא כְּדָרָךְ שְׁנִשָּׁא הוּא. וְאֵין הַכְּבוֹר נֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנִיִּים כְּשֶׁתְּחִזֹּר לְיִזְרְשִׁין מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָאוּי, וְאֵין הַכְּבוֹר נֹטֵל בְּרָאוּי כִּמּוֹ שְׁיִתְּבָאָר בְּמִקְוָמוֹ.

ז, יג הַשּׁוֹלַח תְּשׁוּרָה לְחִבְרוֹ, אוֹ שֶׁנָּתַן לֹךְ מַעוֹת בְּשִׁמְטָה יָדוֹ, וְהוּא מִמָּאֵן לָקַח, וְזֶה נִשְׁבַּע שְׂאִי אֲפֻשָּׁר שֶׁלֹא תִקַּח וְהַפְצִיר בּוֹ עַד שֶׁלָּקַח, וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלּוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁלֹא פָּרַשׁ, חָרִי אֵלּוֹ מִתְּנָה, וְאֵינּוּ יָכוֹל לְחִזֹּר וּלְתַבְּעוֹ, עַד שְׁיִפְרֹשׁ שְׂחִיא מְלֻחָה.

ז, יד וְכֵן הַשּׁוֹלַח לְחִבְרוֹ בְּדִי יֵין וּבְדִי שְׁמֵן וּפְרוֹת בָּעֵת הַנִּשְׁוֹאִין אֵינּוּ נִגְבִּין בְּבֵית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּמִילוֹת חֲסָדִים; וְלֹא נֶאֱמָרוּ דִּינֵי הַשּׁוֹשְׁבִינֹת אֵלָּא בְּמַעוֹת בְּלִבָּד.

הַלְבוֹת זְכִיָּה וּמִתְנָה פֶּרֶק ח

ח, א חֲסוּמָה אוֹ חֲפִסָּח אוֹ חֲגָדָם, אוֹ חֲחוּשֵׁשׁ בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בְּעֵינוֹ אוֹ בְּרִגְלוֹ אוֹ בִּידּוֹ, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן חָרִי הוּא כְּפָרִיא לְכָל דָּבָר בְּמִמְכָּרוֹ וּבְמִקְחוֹ וּבְמִתְנוּתָיו. אֲבָל חֲחוּלָה שֶׁתִּשָּׂא בּוֹחַ כָּל גּוֹפֹה, וְכִשְׁל מַחֲמַת חֲחִלִּי עַד שְׂאִינּוּ יָכוֹל לְחַלְקֵה עַל רִגְלָיו בַּשּׁוּק, וְחָרִי הוּא נּוֹפֵל עַל הַמְּטָה הוּא חֲקָרָא שְׂכִיב מֵרַע, וּבְשִׁפְטֵי מִתְנוּתָיו אֵינּוּ בְּמִתְנַת הַכְּרִיא.

ח, ב פִּיצָד: שְׂכִיב מֵרַע שֶׁצָּוָה לְהֵן לְפָלּוֹנִי כָּךְ וְכָךְ, וְלְהֵן לְפָלּוֹנִי כָּךְ וְכָךְ, בֵּין בַּחֹל בֵּין בַּשִּׁפְתָּה, בֵּין כְּתָב בֵּין לֹא כְּתָב זָכוּ חֶבֶל בְּשִׁימוֹת בְּכָל מַח שֶׁנָּתַן לָהֶם, וְאֵינּוּ צָרִיךְ קִנְיִן: שְׁדַּבְּרִי שְׂכִיב מֵרַע, בְּכִתּוּבִין וּבְמִסּוּרִין חֵן.

ח, ג וְדָבָר זֶה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים. וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינָה קוֹנָה אֵלָּא מִדְּבָרֵיהֶם, עָשׂוּ אוֹתָהּ בְּשִׁלְתוֹרָה, בְּדִי שֶׁלֹא תִטְרַף דַּעַתוֹ עָלָיו, בְּשִׁידַע שְׂאִין דְּבָרָיו קְיָמִים. לְפִיכָךְ אִם אָמַר קָנוּ מִמֶּנִּי אֲפִלּוֹ בַּשִּׁפְתָּה קוֹנִין מִמֶּנּוּ, שָׁזָה חֲקִנְיִן אֵינּוּ צָרִיךְ. וְאֵין שְׂכִיב מֵרַע צָרִיךְ לֹאמַר אֲתָם עָדִי; אֵלָּא כָּל הַשּׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו, חָרִי זֶה עַד: שְׂאִין אָדָם מְשִׁטָּה בַּשִּׁעַת

מיתתו.

ה,י שְׂכִיב מֵרַע שְׁצִוָּה לָתֵן מִתְּנָה לְעֹבֵר שְׂכַמְעִי אֲשֶׁתּוֹ זָכָה הָעֹבֵר, מִפְּנֵי שִׁדְעָתוֹ שְׁלֹאֲדָם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוֹ כְּמוֹ שֶׁבֹאֲרֵנוּ.

ה,ה אָמַר אִם יִלְדָּה אִשְׁתִּי זָכָר, וְיִטֵּל מִנָּה, וְאִם נִקְבָּה, מֵאֲתִים יִלְדָּה זָכָר, נוֹטֵל מִנָּה; יִלְדָּה נִקְבָּה, נוֹטֵל מֵאֲתִים; יִלְדָּה זָכָר וְנִקְבָּה, הַזָּכֵר נוֹטֵל מִנָּה וְהַנִּקְבָּה מֵאֲתִים; יִלְדָּה טַמְטוּם אוֹ אֲנֶדְרָגִינוֹם, נוֹטֵל בְּפִחוֹת שְׂבִשְׁנִיחֶם.

ה,ו שְׂכִיב מֵרַע שְׁאֲמָרוּ לוֹ נִכְסִיו לְמוֹי, וְאָמַר לָחֶם דּוֹמָה שֵׁשׁ לוֹ בֵּן אוֹ שְׁאֲשֶׁתּוֹ מְעַבְרָת, עֲבָשׁוּ שְׂאִין לוֹ בֵּן אוֹ שְׂאִין אִשְׁתּוֹ מְעַבְרָת, נִכְסִיו לְפִלּוֹנִי, וְנִדְרַע שֵׁשׁ לוֹ בֵּן, אוֹ שְׁחִיתָה אִשְׁתּוֹ מְעַבְרָת אַף עַל פִּי שְׁחִפִּילָה אוֹ מֵת הַבֵּן אַחֵר בָּהּ, אֵין מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה.

ה,ז מִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע אֵינָה קוֹנָה, אֲלֹא לְאַחֵר מִיתָה, וְאֵין אַחֵר מֵחֵן זָכָה בְּדֹבֵר שְׁצִוָּה לוֹ בֵּין מִקְרָקְעִין בֵּין מִטְּלָטְלִין, אֲלֹא לְאַחֵר מִיתָה. לְפִיכָּךְ מוֹצִיאִין לְכַתְּבַת הָאִשָּׁה, וְלִמְזוֹן הָאֵלְמָנָה וְחֶבְנוֹת מִיָּד אֱלּוֹ שְׁצִוָּה לָחֵן, שְׁחִירֵי בְּמִיתָתוֹ נִתְּחִיבוּ הַנִּכְסִים בְּכַתְּבָהּ וּבְמִזְוֹנוֹת, וְאֵלּוֹ שְׁנֵתָן לָחֶם לֹא יִקְנוּ אֲלֹא לְאַחֵר מִיתָה.

ה,ח מִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע שְׂפִתוֹב בָּהּ קִנְיִן, בֵּין חֵיתָה בְּמִקְצַת נִכְסִיו בֵּין חֵיתָה בְּכָל נִכְסִיו חוֹשְׁשִׁין לָהּ שְׂמָא לֹא גָמַר לְחַקְנוֹתָּ אֲלֹא בַּשְּׁטָר; וְהוֹאִיל וּמִתְּנָה זוֹ לֹא תִקְנָה אֲלֹא לְאַחֵר מִיתָה אֵין שְׁטָר לְאַחֵר מִיתָה, וְחִירֵי חֲמִתְּנָה בְּטִלָּה. וְאִם קָנוּ מִמֶּנּוּ בְּדִי לִיפּוֹת כּוֹחַ חֲמִקְבָּל, כְּגוֹן שְׂפִתוֹב בָּהּ וְקִנְיִנוֹ מִמֶּנּוּ מוֹסֵף עַל מִתְּנָה זוֹ חִירֵי חֵיתָה נִיבְּמָת.

ה,ט שְׂכִיב מֵרַע שְׁאֲמַר כְּתָבוּ וְתָנוּ מִנָּה לְפִלּוֹנִי, וּמֵת קֹדֶם שִׁיבְתָּבוּ וְיִתְּנוּ לוֹ אֵין כּוֹתְבִין וְאֵין נוֹתְנִין; שְׂמָא לֹא גָמַר לְחַקְנוֹתָּ אֲלֹא בַּשְּׁטָר, וְאֵין שְׁטָר לְאַחֵר מִיתָה. וְאִם אָמַר כְּתָבוּ, בְּדִי לִיפּוֹת כּוֹחַ חֲמִקְבָּל, כְּגוֹן שְׁאֲמַר תָּנוּ מִנָּה לְפִלּוֹנִי וְאַף כְּתָבוּ וְחֲתָמוּ וְתָנוּ לוֹ חִירֵי אֱלּוֹ כּוֹתְבִין

וְנוֹתְנִין לְאַחֵר מִיתָה.

ה,י שְׂכִיב מֵרַע שְׂפִתָּב כָּל נִכְסִיו מִתְּנָה סָתָם, וְלֹא שִׁיר כְּלוּם אִם עָמַד חוּזֵר, וְאֲפִלּוּ קָנוּ מִיָּדוֹ בְּדִי לִיפּוֹת אֶת כּוֹחוֹ, בֵּין שְׁחִקְנָה כָּל נִכְסִיו לְאַחֵר, בֵּין שְׂפִתָּבָם לְשָׁנִים; שְׁאֲמָדִין דַּעַת הוּא שְׁלֹא נָתַן זֶה חֲבָל, אֲלֹא וְנִתְּפוֹן שְׁלֹא יִקְנוּ כְּלוּם אֲלֹא לְאַחֵר מוֹתָו.

ה,יא שִׁיר כְּלוּם לְעֲצָמוֹ, בֵּין קִרְקַע בֵּין מִטְּלָטְלִין חִירֵי זוֹ מִתְּנָה בְּמִקְצַת, וּסְתָמָה בְּמִתְּנַת בְּרִיא שְׁקוֹנָה מוֹזְמֵן חֲפְתִּיבָהּ; לְפִיכָּךְ אֵינּוּ חוּזֵר; וְהוּא, שְׁקָנוּ מִיָּדוֹ שְׂמִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע בְּמִקְצַת צְרִיכָה קִנְיִן, בֵּין עָמַד בֵּין לֹא עָמַד.

ה,יב בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים, בְּשָׁנָתָן סָתָם; שְׁחִירֵי אָנוּ אוֹמְדִין דַּעַתוֹ וְאוֹמְרִין הוֹאִיל וְשִׁיר, לֹא נִתְּפוֹן אֲלֹא לְחַקְנוֹת לוֹ מַחֲיִים בְּמִתְּנַת בְּרִיא. אֲבָל אִם נָתַן לוֹ חֲמִקְצַת בְּפִרוּשׁ בְּמִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע שְׁאֵינּוּ קוֹנָה אֲלֹא לְאַחֵר מִיתָה, אֵינּוּ צְרִיךְ קִנְיִן, וְאִם עָמַד, חוּזֵר; וְאִם לֹא עָמַד, קָנָה זֶה חֲמִקְצַת. וְאִם הָיָה בָּהּ קִנְיִן, לֹא קָנָה אֲלֹא אִם בֵּין הָיָה מִיפָּה כּוֹחוֹ כְּמוֹ שֶׁבֹאֲרֵנוּ.

ה,יג אֵל תַּטְעָה בַּשְּׂכִיב מֵרַע שְׂפִתָּב כָּל נִכְסִיו, וּפִרְשׁ שְׁנֵתָן חֲבָל מְעַכְשׁוֹ וְחַקְנָה מַחֲיִים, שְׂאִין זוֹ מִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע, אֲלֹא כִשְׂאָר כָּל מִתְּנֹת חֲבֵרִיאִים; שְׂאִם חֲגִיעַ חֲשָׁטָר לְיָד חֲמִקְבָּל, אוֹ שְׁקָנוּ מִיָּד חֲנוּתָן קָנָה חֲבָל, וְאֵינּוּ יְכוּלִּים לְחֹזֵר בּוֹ. חִירֵי חֲנוּתָן מִתְּנָה כִּשְׁחִוָּא שְׂכִיב מֵרַע, וְכַתּוּב בָּהּ בַּחֲיִים וּבַמָּוֶת, אוֹ מַחֲיִים וּבַמָּוֶת, בֵּין בְּכָל בֵּין בְּמִקְצַת הוֹאִיל וְיֵשׁ בָּהּ וּבַמָּוֶת, חִירֵי זוֹ מִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע; שְׁזֶה שְׂפִתָּב בָּהּ וּבַמָּוֶת, שְׁלֹא יִקְנָה אֲלֹא לְאַחֵר מִיתָה; וְזֶה שְׂפִתָּב בָּהּ בַּחֲיִים, סִימָן לִישָׁב דַּעַתוֹ שִׁיחִיָּה מַחֲלִי זֶה.

ה,יד שְׂכִיב מֵרַע שְׁנֵתָן חֲנִכְסִים, שְׁחִדְבָּר גָּלוּי שְׁחֵן כָּל נִכְסִים שֵׁשׁ לוֹ חִירֵי זוֹ בְּמִתְּנָה בְּמִקְצַת; וְאִם קָנוּ מִיָּדוֹ וְעָמַד, אֵינּוּ חוּזֵר. חוֹשְׁשִׁין אָנוּ, שְׂמָא נִשְׂאָרוֹ לוֹ נִכְסִים אַחֲרִים בְּמִדִּינַת חֵים, עַד שִׁיאֲמַר כָּל נִכְסֵי שְׁחֵן אֱלּוֹ, אוֹ שִׁיחִיָּה מַחֲזִק

שָׁאִין לוֹ נִכְסִים אֵלֶּא אֵלֶּיךָ; וְאַחֲרַיִךְ תִּהְיֶה מִתְּנָה
בְּכֹל.

ה,טז שְׂכִיב מִרְעַ שְׂפָתַי כָּל נִכְסֵי לְאַחֲרֵיכֶם,
רוֹאִינִי: אִם בְּמַחֲלֶק כְּתַבְכֶּם אִם מֵת, קִנּוּ בְּלֹךְ עֲמֹד,
חוֹזֵר בְּכֹל. וְאִם בְּנִמְלֹךְ אַחֲרֵי שְׁשִׁיר חֹזֵר וְכֹתֵב,
וְחוֹזֵר וְכֹתֵב, וְחוֹזֵר וְכֹתֵב, וְקִנּוּ מִיָּדוֹ עַל כָּל אֶחָד
וְאַחֵד מֵת, קִנּוּ בְּלֹךְ עֲמֹד, אִינּוּ חוֹזֵר אֵלֶּא
בְּאַחֲרוֹן, שְׁחָרִי נָתַן לוֹ כָּל נִכְסֵי הַנְּשֹׂאֲרִים.

ה,יז הַכּוֹתֵב כָּל נִכְסֵי לְעַבְדּוֹ, וְעֲמֹד חוֹזֵר
בְּנִכְסִים, וְאִינּוּ חוֹזֵר בְּעַבְדּוֹ: שְׁחָרִי יֵצֵא עָלָיו שֵׁם
בֶּן חוֹרִין.

ה,יח שְׂכִיב מִרְעַ שְׂפָתַי מִחֲמַת מִיתָה, כְּגוֹן
שְׁחִיתָה דַּעְתּוֹ נוֹטָה שְׁחָרִי מֵת וְדָאִי, וְנִכְרַר דְּבָר
זֶה מִכָּלל דְּבָרָיו אֵף עַל פִּי שְׁקִנּוּ מִיָּדוֹ בְּמִקְצַת
אִם עֲמֹד, חוֹזֵר.

ה,יט הַמְּפָרֵשׁ לַיָּם, וְהַיּוֹצֵא בַּשִּׁירָה, וְהַיּוֹצֵא
בְּקֶלֶר, וְהַמְּסַפֵּן וְהוּא שְׁקַפִּין עָלָיו חֲחָלִי וְהַכְּבִיד
עָלָיו חָלִיו כָּל אֶחָד מֵאַרְבַּעַתָּן בְּמִצְוֵה מִחֲמַת
מִיתָה הוּא, וְחָרִי דְּבָרָיו בְּכֹתוּבִין וְכַמְסוּרִין,
וּמִקְנִימִין אוֹתָן, אִם מֵת; וְאִם נִצּוֹל וְעֲמֹד אֶפְלוּ
קִנּוּ מִיָּדוֹ בְּמִקְצַת, חוֹזֵר בְּדִין כָּל מִצְוֵה מִחֲמַת
מִיתָה.

ה,כ שְׂכִיב מִרְעַ שְׂנַתְק מִחֲחָלִי לְחָלִי אִם לֹא עֲמֹד
וְלֹא חֶלֶךְ עַל מִשְׁעָנְתּוֹ בַּשּׁוּק, מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה. עֲמֹד
בֵּין חֲחָלִי שְׂפָתַי בּוֹ וּבֵין חֲחָלִי שְׁמַת מִמְּנוֹ, וְחֶלֶךְ
עַל מִשְׁעָנְתּוֹ אוֹמְדִין אוֹתוֹ עַל פִּי רוֹפְאִים: אִם
מִחֲמַת חָלִי הִרְאֵשׁוֹן מֵת, מִתְּנָתוֹ קִינְמַת; וְאִם לֹא,
אִין מִתְּנָתוֹ קִינְמַת. וְאִם חֶלֶךְ בַּשּׁוּק בְּלֹא מִשְׁעָנַת
אִינּוּ צָרִיךְ אֲמֹד, אֵלֶּא בְּטָלוּ מִתְּנֻתָיו הִרְאֵשׁוֹנוֹת.
ה,כא מִתְּנַת שְׂכִיב מִרְעַ שְׁאִין כְּתוּב בָּהּ שְׁמִתוֹךְ
חָלִי זֶה שְׂפָתַי בּוֹ מֵת, וְאִין הָעֵדִים מְצוּיִין לְשֹׂאֵל
לָהֶם אֵף עַל פִּי שְׁחָרִי זֶה הַמִּצְוֵה מֵת, חָרִי הַמִּתְּנָה
בְּטָלָה: שְׁאִין מִיתָתוֹ רִאִיָּה, שְׁמָא עֲמֹד מִחֲחָלִי
שְׁנַתָּן בּוֹ הַמִּתְּנָה וְאַחֲרַיִךְ בְּךָ חֶלֶךְ חָלִי אַחֲרַיִךְ וּמֵת;
לְפִיכֹךְ הַנִּכְסִים בְּחֻזְקַת חִיּוּרְשִׁין, עַד שְׁיָבִיא
רִאִיָּה שְׁמִתוֹךְ חֲחָלִי שְׁנַתָּן בּוֹ מִתְּנָה זֶה מֵת.

הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה פָּרָק ט

ט,א שְׂכִיב מִרְעַ שְׂפָתַי וְאֲמַר לֹא תִגְלוּ מִתְּנָה זֶה,
וְלֹא תוֹדִיעוּ בָּהּ אָדָם אֵלֶּא לְאַחֲרַיִךְ מוֹתוֹ חָרִי זֶה
מִתְּנָה קִינְמַת, וְאִינּוּ מִתְּנָה מִסְתַּתֶּרֶת: שְׂפָעַת
שְׁתִּקְנָה שְׁחָרִי אַחֲרַיִךְ מוֹתוֹ, חָרִי אֲמַר גָּלוּ אוֹתָהּ.
מִצְוֵה מִחֲמַת מִיתָה, אִינּוּ צָרִיךְ לֵאמֹר גָּלוּ אֵת
הַמִּתְּנָה, אֵלֶּא אֵף עַל פִּי שְׁחָרִי כְּתוּבָה סֵתֵם, אִין
חִוּשִׁין לָהּ שְׁמָא מִסְתַּתֶּרֶת הִיא.

ט,ב שְׂכִיב מִרְעַ שְׁאֲמַר יִטַּל פְּלוֹנִי נִכְסֵי אוֹ
מִקְצַת נִכְסֵי, אוֹ יִחְזִיק, אוֹ יִזְכֶּה, אוֹ יִקְנֶה בְּלֹךְ
לְשׁוֹן מִתְּנָה חֵן. וְכֵן אִם אֲמַר יִחְסִין אוֹ יִירֹשׁ עַל
מִי שְׁרָאוֹי לְיִרְשׁוֹ, חָרִי זֶה קִנְיָה. אֲמַר יִחְנֶה פְּלוֹנִי
בְּחֵן, יַעֲמֹד בְּחֵן, יִשְׁעֵן בְּחֵן לֹא קִנְיָה.

ט,ג שְׂכִיב מִרְעַ שְׂפָתַי כָּל נִכְסֵי לְאַחֲרַיִךְ אִם אִינּוּ
רָאוּי לְיִרְשׁוֹ, נוֹטֵלִן מִשּׁוֹם מִתְּנָה; וְאִם רָאוּי
לְיִרְשׁוֹ, נוֹטֵלִן מִשּׁוֹם יִרְשָׁה. בְּמִתָּה דְּבָרִים
אֲמוּרִים, בְּשִׁחִיָּה חִיּוּרֵשׁ חֵזֶה אַחַת מִבְּנוֹתָיו, אוֹ
אֶחָד מִכָּלל בְּנֵי בְּנָיו, אוֹ אֶחָד מִכָּלל אֶחָיו,
וְכִיּוֹצֵא בְּחֵן מִשְׁאֵר יוֹרְשִׁין. אֲכַל אִם כְּתוּב
לְאַחֵד מִבְּנָיו, לֹא עָשָׂהוּ אֵלֶּא אֶפְטְרוּפּוֹם כְּמוֹ
שְׁבִאֲרָנוּ.

ט,ד מִי שְׁאֲמַר לוֹ בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ, נִכְסֵי לְמִי
חֵן, שְׁמָא לְפְלוֹנִי, וְאֲמַר לָחֵן וְאֵלֶּא לְמִי רוֹאִין:
אִם רָאוּי לְיִרְשׁוֹ, נוֹטֵלִן מִשּׁוֹם יִרְשָׁה; וְאִם לֹא,
נוֹטֵלִן מִשּׁוֹם מִתְּנָה.

ט,ה גֵּר שֵׁישׁ לוֹ בֶּן שְׁאִין חוֹרְתוֹ בְּקִדְשָׁה הוֹאִיל
וְאִינּוּ יוֹרְשׁוֹ כְּמוֹ שְׁיִתְּבָאֵר בְּמִקְדָּמוֹ, כָּךְ אִינּוּ
יָכוֹל לָתֵן לוֹ נִכְסֵי בְּמִתְּנַת שְׂכִיב מִרְעַ: לֹא כָּל
נִכְסֵי וְלֹא מִקְצַתָּן שְׁלִשּׁוֹן יִרְשָׁה וּמִתְּנָה, לְגַבִּי
יִירֹשׁ אֶחָד הוּא. וְאִם תֵּאמַר יִקְנֶה, נִמְצָא זֶה
כְּאִלּוֹ יִרֹשׁ אָבִיו; לְפִיכֹךְ אִם נָתַן לְגֵר מִשְׁאֵר
הַגֵּרִים, מִתְּנָתוֹ קִינְמַת.

ט,ו שְׂכִיב מִרְעַ שְׁחָרִי שֵׁישׁ לְפְלוֹנִי אֶצְלִי כָּךְ
וְכָךְ חוֹב, תִּנְוָהוּ לוֹ, אוֹ שְׁאֲמַר כְּלִי פְּלוֹנִי הוּא
פְּקוּדוֹן בְּיָדִי לְפְלוֹנִי, תִּנְוָהוּ לוֹ, חֲצֵר פְּלוֹנִי

שְׁלֹפְלוֹנִי הָיָא, חוֹב שְׁיֵשׁ לִי בֵּיד פְּלוֹנִי אֵינִי שְׁלִי,
שְׁלֹפְלוֹנִי הוּא בְּכָל אֵלֹו הַדְּבָרִים וּבִיּוֹצֵא בְּהֶן,
הוֹדִיתִי הוֹדִיתָ. וְאֶפְלוּ הוֹדָה הֵנָּה לְבָנִי שְׁאִין
הוֹרְתוֹ בְּקִדְשָׁהּ, דְּבָרָיו קִימִין; אֶפְלוּ הוֹדָה שְׂכִיב
מֵרַע לְגוֹי, נוֹתֵנִין לוֹ.

ט, ז אֲבָל שְׂכִיב מֵרַע שְׁצוּחַ לִתֵּן לְגוֹי מִתְּנָה אֵין
שׁוּמְעִין לוֹ, שְׁוָח בְּמִי שְׁצוּחַ לְעֵבֶר עֲבָרָה
בְּנִכְסִיו. אָמַר פְּלוֹנִי עֲבָדִי עָשׂוּ אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין,
אוֹ שְׁאֹמֵר עֲשִׂיתִי אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, אוֹ הָרִי הוּא
בֶּן חוֹרִין בּוֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין, וּמִשְׁחַרְרִין אוֹתוֹ:
שְׁחַעְבָּד, יִשְׁנֹו בְּמִקְצַת מִצּוּוֹת. אָמַר פְּלוֹנִית
שְׂפָחָתִי עָשׂוּ לָהּ קוֹרֶת רוּחַ עוֹשִׁין לָהּ, וְאֵינָהּ
עוֹבְדָת אֵלָא עֲבוּדָה שְׁחִיא רוּחָה בָּהּ מִכָּל
הָעֲבוּדוֹת הַיְדוּעוֹת לְעֲבָדִים בְּאוֹתוֹ מְקוּם.

ט, ח שְׂכִיב מֵרַע שְׂפָתָב כָּל נִכְסִיו לְאַחַד, וְאָמַר
הִלָּה אֵינִי רוּחָה בְּהֶן לֹא קִנְתָּ. שְׂתָק, וְאַחֲרַךְ בְּךָ
צוּחַ קִנְתָּ: שְׂדִבְרִי שְׂכִיב מֵרַע בְּכַתוּבִין
וּבְמִסּוּרִין; וּבִיּוֹן שְׂשִׁתָּק, אֵינִי יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ.

ט, ט שְׂכִיב מֵרַע שְׂפָתָב לְזָה, וְחֹזֵר וּכְתָב לְאַחֲרָה
הָאַחֲרוֹן קִנְתָּ: שְׁיֵשׁ לוֹ לְחֹזֵר עַד שְׁיִמּוֹת בֵּין בְּכָל
בֵּין בְּמִקְצַת, בֵּין לְעֲצָמוֹ בֵּין לְאַחֲרָה. וְאֶפְלוּ
כְּתָב וְזָפָה לְרֵאשׁוֹן, וּכְתָב וְזָפָה לְאַחֲרוֹן
הָאַחֲרוֹן קִנְתָּ: שְׂשִׁכִיב מֵרַע שְׁזָפָה בָּהּ, עֲדִין
מִתְּנַת שְׂכִיב מֵרַע הִיא.

ט, י אֲבָל שְׂכִיב מֵרַע שְׂפָתָב וְזָפָה, וְקִנְו מִיְדוֹ אֵין
לְאַחֲרָה קִנְו כְּלוּם; וְאֵינִי יָכוֹל לְחֹזֵר לֹא לְאַחֲרָה וְלֹא
לְעֲצָמוֹ, בֵּין שְׁנֵתֵן חֶפֶל בֵּין שְׁנֵתֵן מִקְצַת.

ט, יא שְׂכִיב מֵרַע שְׁחֹזֵר בְּמִקְצַת, חֹזֵר בְּכָל.
בִּיּוֹצֵד: נָתַן כָּל נִכְסִיו לְרֵאשׁוֹן, וְקִנְו מִיְדוֹ כְּדִי
לְיִפּוֹת בּוֹחֹ, וְחֹזֵר וְנָתַן מִקְצַתָּן לְאַחֲרָה, וְקִנְו מִיְדוֹ
כְּדִי לְיִפּוֹת אֶת בּוֹחֹ שְׁנִי קִנְתָּ; אֲבָל הָרֵאשׁוֹן לֹא
קִנְתָּ כְּלוּם, בֵּין שְׁעֵמֶד בֵּין שְׁמֵת.

ט, יב נָתַן מִקְצַת נִכְסִיו וְקִנְו מִיְדוֹ, וְאַחֲרַךְ בְּךָ נָתַן
אֶת כָּלֵן לְאַחֲרָה וְקִנְו מִיְדוֹ כְּדִי לְיִפּוֹת בּוֹחֹ אִם
מֵת קִנְתָּ הָרֵאשׁוֹן הַמִּקְצַת, וְקִנְתָּ הָאַחֲרוֹן אֶת
הַשָּׂאָר; וְאִם עֵמֶד רֵאשׁוֹן קִנְתָּ, שְׁנִי לֹא קִנְתָּ.

ט, יג שְׂכִיב מֵרַע שְׁחֹקְדִישׁ כָּל נִכְסִיו וְלֹא שְׁיֵר
כְּלוּם, אוֹ הַפְּקִירָן, אוֹ חֶלְקֵן לְעֲנִיִּים אִם עֵמֶד,
חֹזֵר בְּכָל. מְכַר בְּשִׁחּוּא שְׂכִיב מֵרַע, מִמְּכָרֵי קִנְיָם
כְּפָרִיא. מְכַר כָּל נִכְסִיו אִם הָיוּ הַמַּעֲוֹת עֲצָמָן
קִימּוֹת אִם עֵמֶד, חֹזֵר; וְאִם הוֹצִיא הַמַּעֲוֹת, אֵינִי
יָכוֹל לְחֹחֹזֵר.

ט, יד מִתְּנָה שְׁחִיא סְתָם, וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ בָּהּ שְׁחִיָּה
כְּרִיא כְּשִׁנְתָּן אוֹ שְׁחִיָּה שְׂכִיב מֵרַע הוּא אוֹמֵר
שְׂכִיב מֵרַע חֵייתִי, וְחָרִי עֲמִדָתִי וְאַחֲזֹר בְּמִתְּנָתִי,
וּמִקְבֵּל מִתְּנָה אוֹמֵר כְּרִיא חֵיָה, וְאֵינִי יָכוֹל לְחֹזֵר
עַל הַמִּקְבֵּל לְהַבִּיא רָאִיָה שְׂכָרִיא חֵיָה.

ט, טו לֹא מִצָּא רָאִיָה יִשְׁבַּע הַנּוֹתֵן שְׁבוּעַת הַסֵּת
וְיִפְטָר, וְתַעֲמִד חֶקְרָקַע בְּחֻזְקַת הַנּוֹתֵן. אֲבָל אִם
הָיוּ מִטְּלָטְלִין בֵּיד הַמִּקְבֵּל מוֹתוֹף שְׂיָכוֹל לוֹמֵר
שְׁלִי חֵן, יִשְׁבַּע הַסֵּת שְׂכָרִיא חֵיָה כְּשִׁנְתָּן לוֹ
מִתְּנָה זֹה.

ט, טז מִי שְׁמֵת, וְנִמְצָאָת מִתְּנָה קְשׁוּרָה לוֹ עַל
יָרְכוֹ אַף עַל פִּי שְׁחִיא בְּעֵדִים, וְקִנְו מִיְדוֹ כְּדִי
לְיִפּוֹת בּוֹחַ אֵלֹו שְׁנֵתֵן לְחֵם חָרִי זֹה אֵינָהּ כְּלוּם:
שְׁאֵנִי אוֹמֵר כְּתָבָהּ וְנִמְלָךְ. וְאִם זָפָה בָּהּ לְאַחֲרָה,
בֵּין מִן הַיּוֹרְשִׁין בֵּין שְׁאֵינִי מִן הַיּוֹרְשִׁין כָּל
הַדְּבָרִים שְׂפָה קִימִין כְּכָל מִתְּנּוֹת שְׂכִיב מֵרַע.

ט, יז וְכֵן מִי שְׂפָתָב שְׁטֵר חוֹב עַל עֲצָמוֹ בְּשֵׁם
אַחֲרָה, אוֹ בְּשֵׁם בֶּן מִבְּנָיו, אוֹ מִן הַיּוֹרְשִׁין, וְנָתַן
הַשְּׁטֵר עַל יָד שְׁלִישׁ וְאָמַר לוֹ יְחִיָּה זֶה אֲצִלָּךְ, וְלֹא
פָּרַשׁ לוֹ כְּלוּם, אוֹ שְׁאֹמֵר לוֹ חֲנֹחַ עַד שְׁנֵאמֵר לְךָ
מֵחַ תַּעֲשֶׂה, וּמֵת חָרִי זֶה אֵינִי כְּלוּם.

הַלְבוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה פֶּקֶדֶן י

י, א שְׂכִיב מֵרַע שְׁאֹמֵר תָּנֹו מְנָה לְפְלוֹנִי, וּמֵת
יָתְנֹו לְאַחֲרָה מִיתָה: שְׂדִבְרִי שְׂכִיב מֵרַע, בְּכַתוּבִין
וּבְמִסּוּרִין חֵן; וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא עַל מְנָה שְׁיֵשׁ
לוֹ קְבוּרָה הוּא אוֹמֵר.

י, ב וְכֵן שְׂכִיב מֵרַע שְׁאֹמֵר הַלְוָאָה אוֹ הַפְּקִדוֹן
שְׁיֵשׁ לִי בֵּיד פְּלוֹנִי, תָּנֹו אוֹתָהּ לְפְלוֹנִי דְּבָרָיו
קִימִין, וְאֵינִי צָרִיךְ לְמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן.

יג. וכן אם אמר תנו שטר פלוני לפלוני, וכה במה שיש בשטר, ובאלו כתב ומסר, אף על פי שלא משך השטר; ואין חירש יכול למחל שטר זה, שנתן במתנת שכיב מרע.

יד. ומפני מה המוזכר או הנותן שטר חוב לחברו וחזר חירש ומחלו, מחול, ושכיב מרע שנתן שטר חוב, אין חירש יכול למחל מפני שקנין הראיה שבשטר מדבריהם. לפיכך חירש, עדין זה השטר שלו הוא מן התורה ומוחלו; ומתנת שכיב מרע אף על פי שהיא מדבריהם, עשו אותה בשל תורה, ובאלו קנה ממוזן שבשטר מן התורה, והגיע לידו, ולא נשאר לחירש בו קנין, ולפיכך אינו מוחל.

יה. שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אם אמר תנו, נותניו; לא אמר תנו, אין נותניו, שמה לא אמר מנה יש לפלוני בידי, אלא כדי שלא יאמרו על ירשיו שיש להן ממוזן. לפיכך אם אמר דבר זה דרך הודאה, ולא היה שם חשש ערמה נותניו, אף על פי שלא אמר תנו.

יו. פיוצא בו, ראו את אביהם שהטמין מעות בשדה תבא ומגדל, ואמר שלפלוני הן, שלמעשר שני הן אם פמסר דבריו להן, חרי דבריו קנימין; ואם כמערים, לא אמר כלום.

יא. וכן אם בא אחד ואמר להם אני ראיתי את אביכן שהטמין מעות בשדה תבא ומגדל, ואמר שלפלוני הם, שלמעשר שני הן אם היו טמונין בבית, לא אמר כלום; בשדה, דבריו קנימין. כללו שלדבר כל שאלו יכול לפלן, דבריו קנימין; ואם לאו, לא אמר כלום.

יב. חרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו, ולא ידע היכן החביאן, ואמרו לו בחלום כן וכה הם, ובמקום פלוני הן, ושלפלוני הן, או שלמעשר שני הן, ומצאן במקום שנאמר לו, ובמנין שנאמר לו: זה היה מעשה; ואמרו חכמים, דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין.

יג. שכיב מרע שהודה שיש לפלוני בידו מנה,

ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבינו פרעתיו נאמנין, ונשבעין על זה הסת. אמר תנו, ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתיו אין נאמנין. יי. אמר מנה לפלוני בידי, ואמרו יתומין נתנו אין נאמנין: שהרי לא אמר תנו, ומנין ידעו שהיבין לתן. אמר תנו, ואמרו יתומים נתנו נאמנין, ונשבעין הסת שנתנו.

יד. שכיב מרע שנתן מנה לאחד ואמר לו, חילך מנה זו לפלוני הלה, ומצאו שמת אם קים היה בשעה שנתן לו השכיב מרע, ונתנו ליורשיו מי שנשתלחו לו: שדברי שכיב מרע, בכתובין ובמסורין הן. ואם לא היה קים, יחזרו ליורשיו חמשלה: שאין קנין למת.

יז. שכיב מרע שאמר תנו מאתים וזו לפלוני, ושלש מאות לפלוני, וארבע מאות לפלוני אין אומריין כל הקודם בשטר זכה. לפיכך אם לא הניח תשע מאות, חולקין הנמצא לפי מה שכתב להן. ואם יצא עליו שטר חוב, גובה מכלן: מכל אחד ואחד, כפי מה שנתן לו. פיצד: היה החוב ארבע מאות וחמשים וזו, בעל המאיתם נותן מאה, ובעל השלוש מאות מאה וחמשים, ובעל הארבע מאות נותן מאתים.

יח. אבל אם אמר תנו מאתים וזו לפלוני, ואחריו שלש מאות לפלוני, ואחריו ארבע מאות לפלוני כל הקודם בשטר זכה. לפיכך אם יצא עליו שטר חוב, גובה מן האחרון; אין לו, גובה משלפניו; אין לו, גובה משלפני פניו.

יט. שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה, יאכל פלוני פרות דקל זה לא אמר כלום: שלא הקנה להם דבר שיש בו ממש שהדירה והאכילה וכיוצא בהן, חרי הן כדבור ובשינה שאינן נקנין. אבל אם אמר תנו בית זה לפלוני כדי שידור בו עד זמן פלוני, או תנו דקל זה לפלוני כדי שיאכל פרותיו דבריו קנימין: שהרי הקנה להם חגוף לפרות, וחגוף דבר שיש בו ממש. וכן כל פיוצא בזה.

אָנשטאַט צו בלייבן פאַרזויערט מיט די אייגענע צרות און פֿראַבלעמען, און נאר טראַכטן פון דעם אַ גאַנצן טאָג, דאַרף מען ענדערש גיין מחזק זיין אַנדערע אידן, קרובים און באַקאַנטע, וועלכע מוטשען זיך אויך מיט זייערע פֿראַבלעמען. ווען מען איז מחזק אַ צווייטן, מען שטאַרקט אַ צווייטן אַז ער זאל זיך נישט פֿאַרלירן אין זיינע שווערסטע מצבים, ווייל אלעס איז זיכער צום גוטן, און די איינציגסטע עצה איז נאר צו בעטן דעם אייבערשטן. מיט דעם וואס מען איז מחזק אַנדערע מענטשן, ווערט מען אליין אויך געשטאַרקט.

דאס איז די גרעסטע מצוה צו שטאַרקן און מחזק זיין אַ צווייטן איד אַז ער זאל קיינמאל נישט אויפֿגעבן, אַז ער זאל נישט אוועקלויפֿן פונעם אייבערשטן און זיך איינרעדן אַז דעמאלט וועט ער ווערן פֿרייליך, נאר פונקט פֿאַרקערט, ער זאל נאך מער לויפֿן צום אייבערשטן. דער רבי זאָגט (ליקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ק"ו) אויפֿ'ן פסוק (תהלים ל"ב, א') "אַשְׁרֵי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל", וואויל איז דער וואס געבט אריין שכל אין אַן אַרימאן. ווער איז אַן אַרימא? נישט דער וואס האט נישט קיין געלט, איז אַן אַרימאן, דער עיקר אַרימקייט איז ווען אַ מענטש האט נישט די ריכטיגע שכל, ער ווייסט נישט אַז נאר דער אייבערשטער פֿירט די וועלט און נאר צו אים דאַרף מען לויפֿן ווען מען האט אַ פֿראַבלעם. ווען אַ איד איז זוכה אַריינצוגעבן דעם שכל אין אַן אַרימאן, איז דאס די גרעסטע זאך.

חז"ל זאָגן (לקוט איוב, תתק"ח) אַז ווען נישט דעם וואס איוב האט זיך אָפֿגערעדט און געהאט טענות קעגן אייבערשטן אויף זיינע יסורים, וואלט ער זוכה געווען אַז אזוי ווי מען זאָגט "אַלְקֵי אַבְרָהָם, אַלְקֵי יִצְחָק, וַאֲלֵקֵי יַעֲקֹב", וואלט מען אויך געזאָגט "אַלְקֵי אִיּוֹב". איוב איז געווען אַן ערליכער מענטש, ווען עס איז אָבער געקומען אויף אים יסורים, האט ער זיך נישט געקענט דערהאלטן און ער האט גערעדט קעגן אייבערשטן, און דעריבער האט ער פֿאַרלוירן די זכיה צו קענען זיין דער פֿערטער פוס פון די מַרְכָּבָה. אָנשטאַט אים איז געקומען דוד המלך, וואס מען ענדיגט מיט אים די בִּרְכָּה "מִגֵּן דָּוִד". ווייל דוד המלך איז אויך אַריבערגעגאַנגען פֿילע צרות זיין גאַנץ לעבן, און ער האט זיך יא דערהאלטן, ער איז נאר געקומען צום אייבערשטן יעדעס מאל און זיך אויסגעוויינט צו אים, און נישט נאר וואס ער אליין האט זיך געשטאַרקט, נאר ער האט נאך אויך געשטאַרקט און פֿרייליך געמאַכט אלע אידן, און ער האט איבערגעלאזט זיין ספר תהלים וואס ביז היינט ווען אַ איד האט אַ צרה נעמט ער דעם תהלימל און וויינט זיך אויס דערמיט צום אייבערשטן.

20 Jul	ראשון Sunday	כד 24	בבלי: עבודה זרה לר יחשלמי: כתובות כד תוספתא: שבועות ב נ"ך: זכריה יד - מלאכי א רמב"ם: זכיה ומתנה ד	נץ החמה..... 4:43 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:22 סו"ז תפלה - גר"א... 10:35 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:34	עלות השחר..... 4:30 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:46 סו"ז תפלה - מג"א... 10:11 שקיעה..... 8:21
21 Jul	שני Monday	כה 25	בבלי: עבודה זרה לר יחשלמי: כתובות כה תוספתא: שבועות ג נ"ך: מלאכי ב-ג רמב"ם: זכיה ומתנה ה	נץ החמה..... 5:44 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:22 סו"ז תפלה - גר"א... 10:35 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:34	עלות השחר..... 4:31 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:46 סו"ז תפלה - מג"א... 10:11 שקיעה..... 8:21
22 Jul	שלישי Tuesday	כו 26	בבלי: עבודה זרה לר יחשלמי: כתובות כו תוספתא: שבועות ד נ"ך: משלי א-ב רמב"ם: זכיה ומתנה ו	נץ החמה..... 5:44 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:23 סו"ז תפלה - גר"א... 10:36 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:33	עלות השחר..... 4:31 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:47 סו"ז תפלה - מג"א... 10:12 שקיעה..... 8:20
23 Jul	רביעי Wednesday	כז 27	בבלי: עבודה זרה לה יחשלמי: כתובות כז תוספתא: שבועות ה נ"ך: משלי ג-ד רמב"ם: זכיה ומתנה ז	נץ החמה..... 5:45 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:23 סו"ז תפלה - גר"א... 10:36 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:32	עלות השחר..... 4:32 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:47 סו"ז תפלה - מג"א... 10:12 שקיעה..... 8:19
24 Jul	חמישי Thursday	כח 28	בבלי: עבודה זרה לו יחשלמי: כתובות כח תוספתא: שבועות ו נ"ך: משלי ה-ו רמב"ם: זכיה ומתנה ח	נץ החמה..... 5:46 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:23 סו"ז תפלה - גר"א... 10:36 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:31	יום כיפור קטן מוקדם עלות השחר..... 4:33 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:47 סו"ז תפלה - מג"א... 10:12 שקיעה..... 8:18
25 Jul	ששי Friday	כט 29	בבלי: עבודה זרה לו יחשלמי: כתובות כט תוספתא: עדיות א נ"ך: משלי ט-י רמב"ם: זכיה ומתנה ט	נץ החמה..... 5:47 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:24 סו"ז תפלה - גר"א... 10:36 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:30	עלות השחר..... 4:34 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:48 סו"ז תפלה - מג"א... 10:12 שקיעה..... 8:17
Candle Lighting 7:59 הדלקת הנרות					
26 Jul	שב"ק Shabbos	א 1	בבלי: עבודה זרה לח יחשלמי: כתובות ל תוספתא: עדיות ב נ"ך: משלי ט-י רמב"ם: זכיה ומתנה י	Rosh Chodesh Av נץ החמה..... 5:48 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:24 סו"ז תפלה - גר"א... 10:37 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:29	מטות - מסעי, ראש חודש מנחם אב, פרק ב עלות השחר..... 4:35 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:48 סו"ז תפלה - מג"א... 10:13 שקיעה..... 8:16
Shabbos Ends 9:29 זמן מוצש"ק					

דאס זאגן תהלים איז מסוגל צו ברענגען רעגן. "תהלים" איז די ראשי תיבות פון
ל'מטר ה'שמים ת'שתיח מ'ים.
(ספר המדות אות סגולה סימן ד')